

KĀVYAMĀLĀ. 8.

THE VII
PART

DHARMAŚARMĀBHYUDAYA

HARICHANDRA.

EDITED

BY

PANDIT DURGĀPRASĀDA

AND

KĀSĪNĀTH PĀNDURANG PARAB,

Third Revised Edition

PUBLISHED

BY

PĀNDURANG JĀWAJĪ,

PROPRIETOR OF THE 'NIRNAYA SĀGAR' PRESS,

BOMBAY.

1933.

Price 1 Rupee.

[All rights reserved by the publisher.]

PUBLISHER — Pandurang Jawaji, } Nirnaya-sagar Press,
PRINTER — Rameshchandra Yesu Shedge, } 26-28, Kolhat Lane, Bombay.

काव्यमाला. ८.

महाकविश्रीहरिचन्द्रविरचिते

धर्मशर्माभ्युदयम् ।

जयपुरमहाराजाश्रितेन पण्डितब्रजलालसूनुना महामहोपाध्याय
पण्डितदुर्गाप्रसादेन, मुम्बापुरवासिना परबोपाह-
पाण्डुरङ्गमजकाशीनाथशर्मणा च
संशोधितम् ।

तृतीयावृत्तिः ।

तच्च
मुम्बय्यां
पाण्डुरङ्ग जावजी

इत्येतैः स्त्रीये निर्णयसागरालययन्त्रालये मुद्रयित्वा प्रकाशितम् ।

शाकः १८५४, सन १९३३.

मूल्यमेको रूप्यकः ।

धर्मशर्माभ्युदयस्य विषयानुक्रमः ।

- १ सर्गः—मङ्गलाचरणानि । सज्जनदुर्जनादिवर्णनम् । जम्बुद्वीपवर्णनम् । कनकाक्षिवर्णनम् । भारतवर्षवर्णनम् । आर्यावर्तवर्णनम् । उत्तरकोशलाख्यदेशवर्णनम् । तत्र रत्नपुराख्यनगरवर्णनम् ।
- २ सर्गः—रत्नपुराधिपतेरिक्ष्वाकुवंशोद्भवस्य महासेननरपतेर्वर्णनम् । तन्महिष्याः सुव्रतायां वर्णनम् । राज्ञः सुतप्राप्तिचिन्तावर्णनम् । तदैव प्रचेतसाख्यस्य दिव्यमुनेरुद्यानपालमुखादागमनश्रवणम् ।
- ३ सर्गः—परिकरसमेतस्य राज्ञो मुनिदर्शनेार्थं गमनवर्णनम् । वनलीवर्णनम् । उद्यानप्राप्तिवर्णनम् । तत्र मुनिवर्णनम् । मुनिमहीपालयोः समागमवर्णनम् । मुनिसमीपे राज्ञः पुत्रप्राप्तिचिन्तानिवेदनवर्णनम् । 'श्वद्गृहे पञ्चदशस्तीर्थकरो धर्मनाथः पुत्रत्वेनावतरिष्यति' इत्यादि-मुनिवाक्यवर्णनम् । धर्मनाथस्य पूर्वजन्मविषये मुनिं प्रति राज्ञः प्रश्नस्य वर्णनम् ।
- ४ सर्गः—धर्मनाथस्य प्राग्जन्मवृत्तान्तवर्णनोपक्रमः । धातकीखण्डाख्यद्वीपे वत्साख्यदेशवर्णनम् । तत्र सुसीमाख्यनगरीवर्णनम् । तत्र दशरथाख्यमहीपतिवर्णनम् । एकदा रात्रौ महीपतिना उपरक्तश्चन्द्रो दृष्टः, तं विलोक्य 'जगति कस्यापि श्रीः स्थिरा नास्ति' इति विचारयतो महीपतेर्वैराग्योदयस्य वर्णनम् । तृणवद्राज्यं परित्यज्य तपसे यियासुं राजानं प्रति सुमन्त्राख्यस्य तन्मन्त्रिणश्चार्वाकमतानुकूल उपदेशः । राजकृतं तत्खण्डनं च । सतोऽतिरथाख्याय स्वपुत्राय

राज्यभारं दत्त्वा नरपतिस्तपसे वन ययावित्यादि वर्णनम् । महीपते-
स्तीव्रतपोवर्णनम् । तप प्रभावात्स दिव्यता प्राप्त इति वर्णनम् ।
'पण्मासानन्तर स एव तव महिष्या गर्भेऽवतरिष्यति' इति मुनिवा-
क्यवर्णनम् ।

५ सर्गः—महासेननृपतिसभायामम्बरात्काश्वन लक्ष्मीसमेता दिव्याङ्गना
अवतीर्णास्तासा वर्णनम् । 'किमर्थं शुष्माकमागमनम्' इति ता. प्रति
नृपते. प्रश्न । "महासेननृपतिमहिष्यां धर्मनाथोऽवतरिष्यति, तत्से-
वार्यं यूय यात' इति महेन्द्रेणादिष्टा वयमागताः, स्वय महेन्द्रोऽपि
समागमिष्यति" इत्यादि तद्वाक्यवर्णनम् । तासा नृपमहिषीसमीपे
गमनवर्णनम् । तत्कृतं नृपमहिष्याः सेवनवर्णनम् । नृपमहिष्या. स्वप्न-
विलोकनवर्णनम् । प्रातरुत्थाय महिष्या नृपसमीपे स्वप्ने विलोकितं
सर्वं कथितम्, नृपेणाप्यतिसतुष्टेन, 'तीर्थंकरस्तव पुत्रतामेष्यति'
इति तत्फल कथितमित्यादिवर्णनम् । महिषीगर्भे धर्मनाथोऽवतीर्ण
इति वर्णनम् ।

६ सर्गः—सगर्भाया महिष्या वर्णनम् । माघशुक्लत्रयोदश्या पुष्यनक्षत्रे
धर्मनाथस्य जन्माभूदिति वर्णनम् । इन्द्राद्रिकृतस्य महीपतिकृतस्य च
तज्जन्मोत्सवस्य वर्णनम् ।

७ सर्गः—जातवेश्मनि स्थिताया महिष्या अङ्गे मायानिर्मितमेकं शिशु
निधाय धर्मनाथमपहृत्य शची शक्राय समर्पितवती, शक्रोऽपि
तमादाय सुरगजमारुह्य देवसेनासमेतो व्योमवर्त्मना सुमेरुपर्वतं
जगामेत्यादि वर्णनम् । सुमेरुपर्वतवर्णनम् । तत्र देवसेनासनिवेशवर्णन
गजाश्वादिवर्णनं च ।

- ८ सर्गः—सुमेरौ मणिसिंहासने शक्रो धर्मनाथमुपवेशितवानित्यादि-
वर्णनम् । धर्मनाथामिपेकोपक्रमवर्णनम् । क्षीरसमुद्रवर्णनम् । धर्म-
नाथामिपेकवर्णनम् । इन्द्रादिदेवकृता तत्स्तुतिः । अमिपेकानन्तरं
पुनरपि धर्मनाथं तन्मातुर्नृपमहिष्या अङ्गे प्रापद्य देवाः स्वानि
धामानि जग्मुरिति वर्णनम् ।
- ९ सर्गः—धर्मनाथस्य बाल्यवर्णनं यौवनवर्णनं यौधराज्यप्राप्तिवर्णनं
च । विदर्भाधिनाथेन प्रतापराजेन स्वदुहितुः स्वयंवरे धर्मनाथानयनार्थं
प्रेषितस्य दूतस्यागमनवर्णनम् । पित्राज्ञया ससैन्यस्य धर्मनाथस्य
विदर्भान्प्रति गमनवर्णनम् । मार्गे प्राप्तया गङ्गाया वर्णनम् ।
- १० सर्गः—विन्ध्याचलवर्णनम् ।
- ११ सर्गः—पङ्क्तुवर्णनम् ।
- १२ सर्गः—पुष्पावचयवर्णनम् ।
- १३ सर्गः—नर्मदाया जलक्रीडावर्णनम् ।
- १४ सर्गः—सायंकालवर्णनम् । अन्धकारवर्णनम् । चन्द्रोदयवर्ण-
नम् । नायिकाना प्रसाधनवर्णनम् । दूतीप्रेषणादिवर्णनम् ।
- १५ सर्गः—पानगोष्ठीवर्णनम् । रात्रिक्रीडावर्णनम् ।
- १६ सर्गः—प्रभातवर्णनम् । पुनर्धर्मनाथस्य यात्रावर्णनम् । नर्मदामु-
त्तीर्य विदर्भदेशं प्राप्त इति वर्णनम् । विदर्भदेशवर्णनम् । तत्र
कुण्डिनपुराधिपतिनो प्रतापराजेन समोगमवर्णनम् ।
- १७ सर्गः—स्वयंवरवर्णनम् । तत्र राजकन्यया धर्मनाथो वृत इति
वर्णनम् । धर्मनाथस्य कुण्डिनपुरप्रवेशवर्णनम् । नगरनारीचेष्टावर्ण-
नम् । धर्मनाथस्य विवाहवर्णनम् । पितुः सकाशादाह्वानार्थं दूतः

समागत इति निखिलमपि कटक सेनापते सुषेणस्यावीन विधाय
धर्मनाथ स्वय कुबेरोपद्वैवित विमानमारुह्य वध्वा समेतो नभसा
स्वपुर जगामेति वर्णनम् ।

१८ सर्गः—रत्नपुरे धर्मनाथप्राप्तिवर्णन महोत्सववर्णनम् च । धर्मना-
थपितुर्महासेनस्य वैराग्यवर्णनम् । धर्मनाथ प्रति तत्कृतस्य नीत्युपदे-
शस्य वर्णनम् । धर्मनाथस्य राज्याभिषेकवर्णनम् । महासेननृपतेर्य-
नगमनवर्णनम् । धर्मनाथस्य राज्यस्थितिवर्णनम् ।

१९ सर्गः—अनेकमहीपतिभि सह सुषेणस्य चित्रयुद्धवर्णनम् ।

२० सर्गः—पञ्चलक्षवर्षपर्यन्तं सम्यक्प्रजापालनं विधाय, एकदा रात्रौ
स्फाटिके सौधशृङ्गे स्थितो धर्मनाथो गगनात्पततीमुल्कामपश्यदिति
वर्णनम् । उल्कावर्णनम् । धर्मनाथस्य वैराग्यप्राप्तिवर्णनम् । राज्यं
परित्यज्य वने गतस्य धर्मनाथस्य तपश्चर्यावर्णनम् । ज्ञानप्राप्ति-
वर्णनम् । धर्मनाथार्थमिन्द्राज्ञया कुबेरेण निर्मिताया दिव्यसभाया
वर्णनम् । तत्र सिंहासने स्थितस्य धर्मनाथस्य दिव्यैश्वर्यवर्णनम् ।

२१ सर्गः—धर्मनाथकृत सक्षेपेण जिनसिद्धान्तवर्णनम् ।

—ग्रन्थकर्तुः प्रशस्तिः ।

काव्यमाला

महाकविश्रीहरिचन्द्रकृतं
धर्मशर्माभ्युदयम् ।

प्रथमः सर्गः ।

श्रीनाभिसूनोश्चिरमद्वियुगमनखेन्दवः कौ मुदमेघयन्तु ।

यत्रानमन्नाकिनरेन्द्रचक्रचूडाश्मगर्भप्रतिबिम्बमेणैः ॥ १ ॥

चन्द्रप्रभं नौमि यदीयभासा नूनं जिता चान्द्रमसी प्रभा सा ।

नो चेत्कथं तर्हि तदद्विलभं नखच्छलादिन्दुकुटुम्भमासीत् ॥ २ ॥

दुरक्षरक्षोदघियेव घान्यां मुहुर्मुहुर्घृष्टललाटपट्टाः ।

यं स्वर्गिणोऽनल्पगुणं प्रणेमुस्तनोतु नः शर्म स धर्मनाथः ॥ ३ ॥

१. अस्य कायस्थवंशमुक्तामणेर्दिगम्बरजैनमतानुयायिन आर्द्रदेवसूनोः श्रीहरि-
चन्द्रमहाकवेः समयः सम्यद् न ज्ञायते. हरिचन्द्रद्वयं तावत्प्रसिद्धम्—'पदबन्धो-
ज्वलो हारी कृतवर्णकमस्थितिः । भट्टारहरिचन्द्रस्य गद्यबन्धो नृपायते ॥' इति
हर्षचरितारम्भे बाणभट्टेन वर्णितः प्रथमः, विश्वप्रकाशकोपकर्तुर्महेश्वरस्य पूर्वपुरुष-
श्वरकसंहिताटीकाकारः साहसाङ्क्यपतेः प्रधानवैद्यो द्वितीयः. अनयोरेवायमप्ये-
कतरस्तृतीयो वेति संदेहः. किं त्वयमपि (धर्मशर्माभ्युदयकर्ता) स्वकवित्वप्रौढ्या
मापादिप्राचीनमहाकविकक्षामारोहति, तस्मान्नावाचीनः. कर्पूरमञ्जरी प्रथमे
जवनिकान्तर एकत्र विदूषकोक्तिव्याजेन राजशेखरोऽपि हरिचन्द्रकविं स्मरति.
एकविंशतिसर्गात्मके चास्मिन्महाकाव्ये नगरार्णवशैलतुर्पुष्पावचयजलविहारा-
दिकाव्यवर्णनपुरःसरं चतुर्विंशतिजैनतीर्थकरेषु पञ्चदशतीर्थकरस्य धर्मनाथस्य
जन्मप्रभृति निर्वाणान्तं चरितं वर्णितमस्ति. २. कौ पृथिव्याम्, मुदं हर्षम्; (अथ
च) कौमुदं शुमुदसमूहम्. ३. धर्तत इति शेषः. ४. अष्टमं तीर्थकरम्.

सप्रत्यपापा. स इति प्रतीत्यै ब्रह्मविवाहाय मिथ प्रविष्टा ।
 यत्कायकान्तौ कनकोज्वलायां सुरा विरेजुस्तमुपैमि शान्तिम् ॥ ४ ॥
 भूयादगाध स विबोधवार्धिर्वीरस्य रत्नत्रयलब्धये व ।
 स्फुरत्पयोबुद्बुदविन्दुमुद्रामिदं यदन्तस्त्रिजगत्तनोति ॥ ५ ॥
 निर्माजिते यत्पदपङ्कजाना रजोभिरन्त प्रतिविम्बितानि ।
 जना स्वचेतोमुकुरे जगन्ति पश्यन्ति तान्नौमि मुदे जिनेन्द्रान् ॥ ६ ॥
 रत्नत्रयं तज्जननार्तिमृत्युसर्पत्रयीदर्पहर नमामि ।
 यद्भूषणं प्राप्य भवन्ति शिष्टा मुक्तेर्विरूपाकृतयोऽप्यभीष्टाः ॥ ७ ॥
 त्वद्भक्तिमग्न जनमाश्रयाव. साक्षादिति प्रष्टुमिवोपकर्णम् ।
 चन्द्राश्मताटङ्कपदात्पदार्थो यस्या स्थितौ ध्यायत भारती ताम् ॥ ८ ॥
 जयन्ति ते केऽपि महाकवीना स्वर्गप्रदेशा इव वाग्विलासा ।
 पीयूषनिष्यन्दिषु येषु हर्षं केषा न घत्ते सुरसार्थलीला ॥ ९ ॥
 लब्धात्मलाभा बहुधान्यवृष्ट्यै निर्मूलयन्ती धननीरसत्वम् ।
 सा मेघसघातमपेतपङ्का शरत्सता ससदपि क्षिणोतु ॥ १० ॥
 वियत्पथप्रान्तपरीक्षणाद्वा तदेतदम्भोनिधिलङ्घनाद्वा ।
 मंत्राधिकं मन्दधिया मयापि यद्वर्ण्यते जैनचरित्रमत्र ॥ ११ ॥
 पुराणपारीणमुनीन्द्रवाग्भिर्यद्वा ममाप्यत्र गतिर्भवित्री ।
 तुङ्गेऽपि सिध्यत्यधिरोहिणीभिर्यद्वा मनस्यापि मनोमिलाप ॥ १२ ॥

१. षोडश तीर्थंकरम् २. चतुर्विंशतितमं तीर्थंकरम्. ३. सम्यग्दर्शनम्,
 सम्यग्ज्ञानम्, सम्यक्चारित्रं चेति जिनमते रत्नत्रयमुच्यते. रत्नलब्धये समुद्रसेवा
 समुचितैव. ४. चन्द्रकान्तमग्निनिर्मितकर्णभूषणविशेषव्याजात्. ५. सुर-सार्थ-
 लीला देवसमूहकीटा, (पक्षे) सुरसा अर्थलीला. ६. बहुधा धन्यवृष्ट्यै, (पक्षे)
 बहु-धान्यवृष्ट्यै. ७. धननीरसत्वमन्तरसशून्यत्वम्, (पक्षे) धननीर सरयं मेघ-
 जलास्तित्वम्. ८. मे अघसघातं पापसमूहम्, (पक्षे) मेघसघातम्. ९. निष्पापा,
 विगतकर्दमा च. १०. किञ्चिदधिकम् ११. 'त्रि.अग्निस्तवधिरोहिणी' इत्यमर.

श्रीधर्मनाथस्य ततः सशक्त्या किञ्चिच्चरित्रं तरलोऽपि वक्ष्ये ।
 वक्तुं पुनः सम्यगिदं जिनस्य क्षमेत नो वागधिदेवतापि ॥ १३ ॥
 अर्थे हृदिस्येऽपि कविर्न कश्चिन्निर्ग्रन्थिगीर्गुम्फविचक्षणः स्यात् ।
 जिह्वाञ्चलस्पर्शमपास्य पातुं श्वा नान्यथाम्भो घनमप्यवैति ॥ १४ ॥
 हृद्यार्थवन्ध्या पदबन्धुरापि वाणी बुधानां न मनो धिनोति ।
 न रोचते लोचनवल्लभापि स्रुहीक्षरक्षीरसरिन्नरेभ्यः ॥ १५ ॥
 वाणी भवेत्कस्यचिदेव पुण्यैः शब्दार्थसंदर्भविशेषगर्भा ।
 इन्दुं विनान्यस्य न दृश्यते द्युचमोधुनाना च सुधाधुनी च ॥ १६ ॥
 श्रव्येऽपि काव्ये रचिते विपश्चित्कश्चित्सचेताः परितोपमेति ।
 उत्कोरकः स्यात्तिलकश्चलाक्ष्याः कटाक्षभावैरपरे न वृक्षाः ॥ १७ ॥
 परस्य तुच्छेऽपि परोऽनुरागो महत्यपि स्वस्य गुणे न तोषः ।
 एवंविधो यस्य मनोविवेकः किं प्रार्थ्यते सोऽत्र हिताय साधुः ॥ १८ ॥
 साधोर्विनिर्माणविधौ विधातुश्च्युताः कथञ्चित्परमाणवो ये ।
 मन्ये कृतास्तैरुपकारिणोऽन्ये पाथोदचन्द्रद्रुमचन्दनाद्याः ॥ १९ ॥
 पराङ्मुखोऽप्येव परोपकारव्यापारभारक्षम एव साधुः ।
 किं दत्तपृष्ठोऽपि गरिष्ठधात्रीप्रोद्धारकर्मप्रवणो न कूर्मः ॥ २० ॥
 निसर्गशुद्धस्य सतो न कश्चिच्चेतोविकाराय भवत्युपाधिः ।
 त्यक्तस्वभावोऽपि विवर्णयोगात्कथं तदस्य स्फटिकोऽस्तु तुल्यः ॥ २१ ॥
 खलं विधात्रा सृजता प्रयत्नात्किं सज्जनस्योपकृतं न तेन ।
 ऋते तमासि धुमणिर्मणिर्वा विना न काचैः स्वगुणं व्यनक्ति ॥ २२ ॥
 दोषानुरक्तस्य रसस्य कस्याप्युल्लकपोतस्य च को विशेषः ।
 अहीव सत्कान्तिमति प्रवन्द्ये मलीमसं केवलमीक्षते यः ॥ २३ ॥

न प्रेम नम्रेऽपि जने विघत्से मित्रेऽपि मैत्रीं खल नातनोपि ।
 तदेय किं नेप्यति न प्रदोषस्त्वामञ्जसा सायमिवावसानम् ॥ २४ ॥
 श्रव्यं भवेत्काव्यमदूषणं यन्न निर्गुणं कापि कदापि मन्ये ।
 गुणार्थिनो दूषणभाददानस्तत्सज्जनाहुर्जन एव साधुः ॥ २५ ॥
 अहो खलस्यापि महोपयोगः स्नेहद्रुहो यत्परिशीलनेन ।
 आ कर्णमापूरितपात्रमेताः क्षीरं क्षरन्त्यक्षतमेव गावः ॥ २६ ॥
 आः कोमलालापरेऽपि मा गाः प्रमादमन्तःकठिने खलेऽसिन् ।
 शेवालशालिन्युपले छलेन पातो भवेत्केवलदुःखहेतुः ॥ २७ ॥
 आदाय शब्दार्थमलीमसानि यदुर्जनोऽसौ वदने दधाति ।
 तेनैव तस्याननमेव कृष्णं सतां प्रबन्धः पुनरुज्ज्वलोऽभूत् ॥ २८ ॥
 गुणानघस्तान्नयतोऽप्यसाधुपद्मस्य यावद्दिनमस्तु लक्ष्मीः ।
 दिनावसाने तु भवेद्गतथ्री राज्ञः समासेनिधिमुद्रितास्यः ॥ २९ ॥
 उच्चांसनस्योऽपि सतां न किञ्चिन्नीचः स चित्तेषु चमत्करोति ।
 स्वर्णाद्रिशृङ्गाप्रमधिष्ठितोऽपि काको वराकः खलु काक एव ॥ ३० ॥
 वृत्तिरुर्ह्वीपवतीव साधोः खलस्य वैवैखतसोदरीव ।
 तयोः प्रयागे कृतमञ्जनो नः प्रबन्धवन्धुर्लभतां विशुद्धिम् ॥ ३१ ॥
 अथास्ति जम्बूपपदः पृथिव्यां द्वीपप्रभान्यकृतनाकिलोकः ।
 यो वृद्धया मध्यगतोऽपि लक्ष्म्या द्वीपान्तराणामुपरीव तस्यौ ॥ ३२ ॥
 क्षेत्रच्छदैः पूर्वविदेहमुस्थैरधःस्थितस्फारफणीन्द्रदण्डः ।
 चकास्ति रुक्माचलकर्णिको यः सन्न श्रियः पद्म इवाधिमध्ये ॥ ३३ ॥
 द्वीपेषु यः कोऽपि करोति गर्वं मयि स्थितेऽप्यस्तु स मे पुरस्तात् ।
 इतीव येन ग्रहकङ्कणाङ्को हस्तो व्युदस्तस्त्रिदशाद्रिदम्भात् ॥ ३४ ॥

१. प्रकृत्यो दोषः; रजनीमुखं च. २. दुर्जन.; तैलरहितस्तिलसर्पवादिपिप्याकध.

३. राजविशेषस्य; चन्द्रस्य च. ४. मरुतां देवानां द्वीपवती नदी (गङ्गा).

५. यमुना. ६. गङ्गायमुनासंगमरूपे तीर्थविशेषे.

पश्यन्तु संसारतमस्यपारे सन्तश्चतुर्वर्गफलानि सर्वे ।
 इतीव यो द्विद्विदिवाकरेन्दुव्याजेन घटे चतुरः प्रदीपान् ॥ ३५ ॥
 अवाप्य सर्पाधिपमौलिमैत्रीं छत्रगुतिं तन्वति यत्र वृत्ते ।
 घटे समुत्तेजितशातकुम्भकुम्भप्रभां कांचन काञ्चनाद्रिः ॥ ३६ ॥
 सम्यक्त्वपाथेयमवाप्यते चेद्वज्रस्तदस्मादपवर्गमार्गः ।
 इतीव लोके निगदत्युदस्तशैलेन्द्रहस्ताङ्गुलिसंज्ञया यः ॥ ३७ ॥
 पातुं बहिर्मारुतमङ्गसुसलक्ष्मीलसत्कुङ्कुमपङ्कपीतः ।
 यदन्तरुद्विद्य महीमहीनामभ्युत्थितो नाथ इवास्ति मेरुः ॥ ३८ ॥
 चकास्ति पर्यन्तपतत्पतंगे यत्राम्बरं दीप इवोपरिष्ठात् ।
 कयापि शृङ्गाग्रघनाङ्गनानां जिघृक्ष्या पात्रमिव प्रदत्तम् ॥ ३९ ॥
 द्यावापृथिव्योः पृथुरन्तरे यः कृतस्थितिः स्थूलथाङ्गकान्त्योः ।
 युगानुकारिध्रुवमण्डलक्षीरूर्ध्वो रथस्याक्ष इवावभाति ॥ ४० ॥
 तद्वक्षिणं भारतमस्ति तस्य क्षेत्रं जिनेन्द्रागमवारिसेकात् ।
 स्वर्गादिसंपत्फलशालि यत्र निष्पद्यते पुण्यविशेषसखम् ॥ ४१ ॥
 यत्सिन्धुगङ्गान्तरवर्तिनोच्चैः शैलेन भिन्नं विजयार्धनाम्ना ।
 भारेण लक्ष्म्या इव दुर्वहेन चमूव पद्मखण्डमखण्डशोभम् ॥ ४२ ॥
 तत्रार्यखण्डं त्रिदिवात्कथंचिच्च्युतं निरालम्बतयेव खण्डम् ।
 ललामवन्मण्डयति स्वकान्त्या देशो महानुत्तरकोशालख्यः ॥ ४३ ॥
 अनेकपद्माप्सरसः समन्ताद्यसिन्नसंख्यातहिरण्यगर्भाः ।

१. जैनमते सूर्यचन्द्रौ नक्षत्राणि च द्विगुणानि सन्ति. 'द्वौ द्वौ रवीन्दू भगणौ च तद्वदेवान्तरी तावुदयं व्रजेताम् । यद्व्रुवधेवमनम्बराद्या प्रवीम्यतस्तान्प्रति युजियुषम् ।' इति सिद्धान्तशिरोमणौ गोलाध्याये श्रीभास्कराचार्यः. २. अनेकानि पद्मयुक्तानि जलतडागानि येषु, स्वर्गे च पद्मा लक्ष्मीः, अप्सरसो रम्भाद्याः. ३. असंख्यातं हिरण्यं सुवर्णं गर्भं येषाम्, हिरण्यगर्भश्च प्रज्ञा.

अनन्तपीताम्बरधामरम्या ग्रामा जयन्ति त्रिदिवप्रदेशान् ॥ ४४ ॥
 यत्रप्रणालीचपकेरजस्रमापीय पुण्ड्रेक्षुरसासवौघम् ।
 मन्दानिलान्दोलितशालिपूर्णा विघूर्णते यत्र मदादिवोर्वी ॥ ४५ ॥
 विस्तार्य तारा रभसान्निशि द्यौ पुन पुनर्यद्विदिवसे प्रमार्ष्टि ।
 उत्पुण्डरीकै किल यत्सरोभि स्व लब्धसाम्य तदमन्यमाना ॥ ४६ ॥
 उत्पालिकाभ्रुस्तिमितेस्ताडागचक्षु सहस्रेरिव विसयेन ।
 यद्वेभव मूरपि वीक्ष्य घृते रोमाञ्चमुद्यत्कलमच्छलेन ॥ ४७ ॥
 जनै प्रतिग्रामसमीपमुचे कृता वृषाद्वेर्वरधान्यकूटा ।
 यत्रोदयास्ताचलमध्यगस्य विश्रामशेला इव भान्ति भानो ॥ ४८ ॥
 नीरान्तरात्प्रतिमावतारास्तरङ्गिणीना तरवस्तटेपु ।
 विभान्ति यत्रोर्ध्वगतार्कतापात्कृतप्रयला इव मज्जनाय ॥ ४९ ॥
 सस्यस्थलीपालकवालिकानामुल्लोलगीतश्रुतिनिश्चलाङ्गम् ।
 यत्रैणयूथ पथि पान्थसार्था सल्लेप्यलीलामयमामनन्ति ॥ ५० ॥
 आस्कन्धमृज्वी तदनल्पपत्रप्रसूनशाखावल्या द्रुमाली ।
 मयूरपत्रप्रथितातपत्रश्रीर्यस्य देशाधिपतित्वमाह ॥ ५१ ॥
 यत्रालिमाला स्थल्पङ्कजाना सोरभ्यलोभादमितो भ्रमन्ती ।
 विभाति लोलाध्वगलोचनाना वन्धाय सिद्धायसशृङ्खलेव ॥ ५२ ॥
 य तादृश देशमपास्य रम्य यत्क्षारमन्धि सरित समीयु ।
 बभूव तेनैव जडाशयाना तासा प्रसिद्ध किल निम्नगात्वम् ॥ ५३ ॥

१ पीताम्बरं यैस्तादृशैर्धामभी रम्या असह्यैरभ्रकपप्रासादै शोभमाना इत्यर्थं स्वर्गे च पीताम्बरस्य विष्णोर्धाम २ तडागस्य समताज्जलपथनार्थं निर्मितो मृकूटः ३ शृपो धर्मस्तपुष्ठा पुरया मार्गमध्ये पाथविधमार्थं स्थलानि पुष्यन्ति.

मूकण्ठलोठन्नवपुण्डरीकस्रग्वन्धुरा गोधनघोरणी या ।
 सा यस्य दिङ्मण्डलमण्डनाय विस्तारिणी कीर्तिरिवावभाति ॥ ५४ ॥
 कल्पद्रुमान्कल्पितदानशीलाञ्जेतुं किलोच्चालपतत्रिनादैः ।
 आहूय दूराद्वितरन्ति वृक्षा फलान्वचिन्त्यानि जनाय यत्र ॥ ५५ ॥
 तत्रास्ति तद्रत्नपुरं पुरं यद्द्वारस्थलीतोरणवेदिमध्यम् ।
 अलंकरोत्यर्कतुरंगपङ्क्तिः कदाचिदिन्दीवरमालिकेव ॥ ५६ ॥
 मुक्तामया एव जनाः समस्तास्तास्ताः स्त्रियो या नवपुष्परागाः ।
 वैज्रं द्विपां मूर्ध्नि नृपोऽपि यस्य वितन्वते नाम विनिश्चितार्थम् ॥ ५७ ॥
 भोगीन्द्रवेश्मेदमिति प्रसिद्ध्या यद्वप्रवेपः किल पाति शेषः ।
 तथाहि दीर्घान्तिकदीर्घिकास्य निर्मुक्तनिर्मोकनिभा विभाति ॥ ५८ ॥
 समेत्य यस्मिन्मणिवद्धभूमौ पौराङ्गनानां प्रतिबिम्बदम्भात् ।
 मन्ये न रूपामृतलोलुपाक्ष्यः पातालकन्याः सविधं त्यजन्ति ॥ ५९ ॥
 प्रासादशृङ्गेषु निजप्रियात्या हेमाण्डकप्रान्तमुपेत्य रात्रौ ।
 कुर्वन्ति यत्रापरहेमकुम्भभ्रमं द्यगङ्गाजलचक्रवाकाः ॥ ६० ॥
 शुभ्रा यदभ्रंलिहमन्दिराणां लम्बा ध्वजाग्रेषु न ताः पताकाः ।
 किं तु त्वचो घट्टनतः सितांशोर्नो चेत्किमन्तर्घ्रणकालिकास्य ॥ ६१ ॥
 कृताप्यधो भोगिपुरी कुतोऽभूर्देहीनभूपेत्यतिकोपकम्प्रम् ।
 यजेतुमेतामिव स्वांतिकाम्भश्छायाछलात्कामति नागलोकम् ॥ ६२ ॥
 संक्रान्तबिम्बः स्रवदिन्दुकान्ते नृपालये प्राहरिकैः परीते ।
 हृताननश्रीः सुदृशां चकास्ति काराधृतो यत्र रुदन्निवेन्दुः ॥ ६३ ॥
 विभाति रात्रौ मणिकुट्टिमोर्वा संजातताराप्रतिभावतारा ।
 दिदृक्षया यत्र विचित्रभूतेरुत्तानिताक्षीव कुतूहलेन ॥ ६४ ॥

१. नीरोगाः; मौक्तिकप्रचुराध. २. पुष्परागो मणिमेदः; (स्त्रीपक्षे तु) वपुषि
 शरीरेऽरागा रागरहिता न. ३. वज्रमशानिः; हीरकध. ४. बहुभूषणयुक्ता;
 (पक्षे) अहीनामिनः सर्पराजः. ५. परिखा.

दृङ्निर्निमेपा द्युसदां पतन्ती दोषाय मा भूदिति यस्य राज्ये ।
 उचार्यते मूर्ध्नि जितामरस्य नीराजनापात्रमिवेन्दुविम्बम् ॥ ६५ ॥
 दन्दद्वयमानागुरुधूमवर्तिप्रवर्तिते व्योम्नि घनान्धकारे ।
 सौधेषु यत्रोर्ध्वनिविष्टहेमकुम्भप्रभा भाति तडिल्लतेव ॥ ६६ ॥
 यत्रोच्चकैश्चैत्यनिकेतनानां कूटस्थलीकृत्रिमकेसरिभ्यः ।
 रात्रिदिवं भीत इवान्तरिक्षे आम्यत्युपात्तैकमृगो भृगाङ्कः ॥ ६७ ॥
 यत्रोच्चहर्म्येषु पतत्सपद्मव्योमापगापूरसहस्रशङ्काम् ।
 वितन्वते काञ्चनकुम्भशोभासभाव्यमाना. सितवैजयन्त्यः ॥ ६८ ॥
 यत्राश्मगर्भोज्ज्वलवेश्मभित्तिप्रभाभिराक्रान्तनभस्तलाभिः ।
 दिवापि वापीपुलिने वराकी रात्रिभ्रमात्ताम्यति चक्रवाकी ॥ ६९ ॥
 मरुच्चलकेतुकराङ्गुलीभिः सतर्जितानीव सिपेविरे यत् ।
 अतुच्छशाखानगरच्छलेन चतुर्दिगन्ताधिपपत्तनानि ॥ ७० ॥
 रत्नाण्डकै. शुभ्रसहस्रकूटान्याभान्ति यस्मिञ्जिनमन्दिराणि ।
 तद्द्रष्टुमुर्वीतलनिर्गताहिभर्त्रा कृतानीव वपूंषि हर्षात् ॥ ७१ ॥
 उदेति पातालतलात्सुधायाः सिरासहस्रं सरसीषु यत्र ।
 मन्ये ततस्तासु रसाधिकत्वं मुञ्चत्युपान्तं न च भोगिवर्गः ॥ ७२ ॥
 मन्थाचलामूलविलोडितान्तर्लब्धैकसत्कौस्तुभदृष्टसारः ।
 रत्नाकरः स्याज्जलधिः कुतस्तत्सेवेत नैतत्परिखामिपाच्चेत् ॥ ७३ ॥
 इतीव भाःस्तम्भितकौस्तुभानां स्तूपान्निरूप्य ज्वलतां मणीनाम् ।
 आक्रीडशैलानिव यत्र लक्ष्म्याः प्रत्येति दूरापणिकोऽपि लोकः ७४ (युग्मम्)
 पदे पदे यत्र परार्थनिष्ठा रसस्थितिं कामपि नाटयन्त्यः ।
 वाचः कवीनामिव कस्य नोच्चैश्चेतोमुदं कन्दलयन्ति वेदयाः ॥ ७५ ॥

संगीतकारम्बरसन्मृदङ्गाः कैलासभासो बलभीनिवेशाः ।
 वृन्दानि यत्र ध्वनदम्बुदानामनम्बुशुभ्राणि विडम्बयन्ति ॥ ७६ ॥
 रणज्झणत्किङ्किणिकारवेण संभाष्य यत्राम्बरमार्गखिन्नम् ।
 मरुच्चलत्केतनतालवृन्दैर्हर्म्यावली वीजयतीव मित्रम् ॥ ७७ ॥
 हारावलीनिर्शरहारि तुङ्गमवाप्य कान्तास्तनशैलदुर्गम् ।
 यत्र त्रिनेत्रादपि निर्विशङ्कः शङ्के सारो भूत्रयदुर्धरोऽमृत ॥ ७८ ॥
 केशेषु भङ्गस्तरलत्वमक्षणोः सरागता केवलमोष्ठयोश्च ।
 मुक्त्वा तदास्यं मुदृशां न यत्र दोषाकरच्छायमवैमि किञ्चित् ॥ ७९ ॥
 रात्रौ तमपीतसितेतराश्मवेश्माग्रभाजामसितांशुकानाम् ।
 स्त्रीणां मुखैर्यत्र नवोदितेन्दुमालाकुलेव क्रियते नभःश्रीः ॥ ८० ॥
 मद्वाजिनो नोर्ध्वधुरा रथेन प्राकारमारोहुममुं क्षमन्ते ।
 इतीव यल्लङ्घयितुं दिनेशः श्रयत्यवाचीमथ चाप्युदीचीम् ॥ ८१ ॥
 नीलाश्मलीलावलभीषु जालव्यालम्बमानैर्निशि चन्द्रपादैः ।
 प्रतारिता यत्र न मुग्धनध्वो हारावचूलेष्वपि विश्वसन्ति ॥ ८२ ॥
 उपर्युपारूढवधुमुखेन्दुनुदीक्ष्य मन्दाक्षमुपैति नूनम् ।
 यत्रोद्यसौधोद्यचूलिकाभ्यो नम्रीमवनिन्दुरतः प्रयाति ॥ ८३ ॥
 प्रालेयशैलेन्द्रविशालशालश्रोणीसमालम्बितवारिवाहम् ।
 विराजते निर्जरराजधानीमुड्डीय यज्जेतुमिवात्पक्षम् ॥ ८४ ॥
 अगुरुरिति सुगन्धिद्रव्यभेदे प्रसिद्धिः
 सतनमपिमवोऽपि भेक्ष्यते मेघ एव ।
 फलसमयविरुद्धा यत्र पृक्षानपास्य
 कचिदपि न कदाचित्केनचित्केऽपि दृष्टाः ॥ ८५ ॥

अन्तःस्थितप्रथितराजविराजमानो .

यः प्रान्तभूवलयिता पृथुसालबन्धः ।

प्रत्यर्थिनाशपिशुन परिपूर्णमूर्ते-

रिन्दोरुदारपरिवेष इवावभाति ॥ ८६ ॥

इति महाकविश्रीहरिचन्द्रविरचिते धर्मशर्माभ्युदये महाकाव्ये प्रथमः सर्गः ।

द्वितीयः सर्गः ।

अमूदधेष्वाकुविशालवंशभूः स तत्र मुक्तामयविग्रहः पुरे ।

नृपो महासेन इति स्वमेव यः कुलं द्विपन्मूर्धमदोऽप्यमूपयत् ॥ १ ॥

गतेऽपि दृग्गोचरमत्र शत्रवः स्त्रियोऽपि कर्दरुपमपत्रपा दधुः ।

किमद्भुतं तद्धतपञ्चसायके यदद्रवन्संगरसंगताः क्षणात् ॥ २ ॥

न केवलं दिग्विजये चलच्चमूरभ्रमद्भ्रुवलयेऽस्य जङ्गमैः ।

श्रिताहितत्राणकलङ्कशङ्कितैरिव स्थिरैरप्युदकम्पि भूधरैः ॥ ३ ॥

तदङ्गरूपामृतमक्षिभाजनैर्यदृच्छयैःसेचनकं पपुः स्त्रियः ।

प्रमातुमन्तस्तदपारयन्मनाद्भुदश्रुदम्भान्निरगादिवाङ्गतः ॥ ४ ॥

कुलेऽपि किं तात तवेदृशी स्थितिर्यदात्मजा श्रीर्न सभास्वपि त्यजेत् ।

तदङ्गलीलामिति कीर्तिरीर्ष्यया यथावुपालब्धुमिवास्य धारिधिम् ॥ ५ ॥

तदा तदुत्तुङ्गतुरंगमक्रमप्रहारमज्जन्मणिशङ्कुसंहताम् ।

न भूरिबाधाविधुरोऽप्यपोहितुं प्रगल्भतेऽद्यापि महीमहीश्वरः ॥ ६ ॥

विभान्त्यमी शत्रुनिमज्जनोत्थितास्तदादि तस्यासिजलस्य विन्दवः ।

न तारका व्योम्नि कुतोऽन्यथा भवेज्ज्ञपः कुलीरो मकरश्च तास्वपि ॥७॥

१. शप्रथ. क दर्पमभिमानम्. पत्रं बाहनं पान्तीति पत्रपा., न पत्रपाः क्षप-
त्रपाः. बाहनरहिता इत्यर्थः, स्त्रियथापगतत्रपाः सत्यः कंदर्पं कामं दधु . २. स-
शरसं गताः; संगर-संगताः. ३. 'तदासेचनकं तृप्तेनास्सन्तो यस्य दर्शनात्'.

वितीर्णमस्मभ्यमनेन संयुगे पुनः कुतो लब्धमितीव कौतुकात् ।
 स कस्य पृष्ठं न नतारिभूजः कराग्रसंस्पर्शमिपाद्वयलोकयत् ॥ ८ ॥
 न मद्भिणस्तन्नजुपोऽपि रक्षितुं क्षमाः स्वमेतद्भुजगादसेः क्वचित् ।
 इतीव भीताः शिरसि द्विपो दधुस्तदङ्घ्रिचञ्चन्नखरत्नमण्डलम् ॥ ९ ॥
 अतुच्छमच्छाद्यमहो महस्विनां पयोदकाले तदसौ समुद्यते ।
 नवाम्बुधाराविनिपातजर्जरैर्न राजहंसैर्न पलायितुं जवात् ॥ १० ॥
 समुल्लसत्त्वङ्गलतापहस्तितक्कमं धरित्री समवाप्य तद्भुजम् ।
 विषाम्निगर्भैः श्वसितैरिवाकुला मुमोच मैत्रीं फणिचक्रवर्तिनः ॥ ११ ॥
 नियोज्य कर्णोत्पलवज्जयश्रिया कृपाणमस्योपगमे समिद्धहे ।
 प्रतापद्वीपाः शमिता विरोधिनामहो सलज्जा नवसंगमे स्त्रियः ॥ १२ ॥
 असक्तमाकारनिरीक्षणादपि क्षणादभीष्टार्थकृतार्थितार्थिनः ।
 कुतश्चिदातिथ्यमियाय कर्णयोर्न तस्य देहीति दुरक्षरद्वयम् ॥ १३ ॥
 उपासनायास्य बलाभियोगतः प्रकम्पमानाः कुलपर्वता इव ।
 समाययुर्द्वारि मदाम्बुनिर्झराः क्षितीश्वरोपायनमत्तदन्तिनः ॥ १४ ॥
 निपीतमातङ्गपटाग्रगोणिता हठावगूढा सुरतार्थिभिर्भितैः ।
 किल प्रतापानलमासदत्समित्समृद्धमस्यासिलतात्मशुद्धये ॥ १५ ॥
 ततः श्रुताम्भोनिधिपारदधनो विशङ्कमानेव परामवं तदा ।
 विशेषपाठाय विधृत्य पुस्तकं करान्न मुञ्चत्यधुनापि भारती ॥ १६ ॥
 वभुस्तदम्बाहतदन्तमण्डलात्समुच्छलन्तो हुतमुद्युताः क्षणम् ।
 सरक्तवान्ता वरवैरिवारणव्रजस्य जीवा इव संगराजिरे ॥ १७ ॥

१. भुजं प्राप्तवत्; (पक्षे) संपाद. २. मातङ्गपटा इत्तिष्ठमूहः; (पक्षे)
 मातङ्गपटधण्डालकुम्भः. ३. देवत्वार्थिभिः; (पक्षे) निधुवनार्थिभिः. ४. समिति
 शुद्धं सगृहम्; (पक्षे) समिद्धिः छाष्टैः.

श्रुतं च शीलं च बलं च यत्रयं स सर्वदौदार्यगुणेन संदधत् ।
 चतुष्कमापूरयति स दिग्जयप्रवृत्तकीर्तेः प्रथमं सुमङ्गलम् ॥ १८ ॥
 तदीयनिस्त्रिशलसद्विधुंतुदे बलाद्विलत्युद्यतराजमण्डलम् ।
 निमज्ज्य धारासलिले स्वमुच्चकैर्ददुद्विजेभ्यः प्रविमज्ज्य विद्विपः ॥ १९ ॥
 उदर्कवक्रां वनितास्वभावतो विभाव्य विसम्भमधारयन्निव ।
 व्यशिथ्रणद्वैरिकुलाद्वलाहतां स्वसंमतेभ्यो बहिरेव स श्रियम् ॥ २० ॥
 विदारितारिद्विपगण्डमण्डलीसमुल्लल्लोलशिलीमुखच्छलात् ।
 कचेपु खड्गः क्रमकिंकरीमिव क्रुधा चकर्पास्य जयश्रियं रणे ॥ २१ ॥
 जगन्नयोत्तंसितभासि तद्यशःसमग्रपीयूषमयूखमण्डले ।
 विजृम्भमाणं रिपुराजदुर्यशो वभार तुच्छेतरलाञ्छनच्छविम् ॥ २२ ॥
 वमन्नमन्दं रिपुवर्मयोगतः स्फुलिङ्गजालं तदसिस्तदा वभौ ।
 वपन्निवासृजलसिक्तसंगरक्षितौ प्रतापद्रुमबीजसंततिम् ॥ २३ ॥
 अवाप्तवाञ्छाम्यधिकार्थसंपदोन्नतेषु संक्रान्त इवानुजीविषु ।
 मदस्य लेशोऽपि न तस्य कुत्रचिन्महाप्रभुत्वेऽपि जनैरदृश्यत ॥ २४ ॥
 द्विपसु कालो धैवतः क्षमाभरे गुणेषु रक्तो हँरितः प्रतापवान् ।
 जनेक्षणैः पीतं इति द्विधा व्यधादनेकवर्णोऽपि विवर्णतामसौ ॥ २५ ॥
 प्रतापवह्नौ किल दीपिते ककुष्करीन्द्रभस्त्राकरफल्कृतानिलैः ।
 स कांचनाभां कंटकं जगत्पुटे दधानमावर्तयति स विद्विषाम् ॥ २६ ॥
 अवापुरेके रिपवः पयोनिघेः परे तु वेलां बलिनोऽस्य भूभुजः ।
 ततोऽस्य मन्ये न कुतोऽप्यपूर्यत प्रचण्डदोर्विक्रमकेलिकौतुकम् ॥ २७ ॥

१. वृषसमूहम्; चन्द्रबिम्बं च. २. आत्मानम्; धनं च. ३. पक्षिभ्यः,
 प्राज्ञाभ्यश्च. ४. कृष्णवर्णः; यमश्च. ५. शुकः; वृषभश्च. ६. हरिद्वर्णः; इन्द्राश्च.
 ७. पीतवर्णः; सादरमबलेक्षितश्च. ८. वर्णरहितत्वम्; नीचत्वं च. ९. कांचन
 अनिर्वचनीयां शोभाम्; सुवर्णकान्तिं च. १०. सैन्यम्; कडुणं च.

भयातुरत्राणमयीमनारतं महाप्रतिज्ञामधिरूढवानिव ।
 न भूरिशङ्काविधुरे रिपावपि क्वचित्तदीयासिरचेष्टताहितम् ॥ २८ ॥
 स कोऽपि चेदेकतमेन चेतसा क्षमेत संचिन्तयितुं फणीश्वरः ।
 तदा तदीयान् रसनासहस्रभृद्गुणानिदानीमपि किं न वर्णयेत् ॥ २९ ॥
 निशासु नूनं गलिनाम्बरस्थितिः प्रगल्भकान्तासुरते द्विजक्षतिः ।
 यदि किंपः सर्वविनाशसंस्तवः प्रमाणशास्त्रे परमोहसंभवः ॥ ३० ॥
 धनुर्धराणां करवालशून्यता हिरण्यरेतस्यविनीतता स्थिता ।
 अभूज्जगद्विभ्रति तत्र केवलं गुणच्युतिर्मागण एव निश्चलम् ॥ ३१ ॥ (युग्मम्)
 निरञ्जनज्ञानमरीचिमालिनं जिनेन्द्रचन्द्रं दधतः प्रमोदतः ।
 न तस्य चेतस्यखिलक्षमापतेस्तमोऽवकाशः क्षणमप्यलक्ष्यत ॥ ३२ ॥
 महानदीनोऽप्यजडाशयो जगत्त्रयनष्टसिद्धिः परमेश्वरोऽपि सन् ।
 यभूव राजापि निकारकारणं विभावरीणामयमद्भुतोदयः ॥ ३३ ॥
 तरङ्गिताम्भोधिदुकूलशालिनीमखर्वपूर्वापरपर्वतस्तनीम् ।
 वरोरुदेशे स निधाय कोमलं करं बुभोजकवधूमिव क्षितिम् ॥ ३४ ॥
 अथास्त पत्नी निखिलावनीपतेर्वभूव नाज्ञा चरितैश्च सुमता ।
 स्थितेऽवरोधे प्रचुरेऽपि या प्रमोरमूत्सुधांशोरिव रोहिणी प्रिया ॥ ३५ ॥
 सुधामुधारश्मिमृणालमालतीसरोजसाररिव वैधसा कृतम् ।
 शनैः शनैर्मौग्यमतीत्य सा दर्धा मुमध्यमा मध्यममध्यमं वयः ॥ ३६ ॥
 स्तरेण तस्याः किल चारुत्तरसं जनाः पिवन्तः शरजर्जरीकृताः ।
 स पीतमात्रोऽपि युक्तोऽन्यथागलत्तदन्नतः स्वेदजलच्छल्यद्वहिः ॥ ३७ ॥

१. व्याकरणप्रतिदस्य प्रत्ययविशेषस्य. २. परम-ऊर्ध्वः परमोह. ३. हिरण्यरेता
 अग्निः स एव अग्निना तद्वाहनभूतेन मेयेन नीयते नान्यः कथनाविनीतः
 ईश्वरहितः. ४. महान् अर्धनः; महानदी-इनः. ५. अष्टगिद्धिरहितः; (पक्षे)
 न नद्य गिद्धिर्यस्य सः. ६. अन्तोऽपि. ७. रात्रीनाम्; (पक्षे) अरीणां दायुषां
 विभां शाभिनि.

इतः प्रभृत्यम्ब न ते मुराम्बुजश्रियं हरिप्येऽहमितीव चन्द्रमाः ।
 प्रतीतयेऽस्याः सकुटुम्बको नखच्छलेन साध्व्याश्चरणाममस्पृशात् ॥ ३८ ॥
 प्रयाणलीला जितराजहंसकं विशुद्धपार्ष्णिं विजिगीषुवस्थितम् ।
 तदङ्घ्रिमालोक्य न कोपदण्डभाग्भियेव पद्मं जलदुर्गमत्यजत् ॥ ३९ ॥
 सुवृत्तमप्याप्तजडोरुसंगमं तदीयजद्वायुगलं विलोमताम् ।
 तथा दधावप्यनुयायिनं जनं चकार पद्मेपुकदर्थितं यथा ॥ ४० ॥
 उदङ्घ्रदुच्चैःस्तनवप्रशालिनस्तदङ्गकन्दर्पविलासवेश्मनः ।
 वरोरुयुग्मं नवतप्तकाञ्चनप्रपञ्चितस्तम्भनिभं व्यराजत ॥ ४१ ॥
 जडं गुरुकृत्य नितम्बमण्डलं स्मरेण तस्याः किल शिक्षितं कियत् ।
 तथाप्यहो पश्यत सर्वतोऽमुना धुधाधिपानामपि खण्डितो मदः ॥ ४२ ॥
 गभीरनाभिद्वदमज्जदुर्द्धुरस्सरप्रभिन्नद्विपगण्डमण्डलात् ।
 समुच्चलन्तीव मधुत्रतावलिर्वभौ तदीयोदररोममञ्जरी ॥ ४३ ॥
 मुहूर्त्तमावेकत उन्नतौ स्तनौ गुरुर्नितम्बोऽप्ययमन्यतः स्थितः ।
 कथं भजे कान्तिमितीव चिन्तया ततान तन्मध्यमतीव तानवम् ॥ ४४ ॥
 सती च सौन्दर्यवती च पुंवरप्रसूश्च साक्षादियमेव भूत्रये ।
 इतीव रेखात्रयमक्षतस्यो विधिश्चकारात्र बलित्रयच्छलात् ॥ ४५ ॥
 गुरोर्नितम्बादिह कामिकं गतः स नाभितीर्थं प्रमथेशनिर्जितः ।
 समुल्लसल्लोमलतारुरुच्छविः स्सरस्त्रिदण्ड त्रिवलिच्छलाद्दधौ ॥ ४६ ॥
 कृतौ न चेत्तेन विरञ्चिना सुधानिधानकुम्भौ सुदृशः पयोधरौ ।
 तदङ्गलमोऽपि तदा निगद्यतां स्सरः परासुः कथमाशु जीवितः ॥ ४७ ॥
 सुरसवन्तीकनकारविन्दिनीमृणालदण्डाविव कोमलौ भुजौ ।
 करौ तदग्रे शुचिकङ्कणाङ्कितौ व्यराजतामब्जनिभौ च सुभ्रुवः ॥ ४८ ॥

सपाञ्चजन्यः करस्वमकङ्कणप्रभोत्वणः स्याद्यदि कैटभद्विपः ।
 स्फुरन्निरेखं किल कण्ठकन्दलं तदोपमीयेत न वा नतम्बुवः ॥ ४९ ॥
 कपोलहेतोः खलु लोलचक्षुषो विधिव्यघात्पूर्णमुघाकरं द्विधा ।
 विलोक्यतामस्य तथाहि लाञ्छनच्छलेन पश्चालकृतसीवनव्रणम् ॥ ५० ॥
 प्रवालविन्वीफलविद्रुमादयः समा बभूवुः प्रमथैव केवलम् ।
 रसेन तस्यास्त्वधरस्य निश्चितं जगाम पीयूषरसोऽपि शिष्यताम् ॥ ५१ ॥
 अनादरेणापि सुधासहोदरीमुदीरयन्त्यामविकारिणीं गिरम् ।
 द्वियेव काष्ठत्वमियाय वल्लकी पिकी च कृष्यात्वमधारयत्तराम् ॥ ५२ ॥
 ललाटलेखाशकलेन्दुनिर्गलस्सुधोरुधारेव घनत्वमागता ।
 तदीयनासा द्विजरत्नसंहतेस्तुलेव कान्त्या जगदप्यतोलयत् ॥ ५३ ॥
 जितास्रदुत्तंसमहोत्पलैर्युवां ऋ याथ इत्यध्वनिरोधिनोरिव ।
 उपात्तकोपे इव कर्णयोः सदा तदीक्षणे जग्मतुरन्तशोणताम् ॥ ५४ ॥
 इमामनालोचनगोचरां विधिर्विधाय सृष्टेः कलशार्पणोत्सुकः ।
 लिलेख वक्त्रे तिलकाङ्कमध्ययोर्भ्रुवोर्मिपादोमिति मङ्गलाक्षरम् ॥ ५५ ॥
 उदीरिते श्रीरतिकीर्तिकान्तिभिः श्रयाम एतामिति मौनवान्विधिः ।
 लिलेख तस्यां तिलकाङ्कमध्ययोर्भ्रुवोर्मिपादोमिति संगतोत्तरम् ॥ ५६ ॥
 कपोललावप्यमयाम्बुपल्वले पतत्सतृप्याखिलनेत्रपत्रिणाम् ।
 ग्रहाय पाशाविव वेधसा कृतौ तदीयकर्णौ पृथुलांसचुम्बिनौ ॥ ५७ ॥
 स्मरेण कालागुरुपत्रवल्लिवल्ललाटलेखामिपतो नतम्बुवः ।
 अशेषसंसारविशेषकैर्गुणैर्जगन्भये पत्रमिवावलम्बितम् ॥ ५८ ॥
 अनिन्द्यदन्तद्युतिफेनिलधरप्रवालशालिन्युरुलोचनोत्पले ।
 तदात्सलावप्यनुधोदधौ यमुन्तरङ्गमङ्गा इव भद्रुरालकाः ॥ ५९ ॥
 तदानेन्दोरधिरोहिता तुलां मृगाङ्क चित्तेऽपि न लज्जितं त्वया ।
 यतोऽसि कन्तत्र पयोपरोक्षतौ स मूढ यत्राम्यधिकं व्यराजत ॥ ६० ॥

समग्रसौन्दर्यविधिद्विषो विधेर्घुणाक्षरन्यायवशादसावमूत् ।
 तदास्य जाने निपुणत्वमीदृशीमनन्यरूपां कुरुते यदापराम् ॥ ६१ ॥
 सरस्वतीवार्धमनिन्द्यलक्षणा गुणान्विता चापलतेव घन्विनम् ।
 विभेव भास्वन्तमतीव निर्मला तमेकमूपालमलंचकार सा ॥ ६२ ॥
 अथैकदान्तःपुरसारमुन्दरीशिरःस्रजं तामवलोक्य तत्पतिः ।
 इति स्थिरोत्तानितनेत्रमर्थिनामचिन्त्यचिन्तामणिरप्यचिन्तयत् ॥ ६३ ॥
 चकार यो नेत्रचकोरचन्द्रिकाभिमामनिधां विधिरन्य एव सः ।
 कुतोऽन्यथा वेदनयान्वितात्ततोऽप्यभूदमन्दद्युति रूपमीदृशम् ॥ ६४ ॥
 ह्रिमोत्पलात्सौरममिच्छुकाण्डतः फलं मनोज्ञां मृगनाभितः प्रभाम् ।
 विधातुमस्या इव सुन्दरं वपुः कुतो न सारं गुणमाददे विधिः ॥ ६५ ॥
 वपुर्वयोवेषविवेकवाग्मिताविलासवंशव्रतवैभवादिकम् ।
 समस्तमप्यत्र चकास्ति तादृशं न यादृशं व्यस्तमपीक्ष्यते क्वचित् ॥ ६६ ॥
 न नाकनारी न च नागकन्यका न च प्रिया काचन चक्रवर्तिनः ।
 अभूद्भविष्यत्यथवास्ति साध्विमां यदङ्गकान्त्योपमिमीमहे वयम् ॥ ६७ ॥
 असारससारमरुस्यलीभ्रमकुमार्चहृन्नेत्रपतत्रिणां मुदे ।
 मृगीदृशः सिक्त इवामृतप्लवैरहो प्रवृद्धो नवयौवनद्रुमः ॥ ६८ ॥
 फलं तथाप्यत्र यथर्तुगामिनः सुताह्वयं नोपलमामहे वयम् ।
 अनन्यसक्तावनिभारखिन्नवन्निरन्तरं तेन मनो दुनोति नः ॥ ६९ ॥
 सहस्रधा सत्यपि गोत्रजे जने सुतं विना कस्य मनः प्रसीदति ।
 अपीद्धताराग्रहगर्भितं भवेदृते विधोर्ध्यामलमेव दिङ्मुखम् ॥ ७० ॥
 न चन्दनेन्दीवरहारयष्टयो न चन्द्रोर्चीपि न चामृतच्छटाः ।
 सुताङ्गसंस्पर्शमुखस्य निस्तुलां कलामयन्ते खलु षोडशीमपि ॥ ७१ ॥

असावनालोक्य कुलाङ्कुरं मम स्वभोगयोग्याश्रयभङ्गशङ्किनी ।
 विशोपयत्युच्छ्वसितैरसंशयं मदन्वयश्रीः करकेलिपङ्कजम् ॥ ७२ ॥
 नमो दिनेशेनं नयेन विक्रमो वनं मृगेन्द्रेण निशीथमिन्दुना ।
 प्रतापलक्ष्मीवलकान्तिशालिना विना न पुत्रेण च भाति नः कुलम् ॥ ७३ ॥
 क्व यामि तर्त्किं नु करोमि दुष्करं सुरेश्वरं वा कमुपैमि कामदम् ।
 इतीष्टचिन्ताचयचक्रचालितं कचिन्न चेतोऽस्य वभूव निश्चलम् ॥ ७४ ॥
 इत्थं चिन्तयतोऽथ तस्य नृपतेः स्फारीभवच्चक्षुषो
 निर्वातस्त्रिमितारविन्दसरसीसौन्दर्यमुद्रामुपः ।
 कोऽप्युद्यत्पुलकाङ्कुरः प्रमदजैः सिक्तश्च नेत्राम्बुमि-
 र्बीजावाप इवाप वाञ्छिततरोरुद्यानपालः स तम् ॥ ७५ ॥
 अथ स दण्डधरेण निवेदितो विनयतः प्रणिपत्य समापतिम् ।
 दुरितसविदनध्ययनं सुधीरिति जगाद सुधाम्नपिताक्षरम् ॥ ७६ ॥
 राकाकामुकवद्दिगम्बरपथालंकारभूतोऽधुना
 वाह्योद्यानमवातरद्वहपथात्कश्चिन्मुनिश्चारणः ।
 यत्पादप्रणयोत्सवात्किमपरं पुष्पाङ्कुरच्छन्नना
 वृक्षैरप्यनपेक्षितात्मसमयैः क्षमापाल रोमाञ्चितम् ॥ ७७ ॥
 ऋीडाशैलप्रस्थपद्मासनस्थस्तत्त्वाभ्यासैः स प्रचेता इतीदम् ।
 नामास्यातं पार्श्ववर्तिनतीन्द्रैः कुर्वन्नास्ते तत्र संसृजितार्थम् ॥ ७८ ॥
 इत्याकस्मिकविस्मयां कलयतस्तस्माद्गमच्छेदिनीं
 ज्योत्स्नावधतियामिनीशविपयां वार्तामवातोत्सवाम् ।
 दृग्भ्यामिन्दुमणीयितं कस्युगेणाम्भोजलीलायितं
 पारावारजलायितं च परमानन्देन राज्ञस्त्रदा ॥ ७९ ॥

इति महाकविधीहरिचन्द्रविरचिते धर्मशर्माभ्युदये महाकाव्ये द्वितीयः सर्गः ।

तृतीय सर्ग ।

अथोत्थाय नृप पीठाद्भानु पूर्वाचलादिव ।
 साधो प्रचेतसस्तस्य दिश प्राप्य ननाम स ॥ १ ॥
 स तस्मै वनपालाय ददौ तोषतरो फलम् ।
 मनोरथलताबीजप्राभृतस्येव निष्कयम् ॥ २ ॥
 आज्ञामिव पुरि क्लेशनिष्कासनपटीयसीम् ।
 मुनीन्द्रवन्दनारम्भमेरीं प्रादापयन्नृप ॥ ३ ॥
 व्यानशो ककुभस्तस्या कादम्बिन्या इव ध्वनि ।
 उत्कयन्निर्भरानन्दमेदुरान्पौरकेकिन ॥ ४ ॥
 चन्दनस्यासकैर्हास्य लास्यमप्युल्लसद्भुजै ।
 पुप्योत्करैश्च रोमाञ्च पुरमप्याददे तदा ॥ ५ ॥
 अमान्त इव हर्म्येभ्यस्तदा गमनसंमदात् ।
 पौरा प्रथितनेपथ्या खेम्य खेम्यो विनिर्ययु ॥ ६ ॥
 बहिस्तोरणमागत्य रथाश्रेभनिपादिन ।
 दूता इवार्थससिद्धेस्तमुदैक्षन्त पार्थिवा ॥ ७ ॥
 दिगम्बरपदप्रान्त राजापि सह कान्तया ।
 प्रतस्थे रथमास्थाय प्रभया भानुमानिव ॥ ८ ॥
 नृपा सचारिण सर्वे तमाविष्कृतसात्त्विकम् ।
 मुनीन्द्रवहनारूढ रस भावा इवान्वयु ॥ ९ ॥
 सञ्जालकानसौ तत्र मैत्तवारणराजितान् ।
 गृहानिव नृपान्प्रेक्ष्य पिप्रिये प्रान्तवर्तिन ॥ १० ॥

१ प्रचेतोनामकस्य यत, (पक्षे) प्रचेतसो वरुणस्य दिश पश्चिमाम् २ सञ्जालकान्, सत्-जालकान् जालको गवाक्ष ३ 'उक्तो मत्तवारणस्तु प्रभिन्नक टफुञ्जरे । ह्रीव प्रसादवीथीना कुन्ददृशवृतावपि ॥' इति मेदिनी.

प्रागेव जग्मुरुद्यानं सेवाक्षणविचक्षणाः ।

फलपुष्पाहरास्तस्य मूर्तिमन्त इवर्तवः ॥ ११ ॥

परस्परान्नसंधट्टमृष्टहारावचूलकैः ।

पथि दुःसंचरो मार्गो मार्गः पाशैरिवाभवत् ॥ १२ ॥

दृष्ट्या कुंवल्यस्यापि जेता दर्शितविग्रहः ।

नेत्रोत्सवाय नारीणां नारीणां सोऽभवन्नृपः ॥ १३ ॥

सोऽङ्गलावप्यसक्रान्तपौरनारीनरेक्षणः ।

गन्धर्वैरावृतः साक्षात्सहस्राक्ष इवावभौ ॥ १४ ॥

चभुस्तस्य मुखाम्भोजपर्यन्तभ्रान्तपट्टपदाः ।

अन्तर्मुनीन्दुसंधानान्निर्यद्भ्रान्तलवा इव ॥ १५ ॥

विभ्रत्सविभ्रमश्चारुतिलकामलकावलिम् ।

उद्दमत्प्रवहद्दीको दीर्घनेत्रघृताजनः ॥ १६ ॥

युक्तोऽप्युत्तारपुर्नगैः सौलसंगममादधत् ।

कामाराम इवारामं पौरारामाजनो ययौ ॥ १७ ॥ (युग्मम्)

पुरंधीणां स वृद्धानां प्रतीच्छन्नाशिपः शनैः ।

इष्टसिद्धेरिव द्वारं पुरं प्राप महीपतिः ॥ १८ ॥

धैतिभावपरः कान्ति विभ्रदभ्यधित्तां नृपः ।

१. गृहगमहः. २. भूमण्डलस्य, उत्पलस्य च. ३. दर्शितशरीर; इतपुदस्य.
४. न अरिणाम्. ५. अथै, देवयोगिविशेषैश्च. ६. पक्षिणां भ्रमणेन उहित;
हावविशेषउहितव. ७. चारुतिलकयुक्तं पूर्णवृन्तलपट्टिम्; (पक्षे) तिलक
आमलकव्य वृषविशेषी. ८. वस्तुपूर्तिरिच्छेन स्नानकपोत्तारिणु कृता रचना पत्रवर्ती;
(पक्षे) उद्दमन्तः किञ्चित्तपयुक्तं कृता यस्मिन्ता. ९. दीर्घनेत्रवन्म्यस्यवृत्त;
(पक्षे) दीर्घनेत्रेण पृष्ठा अञ्जना वृषविशेषा यत्र. १०. वृषविशेषैः; पुरवधेऽर्थव.
११. शास्त्रेण गमम्; शास्त्रेण गमम्. शास्त्रे वृषविशेष. १२. नगरस्य. १३. यतिः
संन्यसी, (पक्षे) पाठविच्छेदस्थलम्.

निश्चक्राम पुराच्छ्लोकः कवीन्द्रस्य मुखादिव ॥ १९ ॥

शाखानगरमालोक्य पुरः प्रान्ते स पिपिये ।

तनूजमिव कान्ताया बहुलक्षणमन्दिरम् ॥ २० ॥

प्रागेव विक्रमश्चाप्यो भवानीतनयोऽप्यमूत् ।

व्यक्तं पुनर्महासेनो महासेनावृतस्तदा ॥ २१ ॥

उच्चैस्तनशिखोष्ठासिपत्रशोभावदूरतः ।

वनालीं वीक्ष्य भूपालः प्रेयसीमित्यभापत ॥ २२ ॥

कान्तारतरवो नैते कामोन्मादकृतः परम् ।

अभवन्नः प्रीतये सोऽप्युद्यन्मधुपराशयः ॥ २३ ॥

अनेकविटपस्पृष्टपयोधरतटा स्वयम् ।

वदत्युद्यानमालेयमकुलीनत्वमात्मनः ॥ २४ ॥

उल्लसत्केसरो रक्तपलाशः कुञ्जराजितः ।

कण्ठीरव इवारामः कं न व्याकुलयत्यसौ ॥ २५ ॥

सैन्यकोलाहलोत्तीष्ठद्विहंगावल्यो द्रुमाः ।

असदागमनोत्क्षिप्तपताका इव भान्त्यमी ॥ २६ ॥

१. बहुलक्षण, बहु-लक्षण. क्षण उत्सवः. २. भवानी-तनयः (कार्तिकेयः). स च वेःपक्षिणः स्ववाहनमयूरस्य क्रमेण पादन्यासेन श्लाघ्यः; (पक्षे) भव-आनीतनयः. ३. महासेन इति कार्तिकेयस्य नामान्तरम्; (पक्षे) महती सेना यस्य. ४. उच्चैः-स्तनशिखा (कुचाग्रभागः); उच्चैस्तन-शिखा. ५. उद्यन्मधुपराशयः समुल्लसद्भ्रमरश्रेणायः कामोन्मादकृतो मदनोद्दीपकाः कान्तार-तरवो वनवृक्षाः परं नः प्रीतयेऽभवत्. सोऽपि कान्तार-तरवः कान्तायाः सुरतकान्तीनं भणितं नः प्रीतयेऽभवत्. क्रीडशः कान्तारतरवः. कामोन्मादेन कृतः; उद्यत् मधु पर-आशयश्च. ६. पित्तस्पृष्टकुचा; वृक्षस्पृष्टमेघा च. ७. नीचकुलोत्पन्नत्वम्; अभूमिलीनत्वं च उल्लसत्त्वमिति यावत्. ८. केसरो वृक्षविशेषः; (पक्षे) उल्लसत्स्फन्धोत्पन्नकेशः. ९. रक्तवर्णाः पलाशयस्मिन्; (पक्षे) रक्तं शशिरं पलं मांसं चाश्नाति. १०. कुञ्जराजितः; कुञ्जर-अजितः.

सचरच्चञ्चरीकाणा धोरणिस्तोरणस्रजम् ।
 विडम्बयति कान्तारे हरिन्मणिमयीमियम् ॥ २७ ॥
 पल्लवव्यापृतास्याना सूरस्यन्दनवाजिनाम् ।
 फेनलेशा इवाभान्ति द्रुमाप्रकुसुमोत्करा- ॥ २८ ॥
 त्वङ्गुत्तुरगोर्मेस्तीरग सैन्यवारिधे ।
 पुञ्जितावालशेवालशोभामभ्येति काननम् ॥ २९ ॥
 उत्क्षिप्तसहकाराग्रमञ्जरीरुक्मदण्डिक ।
 उत्साग्यल्लवङ्गैलालञ्चिकर्पूरचम्पकान् ॥ ३० ॥
 कासारसीकरासारमुक्ताहारविराजित ।
 प्रेर्यमाणो मुहुर्वेल्लताहस्ताग्रसञ्जया ॥ ३१ ॥
 अयमस्माकमेणाक्षि चन्दनामोदसुन्दर ।
 मरुदभ्यर्णतामेति वैत्रीवोद्यानभूपते ॥ ३२ ॥ (विशेषकम्)
 तन्वाना चन्दनोद्दामतिलक वदने किल ।
 करोत्यक्षतदूर्वाभिर्मङ्गल मे वनस्थली ॥ ३३ ॥
 एता प्रवालहारिण्यो मुदा भ्रमरसगता ।
 मरुन्नर्तकतालेन नृत्यन्तीव वने रता ॥ ३४ ॥
 निरूपयन्निति प्रीत्या प्रियाया प्राप्य काननम् ।
 तत्क्षणाद्दक्षमत्याक्षीदौद्धत्यमिव पार्थिव ॥ ३५ ॥
 तत्कालोत्सारिताशेपराजचिह्नो व्यराजत ।
 गुरुनभिन्नजन्नेष विनयो मूर्तिमानिव ॥ ३६ ॥

१. प्रतीहार . २. चन्दनवृक्षेणोद्दाम तिलक वृक्षविशेषम्, (पक्षे) चन्दनस्यो-
 द्दाम तिलक विशेषकम् ३. अक्षताभिर्दूर्वाभिः, अक्षतैरभ्रमत्तण्डुलैर्युक्ताभिर्दूर्वा-
 भिश्च. ४. प्रवालैः पल्लवैः, विडम्बैश्च. ५. भ्रमरसगता, भ्रमरस-गता . ६. अक्ष
 रयम्; आयव्ययादिव्यवहारचिन्ता वा.

नक्षत्रैरुन्नतैर्युक्तः सकान्तः केलिकाननम् ।
 कराम्रं कुङ्कुलीकृत्य राजा घनमिवाविशत् ॥ ३७ ॥
 ददर्शाशोकमस्तोकस्तप्रकैन्तत्र पाटलम् ।
 रागैश्चछन्नमिवासन्नमुनीनां मुक्तमानसैः ॥ ३८ ॥
 अधस्तात्तस्य विस्तीर्णं स्फाटिकोपलविष्टरे ।
 तपः प्रगुणितागण्यपुण्यपुञ्जमिव स्थितम् ॥ ३९ ॥
 पत्तनेत्रोत्सवारम्भमाश्रितं मुनिसत्तमैः ।
 ऋक्षैरिव घरोत्तीर्णं क्षणं नक्षत्रनायकम् ॥ ४० ॥
 अन्तरस्तावकाशेन ज्ञानसिन्धुमहोर्मिभिः ।
 मलेन लिप्तबाह्याङ्गे दर्शयन्तमनादरम् ॥ ४१ ॥
 अत्यन्तनि सहैरङ्गैर्मुक्ताहारपरिग्रहैः ।
 व्यक्तयन्तमिवासक्तिं मुक्तिकान्तानुबन्धिनीम् ॥ ४२ ॥
 नासापंशाग्रविन्यस्तस्तोकसंकोचितेक्षणम् ।
 भावयन्तमथात्मानमात्मन्येवात्मनात्मनः ॥ ४३ ॥
 दर्शनज्ञानचारित्रतपसाभेकमाश्रयम् ।
 क्षमागारं गतागारं मुनिमैक्षिष्ट पार्थिवः ॥ ४४ ॥ (कुलकम्)
 अथास्पद नभोगानां स्वर्णशैलमिव स्थिरम् ।
 शुरु प्रदक्षिणीकृत्य स राजा विशदांशुक ॥ ४५ ॥
 हलामूलमिलन्मौलिर्नत्वा भूमौ न्यविक्षत ।
 न परं विनयश्रीणामाश्रयं श्रेयसामपि ॥ ४६ ॥ (युग्मम्)

१. न-क्षत्रैः क्षत्रियैः, (पक्षे) उडुभिः. २. बद्धाञ्जलि, सकुचितकिरणश्च.
 ३. राजा चन्द्र. ४. मुक्त-आहार, मुक्ता-हार. ५. न-भोगानाम्, (पक्षे) नभो-
 गानां देवानाम्. ६. गीष्पतिम्, यति च. ७. स्वच्छवन्न, निर्मलकिरणश्च

मङ्गलारम्भसंरम्भप्रध्वनहुन्दुभिध्वनिम् ।
 विटम्बयन्नथोवाच वाचमाचारवानिति ॥ ४७ ॥
 त्वत्पादपादपच्छायां चिन्तासंतापशान्तिदाम् ।
 संप्रति प्राप्य मुक्तोऽस्मि भवभ्रमपरिश्रमात् ॥ ४८ ॥
 यदभूदस्ति यद्यच्च भावि स्वं जन्म तन्मया ।
 निर्णीतं पुण्यवन्नाथ त्वदालोकनमात्रतः ॥ ४९ ॥
 तपोन्वितेन सूर्येण सदोपेणेन्दुनापि किम् ।
 यो भवानिव दृष्टोऽपि न भिनत्त्यान्तरं तमः ॥ ५० ॥
 चित्रमेतज्जगन्मित्रे नेत्रमैत्र्यां गते त्वयि ।
 यन्मे जडाशयस्यापि पैङ्गजातं निमीलति ॥ ५१ ॥
 युष्मत्पदप्रयोगेण पुरुषः स्याद्यदुत्तमः ।
 अर्थोऽयं सर्वथा नाथ लक्षणस्याप्यगोचरः ॥ ५२ ॥
 तथा मे पोषिता कीर्तिस्त्वद्दर्शनरसायनैः ।
 यथास्तां त्रिदशावासे मार्त्यनन्तालयेऽपि न ॥ ५३ ॥
 निर्निमेषं गलद्वीपं निर्व्यपेक्षमपक्षमलम् ।
 ज्ञानचक्षुः सदोन्निद्रं न स्वल्पत्येव ते क्वचित् ॥ ५४ ॥
 सिद्धमिष्टं त्वदालोकाज्ज्ञातं च ज्ञानिना त्वया ।
 तत्पुनः प्रोच्यतेऽस्माभिः शंसितुं जाड्यमात्मनः ॥ ५५ ॥

१. सूर्ये; सुहृदि च. २. मन्दबुद्धे; जलाशयस्य तटागादेध्व. ३. पापसमूहः; कमलं च. ४. भवरीयचरणारविन्दसंबन्धेन पुरुषो जन उत्तमो भवति. अयमर्थो लक्षणस्य व्याकरणशास्त्रस्याप्यगोचरः. व्याकरणे हि युष्मत्पदयोगेन मध्यमः पुरुषो भवति, न तूत्तमः. ५. स्वर्गः; त्रिदशमिते थावासे गृहे च. ६. पाताले; असंख्याते गृहे च. अतिपुष्टा कीर्तिः स्वर्गे पाताले च न मातीति भावः. यथातिपुष्टोऽसंख्यातेष्वपि घटनेषु न माति तस्य त्रिदशमितेष्वावासेषु मानं दूरापालमेव.

इय प्राणप्रिया पत्नी समयेऽपि स्थिता सती ।
 निष्फलेव क्रियात्यर्थमनपत्या दुनोति माम् ॥ ५६ ॥
 अदृष्टसतति स्पष्टमिष्टार्थप्रसवामपि ।
 इमामह महीं मन्ये केवल भारमात्मन ॥ ५७ ॥
 चतुर्थपुरुषार्थाय स्पृहयालोर्ममाधुना ।
 अदर्शनायते मोहान्नन्दनस्याप्यदर्शनम् ॥ ५८ ॥
 दशामन्त्या गतस्यापि पुसस्तावन्न शस्यते ।
 प्रदीपस्येव निर्वाण यावन्नान्य प्रकाशयेत् ॥ ५९ ॥
 तत्कलत्रे कदात्रैव रसलीलालवालके ।
 सपत्स्यते भमोद्धिन्नमनोरथतरो फलम् ॥ ६० ॥
 श्रुत्वेति प्रत्युवाचेद मुनिर्भूपालकर्णयो ।
 लम्बदन्तद्युतिव्याजात्सुधाधारा इवोद्धिरन् ॥ ६१ ॥
 नेद्विचिन्ताक्लमस्यासि वस्तुतत्त्वज्ञ भाजनम् ।
 नेत्राघृष्य क्वचित्तेजस्तमसा नाभिभूयते ॥ ६२ ॥
 धन्यस्त्व गुणपण्यानामापणस्त्व महीपते ।
 त्वमेव सश्रय श्रीणा सरितामिव सागर ॥ ६३ ॥
 त्वत्कीर्तिजहुकन्याया इतो लोकत्रयातिथे ।
 अन्त प्रपत्स्यते राजत्राजहंसश्रिय शशी ॥ ६४ ॥
 न पर क्षत्रिया सर्वे त्वामनु त्रिदिवेश्वरा ।
 नह्युदात्तस्य माहात्म्य लङ्घयन्तीतरे स्वरा ॥ ६५ ॥
 क्षोदीयानहमस्मीति मात्मानमवजीगण ।
 भवितासि त्वमचिराज्जगत्रयगुरोर्गुरु ॥ ६६ ॥

गुणैर्धनोन्नते नूनं भवदावाग्निदीपितः ।

त्वज्जन्मना जनः शान्तिममृतेनायमेप्यति ॥ ६७ ॥

या चैषा भवतः पत्नी सुव्रता सुव्रताख्यया ।

हेपयिष्यति सा वेलां रत्नकुक्षितयोदधे. ॥ ६८ ॥

संसारसारसर्वस्वं भूत्रयस्यापि भूषणम् ।

इदमेनोविपच्छेदि स्त्रीरत्नमिति बुध्यताम् ॥ ६९ ॥

क्षुद्रतेजःसवित्रीभिः स्त्रीभिर्दिग्भिरिवात्र किम् ।

धन्येयं या जगच्चक्षुर्द्योभिः प्राचीव घास्यति ॥ ७० ॥

यष्मासादूर्ध्वमेतस्याः सरस्याः प्रतिमेन्दुवत् ।

चैतुर्दशाधिको गर्भे दिवस्तीर्थकृदेष्यति ॥ ७१ ॥

कृतार्थाविति मन्येधामात्मानौ तद्युवामिह ।

नह्यन्यो भविनां लाभः सुतादेवंविधात्परः ॥ ७२ ॥

जन्म वा जीवितव्यं वा गृहमेधायवा द्वयोः ।

आ कल्पं युवयोरेव यास्यति श्लाघ्यतामितः ॥ ७३ ॥

इत्थं ग्रन्थिमिव प्रमथ्य कृतिना तेनोरुचिन्ताभरं

वागर्थाविव तौ प्रसादमधिकं तं प्रापितौ दपती ।

अन्तर्गूढगभीरभावपिशुनं यं भावयन्तश्चिरा-

जातास्ते प्रमदेन पीनपुलकप्रोल्लासिनः सज्जनाः ॥ ७४ ॥

अथ तथाविधभाविस्तुतोदयश्रवणतः प्रणतः पुनरप्यसौ ।

प्रमदगद्गदवागिति वाग्मिनां पतिरुवाच वचासि मुनिं नृपः ॥ ७५ ॥

स्वर्गं सप्रति कः पुनात्ययमथो कुत्रास्य जन्मन्यभू-

ल्लामस्तीर्थकरत्वदानमुद्ददः सम्यक्त्वचिन्तामणेः ।

१. लत्सुत्रेण. २. पद्मदशस्तीर्थकरो धर्मनाथः. ३. गार्हस्थ्यम्. ४. रत्नत्रयस्यैव सम्यक्त्वमिति सज्ञान्तरम्. रत्नत्रयं च सम्यग्दर्शनज्ञानचारित्रलक्षणम्.

इत्थं वाग्भववैभवव्यतिकरं त्वं ब्रूहि जन्मार्णवो-

त्तीर्णस्यास्य भविष्यतो जिनपतेः शुश्रूपुरेपोऽस्म्यहम् ॥ ७६ ॥

इति प्रीतिप्रायं बहलपुलकस्यास्य सकलं

कलङ्कातङ्कानामपशकुनमाकर्ण्य वचनम् ।

मुनिः स्पष्टं द्रष्टुं तदपरभवोदारचरितं

प्रकपेणाकार्पादवधिनयनोन्मीलनविधिम् ॥ ७७ ॥

इति महाकविश्रीहरिचन्द्रविरचिते धर्मशर्माभ्युदये महाकाव्ये तृतीयः सर्गः ।

चतुर्थः सर्गः ।

अथैपनिद्रावधिनोधचक्षुः स्वहस्तमुक्त्वावदेक्ष्यमाणः ।

जिनस्य तस्यापरजन्मवृत्तं वृत्तान्तसाक्षीव मुनिर्वभाषे ॥ १ ॥

यत्पृष्टमिष्टं भवतार्थसिद्धयै तत्पार्थिवार्कर्णय वर्ण्यमानम् ।

कथा कथंचित्कथिता श्रुता वा जैनी यतश्चिन्तितकामधेनुः ॥ २ ॥

स घातकीखण्ड इति प्रसिद्धे द्वीपेऽस्ति विस्तारिणि पूर्वमेरुः ।

नमो निरालम्बमवेक्ष्य केनाप्युज्जृम्भितः स्तम्भ इवेक्ष्यते यः ॥ ३ ॥

विभूषयन्पूर्वविदेहमस्य सीतासरिद्दक्षिणकूलवर्ती ।

एकोऽप्यनेकेन्द्रियहर्षहेतुर्वत्सामिघानो विपयोऽस्ति रम्यः ॥ ४ ॥

राजन्ति यत्र स्फुटपुण्डरीकप्रकाशिनः शाद्वलशालिवप्राः ।

च्युता निरालम्बतया कथंचिदाकाशदेशा इव चारुताराः ॥ ५ ॥

उद्गायतीव भ्रमदिक्षुयन्नचीत्कारनादैः श्रुतिसुन्दरैर्यः ।

प्रनृत्यतीवानिललोलसस्यैः स्वसंपदुत्कर्षमदेन मत्तः ॥ ६ ॥

अग्रे भजन्तो विरसत्वमन्तः सप्रन्थयो निष्फलमुन्नमन्तः ।

अचेतना इक्षव एव यत्र निष्पीड्यमाना रसमुत्सृजन्ति ॥ ७ ॥

द्रष्टुं चिरेणात्मकुलप्रसूतां श्रियं विशिष्टाभ्युदयामुपेताः ।
 यस्मिन्नुदन्वन्त इवावभान्ति विस्फारिताम्भोजदृशस्तडागाः ॥ ८ ॥
 फलावनम्राप्रविलम्बिजम्बूजम्बीरनारङ्गलवङ्गपूगम् ।
 सर्वत्र यत्र प्रतिपद्य पान्थाः पाथेयभारं पथि नोद्वहन्ति ॥ ९ ॥
 यत्रानुकूलं ज्वलदूर्ककान्तैर्विलीनकार्तस्वरपूरशङ्काम् ।
 मध्यंदिनेऽम्भोजरजःपिशङ्गं क्षणं विधत्तेऽम्बु तरङ्गिणीनाम् ॥ १० ॥
 काले प्रजानां जनयन्ति तापं करा रवेरेव न यत्र राज्ञः ।
 स्याद्भोगमज्ञोऽपि भुजंगमानां स्वस्थे कदाचिन्न पुनर्नराणाम् ॥ ११ ॥
 तटे तटिन्यास्तरवः समृद्धिं संप्राप्य यत्र प्रतिनिष्क्रयाय ।
 छायाछलाचज्जलदेवताभ्यो दातुं फलानीव विशन्ति मध्ये ॥ १२ ॥
 निर्माय निर्माय पुरीः सुराणां यच्छिक्षितं शिल्पकलासु दाक्ष्यम् ।
 तस्यैव धात्रा विहितास्ति तत्र प्रकर्षसीमा नगरी सुसीमा ॥ १३ ॥
 नितम्बभृचुम्बिवनान्तरीया यानावृतोच्चैस्तनवप्रभागम् ।
 चातोच्छलत्पुष्परजःपटेन हीता वधूवत्समुपावृणोति ॥ १४ ॥
 अधृष्यमन्यैरधिरुह्य सालं नीलाश्मकूटांशुमिषेण यस्याः ।
 रुणद्धि रुद्धो बहुधान्यकारः क्रुधेव तिग्मांशुकरप्रचारम् ॥ १५ ॥
 यत्रोच्चहर्म्याग्रजुपासुदग्रान्पश्यन्मुखेन्दून्निशि सुन्दरीणाम् ।
 ग्राह्ये तुपारत्विपि जातमोहः क्षणं भवेत्पर्यणि सैहिकेयः ॥ १६ ॥
 कामं प्रति प्रोज्झितकृष्णवर्त्मा दृष्ट्यापि देहीति निमील्य शब्दम् ।
 लोके दधानोऽपि महेश्वरत्वं न दृश्यते यत्र जनो विर्पादी ॥ १७ ॥
 यत्रोच्चहर्म्याग्रहरिन्मणीनां प्रभासु दूर्वाङ्कुरकोमलाम् ।

१. सुसीमेति नगरीनाम. २. कंदर्पम्; अगिलायं च. ३. स्वकमलिनमार्गः;
 सुचनेत्रानलद्य. ४ 'देहि' इति याचकशब्दम्; (पक्षे) देही शरीरी. ५. शिव-
 त्वम्; प्रभुत्वं च. ६. विषमशक्तः; विषय.

क्षणं क्षिपन्तो वदनान्यनूरुं रवेस्तुरंगाः परिखेदयन्ति ॥ १८ ॥
 व्यापार्य सज्जालकसंनिवेशे करानभिप्रेहति यत्र रोजि ।
 द्रवत्येनीचैस्तनकूटरम्या कान्तेव चन्द्रोपलहर्म्यपङ्क्तिः ॥ १९ ॥
 प्रक्षिप्य पूर्वेण मही महीभृत्करेण यान्स्वीकुरुतेऽपरेण ।
 अन्तर्ययासु ग्रहकन्दुकांस्तान्हस्ता जितागारमिपादुदस्ताः ॥ २० ॥
 सारेषु रलेषु यथा गृहीतेष्वब्धिर्वृथा वीचिभुजैः प्रनृत्यन् ।
 रत्नाकरत्वेन न लज्जते यत्ततः स मे भाति जडस्वभावः ॥ २१ ॥
 मुहुर्मुहुः स्फाटिकहर्म्यमितौ निरीक्ष्य रागापनिनीपयास्ये ।
 स्वच्छामपि क्रान्तरदच्छदाभां दन्तच्छविं यत्र बधूः प्रमार्ष्टि ॥ २२ ॥
 स्वस्यो धृताच्छद्मगुरूपदेशः श्रीदानवारातिविराजमानः ।
 यस्यां करोल्लासितवज्रमुद्रः पौरो जनो जिष्णुरिवावभाति ॥ २३ ॥
 तद्यत्र चित्रं यदणीयसापि स्नेहेन हीनाः सारदीपिकास्ताः ।
 नैतत्पुनर्यत्रकुलप्रसूता भुजंगमोहं जनयन्ति वेद्याः ॥ २४ ॥
 यां सारसर्वस्वनिधानकुम्भीं सवेष्ट्य शश्वत्परिस्वामिषेण ।
 उद्भिद्य पातालतलान्युदीर्णा विषप्रपूर्णा भुजगी प्रयाति ॥ २५ ॥
 निःशेषनम्रावनिपालमौलिमालारजःपिञ्जरिताङ्घ्रिपीठः ।
 स भूपतिस्तत्र बभूव शास्ता रथं जना यं दशपूर्वमाहुः ॥ २६ ॥
 अनेन कोपज्वलनेन दग्धाः सहासपुण्याः खलु पत्रवल्लयः ।
 त्वक्पाण्डिमा वैरिवधूकपोले कुतोऽन्यथा भस्मवदुल्लास ॥ २७ ॥

१. अरुण सूर्यसारथिम्. २. सत्-जालक (गवाक्ष), सज्ज-अलक. ३. किर-
 पान्; हस्तांध. ४. चन्द्रे; गृपतां. च. ५. अनीचैस्तन (उच्चतर) कूट; अनीचै-
 स्तनकूट. ६. गुरुर्वृहस्पति; उपदेशा च. ७. धिया युक्तो यो दानवारातिर्विष्णुस्तेन;
 (पक्षे) धियो दाने वारा उत्सर्गजलेन. ८. पवि, हीरकश्च. ९. इन्द्रः. १०. तैलेन;
 श्रीला च. ११. नकुल, नकुल. प्राणिविशेषश्च. १२. भुजंगमा. सर्पाः; पिज्ञाश्च.
 १३. विषं जलम्; गरलं च. १४. नदीविशेषः; सर्पिणी च. १५. दशरथम्.

अन्ये भियोपात्तपयोधिगोत्राः क्षोणीभुजो जग्मुरगम्यमावंम् ।
 लक्ष्मीस्ततो वारिधिराजकन्या तमेकमेवात्मपतिं चकार ॥ २८ ॥
 वैधव्यदग्धारिवधूप्रहारहारावचूलच्युतमौक्तिकौघाः ।
 चमुः प्रकीर्णाः सकलासु दिक्षु यशन्तरोर्वाजकणा इवास्य ॥ २९ ॥
 युक्तं तदाच्छिद्य वशीकृतेऽस्मिन्गोमण्डले तेन वृषोन्नतेन ।
 रक्ताक्षतां विभ्रदियाय रोपाद्वैरी वनं यन्महिषीभिरेव ॥ ३० ॥
 यत्पुण्डरीकाक्षमपि व्यपास्य स्मराकृतेस्तस्य वशं गता श्रीः ।
 सेष्यं विरूपाक्ष इतो व्यधासीद्देहार्धनद्धां किल शैलपुत्रीम् ॥ ३१ ॥
 दोषोच्चयेभ्यश्चकित. स विद्वान्गता पुनस्ते प्रपलाय्य तस्मात् ।
 इत्यस्य विस्तारियशश्छलेन विरुद्धमद्यापि दिशो हसन्ति ॥ ३२ ॥
 सकज्जलाश्रुव्यपदेशनिर्यद्भृङ्गावली वैरिविलासिनीनाम् ।
 राज्ञा कृतं तेन रसान्धिलोलहृत्पद्मसंकोचमवोचदुच्चैः ॥ ३३ ॥
 उत्खातखड्गप्रतिविम्बिताङ्गो रराज राजा समरप्रदोपे ।
 जयश्रियासावभिसारणाय नीलेन संवीत इवांशुकेन ॥ ३४ ॥
 अनारतं धीररसामियोगैरायासितेव क्षणमस्य यूनः ।
 विलासिनी भ्रूलतिकाग्ररङ्गच्छायासु विश्राममियाय दृष्टिः ॥ ३५ ॥
 सरागमुर्व्या मृगनाभिदम्भादपारकर्पूरपदेन कीर्त्या ।
 रत्यापि दन्तच्छदरुक्छलेन स एकहेलं सुभगोऽवगूढः ॥ ३६ ॥
 असत्यथस्वापितदण्डलब्धस्यामातिवृद्धो विहितस्वितिर्यः ।
 स एव रक्षार्थमशेषलक्ष्म्याः क्षात्रोऽस्य धर्मोऽजनि सौविदंलः ॥ ३७ ॥
 प्रयच्छता तेन समीहितार्थान्नूनं निरस्तार्थिकुटुम्बकेभ्यः ।

१. भूवलये, धेनुसमूहे च. २. वृषोऽनङ्गान्; धर्मश्च. ३. महिपत्नवम्; अरु-
 गनेत्रत्वं च. ४. सैरिमीभिः; वृताभिषेकाभिः पत्नीभिश्च. ५. कमलतुल्यनेत्रम्-
 विष्णुं च. ६. विकृतनेत्रः; शिवश्च. ७. कन्दुकी.

व्यर्थमिवत्यागमनोरथस्य चिन्तामणेरेव धभूव चिन्ता ॥ ३८ ॥
 दूरात्समुत्तसितशासनोरुसिन्दूरमुद्रारुणभालमूला ।
 यस्य प्रतापेन नृपा कचाग्रकृष्टा इवाजगुरुपासनाय ॥ ३९ ॥
 विधाय कान्तारसमाश्रितास्तान्हारावसक्तान्विदुषो द्विपश्च ।
 क्रीडन्स लीलारसलालसामिरासीच्चिर चञ्चललोचनाभि ॥ ४० ॥
 अथैकदा व्योम्नि निरभ्रगर्भक्षणक्षपाया क्षणदाधिनाथम् ।
 अनाथनारीव्यथनैनसेव स राहुणा प्रैक्ष्यत गृह्यमाणम् ॥ ४१ ॥
 किं सीधुना स्फाटिकपानपात्रमिदं रजन्या परिपूर्यमाणम् ।
 चलद्विरेफोच्चयचुम्ब्यमानमाकाशगङ्गास्फुटकैरव वा ॥ ४२ ॥
 ऐरावणस्याथ करात्कथचिच्छ्रुत सपङ्को विसकन्द एष ।
 किं व्योम्नि नीलोपलदर्पणाभे सश्मश्रु वक्र प्रतिबिम्बित मे ॥ ४३ ॥
 क्षण वितक्येति स निश्चिकाय चन्द्रोपरागोऽयमिति क्षितीश ।
 दृञ्जीलनाविष्कृतचित्तखेदमचिन्तयच्चैवमुदारचेता ॥ ४४ ॥ (विशेषकम्)
 हा हा महाकष्टमचिन्त्यधाम्नि किमेतदत्रापतित हिमाशौ ।
 यद्वा किमुलङ्घयितुं कथचित्केनापि शक्यो नियतेर्नियोग ॥ ४५ ॥
 सुधाद्रवैर्मन्मथमात्मबन्धुमुज्जीव्य नेत्राग्निसिखावलीढम् ।
 क्रुधेव तद्वेदविनिष्कयार्थं स्थाणोरसौ मूर्ध्नि पद विधत्ते ॥ ४६ ॥
 कुतश्चिर जीवति वाडवाग्नो वर्तेत वार्धि सह जीवनेन ।
 अनेन चेच्चारुवसुप्रपञ्चैर्नीयेत न प्रत्यहमेव वृद्धिम् ॥ ४७ ॥
 सुधाकरेणाप्यजरामरत्व नीता सुरा एव मयात्र नान्ये ।
 इतीव पूर्णोऽप्यतिलज्जमान पुन पुन कार्श्यमसौ व्यनक्ति ॥ ४८ ॥

सुदुर्धरध्वान्तमलिम्लुचानामुत्सार्य सेनामनिवार्यतेजाः ।
 रतेर्गलप्रन्थिमिवाबलानां मानं भिनत्त्येष चिरात्कराग्रैः ॥ ४९ ॥
 इत्येष निःशेषजगल्ललामलीलायमानप्रसरद्गुणोऽपि ।
 रोजा दशां प्रापदिहेदृशां चेतको नाम तत्स्यात्सुखपात्रमन्यः ॥ ५० ॥
 उपागमे तद्विपदामवश्यं पश्यामि किञ्चिच्छरणं न जन्तोः ।
 अपारपाथोनिधिमध्यपातिपोताच्च्युतस्येव विहंगमस्य ॥ ५१ ॥
 नीरोपिताया अपि सर्वदास्याः पश्यामि नाद्रं हृदयं कदाचित् ।
 युक्तं ततः पुंसि कलामयेऽपि स्थिरो न लक्ष्म्याः प्रणयानुबन्धः ॥ ५२ ॥
 अल्पीयसि स्वस्य फले यदेया विस्तारिता श्रीः परिवारहेतोः ।
 गुडेन संवेष्ट्य ततो मयात्मा मत्कोटकेभ्यः किमु नार्पितोऽयम् ॥ ५३ ॥
 अहेरिवापातमनोरमेषु भोगेषु नो विश्वसिमः कथञ्चित् ।
 मृगः सतृष्णो मृगतृष्णिकासु प्रतार्यते तोयधिया न धीमान् ॥ ५४ ॥
 अन्याङ्गनासंगमलालसानां जरा कृतेऽप्येव कुतोऽप्युपेत्य ।
 आकृष्य केशेषु करिष्यते नः पादप्रहारैरिव दन्तमङ्गम् ॥ ५५ ॥
 क्रान्ते तवाङ्गे बलिभिः समन्तान्नश्यत्यनङ्गः किमसावितीव ।
 वृद्धस्य कर्णान्तगता जरेयं हसत्युदञ्चत्पलितच्छलेन ॥ ५६ ॥
 रैसाढ्यमप्याशु विकासिकाशसंकाशकेशप्रसरं तरुण्यः ।
 उदस्थिमातङ्गजनोदपानपानीयवन्नाम नरं त्यजन्ति ॥ ५७ ॥
 आकर्णपूर्णं कुटिलालकोर्मिं रराज लावण्यसरो यदङ्गे ।
 बलिच्छलात्सारणिघोरणीभिः प्रवालते तज्जरसा नरस्य ॥ ५८ ॥

१. चन्द्रः. २. मत्कोटकः पिपीलिकसदृशो गुडादिमधुरपदार्थमक्षको 'मकोडा'
 इति प्रविद्धः कीटविशेषः. ३. 'वर्णं सितं शिरसि वीक्ष्य शिरोरुहाणां स्थानं जरा-
 परिभवस्य तदेव पुंसाम् । आरोपितास्थिशकलं परिहृत्य यान्ति ब्याण्डालकूपमिव
 दूरतरं तरुण्यः ॥' इति भर्तृहरिश्लोकसमानार्थोऽयं श्लोकः.

अंसमृत मण्डनमङ्गयष्टेर्नष्ट क मे योवनरत्नमेतत् ।
 इतीव वृद्धो नतपूर्वकाय पश्यन्नधोधो भुवि वम्भ्रमीति ॥ ५९ ॥
 इत्थ पुर प्रेष्य जरामधृष्या दूतीमिवाप प्रसरोम्रदष्ट ।
 यावन्न कालो ग्रसते बलन्मा तावद्यतिष्ये परमार्थसिद्धये ॥ ६० ॥
 इत्येप सचिन्त्य विनिश्चितार्थो वैराग्यवान्यातरमात्यवन्धून् ।
 पप्रच्छ राजा तपसे यियासु किं वा विमोहाय विवेकिना स्यात् ॥ ६१ ॥
 त प्रेक्ष्य मूप परलोकसिद्धे साम्राज्यरक्ष्मीं तृणवत्यजन्तम् ।
 मन्त्री सुमन्नोऽथ विचित्रतत्त्वचित्रीयमाणामिति याचमूचे ॥ ६२ ॥
 देव त्वदारब्धमिद विभाति नभ प्रसूनाभरणोपमानम् ।
 जीवांस्यया तत्त्वमपीह नास्ति कुतस्तनी तत्परलोकवार्ता ॥ ६३ ॥
 न जन्मन प्राङ् न च पञ्चताया परो विभिन्नेऽवयवे न चान्त ।
 विशन्न निर्यन्न च दृश्यतेऽस्माद्भिन्नो न देहादिह कश्चिदात्मा ॥ ६४ ॥
 किं त्वन्न भूवद्विजलानिलाना सयोगत कश्चन यन्नवाह ।
 गुडान्नपिष्टोदकधातकीनामुन्मादिनी शक्तिरिवाभ्युदेति ॥ ६५ ॥
 विहाय तद्दृष्टमदृष्टहेतोर्वृथा कृथा पार्थिव मा प्रयत्नम् ।
 को वा स्तनाग्राप्यवधूय धेनोर्दुग्ध विदग्धो ननु दोग्धि शृङ्गम् ॥ ६६ ॥
 श्रुत्वेत्यवादीन्नृपतिर्विधुन्वन्मानुस्तमासीव स तद्वचासि ।
 अपार्थमर्थं वदत सुमन्न नामापि ते नूनममूदपार्थम् ॥ ६७ ॥
 जीव स्वसवेद्य इहात्मदेहे सुखादिवद्वैषकविप्रयोगात् ।

१ अय प्रथम पाद कुमारसंभव (१।३१) श्लोकस्य प्रथम पादस्य समान
 एव २ खपुष्पशेखरतुल्यम् ३ चार्वाकमतमेतत्, 'तत्र पृथिव्यादीनि भूतानि
 चत्वारि तत्त्वानि । तेभ्य एव देहाकारपारेणतेभ्य किण्वादिभ्यो मद्शक्तिवच्चैत-
 न्यमुपनायते । तेषु विनष्टेषु सत्सु स्वयं विनश्यति । तच्चैतन्यविशिष्टदेह एवात्मा ।
 देहातिरिक्ते आत्मनि प्रमाणाभावात्।' इत्यादि सर्वदर्शनसंग्रहे द्रष्टव्यम् ४ जीव
 ५ बाधकप्रमाणाभावात्

काये परस्यापि स बुद्धिपूर्वव्यापारदृष्टेः स्व इवानुमेयः ॥ ६८ ॥
 तत्कालजातस्य शिशोरपास्य प्राग्जन्मसंस्कारमुरोजपाने ।
 नान्योऽस्ति शास्ता तदपूर्वजन्मा जीवोऽयमित्यात्मविदा न वाच्यम् ६९
 ज्ञानैकसंवेद्यममूर्तमेनं मूर्ता परिच्छेत्तुमलं न दृष्टिः ।
 व्यापार्यमाणापि कृताभियोगैर्मिनत्ति न व्योम शितासियष्टिः ॥ ७० ॥
 संयोगतो भूतचतुष्टयस्य यज्जायते चेतन इत्यवादि ।
 मरुज्ज्वलत्पावकतापिताम्भस्थाल्यामनेकान्त इहास्तु तस्य ॥ ७१ ॥
 उन्मादिका शक्तिरचेतना या गुडादिसंबन्धभवा न्यदर्शि ।
 सा चेतने ब्रूहि कथं विशिष्टदृष्टान्तकक्षामधिरोहतीह ॥ ७२ ॥
 तस्मादमूर्तश्च निरत्ययश्च कर्ता च भोक्ता च सचेतनश्च ।
 एकः कथंचिद्विपरीतरूपादवैहि देहात्पृथगेव जीवः ॥ ७३ ॥
 निसर्गतोऽप्यूर्ध्वगतिः प्रसह्य प्राक्कर्मणा हन्त गतीर्विचित्राः ।
 स नीयते दुर्धरमारुतेन हुताशनस्येव शिखाकलापः ॥ ७४ ॥
 तदात्मनः कर्मकलङ्कमूलमुन्मूलयिष्ये सहसा तपोभिः ।
 मणेरनर्धस्य कुतोऽपि लग्नं को वा न पङ्कं परिमार्ष्टि तोयैः ॥ ७५ ॥
 दत्त्वा स तस्योत्तरमित्यनाधं ददौ सुतायातिरथाय राज्यम् ।
 यन्निर्य्यपेक्ष्य परमार्थलिप्सोर्धार्त्रीं तृणायापि न मन्यते धीः ॥ ७६ ॥
 अथैनमापृच्छय सब्राह्मणेनं पुत्रं प्रपित्सुर्वनसनिवेशम् ।
 प्रजाः स मात्मानिव चक्रवाकीराक्रन्दिनीस्तत्प्रथमं चकार ॥ ७७ ॥
 त्यक्त्वा वैरोधोऽपि सहावरोधैर्नक्षत्रमुक्तानुपदोऽपि राजा ।
 प्रापद्वनं पौरहृदि स्थितोऽपि को वा स्थितिं सम्यग्वैति राज्ञाम् ॥ ७८ ॥

१. स्वन्यपाने. २. व्यभिचारः. ३. 'प्राक्कर्मणा' इति पाठः. ४. बन्धनम् ;
 राज्ञामन्तःपुरं च. ५. नक्षत्रैर्मुक्तानुपदो राजा चन्द्र इति विरोधः; (पक्षे)
 नक्षत्रमुक्तानुपदः.

तद्वाहन श्रीविमलादिमादौ नत्वा गुरु मूपशतैरुपेत ।
 तत्रोत्कर्षक्षयमूलशिक्षा दीक्षां स जैनीमभज्जितात्मा ॥ ७९ ॥
 तथा समुद्रामधिविभ्रदुर्वी धुन्वन्नरातीनपि विभ्रहस्थान् ।
 मुक्तोत्तमालकरण प्रजापो वनेऽपि साम्राज्यपद बभार ॥ ८० ॥
 ध्यानानुबन्धस्तिमितोरुदेहो मित्रेऽपि शत्रावपि तुल्यवृत्ति ।
 व्यालोपगूढ स वनैकदेशे स्थितश्चिर चन्दनवच्चकासे ॥ ८१ ॥
 पूषा तपत्यल्परुचि सदोष शशी शिखीवानपि कृष्णवर्त्मा ।
 गुणोदधेस्तस्य ततो न कश्चित्तम समुन्मूल्यत समोऽमूत् ॥ ८२ ॥
 निरामयश्रीसैदनाग्रनीत्र तीन तपो द्वादशधा निधाय ।
 घन्योऽथ सन्यासविसृष्टदेह सर्वार्थसिद्धिं स मुनिर्जगाम ॥ ८३ ॥
 तत्र त्रयस्त्रिंशदुदन्वदायुर्देवोऽयमिन्द्र स बभूव पुण्ये ।
 निर्वागतोऽर्वांगधिकावधीना मूर्तं सुखानामिव य समूह ॥ ८४ ॥
 सा तत्र मुक्ताभरणाभिरामा यन्मुक्तिरामा निकटीनभूव ।
 मन्ये मनस्तस्य ततोऽन्यनारीविलासलीलारसनिर्यपेक्षम् ॥ ८५ ॥
 तस्य प्रभाभासुररत्नगर्भा विभ्राजते रुक्मविरीटलक्ष्मी ।
 अव्याचतेजोनिवहस्य देहे द्राघीयसी प्रज्वलत् शिखेव ॥ ८६ ॥
 रेखात्रयाधिष्ठितकण्ठहारिहारावली तस्य विभोर्विभाति ।
 सुदर्शनस्यात्यनुरक्तमुक्तिमुक्ता फटाक्षप्रसरच्छटेव ॥ ८७ ॥
 नूत सहस्राशुसहस्रतोऽपि तेजोऽतिरिक्त न च तापकारि ।
 शृङ्गारसाम्राज्यमनन्यतुल्य न चाभवत्तस्य मनोविकारि ॥ ८८ ॥
 नव वयो लोचनहारि रूप प्रमूतमायु पदमद्वितीयम् ।

१ आ समुद्रो पृथ्वी विभ्रत्, (पक्षे) ए उर्वी मुद्रा विभ्रत्, मुद्रा योगसत्त्वादिप्रसिद्धा . २ शरीरस्थान्कामकोपायीन्, (पक्षे) गुदस्थान् ३ मुक्तानि ल्यकानि उत्तमभूषणानि येन, (पक्षे) मौक्तिकमयोत्तमभरण ४ धर्मि ५ प्रधानगृहम् ६ त्रयस्त्रिंशज्जलधिमितायु

सम्यक्त्वशुद्धाश्च गुणा जगत्सु किं किं न लोकोत्तरमस्ति तस्य ॥ ८९ ॥

तस्य त्रियामाभरणाभिरामान्वक्तुं गुणान्वाञ्छति यः समग्रान् ।

आप्लावयन्तं जगतीं युगान्ते मुग्धस्तितीर्षत्युदधिं स दोर्भ्याम् ॥ ९० ॥

शरद्वलादूर्ध्वमितश्च्युतः सन्नस्याः स गर्भे भवतः प्रियायाः ।

शुक्तेरिव स्वातिभवोदबिन्दुर्मुक्तात्मकोऽग्रेऽवतरिष्यतीह ॥ ९१ ॥

इति निशम्य स सम्यगुदीरितां यमवतान्यभवस्थितिमर्हतः ।

ससुहृदुत्पुलकस्तिलको भुवः स्फुटकदम्बकदम्बकवह्नौ ॥ ९२ ॥

अथोचितसपर्यया मुनिमनिन्द्यविद्यास्पदं

प्रपूज्य सपरिग्रहो विधिवदेनमानम्य च ।

यथासमयमेप्यतां सुमनसामिवातिथ्यवि-

द्विधातुमयमर्हणां द्रुतमगादगारं नृपः ॥ ९३ ॥

इति महाकविश्रीहरिचन्द्रविरचिते धर्मशर्माभ्युदये महाकाव्ये चतुर्थः सर्गः ।

पञ्चमः सर्गः ।

तत्र कारयितुमुत्सवं मुदा यावदेप सदसि न्यविक्षत ।

तावदम्बरतटावतारिणीः प्रैक्षतामरविलासिनीर्नृपः ॥ १ ॥

तारकाः क्व नु दिवोदितद्युतो विद्युतोऽपि न वियत्यनम्बुदे ।

क्वाप्यनेघसि न वह्नयो महस्तत्किमेतदिति दत्तविस्मयाः ॥ २ ॥

कंधरावधि तिरोहिता धनैः क्वाप्यभिन्नमुखमण्डलश्रिया ।

यामिनीरिपुजिगीपयोद्यतं सोमसैन्यमनुकुर्वतीः क्षणम् ॥ ३ ॥

रत्नभूषणरुचा प्रपञ्चिते वासवस्य परितः शरासने ।

अन्तरुद्धुरतडित्त्वियो जनैः स्वर्णसायकततीरिवेक्षिताः ॥ ४ ॥

कान्तिकाण्डपटगुण्ठिता पुरा व्योमभित्तिमनु वर्णकद्युतिम् ।

तन्वतीस्तदनुभाविताकृतीस्तूलिकोल्लिखितचित्रविभ्रमम् ॥ ५ ॥
 शीतदीधितिधियाभिधावितै सैहिकेयनिकुरम्बकैरिव ।
 सौरभादभिमुखालिमण्डलैर्भाजितानि वदनानि विभ्रती ॥ ६ ॥
 स्वानुभावधृतभूरिभूर्तिना पद्मरागमणिनूपुरच्छलात् ।
 भानुना क्षणमिह प्रतीक्ष्यतामित्युपात्तचरणा समन्मथम् ॥ ७ ॥
 निष्कलङ्कगलकन्दलीलुठत्तारहारलतिकापदेशतः ।
 सगता इव चिरेण गौरवादन्तरिक्षसरितावगूहिताः ॥ ८ ॥
 पारिजातकुसुमावतंसकस्पर्शमन्थरमरत्पुर सराः ।
 पश्यतोऽथ नृपतेः सभान्तिकं ताः समीरणपथादवातरन् ॥ ९ ॥ (कुलकम्)
 पीवरोच्चकुचमण्डलस्थितिप्रत्ययानुमितमध्यभागया ।
 दुर्वहोरुजघना जगलधूकुर्नतीरतुलरूपसपदा ॥ १० ॥
 तत्र कोकनदकोमलोपलस्तम्भमिन्दुमणिमण्डप पुर ।
 ताः प्रतापधृतमद्भुतोदय भूपतेर्यश इव व्यलोकयन् ॥ ११ ॥
 तत्प्रतिक्षणसमुल्लसद्यशोराजहसनिकुरम्बकैरिव ।
 कामिनीकरविवर्तनोच्छलच्छुभ्रचामरचयैर्विराजितः ॥ १२ ॥
 दाक्षिणात्यकविचक्रवर्तिनां हृच्चमत्कृतिगुणाभिरुक्तिभिः ।
 पूरितश्रुतिशिरो विघूर्णयन्नेतुमन्तरिव तद्रसान्तरम् ॥ १३ ॥
 सुस्वरश्रुतिमुदाररूपकां रागिणीं पृथगुपात्तमूर्च्छनाम् ।
 गीतिमिन्दुवदनामिवोज्ज्वलां भावयन्मुकुलितार्धलोचना ॥ १४ ॥
 एणनाभिमिवीक्ष्य कक्षयो क्षिप्तभीततिमिरानुकारिणम् ।
 रत्नकुण्डलमिषेण भानुना सेन्दुना किमपि सश्रितश्रुतिः ॥ १५ ॥
 अङ्गवङ्गमगधान्घ्रनैपथैः कीरकेरलकलिङ्गकुन्तलैः ।
 त्रिभ्रमादपि समुत्क्षिपन्भ्रुवं भीतभीतमवनीश्वरै श्रित ॥ १६ ॥
 तत्र हेममयसिंहविष्टरे काञ्चनाचल इवोच्चकैः स्थितः ।

सप्रमोदमुदितेन्दुसंनिभस्ताभिरैक्षि सदसि क्षितीश्वरः ॥ १७ ॥ (कुलकम्)
 कर्मकौशलदिदृक्षयात्र नः प्राप्त एष पुरतोऽपि किं प्रसुः ।
 सत्स्वपोहितुमितः प्रभृत्यथो दौस्थ्यमर्थपतिरभ्युपस्थितः ॥ १८ ॥
 एकका इह निशम्य तच्छलाद्वाधितुं मनसिजोऽथवा गतः ।
 अन्यथास्य वसुधामिमामतिक्रामति द्युतिरमानुषी कुतः ॥ १९ ॥
 तर्कयन्त्य इति ताः परस्परं सप्रमोदमुपसृत्य भूपतिम् ।
 जीव नन्द जय सर्वदा रिपूनित्यमन्दमुदचीचरन्वचः २० (त्रिभिर्विशेषकम्)
 ताः स यत्नपरकिंकरापितैप्वासनेषु नृपतिर्न्यवीविशत् ।
 वारिदात्ययदिनोपवृंहितेष्वम्बुजेष्विव विरोचनो रुचः ॥ २१ ॥
 ताः क्षितीश्वरनिरीक्षणक्षणे रेजुरङ्कुरितरोमराजयः ।
 अङ्गमत्रविषमेषुमार्गणव्यक्तपुद्गलवलान्छिता इव ॥ २२ ॥
 निर्मलाम्बरविशेषितत्विपस्तं स्फुरच्छैवणहस्तभूषणाः ।
 कान्तिमन्तममराङ्गना नृपं तारका इव विधुं व्यमूपयन् ॥ २३ ॥
 सोऽथ दन्तकरकुन्दकुञ्जलस्रग्विमूपितसभं सभापतिः ।
 आतिथेयवितथीकृतक्लमा इत्युवाच सुरसुन्दरीर्वचः ॥ २४ ॥
 यद्गुणेन गुरुणा गरीयसां स्वर्धर्मति गणनां जगत्त्रपि ।
 मन्दिराणि किमपेक्ष्य ताः स्वयं भूभुजामपि नृणामुपासते ॥ २५ ॥
 किं तु सा स्थितिरथातिघृष्टता व्याजमेतदथवातिभाषणे ।
 त्वादृशोऽपि यदुपागते जने किं प्रयोजनमिहेति जल्प्यते ॥ २६ ॥
 भारतीमिति निशम्य भूपतेः श्रीरुवाच सुरयोपिदीरिता ।
 दन्तदीधितिमृणालनालकैः फर्णयोर्निदधती मुधामिव ॥ २७ ॥
 मा वदस्त्वामिति भूपते भवद्दास्यमेव भुवि नः प्रयोजनम् ।
 वासुरैस्तु कतिभिः पुरंदरोऽप्यत्र कर्मकरवद्यतिप्यते ॥ २८ ॥

निर्जरासुरनरोगेषु ते कोऽधुनापि गुणसान्म्यमृच्छति ।
 अग्रतस्तु सुतरां यतो गुरुस्त्वं जगत्रयगुरोर्भविष्यसि ॥ २९ ॥
 उक्तमागमनिमित्तमात्मनः सूत्रवत्किमपि यत्समासतः ।
 तस्य भाष्यमिव विस्तरान्मया वर्ण्यमानमवनीपते शृणु ॥ ३० ॥
 यच्चतुष्टयमनन्ततीर्थतोऽनर्घहायनमुदन्वतामगात् ।
 तस्य पत्न्य (?) दलमन्तिमं तथा भारतेऽभवदधर्मदूषितम् ॥ ३१ ॥
 तेन धर्मपरिवर्तदस्युना शुद्धदर्शनमणौ हृते छलात् ।
 वीक्षमाण इव केवलीश्वरं वासवोऽनिमिपलोचनोऽभवत् ॥ ३२ ॥
 अद्य भूप भवतोऽस्ति या प्रिया सुम्रता तदुदरे जिनोऽन्तरम् ।
 अर्धवत्सरमतीत्य धर्म इत्येप्यतीत्यवधितो विवेद सः ॥ ३३ ॥
 तत्प्रयाथ जननीं जिनस्य तां भाविनीं चिरमुपाध्वमादरात् ।
 इत्थमादिशदशेपनाकिनां नायकः समुपह्वय नः क्षणात् ॥ ३४ ॥
 आगतोऽयमिह तत्तवाज्ञया प्रेयसी नृप निशान्तवर्तिनीम् ।
 ध्यातुमिच्छति सुराङ्गनाजनः कौमुदीमिव कुमुद्वतीगणः ॥ ३५ ॥
 संबदन्तमिति भारतीं मुनेर्वाक्प्रपञ्चमवधार्य स श्रियः ।
 उत्सवं द्विगुणितादरो द्वयेऽप्याशु घाम्नि पुरि च व्यदीघपत् ॥ ३६ ॥
 ताश्च कञ्चुकिपुरःसरास्ततस्तेन तूर्णमवरोधमन्दिरम् ।
 भास्वताग्रचरसंमदा रुचश्चन्द्रमण्डलमिव प्रवेशिताः ॥ ३७ ॥
 तत्र भूरिविबुधावतंसकप्रीतिपूरिगुणपूरपूरिताम् ।
 अङ्गसौरभविसर्पिषद्वपां पारिजाततरुमञ्जरीमिव ॥ ३८ ॥
 संभ्रमभ्रमितलोललोचनप्रान्तवान्तशुचिरोचिपां चयैः ।
 अद्भुतं घवलितालयामपि ध्यामलीकृतविपक्षयोषितम् ॥ ३९ ॥
 कामसिद्धिमिव रूपसंपदो जीवितव्यमिव यौवनश्रियः ।
 चक्रवर्तिपदवीमिव द्युतेश्चेतनामिव विलासवेपयोः ॥ ४० ॥

तामनेकनरनाथसुन्दरीवृन्दवन्दितपदां द्युयोपितः ।
 हारिहेमहरिविष्टरे स्थितां मानुपेशमहिषीं व्यलोकयन् ॥ ४१ ॥ (कुलकम्)
 तामुदीक्ष्य जितनाकनायिकाकायकान्तिमबलामिलोपतेः ।
 तामिरप्रतिमकालसंचितोऽप्युज्झितः सपदि चारुतामदः ॥ ४२ ॥
 श्रीरशेषसुखदा प्रियंवदा भारती रतिरभेद्यकिंकरी ।
 सौम्यदृष्टिरपि कैर्ममोदिका कालिका च रचितालकावलिः ॥ ४३ ॥
 शीलवृत्तिरपराजिता जने सा धृपप्रणयिनी मनःस्थितिः ।
 ह्रीप्रसत्तिधृतिकीर्तिकान्तयः स्पर्धयेव कुलमण्डनोद्यताः ॥ ४४ ॥
 देव्य इत्यलमिमामुपासते प्रागपि प्रगुणिता गुणैः स्वयम् ।
 तन्निदेशरसपेशलं हरेर्ब्रूहि कर्म किमु कुर्महेऽधुना ॥ ४५ ॥ (कुलकम्)
 इत्युदीर्य च मिथः प्रणम्य च स्वं निवेद्य च तदिन्द्रशासनम् ।
 स्वःस्त्रियस्त्रिभुवनेशमातरं तां निषेवितुमिहोपचक्रिरे ॥ ४६ ॥
 अश्मगर्भमयमूर्ध्वमुद्धृतं छत्रमिन्दुमणिदण्डमेकया ।
 आजते सः सुदृशोऽन्तरुत्तरज्जाह्वौघमिव मण्डलं दिवः ॥ ४७ ॥
 कापि भूत्रयजयाय वल्गतो वल्गु तूणमिव पुष्पधन्वनः ।
 पुष्पचारु कवरीप्रसाधनं मूर्ध्नि पार्थिवमृगीदृशो व्यधात् ॥ ४८ ॥
 अङ्गरागमपि कापि सुश्रुवः सांध्यसंपदिव निर्ममे दिवः ।
 यामिनीव शुचिरोचिपं परा चारुचामरमचालयच्चिरम् ॥ ४९ ॥
 मूर्ध्नि रत्नपुरनाथयोपितः सा कयापि रचितालकावलिः ।
 या मुमोष मुखपद्मसनिधौ गन्धलुब्धमधुपावलिश्चियम् ॥ ५० ॥
 एणनाभिरसनिर्मितैकया पद्मभङ्गिमकरी कपोलयोः ।
 अभ्यधत्त सुतनौरगाधतामुल्लसल्लयणिमाम्बुधेरिव ॥ ५१ ॥

१. मनोहरे मुवर्णसिंहासने. २. भूपतेः. ३. चामुण्डा. ४. हरिन्मणिमयम्.
 ५. लावण्यसिन्धोः.

निष्कलङ्कमणिभूपणोच्चयैः सा कयापि सुमुखी विभूषिता ।
 तारतारकवतीन्दुसुन्दरी शारदीव रजनी व्यराजत ॥ ५२ ॥
 तावदेव किल कापि बल्लक्रीवेणुहारि हरिणेक्षणा जगौ ।
 यावदर्थपतिकान्तयोदितां नाशृणोदमृतवाहिनी गिरम् ॥ ५३ ॥
 एकया गुरुकलत्रमण्डले घृष्टकामुक इवाधिरोषितः ।
 रागचञ्चलकराग्रलालितः कूजति सा हतमानमौनकः ॥ ५४ ॥
 वल्गितभ्रु नवविभ्रमेक्षणं वेपितस्तनमुदस्तहस्तकम् ।
 चारु चित्रपदचारमेकया नर्तितस्सरमनर्ति तत्पुर ॥ ५५ ॥
 यद्यदिष्टतममुत्तमं च यज्ज्ञातपूर्वमिह यच्च किञ्चन ।
 तत्तदाभिरभिकर्मकौशलं स्पर्धयेव विधिवद्व्यधीयत ॥ ५६ ॥
 सर्वतोऽपि सुमनोरमार्षितालंकृतिगुणविशेषशालिनी ।
 भारतीव सुकवेरभूत्तदा शुद्धविग्रहवती नृपप्रिया ॥ ५७ ॥
 रात्रिशेषसमये किलैकदा सा सुखेन शयिता व्यलोकयत् ।
 स्वप्नसंततिमिमां दिवोऽर्हतस्तीर्थपद्धतिमिवोत्तरिष्यतः ॥ ५८ ॥
 संचरत्पदभरेण निर्भरं भज्यमानदृढकूर्मकर्परम् ।
 कल्पगन्धवहलोलमुद्गरं राजताद्रिमिव गन्धसिन्धुरम् ॥ ५९ ॥
 शृङ्गसंततिकदर्थितग्रहं शारदाभ्रमिव शुभ्रविग्रहम् ।
 भूत्रयोत्सवविधायिनं वृषं मूर्तिमन्तामिव विभ्रत वृषम् ॥ ६० ॥
 गर्जितग्लपितदिग्गाजावलीगण्डमण्डलमदाम्बुनिर्झरम् ।
 एणकेतनकुरङ्गलिप्सयेवान्तरिक्षरचितक्रमं हरिम् ॥ ६१ ॥
 रावरोपदलिताम्बुदावलीलम्बलोलरुचिसंचयामिव ।
 कंधरामुरुकडारकेसरोल्लासिनी दधतमुद्धतं हरिम् ॥ ६२ ॥
 (इति पाठान्तरम्)

स्फारकान्तिलहरीपरम्पराप्लावितप्रकृतिकोमलकृतिम् ।

तत्क्षणभ्रमदमन्दमन्दरक्षुब्धवारिधिगतामिव श्रियम् ॥ ६३ ॥
 संभृतभ्रमरसङ्घिविभ्रमं स्रग्द्वयं शुचि विकासिकौसुमम् ।
 व्योम्नि दिग्गजमदाविलं द्विधा जाह्नवौघमिव वायुना कृतम् ॥ ६४ ॥
 उग्रदग्धमधिरोप्य लञ्छनच्छन्ननात्मभुवमङ्कमात्मनः ।
 ओषधीरसनिषेवणैरिवोज्जीवयन्तमुदितौपधीश्वरम् ॥ ६५ ॥
 कौमुदीरसविलासलालसं मीनकेतुनृपतेः पुरोधसम् ।
 कामिनीपु नवरागसंभ्रमाद्वैतवादिनमतिगमतेजसम् ॥ ६६ ॥

(इति पाठान्तरम्)

सर्वथाहमपदोप एव किं ध्यामलो जन इति प्रतिज्ञया ।
 लब्धशुद्धिमुद्बुदिव्यतण्डुलैश्चचितैरिव कृतोत्सवं रविम् ॥ ६७ ॥
 स्तम्भितभ्रमितकुञ्चिताञ्चितस्फारितोद्बलितवेष्टितादिभिः ।
 प्रक्रमैर्विहरदम्बुधौ युगं मीनयोर्नयनयोरिव श्रियः ॥ ६८ ॥
 प्राग्रसातलगतस्य तत्क्षणान्निर्यतः सुकृतमत्तदन्तितनः ।
 कुम्भयोरिव युगं समौक्तिकं शातकुम्भमयपूर्णकुम्भयोः ॥ ६९ ॥
 अभ्युपात्तकमलैः कंबीश्वरैः संश्रुतं कुवलयप्रसाधनम् ।
 द्रावितेन्दुरसराशिसोदरं सच्चरित्रमिव निर्मलं सरः ॥ ७० ॥
 पीवरोच्चलहरिन्नजोद्भुरं सञ्जनकमकरं समन्ततः ।
 अध्विमुग्रतरवारिमज्जितर्क्षमाभृतं पतिमिवावनीभुजाम् ॥ ७१ ॥
 स्वस्वदीधितिपरिग्रहग्रहग्रामवेष्टितमिवाद्रिशेखरम् ।
 चित्ररत्नपरिवेपमुच्चकैश्चारुहेमहरिणारिविष्टरम् ॥ ७२ ॥
 अश्मगर्भमणिकिङ्किणीचयैः सानुभावमकृताश्रयैरिव ।
 दिव्यगन्धहृतलोलपद्पदैः सस्वनैः सुरविमानमन्वितम् ॥ ७३ ॥

१. महादवमस्त्रीकृतम्. २. जलपक्षिश्रेष्ठैः. ३. पीवरोच्चल-हरिन्नजोद्भुरम्;
 (पक्षे) पीवरोच्च-लहरि-न्नजोद्भुरम्. ४. सञ्जन-कमकरम्; (पक्षे) सञ्जनकम-
 करम्. ५. उग्रतर-वारि; (पक्षे) उग्र-तरवारि. ६. क्षमाभृतो राजानः पर्वताश्च.

मत्तवारणविराजित स्फुरद्वज्रहेतिभरतोरणोल्बणम् ।
 लोलकेतुपृतनाकदम्बक नाकिनामिव विमानमन्वरे ७४ (इति पाठान्तरम्)
 अन्तरूपैर्नफणिविस्फुरत्फणास्वालकोल्बणमणिप्रदीपके ।
 निष्फलीकृतारिसुभोगिनीपृच्छतोद्यममहीन्द्रमन्दिरम् ॥ ७५ ॥
 क प्रयासि परिभूय मेदिनीं दौस्थ्य मत्पुर इतीव रोपत ।
 चित्ररत्नचयमुल्लसत्करे स्फारिनोरुहरिचापमण्डलम् ॥ ७६ ॥
 तीर्थकर्तुरहमिन्द्रमन्दिरादेप्यत पथि समृद्धिभावत ।
 अग्निमग्निक्वणसततिच्छलादुत्क्षिपन्तमिव लाजसचयम् ॥ ७७ ॥
 प्रेक्ष्य तत्क्षणविनिद्रलोचना सा विहाय तैलिन सुभूषणा ।
 पत्युरन्तिकमुपेत्य सुव्रता स्वप्नसङ्गमखिल तमव्रवीत् ॥ ७८ ॥
 वन्धुर तमवधार्य तस्य सहन्धुरन्तकरमेनसा फलम् ।
 व्याजहार स रदाग्रदीधितिव्याजहारमुरसि प्रकल्पयन् ॥ ७९ ॥
 त निशम्य हृदि मोक्तिकावली दन्तजेद्विगुणयन्मरीचिभि ।
 प्रीतिकन्दलितरोमकन्दलीसुन्दराकृतिरवीवदन्नृप ८० (इति पाठान्तरम्)
 देवि धन्यचरिता त्वमेव या स्वप्नसततिमपश्य ईदृशीम् ।
 श्रूयता सुकृतकन्दलि क्रमाद्वर्ण्यमानमनपायि तत्फलम् ॥ ८१ ॥
 वारणेन्द्रमिव दाननन्धुर सौरभेयमिव धर्मधूर्धरम् ।
 केसरीशमिव विक्रमोदित श्रीस्वरूपमिव सर्गसेवितम् ॥ ८२ ॥
 माल्यवत्प्रथितकीर्तिसौरभ चन्द्रवन्नयनवल्लभप्रभम् ।
 भानुवद्भुवनबोधकोविद मीनयुग्मवदमन्दसमदम् ॥ ८३ ॥
 कुम्भयुग्ममिव मङ्गलास्पद निर्मल सर इव क्लमच्छिदम् ।
 तोयराशिमिव पालितस्थितिं सिंहपीठमिव दर्शितोन्नतिम् ॥ ८४ ॥
 देवतागमकर विमानवद्रीततीर्थमुरगस्य हर्म्यवत् ।

१. मत्तवारणो वरण्डक, (पक्षे) मत्तगज २ हीरकप्रभाभरनिर्मिततोरणेन,
 (पक्षे) पविरूपायुधातिशयत सद्भामोल्बणम् ३ शय्याम्

सद्गुणाढ्यमिह रत्नराशिवत्सुष्टकर्मगहनं च वह्निवत् ॥ ८५ ॥
 लप्स्यसे सपदि भूत्रयाधिपं तीर्थनाथममुना त्वमात्मजम् ।
 जायते व्रतविशेषशालिनां स्वप्नवृन्दमफलं हि न क्वचित् ॥ ८६ ॥
 इत्थं तदर्थकथया हृदि कुल्ययेव श्रोत्रान्तरप्रहितया हृदयेश्वरेण ।
 देवी प्रमोदसलिलैरभिपिच्यमाना वंप्रावनीव विलसत्पुलकाङ्कुराभूत् ८७
 स श्रीमानहमिन्द्र इत्यभिधया देवस्त्रयस्त्रिगतो-
 दन्वद्भिः प्रमितायुषो व्यपगमे सर्वार्थसिद्धेश्च्युतः ।
 चन्द्रे विभ्रति रेवतीप्रणयतां वैशाखकृष्णत्रयो-
 दश्यां गर्भमवातरत्करितनुः श्रीसुव्रतायास्तदा ॥ ८८ ॥
 आगत्यासनकम्पकल्पितचमत्काराः सुराः सर्वतो
 जम्भारातिपुरःसराः सपदि तां गर्भे जिनं विभ्रतीम् ।
 स्तोत्रैस्तुष्टुवुरिष्टनूपणचयैरानर्चुरुच्चैर्जगु-
 र्भक्त्या नेमुरनर्तिपुर्नवरसैस्तर्कितं न यत्ते व्यधुः ॥ ८९ ॥
 अहमिह महमीहे यावदुच्चैर्विधातुं
 कथमिव पुरुहूतोत्पादितं तावदीक्षे ।
 इति मनसि विलक्षं तं क्षितीशं सरल-
 त्रिदशकुसुमवृष्टिच्छन्नना द्यौरहासीत् ॥ ९० ॥
 इति महाकविश्रीहरिचन्द्रविरचिते धर्मशर्माभ्युदये महाकाव्ये पञ्चमः सर्गः ।

यष्टः सर्गः ।

सा भारतीव चतुरातिगभीरमर्थं
 वेलेव गूढमणिमण्डलमम्बुराशेः ।
 पौरंदरी दिगिव मेरुतिरोहितेन्दुं
 गर्भं तदा नृपवधूर्दधती रराज ॥ १ ॥

तामादरादुदरिणीं रहसि प्रहृष्टा

दृष्टिः प्रतिक्षणमुदैक्षत भूमिभर्तुः ।

दैवादवाप्य तपनीयनिधानकुर्म्भा

सांशङ्करङ्गकुलमूलकुटुम्बिनीव ॥ २ ॥

अन्तर्वपुः प्रणयिनः परमेश्वरस्य

निर्यद्यशोभिरिव सा परिरभ्यमाणा ।

स्वल्पैरहोभिरमितो घनसारसार-

कृप्तोपदेहमिव देहमुवाह देवी ॥ ३ ॥

तृष्णाम्बुधेरपरपारमुपागतं च

निर्वन्धनं च तनयं जनयिष्यतीयम् ।

तेनावरुद्धकलकेलिशकुन्तमुक्तिं

मुक्त्वान्यवस्तुपु बन्ध न दोहदानि ॥ ४ ॥

वृद्धिं परामुदरमाप यथायथास्याः

श्यामाननः स्तनभरोऽपि तथातथामूत् ।

यद्वा नितान्तकठिनां प्रकृतिं भजन्तो

मध्यस्वमप्युदयिनं न जडाः सहन्ते ॥ ५ ॥

तस्याः कपोलफलके स्फटिकाश्मकान्तौ

कन्दर्पदर्पण इव प्रतिविम्बिताङ्ग ।

रात्रावलक्ष्यत जनैर्यदि लाञ्छनेन

श्रीकण्ठकण्ठजरठच्छविना मृगाङ्गः ॥ ६ ॥

एकेन तेन वलिना स्वबलेन तस्या

भङ्क्त्वा वलित्रयमवर्धत मध्यदेशः ।

१. भूमितलाद्देवानुकूल्येन लब्धसुवर्णकलशा मा कश्चिद्द्वार्यादिति भयाकुला
दरिद्रदृष्टिणीव. २. तेन गर्भस्थेन.

तेनैव संमदरसेन सुहृत्तदाभू-
 दत्यन्तपीवरतरः कुचकुम्भभारः ॥ ७
 उल्खातपङ्किलविसावित्र राजहंसौ
 शुभ्रौ समृद्भवदनाविव पद्मकोपौ ।
 तस्याः स्तनौ हृदि रसैः सरसीव पूर्णं
 सरेजतुर्गर्वलमेचकचूचुकाग्रौ ॥ ८ ॥
 गर्भे वसन्नपि भलैरफलङ्किताङ्गो
 ज्ञानत्रयं त्रिभुवनैकगुरुर्वभार ।
 तुङ्गोदयाद्रिगहनान्तरितोऽपि धाम
 किं नाम मुञ्चति कदाचन तिग्मरश्मिः ॥ ९ ॥
 काले कुलस्थितिरिति प्रतिपद्य विद्वान्-
 न्कर्तुं यदैच्छदिह पुंसवनादिकर्म ।
 स्वःस्पर्धयेव तदुपेत्य पुरंदरेण
 प्रागेव निर्मितमुदैक्षत स क्षितीशः ॥ १० ॥
 सा गर्मनिर्भरतया सकलाङ्गसाद-
 मासाद्य निष्क्रियतनुस्तरुणेन्दुगौरी ।
 आलोकिता स्फटिककृत्रिमपुत्रिकेव
 भर्तुस्तदा भदयति स मनो मृगाक्षी ॥ ११ ॥
 वज्रानलादि न ससर्ज न चोज्ज्वर्ज
 साश्चर्यमलैविल इत्यपरोऽम्बुवाहः ।
 अष्टौ च सप्त च जिनेश्वरजन्मपूर्वा-
 न्मासान्व्यधत् नृपधामनि रत्नवृष्टिम् ॥ १२ ॥
 पुष्पं गते हिमरूचौ तपसो बलश-
 पक्षाश्रितां तिथिमथ त्रिजयामवाप्य ।

प्राचीव भानुमभिनन्दितसर्वलोकं
 सासूत सूत्रितनयं तनयं मृगाक्षी ॥ १३ ॥
 शातोदरी शयनसनिहितेन तेन
 प्रोत्तसकाञ्चनसकाशरुचा चक्राशे ।
 कन्दर्पदर्पजयिना नयनानलेन
 कामद्विषः शिरसि चान्द्रमसी कलेव ॥ १४ ॥
 अष्टोत्तरां दशशतीं शुभलक्षणानां
 विभ्रत्स पुण्यविपणिः सहसापि दृष्टः ।
 स्वर्गादृतेऽपि परमोत्सवनिर्निमेषाः
 काश्चित्रमत्र न चकार चकोरनेत्राः ॥ १५ ॥
 गच्छन्नघश्चिरतरं जिनजन्मदत्त-
 हस्तावलम्ब इव निर्मलपुण्यराशिः ।
 अप्रेरितोऽपि भवनामरमन्दिरेषु
 नि.संख्यशङ्खनिबहः सहसोज्ज्वर्ज ॥ १६ ॥
 रे रे भवभ्रमणजन्मजरान्तकाधाः
 सद्यः प्रयात शममेप जिनोऽवतीर्णः ।
 इत्थं प्रशासदिव डिण्डिमचण्डिमोच्चैः
 खं व्यन्तरानकशतध्वनिराततान ॥-१७ ॥
 एको न केवलमनेकपमण्डलस्य
 गण्डाच्छिखण्डिगलकज्जलकान्तिचौरः ।
 ज्योतिर्गृहग्रहिलसिंहसहसनादै-
 रुत्कंधरः स जगतोऽपि मदो निरस्तः ॥ १८ ॥
 तत्काललास्यरसलालसमोक्षलक्ष्मी-
 विक्षिप्तपाणिमणिकङ्कणरावरम्यैः ।

जन्मन्यनल्पतरकल्पनिवासिवेश्म
 घण्टास्वनैः स्वयमपूरि जगज्जिनस्य ॥ १९ ॥
 बालस्य तस्य महसा सहसोद्यतेन
 प्रध्वंसितान्धतमसे सद्ने तदानीम् ।
 सेवागताम्बरमुनीनिव सप्त काचि-
 हीपान्व्यवोद्यत केवलमङ्गलार्थम् ॥ २० ॥
 जन्मोत्सवप्रथमवार्तिकमात्मजस्य
 तस्य प्रमोदभरदुर्ललितो नरेन्द्रः ।
 नीर्वाशमौलिमणिमालिकयाज्ञयैव
 लक्ष्म्या पुनर्नियतमात्मसमीचकार ॥ २१ ॥
 ते गन्धवारिविरजीकृतराजवर्त्म-
 न्यभ्राददभ्रघृणयो मणयो निपेतुः ।
 यैस्तत्क्षणोत्सुकृतद्रुमबीजपुञ्ज-
 निर्यत्प्ररोहनिकराकृतिरन्वकारि ॥ २२ ॥
 उत्क्षिप्तकेतुपटपल्लवितान्तरिक्षे
 चिक्षेप तीक्ष्णरुचिरत्र पुरे न पादान् ।
 मन्ये पतन्निदशपुष्परसप्रवाह-
 संदोहपिच्छिलपथच्छलपातमीतः ॥ २३ ॥
 संवाहयन्निव मनाञ्चिरबन्धमुक्ता-
 स्त्वङ्गद्विसंस्थुलपदा. प्रतिपक्षवन्दीः ।
 मन्दारदाममधुसीकरमारवाही
 मन्दोऽतिमन्दगतिरत्र चमूव वायु ॥ २४ ॥
 तौयों ध्वनिः प्रतिगृहं लयशालि नृत्तं
 गीतं च चारु मधुरा नवनोरणश्रीः ।

इत्याद्यनेकमरमोत्सवकेलिपात्रं
 द्रागैकगोत्रमिव मूत्रितयं वभूव ॥ २५ ॥
 शुभ्रं नभोऽभवदभूदयकण्टका मू-
 र्भक्त्येव भानुरभिगम्यरुचिर्वभूव ।
 आरोग्यवानजनि जानपदोऽपि लोक-
 स्तार्त्तिकं न यत्सुखनिमित्तमभूत्तदानीम् ॥ २६ ॥
 स्नाता इवातिशयशालिनि पुण्यतीर्थे
 तस्मिन्जोव्यपगमात्सहसा प्रसन्नाः ।
 एष्यन्निजप्रणयिनां त्रिदिवात्तदानीं
 संयोगयोग्यसमयाः ककुभो वभूवुः ॥ २७ ॥
 रङ्गावलिध्वजपटोच्छ्रयतोरणादि-
 व्यग्रे निधीश्वरपरिग्रहचक्रवाले ।
 उद्वेह्नोऽसितरत्नरुचा हसद्भि-
 र्निर्यामिकैरिव चिराच्चलितं निधानैः ॥ २८ ॥
 जाते जगन्नयगुरौ गरिभाम्बुराशि-
 नीरान्तरान्तरितविश्वमहिम्नि तत्र ।
 कोऽन्यस्य राज्यमहिमेति किल प्रभाव-
 शक्त्या हतं हरिहयासनमाप कम्पम् ॥ २९ ॥
 तत्कम्पकारणमवेक्षितुमक्षमाणि
 ज्ञात्वा शतान्यपि दशोज्ज्वललोचनानाम् ।
 अत्यन्तविस्मयरसोत्सुकचित्तवृत्ति-
 रिन्द्रोऽवार्धं समुदमीलयदेकनेत्राम् ॥ ३० ॥
 तेनाकलम्य जिनजन्म जवेन पीठा-
 दुत्थाय तद्दिशि पदान्यपि सप्त गत्वा ।

देवो दिवस्तमभिवन्द्य मुदाभिपेक्तुं
 प्रस्थानदुन्दुभिमदापयत क्षणेन ॥ ३१ ॥
 उन्निद्रयन्निव चिराय शयालुधर्मं
 तस्य ध्वनिर्भरितभूरिविमानरन्ध्रः ।
 हर्म्याणि मेदुरतरोऽपि सुरासुराणां
 द्राक्पारितोपक्रमिवार्थयितुं जगाम ॥ ३२ ॥
 ते षोडशाभरणभूषितदिव्यदेहाः
 स्वस्वोरुवाहनजुषः सपरिग्रहाश्च ।
 हृल्लभजैनगुणसंततिकृप्यमाणा-
 श्वेलुर्वलादिव दशापि दिशामधीशाः ॥ ३३ ॥
 स्वर्दन्तिनं तदनु दन्तसर-सरोज-
 राजीनटल्लङ्घनाकवधूनिकायम् ।
 उत्फुल्ललोचनरुचां निचयैर्विचित्रैः
 संचित्रयन्निव दिवस्पतिरारुरोह ॥ ३४ ॥
 ऐरावणश्चटुल्लङ्घनैश्चलंशलाभि-
 रुद्धीनगण्डमधुपावलिवावभासे ।
 यात्रोद्यतः पथि जिनस्य पदे पदेऽसौ
 निर्मुच्यमान इव पापलवैस्त्रुटद्भिः ॥ ३५ ॥
 गच्छन्नल्पतरकल्पतरुप्रसून-
 पानीपवित्रकरकिंकरचक्रवालैः ।
 सोढुं तदीयविरहातिमशमुवद्भिः
 श्रीडावनैरिव रराज स पृष्ठलमैः ॥ ३६ ॥

१. एट्टहः सुन्दरः. २. 'गजकर्णगतिक्षेत्क्षटेत्युच्यते' इति कामन्दकीयनीति-
 सारटीका (१४५)

अन्योन्यघट्टनरणन्मणिभूषणाग्रा

वाचालितोच्चकुचकुम्भभराः सुराणाम् ।

उल्लासिलास्वरसपेशलकांस्यताल-

लीलाश्रिता इव रसाल्ललना. प्रचेलुः ॥ ३७ ॥

गायन्नटन्नमदनुमजदप्यमन्दं

धृन्दं तदा दिविपदां मिलदासमन्तात् ।

देवः पृथक्पृथगुपात्तविशेषमावै-

स्तुल्यं सहस्रनयनो नयनैर्ददर्श ॥ ३८ ॥

उद्दामरागरससागरमग्नहृद्-

हाहादिकिनरतरङ्गितगीतसक्तः ।

संत्रासहेतुषु नदत्स्वपि तूर्यलक्षे-

ष्वन्तर्न शीतकिरणं हरिणो बवाधे ॥ ३९ ॥

क्रूरः कृतान्तमहिपस्तरणेस्तुरंगा-

द्योतिः कुरङ्गरिपवः (?) पवनस्य चैणः ।

सर्वे समं ययुरभी जिनमार्गलम्नाः

के वा त्यजन्ति न परस्परवैरभावम् ॥ ४० ॥

पुष्पैः फलैः किसलयैर्मणिभूषणैश्च

तैस्तैर्विचित्रवरचीवरसचयैश्च ।

कर्तुं जिनेन्द्रचरणार्चनमुत्तरन्तः

कल्पद्रुमा इव वियत्यमरा विरेजुः ॥ ४१ ॥

अन्योन्यरांचलनघट्टितकर्कशोर-

क्षुण्णोरुहारमणयो नटतां सुराणाम् ।

तारापथात्करिघटाचरणप्रचार-

संचूर्णितोडुनिचया इव ते निपेतुः ॥ ४२ ॥

सूर्यापगामिभिरिभैर्मरुतां कराग्र-
 व्यापारिताभिरभितापिनि गण्डमूले ।
 गण्डूपवारिविसरप्रसरच्छटाभि-
 र्दग्ध्रे क्षणं श्रवणचामरचारुक्ष्मीः ॥ ४३ ॥
 रक्तोत्पलं हरितपत्रविलम्बि तीरे
 त्रिस्रोतसः स्फुटमिति त्रिदशद्विपेन्द्रः ।
 विम्बं विकृष्य सहसा तपनस्य मुञ्च-
 न्धुन्वन्करं दिवि चकार न कस्य हास्यम् ॥ ४४ ॥
 तारापथे विचरतां सुरसिंधुराणां
 सूत्कारनिर्गतकराम्बुकणा इवारात् ।
 ताराः सुरैर्ददृशिशिरेऽथ मिथोऽङ्गसङ्ग-
 न्नुत्थद्विमूषणभणिप्रकरानुकाराः ॥ ४५ ॥
 त्रैविक्रमक्रममुजंगमभोगमुक्ता
 निर्मोकरञ्जुरिव दंष्ट्रिविपातिरेका ।
 व्योमापगा द्युपुरगोपुरदेहलीव
 देवैर्व्यलोकि घटिता स्फटिकोपलेन ॥ ४६ ॥
 रेजे जिनं रूपयितुं पततां सुराणां
 शुभ्रा विमानशिखरध्वजपङ्क्तिरग्रे ।
 आनन्दकन्दलितरूपशतं पतन्ती
 ज्ञात्वा निजावसरमन्वरनिम्नगेव ॥ ४७ ॥
 जाते जिने भुवनशास्तरि संचरन्तः
 स्वर्दन्तिनो नमसि नीलपयोदखण्डम् ।
 नाथादृते प्रथममिन्दुपुरप्रतोल्यां
 दत्तं कपाटमिव लोहमयं वमञ्जुः ॥ ४८ ॥

अव्याहतप्रसरवातविवर्तमान-

नीलान्तरीयविवरस्फुरितोरुदण्डा ।

वाह्यच्छविव्यपनयार्पितगर्मशोभा

रम्भेव कस्य न मनो हरति स रम्भा ॥ ४९ ॥

यावज्जिनैश्वरपुरं हरिराजधान्याः

खगौकसां नभसि घोरणिरापतन्ती ।

लोकस्य शास्तरि जिने दिवमारुरुक्षो-

र्निःश्रेणिकेव सुकृतेन कृता रराज ॥ ५० ॥

वल्गाद्धनोरुलहरीनिवहान्तराल-

हेलोल्लसन्मकरमीनकुलीरपोतान् ।

ये यानपात्रपटलप्रतिमैर्विमानै-

रुत्तेरुसम्बरमहाम्बुनिधेरमर्त्याः ॥ ५१ ॥

द्वारि द्वारि नभस्तलान्निपतितैस्तूपैर्मणीनां मुनि-

क्रीडापीतपयोधिभूतलमिव व्यालोकयद्यद्यपि ।

एकस्यैव जगद्विभूषणमणेस्तत्सार्हतो जन्मना

मेने रत्नपुरं तथापि मरुतां नाथस्तदा सार्थकम् ॥ ५२ ॥

पुरमिव पुरुहूतः प्राञ्जलिस्त्रिः परीत्य

त्रिभुवनमहनीयं हर्म्यमस्यातिरम्यम् ।

समुपनयनबुद्ध्या विध्वंविश्वाधिपत्यं

श्रियमिव सहसान्तः प्रेषयामास कान्ताम् ॥ ५३ ॥

इति महाकविथीहरिचन्द्रविरचिते धर्मशर्माभ्युदये महाकाव्ये षष्ठः सर्गः ।

१. अन्तरीयमधोदखम्. २. कदलीव. ३. समूहैः. ४. निखिलजगत्प्रभुत्वम्.
५. शचीम्.

सप्तमः सर्गः ।

प्रविश्य सन्नन्यथ सुव्रतायाः समर्प्य मायाप्रतिरूपमङ्के ।
 शची जिनं पूर्वपयोधिवीचेः समुज्जहारेन्दुमिवोदितं द्यौः ॥ १ ॥
 अवाप्य तत्पाणिपुटाग्रमैत्रीं प्रकाशमाने जिनयामिनीशे ।
 करारविन्दद्वितयं तदानीं विडौजसः कुण्डलतां जगाम ॥ २ ॥
 प्रमोदबाष्पाम्बुकरम्बितेन दृशां सहस्रेण सहस्रनेत्रः ।
 अपश्यदस्याकृतिलक्षणानां सकष्टमष्टाभ्यधिकं सहस्रम् ॥ ३ ॥
 अपारयन्नप्रतिरूपमङ्गं जिनस्य तस्येक्षितुमीक्षणाभ्याम् ।
 सहस्रनेत्राय तदा समूहः सुरासुराणां स्पृहयांभवूव ॥ ४ ॥
 तमादरादर्भकमप्यदभ्रैर्गुणैर्गरीयांसमशेषलोकात् ।
 कृतप्रणामाय पुरंदराय समर्पयामास पुंलोमपुत्री ॥ ५ ॥
 ससंभ्रमेणाभ्रमुवल्लभस्य न्यधायि मूर्ध्नि त्रिदिवेश्वरेण ।
 जयेति वाचं मुहुरुचरद्भिः कराञ्जलिः स्वस्य सुररशैपैः ॥ ६ ॥
 स तत्र चामीकरचारुमूर्तिः स्फुरत्प्रभामण्डलमध्यवर्ती ।
 अनम्बुधारावरतुङ्गशृङ्गे नवोदितश्चन्द्र इवावभासे ॥ ७ ॥
 तदङ्घ्रियुग्मस्य नखेन्दुकान्तिर्द्युदन्तिनो मूर्धनि विस्फुरन्ती ।
 बभौ तदाक्रान्तिविभिन्नकुम्भस्थलोच्छलन्मौक्तिकमण्डलीव ॥ ८ ॥
 अथाभिपेक्षुं सुरशैलमूर्ध्नि तमुद्वहँस्तीर्थकरं कराभ्याम् ।
 पथा ग्रहाणां स गजाधिरूढश्चाल सौधैर्मपतिः ससैन्यः ॥ ९ ॥
 ध्वनत्सु तूर्येषु हरिप्रणीता स्तुतिस्तदाश्रावि सुरैर्न जैनी ।
 मुहुस्तदारम्भचलाधरौष्ठप्रवाललीलाभिरवेदि किं तु ॥ १० ॥
 अखण्डहेमाण्डकपुण्डरीकत्रजस्य दम्भान्निदशोद्धृतस्य ।
 सुवर्णकुम्भान्स्वशिरोभिरुद्वहन्नियाय तस्य स्नपनाय शेषः ॥ ११ ॥

१. शची. २. ऐरावतस्य. ३. इन्द्रः. ४. अयं वक्ष्यतेवृत्तपादोऽत्र प्रमादाप-
 तित इति भाति.

विधूयमानामरमण्डलीभिः प्रभोरुपान्ते सितचामराली ।
 रराज रागोत्सुकमुक्तिमुक्तकटाक्षविक्षेपपरम्परेव ॥ १२ ॥
 प्रदक्षमानागुरुधूमलेखाकरम्बितं व्योम बभौ तदानीम् ।
 जिनस्य जन्माभिपवोत्सवार्थमिवागताशेषभुजगलोकम् ॥ १३ ॥
 तमिन्दुशुभ्रध्वजनिर्मलोर्मिः सितातपत्रस्फुटफेनपुञ्जः ।
 सुरामुराणां निबहोऽभिपेक्तुं रराज दुग्धाब्धिरिवानुगच्छन् ॥ १४ ॥
 बभौ पिशङ्गः कनकोज्ज्वलाभिः प्रभाभिरस्याभ्रमुजीवितेशः ।
 प्रभुं तमायान्तमवेत्य भवत्या स समुखायात इवाद्विराजः ॥ १५ ॥
 सुधाप्रवाहैरिव हारिगीतैस्तरङ्गिते व्योममहाम्बुराशौ ।
 भुजभ्रमोल्लासितलास्यलीलाललात्स्रवन्ते स्म मरुत्तरुण्यः ॥ १६ ॥
 दिवोऽपि सदर्शितविभ्रमायाः सितैकवेणीमिव वृद्धमूर्तेः ।
 स निर्जराणामधिपः पतन्ती मुमोच दूरेण सुरैस्त्रवन्तीम् ॥ १७ ॥
 स चित्रमन्तर्हितमानुकान्त्या प्रभोरमुष्योपरि मेघस्वण्डम् ।
 सहेमकुम्भस्य बभार शोभां गयूरपत्रातपवारणस्य ॥ १८ ॥
 प्रयाणवेगानिलकृप्यमाणा घना विमानानि तदानुजग्मुः ।
 तदग्रवेदीमणिमण्डलांशुस्फुरन्मरुच्चापजिघृक्षयेव ॥ १९ ॥
 स वारिधेरन्तरनन्तनालस्फुरद्भरित्रीवलयारविन्दे ।
 उपर्यटत्पद्मपदकार्णिकामं ददर्श मेरुं सपयोदमिन्द्रः ॥ २० ॥
 अधः कृतस्तावदनन्तलोकः श्रिया किमुच्चैस्त्रिदशालयो मे ।
 ईत्यस्य रोपादरुणाब्जनेत्रं भुवाम्युदस्तास्यमिवेक्षणाय ॥ २१ ॥
 परिस्फुरत्काञ्चनकायमारद्विभावरीचासरयोर्भ्रमेण ।
 विडम्बयन्तं नवदंपतीभ्यां परीयमाणानलपुञ्जलीलाम् ॥ २२ ॥
 रवीन्दुरम्योभयपार्श्वमन्तर्धृतेन्द्रनीलगुति हेमकायम् ।
 सचक्रशङ्खस्य पिशङ्गवल्गां त्रिविक्रमस्याकृतिमुद्ग्रहन्तम् ॥ २३ ॥

स्वनैर्भुजंगाञ्छिखिनां दधानं प्रगल्भवेश्यामिव चन्दनालीम् ॥ ३३ ॥

गजभ्रमान्मुग्धमृगाधिनाथैर्विदार्यमाणान्नखरप्रहारैः ।

तडिच्छलान्निर्गलदसंधारान्दधानमा मेखलमम्बुवाहान् ॥ ३४ ॥

जिनागमे प्राज्यमणिप्रभाभिः प्रभिन्नरोमाञ्चमिव प्रमोदात् ।

समीरणान्दोलद्बालतालैर्भूजैरिवोल्लासितलास्यलीलम् ॥ ३५ ॥

अकृत्रिमैश्चैत्यगृहैर्जिनानां कृतः पवित्रोऽयमिति प्रयत्नात् ।

सुरेश्वरेणानमता प्रदत्तप्रतिष्ठयेवोच्छिरसं महत्या ॥ ३६ ॥

विलङ्घ्य पन्थानमथामराणां पतिः स निष्कम्पचमूध्वजाग्रः ।

नितान्तवेगेन तमुत्सुकत्वात्किलगतं संमुखमाससाद ॥ ३७ ॥ (कुलकम्)

उपेयुषोऽनन्तपथाध्वनीनानेनसस्ताञ्छिरसा प्रतीच्छन् ।

निरन्तराया विबुधानुवृत्तेः फलं व्यनक्ति स्म तदामराद्रिः ॥ ३८ ॥

हरेर्द्विपो हारिहिरण्यकक्षः क्षरन्मदक्षालितशैलशृङ्गः ।

बभौ तडिद्विण्डविहारसारः शरत्तडित्वानिव तत्र वर्षन् ॥ ३९ ॥

सलीलमैरावणवामनाद्यैर्धृतानि यैरेव गजैर्जगन्ति ।

स्थिरं दधत्तानपि मूर्ध्नि मेरुर्धराधराख्यामधरीचकार ॥ ४० ॥

सविक्रमं क्रामति हास्तिके यन्ननाम नो नाम मनागिरीन्द्रः ।

असंशयं सा जिनभक्तिरेव स्थिरा चकारास्य महाचलत्वम् ॥ ४१ ॥

मदेन मूर्धन्यमणिप्रभाभिर्विनिर्गतान्तस्तमसेव गण्डात् ।

निरुद्धदृष्टिप्रसराः सुराणां शनैः शनैर्गन्धगजाः प्रसस्रुः ॥ ४२ ॥

हिरण्यमूभृद्विरदैस्तदानीं मदाम्बुधारास्त्रपितोचमाङ्गः ।

स दृष्टपूर्वोऽपि सुरासुराणामजीजनत्कज्जलशैलशङ्काम् ॥ ४३ ॥

१. लक्ष्मीयुक्तं नीरदं दन्तरहितमप्याश्रयन्तीं निष्कलाममतिक्रान्तान्दरिद्रानिति यावत्. एतादृशान्नवांस्तरुणानपि भुजंगाण्विटाञ्छिखिनां चूलाधारिदासविशेषाणां स्वनैः कटुभाषणैः करणभूतैर्गुदन्तीं निष्कासयन्तीम्, इति वेश्यापक्षे, चन्दनालीपक्षे तु नीरदं मेघम्, शिखिना मयूराणां स्वनैरतिमलिनकान्तीन्भुजगाञ्चुदन्तीम्.
२. निष्पापान्.

मदाजनेनालिखितां गजेन्द्रैः सहैपमुत्क्षिप्तपुरामदह्नाः ।
 हयाः किंलाहार्यशिलामु जैनीमिहोत्किरन्ति स्म यशःप्रशस्तिम् ॥ ४४ ॥
 केशाञ्जनैः किञ्चिदवाधितास्याः पुरःप्रविष्टापरकायमश्वः ।
 इह मुतोत्सन्नवल्गनाद्यैर्मुदेव लास्यं पुरतोऽस्य चक्रुः ॥ ४५ ॥
 कृतश्रमा ये नववीथिकासु तुरंगमाः साधितपञ्चधाराः ।
 इहोचनीचं चरणैस्त एव विलङ्घ्य चान्ये नभसीव जग्मुः ॥ ४६ ॥
 दृढैस्तुरंगाम्रपुरप्रहारैरिहोच्छलन्तो ज्वलनस्फुलिङ्गाः ।
 वसुर्विभिद्येव महीं विभिन्नफणीन्द्रमौलेरिव रत्नसंघाः ॥ ४७ ॥
 समन्ततः काञ्चनभूमिभागास्तथा रथैर्भुक्षुदिरे सुराणाम् ।
 यथा त्रिवस्तद्रथनेमिधारापथेऽरुणम्यापि मतिममोऽमृत् ॥ ४८ ॥
 नितम्बमाग्राय मदादुदञ्चच्छिरः समारुद्धितफुल्लघोणम् ।
 अनुप्रजन्तं चमरीं महोक्षमिहारुणत्कष्टमहो महेभः ॥ ४९ ॥
 द्युयोपितां कर्पितकुन्तलामाः मनोरुजद्वाजयनं स्पृशन्तः ।
 शनैरंभीका इव संविचेरुत्तरङ्गिणीतीरसरोजवाताः ॥ ५० ॥
 वियोगनामापि न सोढुमीशं दिवः स्वमुद्यानमिवावतीर्णम् ।
 हरिः प्रपदै मुमनोभिरामं वनं स तत्र पृथु पाण्डुकाम्यम् ॥ ५१ ॥
 अथो जिनेन्द्रानुचराः सुराणामपास्तविन्नीर्णकुथच्छलेन ।
 विचित्रकर्माचरणरशोपैश्चिगदमुच्यन्त मतद्गजेन्द्राः ॥ ५२ ॥
 स वारितो मत्तमरुद्विर्पापः प्रमत्त कामश्रमशान्तिमिच्छन् ।
 रजस्तला अप्यभजत्सपन्तीरहो मदान्धस्व कुनो विवेकः ॥ ५३ ॥
 गजो न वन्द्यद्विपदानदिग्धं परी विपामातुलितोऽपि तोयम् ।
 स्वनीवितेभ्योऽपि महोत्तनानामहो गरियानभिमान एव ॥ ५४ ॥
 फरी फरोत्क्षिप्तमरोरुहान्योच्छन्तिलीनान्निजुलच्छलेन ।

१. अहार्यः पर्यता. २. वल्गनाञ्जनैः. ३. अश्वस्य पर्यथिया गतिर्पाते दुस्सवे.
 ४. शुन्दा. ५. वासुधा. ६. वारितो जलद्व. (पसे) वारितो विविदः.

कचेप्विवाकृष्य हठेन यान्तीं वुभोज वामामपि तां स्रवन्तीम् ॥ ५५ ॥
 अवालशेवालदलान्तरीयं व्युदस्य मध्यं स्पृशति द्विपेन्द्रे ।
 तटाग्रभूमिर्जघनस्थलीव जलैरुदप्लावि वनापगायाः ॥ ५६ ॥
 पयस्युदस्तोरुकरं मिमह्नोर्द्विपाधिपस्योत्पतितं कपोलात् ।
 उपर्यलीनां वलयं चक्रासे सदण्डनीलातपवारणाभम् ॥ ५७ ॥
 विलासवत्याः सरितः प्रसङ्गमवाप्य विस्फारिपयोधरायाः ।
 गजो ममज्जात्र कुतोऽथवा स्यान्महोदयः स्त्रीव्यसनालसानाम् ॥ ५८ ॥
 दलानि संभोगभरार्पितानि नखक्षतानीव सरोरुहिण्याः ।
 दधन्नद्राम्भस्तलिनात्कथंचिदवातरलब्धरसो महेशः ॥ ५९ ॥
 वनेऽत्र सप्तच्छदगन्धदत्तप्रतिद्विपभ्रान्तिविधूतवीतीन् ।
 प्रयुज्य सामैव शनैर्गजेन्द्रान्विनियुरालानपदं नयज्ञाः ॥ ६० ॥
 निपादिने साधुनयप्रयुक्ताः स्वयं स्वकायाकलनाय वारीम् ।
 ददुर्महेभाः क्रियते कथं वा जडात्मकैरात्महितप्रवृत्तिः ॥ ६१ ॥
 खलीनपर्याणमपास्य कृच्छ्रासुरैर्मुखारोपितवन्नद्धाः ।
 ह्याननाहेपितदत्तकर्णा विनिन्विरेश्वा भुवि वेल्लनाय ॥ ६२ ॥
 इतस्ततो लोलनभाजि वाजिन्यमिच्युताः फेनलवा विरेजुः ।
 तदङ्गसङ्गत्रुटितोरुहारप्रकीर्णमुक्ताप्रकरा इवोर्व्याः ॥ ६३ ॥
 नदान्मिलच्छैवलजालनीला निरीयुराक्रम्य पयस्तुरंगाः ।
 दिनोदये व्योम समुत्पतन्तः पयोधिमध्यादिव हौरिदश्राः ॥ ६४ ॥
 इह क्षरन्निर्झरवारिहारिष्यनल्पकल्पद्रुणि कल्पनाथः ।
 निवेशयामास यथायथं स स्थलम्बुशाखाचरवाहनानि ॥ ६५ ॥
 तदादि भूमौ शिशुवक्रमाभ्यां सकौतुकं प्रामति नाकिचक्रे ।
 वमार दृग्दोपनिषेधयित्रीं यमश्छविं कैज्जललाञ्छनस्य ॥ ६६ ॥

१. शय्यातः. २. 'वीतिरङ्गशकर्मणि'. ३. निजबन्धनरज्जुम्. ४ ह्याननाः
 किनर्यः. ५. सूर्यरथाश्वाः. ६. इन्द्रः. ७. बालकस्यापि मुखादिषु दृष्टिदोषनिवारणार्थं
 कज्जलविन्दुं कुर्वन्ति.

भूदेव्या. शिरसीव कुन्तलतुलालम्बिद्रुमश्यामले
 लीलोचंसितकेतकीकिसलयस्योन्मुद्रयन्ती द्युतिम् ।
 शृङ्गे स्वर्णगिरेः स धूर्जटिजटाजूटाग्रपिङ्गत्विपि
 प्रेङ्खत्याण्डुशिलां कलामिव विधोः कल्पाधिपः प्रैक्षत ॥ ६७ ॥
 संसारार्तिमिव व्यतीत्य पदवी शृङ्गेन दिग्दन्तिना
 ध्यानेनेव महीभृतस्त्रिभुवनस्वेवास्य मूर्ध्नि स्थितम् ।
 तां कैवल्यशिलामिवाधरजनीप्राणाधिनाथाकृतिं
 प्राप्यार्हन्निरतो व्रतीव समभूदाखण्डलो निर्वृतः ॥ ६८ ॥
 इति महाकविश्रीहरिचन्द्रविरचिते धर्मशर्माभ्युदये महाकाव्ये सप्तमः सर्गः ।

अष्टम सर्गः ।

अथ सरभसमस्यां न्यस्तविस्तीर्णमास्व-
 न्मणिमयहरिपीठे निर्भरोत्साहयोगः ।
 शरभमिव हिमाद्रेरभ्रमातङ्गकुम्भा-
 जिनपतिमवतार्य स्यापयामास जिष्णुः ॥ १ ॥
 मदनमिदमघास्यन्नूनमेनं न मूर्धा
 यदि कथमपि शेषस्तच्छिलापद्मवेषः ।
 अपि मृदुलमृणालीकोमलस्तदुरापां
 स कथमितरथाप्स्यत्स्माभरोद्धारकीर्तिम् ॥ २ ॥
 किमतनुतरपुण्यैः स्विद्यशोभि स्वयं वा
 निजसमयसमेतैस्त्वभिभिः क्षीरसिन्धोः ।
 इति सुरपरिपाय्या शङ्कमानैः शिलाया.
 शिरसि सितमयूगैः स्त्रिप्यमाणः स रेने ॥ ३ ॥

अनुगुणमनुभावस्यानुरूप विभूते
 समुचितमनुवृत्तेर्दशकालानुकूलम् ।
 अविकलमकलङ्क निस्तुल तस्य भर्तु
 स्तपनविधिममर्त्या प्रारभन्ते स तस्मिन् ॥ ४ ॥
 अवकरनिकुरम्बे मारुतेनापनीते
 कुरुत धनकुमारा साधु गन्धोदवृष्टिम् ।
 तदनु च मणिमुक्ताभङ्गरङ्गावलीभि-
 र्विरचयत चतुष्क सत्वर दिङ्मार्य ॥ ५ ॥
 स्वयमयमिह धत्ते छत्रमीशाननाथ
 स्तदनुगतमृगाक्ष्यो मङ्गलान्युत्क्षिपन्तु ।
 जिनसविधममर्त्या नर्तिता बालवाल
 व्यजनविधिसनाथा सन्तु सानलकुमारा ॥ ६ ॥
 वलिफलजुसुमस्रगन्धधूपक्षताद्यै
 प्रगुणयत विचित्राप्यन्नपात्राणि देव्य ।
 सलिलमिह पयोधेरेष्यति व्यन्तराद्या
 पटुपटहमृदङ्गादीनि तत्सज्जयन्तु ॥ ७ ॥
 प्रवणय वरवीणा वाणि रीणांसि कस्मा-
 त्किमपरमिह ताले तुम्बरो त्व वरोऽसि ।
 इह हि भरत रङ्गाचार्य विस्तार्य रङ्ग
 त्वरयसि नटनार्थं किं न रम्भामदम्भाम् ॥ ८ ॥
 समुचितमिति कृत्य जेनचन्माभिपेके
 त्रिदशपतिनियोगाद्वाहयनाग्रहेण ।
 कलितकनकदण्डोद्दण्डदोर्दण्डचण्ड
 सुरनिवहमवादीद्वारपाल जुवेर ॥ ९ ॥ (कुलकम्)

वहलमलयजन्मोन्मिश्रकर्पूरपांसु-

प्रसरपरिमलान्घाः श्रेणयः पट्पदानाम् ।

जिनपतिमभिपेक्तुं वाञ्छतां व्रुद्यदेनो-

निगलवलयतुल्या निर्लुठन्ति स्म तसिन् ॥ १० ॥

अयमतिशयवृद्धो निम्नगानामधीशः

कथमिममधिरोहत्वम्बुनाथो नगेन्द्रम् ।

इति तमुपरि मेरोर्नेतुमुत्क्षिप्य देवाः

कलितकनककुम्भामारमन्ते स्म पङ्क्तिम् ॥ ११ ॥

अभिनवमणिमुक्ताशङ्खशुक्तिप्रवाल-

प्रभृतिकमतिलोलैर्दर्शयन्नूर्मिहस्तैः ।

जडजठरतयैश्च व्याकुलो मुक्तकच्छः

स्यविरवणिगिवाग्ने स्वर्गिभिः क्षीरसिन्धुः ॥ १२ ॥

उपचितमतिमात्रं वाहिनीनां सहस्रैः

पृथुलहरिसमूहैः क्रान्तदिक्कवालम् ।

अकल्पतरवारिकोडमज्जन्महीध्रं

नृपमिव विजिगीषुं मेनिरे ते पयोधिम् ॥ १३ ॥

अनुगतभुजगेन्द्रान्मन्दराद्रीनिवोच्चै-

र्दधतममलमुक्तामालिनः स्वर्णकुम्भान् ।

सुरनिकरमुपेतं वारिधिर्गोक्ष्य भूयो-

ऽप्यतिमथनभियेव व्याकुलोर्मिश्चकम्पे ॥ १४ ॥

उद्धिनिहितनेत्रान्वीक्ष्य याग्निभ्रमाणां

निधिरमृतमुज्ज्वान्पालकः केलिपात्रम् ।

१. पूर्णागाधमध्यभावेन स्थूलोदरत्वेन च दृष्टः. २. नदीनाम्; सेनानां च.
३. पृथुलहरिसमूहैः; (पक्षे) पृथुल-हरिसमूहैः. दरयोऽन्धाः. ४. अकल्पतरं वारि
जलम्; (पक्षे) सरवारिः सङ्घः.

विहितमुदमवोचद्वाचमेतामनुक्तो-

ऽप्यवसरमुखरत्न प्रीतये कस्य न स्यात् ॥ १५ ॥

नियतमयमुदञ्चद्वीचिमालाछलेनो-

च्छलति जलदमागे ज्ञातजैनाभिषेक ।

तदनु जडतयोचेर्नाधिरोद्गु समर्थ

पतति पुनरधस्तात्सागर कि करोतु ॥ १६ ॥

प्रशमयितुमिवार्ति दुर्वहामौर्वहै-

र्यदधिरजनि चान्द्री शील्यामास भास ।

तदयमिति मतिमे क्षीरसिन्धुर्जनाना

मजनि हृदयहारी हारनीहारगौर ॥ १७ ॥

द्विरदतरुतुरगश्रीसुधाकौस्तुभाद्या

कति कति न ममार्था हन्त धूर्तैर्गृहीता ।

इति मुद्गरयमुर्वी ताडयन्नूर्मिहस्ते

र्भहिले इव विरावे सागरो रोरवीति ॥ १८ ॥

पवनजववशेनोत्पत्य दूर पतन्तो

जलधिजलतरङ्गा कम्बुकिर्मीरभास ।

उपरि विततमुक्तासग्रहोत्तालबुद्ध्या

झटिति कलिततारामण्डला वा विभान्ति ॥ १९ ॥

धेनतरतरुणाब्धेनात्र देशे न केना-

प्यतिगुरुगिरिणा वा दुर्निवारप्रचारा ।

स्वयमिममभिसस्युर्यत्समस्ता स्रवन्त्यो

निरुपममिदमसादस्य सोभाग्यमब्धे ॥ २० ॥

अयमुपरि सविद्युत्तोयमादातुमब्धे-

र्यतिपतति तमालश्यामलो वारिवाह ।

बुहिनकिरणकान्तं कान्तया श्लिष्यमाणः

शिशयिपुरिव शौरिः शेषपर्यङ्कपृष्ठम् ॥ २१ ॥

स्फुटकुमुदपरागः सागरो मातरं नः

क्षितिमहह कदाचिद्व्यावयिष्यत्यशेषाम् ।

इति किल जलवेगं रोद्धुमावद्धमालाः

कथमपि तटमस्य क्षमारुहो न त्यजन्ति ॥ २२ ॥

रतिविरतिषु वेलकानने किंनरीभिः

पुलकितकुचकुम्भोत्तम्भमासेव्यतेऽस्मिन् ।

चपलकलमलीलामिन्नकङ्कोलकैला-

परिमलमिलितालिध्वानधीरः समीरः ॥ २३ ॥

अयमिह जटिलोर्मिर्माति कङ्कोलिवह्नी-

किसलयललिताभिर्विद्रुमाणां लताभिः ।

ज्वलिततनुरिवान्तर्वाडवाग्नेः शिखानां

विततिभिरंतिगाध्योत्साहवंहीयसीभिः ॥ २४ ॥

इह हि मिलितरङ्गस्रौढसिन्धुप्रियायाः

पुलिनजघनरङ्गोत्सङ्गसङ्गात्ययोधिः ।

सरमसमुपकूजत्स्फुटकाणदम्भा-

न्मृगणैर्गणितलीलोत्सासमभ्यस्यतीच ॥ २५ ॥

सकलजगदपृष्यस्यैकगाग्भीर्यभाजो

बहुलहरियुतस्य प्रोलसत्कङ्कणस्य ।

१. विरहितकुमुदवस्त्रैः; (पक्षे) कुमुत् भूमेर्हंपेन्नेनापरागो बद्धमाधरः.
 २. अतिगुणासंबोगसंप्रतमाभिः ३. पुमुदो जलरक्षिभिःशेषः. ४ 'ममितं रतिवृ-
 त्तितम्'. ५. बहु-लहरिः; (पक्षे) बहुल हरिः. ६. बद्धं करभूपजम्; जलरजध.

इति निगदति तस्मिन्नाकिलोकस्य तस्या-
 प्यजनि सलिलराशेरन्तरं नैव किञ्चित् ॥ २६ ॥
 सुरसमितिरसलये क्षीरपायोधिनीरं
 यदुरुकनककुम्भेरुच्छुल्लम्याचकार ।
 चुलुककलितवार्धे सारयामास नश्य-
 द्भ्रूणनगरनारीस्तेन कुम्भोद्भवस्य ॥ २७ ॥
 न्नपनविधिनिमित्तोपात्तपानीयपूर्णा
 सपदि दिवमुदीयु शतकुम्भीयकुम्भा ।
 दृपद् इव तदन्ये यच्च रिक्ता निपेतु
 प्रकटमिह फल तज्जैनमार्गानुवृत्ते ॥ २८ ॥
 अनुगतभुजमालालीलयारभ्यमाणै-
 र्भणिघटपरिवर्तावर्तनै क्षीरसिन्धो ।
 उदकमुपनयद्भिर्देववृन्दैस्तदानी-
 मभिनवमभिनीत चार्धटीयन्नचक्रम् ॥ २९ ॥
 धैनसुषिरततानामुद्भुरानद्धनादे
 तिरयति रवमुच्चेर्भिलभूमीधरन्ध्रे ।
 प्रसरति नवनाट्यप्रकण्टिकिङ्किणीना-
 ममरसहचरीणा मङ्गलोद्धाररावे ॥ ३० ॥
 कलुषमिह विपक्षं दर्शनादेव जित्वा
 स्वगुणगारिमहेलाक्रान्तसिंहासनस्य ।
 प्रथमममरनाथा भूत्रयस्येव राज्ये
 कनककलशतोयैश्चक्रुरस्याभिषेकम् ॥ ३१ ॥ (सुग्मम्)

१. देवसमूहः. २. चार्धटीयन्नमरघट इति प्रसिद्धम् ३. 'तत वीणादिक वा-
 यमानद्ध मुरजादिकम् । वशादिक तु सुषिरं कास्यतालादिकं धनम् ॥' इत्यमरः.

जरठविशदकन्दप्रोज्ज्वलाया शिलायां
 प्रचरदरुणमुग्धस्निग्धपाणिप्रवाल. ।
 अमृतमधुरनीरै. सिच्यमान स देवै-
 रभिनव इव रेजे पुण्यवल्लीप्ररोहः ॥ ३२ ॥
 हिमगिरिमिव मेरु नीरपूरै सृजद्भिः
 रूपयितुमपि पृथ्वीमाशु पृथ्वीं समर्थैः ।
 शिशुरपि जिननाथश्चुक्षुभे नो मनाग-
 प्यहह सहजधैर्यं दुर्निवार्यं जिनानाम् ॥ ३३ ॥
 यदधरितमुधौघैरर्हतः स्नानतोयैः
 सममसमसमृद्ध्यानेनिजु श्रद्धयाङ्गम् ।
 जगति खलु जसया सर्वसाधारणायां
 तदसुल्भममर्त्या भेजिरे निर्जरत्वम् ॥ ३४ ॥
 नटदमरवधूना दृक्कटाक्षच्छटाभा-
 कनकरुचिकपोले तीर्थकर्तुः स्फुरन्तीः ।
 स्रपनसलिलशेषाशङ्कया मार्जयन्ती
 व्यधित हरिपुरध्री कस्य न सोरमास्यम् ॥ ३५ ॥
 विशदमणिमयाम्यां वज्रसूचीविभिन्न-
 श्रवणयुगमिताभ्या कुण्डलाम्यां स रेजे ।
 किमपि समधिगन्तु तावदविचारहस्य
 सुरगुरुभृगुपुत्राभ्यामिव ज्ञानसिन्धुः ॥ ३६ ॥
 त्रिगुणवलितमुक्तातारहारपदेशा-
 दुरसि वरणमाला प्रक्षिपन्त्यस्तदानीम् ।
 अहमहमिकयोर्वा श्रीश्च मुक्तिश्च तिस्रः
 स्वयमपि शृणते स प्रेमवत्यस्तमेकम् ॥ ३७ ॥

निरुपममणिमाला तन्मुखेन्दोरुपान्ते
 विगलदमृतधाराकारमुन्मुद्रयन्ती ।
 शशिनममलकान्त्याक्रम्य चन्दीकृताना
 विततिरिव विरेजे तत्रियाणामुद्भूनाम् ॥ ३८ ॥
 मणिमयकटकप्रोत्तरत्नग्रहश्रीः

स घनकनककाञ्चीमण्डलामोगरम्य ।
 त्रिदशरचितभूपाविभ्रमो हेमगोर
 कनकगिरिरिवान्यो मेरुशृङ्गे रराज ॥ ३९ ॥
 ध्रुवमिह भवितायं धर्मतीर्थस्य नेता
 स्फुटमिति स मघोना धर्मनाम्नाभ्यघायि ।
 न खलु मतिविकासादर्शदृष्टाखिलार्था-
 कथमपि विततार्था वाचमाचक्षते ते ॥ ४० ॥

किमपि मृदमृदङ्गध्वानविच्छेदमूर्च्छ-
 च्छ्रुतिसुखसुपिरास्यप्रखनोल्लासिलास्ये ।
 परिणमति सुधात्माधीनगन्धर्वगीते
 व्यतिकरपरिरम्भे तत्र तौर्यत्रिकस्य ॥ ४१ ॥

दलितकमठपृष्ठ चारुचारीप्रयोगै-
 र्भ्रमितमुजनिरस्तसस्तविस्त्रारितारम् ।
 प्रकटघटितलिङ्गाकारमावर्तवृत्त्या

प्रमदविवशमिन्द्रैस्तत्पुरस्तादनर्ति ॥ ४२ ॥ (युग्मम्)
 इति निरुपमभक्तिं शक्तिमप्यात्मनीना
 स्तुतिभिरवितथाभि. स्तुत्यमेन समस्ता
 शिरसि निहितहस्ता. स्तोतुमारेभिरे ते ॥ ४३ ॥

अखिलमलिनपक्षं पूर्वपक्षे निधाय
 प्रथममुदितमात्रस्यापि संपूर्णमूर्तेः ।
 जिनवर तव कान्त्या यत्कलामात्रशेषः
 प्रतिपदमृतभानुः स्पर्धते तन्मुधैव ॥ ४४ ॥
 मुनिभिरमलबोधैरप्यशक्यासु कर्तुं
 स्तुतिषु तव गुणानामप्रगल्भप्रमेव ।
 वरद मुहुरमन्दानन्दसंदोहदम्भा-
 त्स्रलति गलगुहान्तर्निर्भरं भारती नः ॥ ४५ ॥
 स्पृशति किमपि चेतश्चुम्बकप्रावगत्या
 त्वयि जिन जनतायाः स्वस्वकार्योद्यतायाः ।
 किमु कुतुकमपूर्वं नाथ यत्पूर्वजन्म-
 ध्रजवृजिनधनायःशृङ्खला निर्गलन्ति ॥ ४६ ॥
 अमितगुणगणानां त्वद्गतानां प्रमाणं
 भवति समधिगन्तुं यस्य कस्मापि चाञ्छा ।
 प्रथममपि स तावद्योम कत्यङ्गलानी-
 त्यनप मुगमसंख्याभ्यासमङ्गीकरोतु ॥ ४७ ॥
 मनुज इति युनीनां नायकं नाकिनाम-
 प्यचगणयति यस्त्वां निर्विवेकः स ष्टकः ।
 सकलविदकलङ्कः क्षीणसंसारशङ्क-
 धक्वित्तजनशरप्यः फसिलोक्यां त्वदन्यः ॥ ४८ ॥
 न स्रु तद्रपि चित्रं यस्त्वयोदेप्यतापि
 प्रथममयमकारि प्राप्तपुण्यो जनोऽत्र ।
 प्रतिशिस्रारि वनानि ग्रीष्ममध्येऽपि कुर्या-
 त्किमु न जलदकालः प्रोहसत्सद्ग्यानि ॥ ४९ ॥

तव वृषमधिरूढो योऽपि तस्य शुलोक
 स खलु कियति दूरे यो जनेनापि लभ्य ।
 यदि चतुरगमाप्त प्राप्तवास्तदुराप
 तदपि जिन जनोऽय जन्मकान्तास्तीरम् ॥ ५० ॥
 सर इव मरुमागे स्वच्छतोय तृपातै-
 स्तरुरिव रविरश्मिव्याकुलैरत्र सान्द्र ।
 निधिरिव चिरदु स्यै शर्मणेऽस्माभिरेक
 कथमपि भवभीतैर्नाथ दृष्टोऽसि दिष्ट्या ॥ ५१ ॥
 स्वगुणगरिमदौ स्थ्य रोदसी रन्ध्ररोपा-
 द्व्यतिपजति जिनेश त्वद्यशश्चन्द्रगौरम् ।
 कथय कथममन्दा मन्दिरोद्द्योतशक्तिं
 प्रकटयति घटान्तर्वर्तिरूप प्रदीप ॥ ५२ ॥
 गुणपरिकरमुच्चे कुर्वतैव त्वयैते
 क्षपितकलुषदोषा रोपितास्तद्विपक्षा ।
 अथ न कथममीषा नेक्ष्यते त्वद्भयेन
 त्वदनुगतजनेऽपि प्रायश प्रीतिलेश ॥ ५३ ॥
 इह पिहितपदार्थे सर्वथैकान्तबल
 त्रिबिडतमतमोभिर्विश्ववेशमन्यकस्मात् ।
 त्वमसि स खलु दीप केवलालोकहेतु
 शलभसुलभलीला लप्स्यते यत्र काम ॥ ५४ ॥
 अलमलममृतेनास्वादित त्वद्वचश्चे
 त्किममरतरुलक्ष्म्या त्वय्यपि प्रार्थ्यमाने ।

१ वृष धर्मम्, (पक्षे) वृषभम् २ य जनेन, (पक्षे) योजनेन क्रोशचतुष्ट
 यात्मकेन. ३. चतुरग चारित्रभारम्, (पक्षे) दुरगम्

जिन जगदतमस्कं कुर्वति त्वत्प्रबोधे

किमहिमरुचिना वा कार्यमत्रेन्दुना वा ॥ ५५ ॥

दुरितमुदितं पाकोद्रेकात्पुराकृतकर्मणां

क्षटिति घटयत्यर्हद्भक्तेः स्वशक्तिविपर्ययम् ।

उपजलतरुच्छायाच्छन्ने जने जरठीभव-

द्द्यूमणिकिरणैर्भीष्मो ग्रीष्मो न किं शिशिरायते ॥ ५६ ॥

इत्याराध्य त्रिमुवनगुरुं तत्र जन्माभिपेके

भवत्या मातुः पुनरपि तमुत्सङ्गमाजं विधाय ।

भूयो भूयस्तदमलगुणग्रामवार्ताभिरुध-

ह्योमानस्ते त्रिदशपतयः स्वानि घामानि जग्मुः ॥ ५७ ॥

इति महाकविश्रीहरिचन्द्रविरचिते धर्मशर्माभ्युदये महाकाव्येऽष्टमः सर्गः ।

नवमः सर्गः ।

सिक्तः सुरैरित्यमुपेत्य विस्फुरज्जटालवालोऽथ स नन्दनद्रुमः ।

छायां दधत्काञ्चनसुन्दरीं नवां सुखाय वैक्तुः सुतरामजायत ॥ १ ॥

चित्रं किमेतज्जिनयामिनीपतिर्यथा यथा वृद्धिमनश्चरीमगात् ।

सीमानमुल्लङ्घ्य तथा तथाखिलं प्रमोदवार्धिर्जगदप्यपूरयत् ॥ २ ॥

लप्स्यामहे तीर्णभवार्षणं पुनर्विवेकिनं कै नमितीव तं प्रभुम् ।

बाल्याङ्गसंस्कारविशेषसत्क्रिया किमप्यहंपूर्विकया सिपेविरे ॥ ३ ॥

लोकखिलोक्यां सकलोऽपि सप्रभः प्रभावसमावितमेकमर्भकम् ।

ज्योतिर्ग्रहाणामिव मण्डलो भुवं ध्रुवं समन्तादनुवर्तते स्म तम् ॥ ४ ॥

तैस्तैस्त्रिसंध्यं मणिमूपणैः प्रभुं तमेकमेवोपचचारं वासवः ।

१. जटाल जटालुक्त्वा बालाः कथा यस्य, (पक्षे) जटा मूलम्, भालगालना-
बालाः. २. कांचन अनिर्दिष्टनीयाम्; (पक्षे) काचनवस्तुन्दरीम् ३. पितुं;
मालाकारादेव.

को वा दुरापां समवाप्य संपदं विचक्षणः क्षेमविधौ विमुह्यति ॥ ५ ॥
 औत्सुक्यनुन्ना शिशुमप्यसंशयं चुचुम्ब मुक्तिर्निभृतं कपोलयोः ।
 माणिक्यताटङ्करापदेशतस्तथाहि ताम्बूलरसोऽत्र संगतः ॥ ६ ॥
 प्राच्या इवोत्थाय स मातुरङ्गत. कृतावलम्बो गुरुणा महीभृता ।
 भून्यस्तपादः सवितेव बालकश्चचाल वाचालितकिङ्किणीद्विजः ॥ ७ ॥
 रिद्धन्मदाक्रान्तमहीतले बभौ स्फुरन्नखांशुप्रकरेण स प्रभुः ।
 शेषस्य बाधाविधुरेऽस्य धावता कुटुम्बकेनेव निपेवितक्रमः ॥ ८ ॥
 बभ्राम पूर्वं सुविलम्बमन्थरप्रवेपमानाग्रपदं स बालकः ।
 विश्वंभरायां पदभारधारणप्रगल्भतामाकलयन्निव प्रभुः ॥ ९ ॥
 पुत्रस्य तस्याङ्गसमागमक्षणे निमीलयन्नेत्रयुगं नृपो बभौ ।
 अन्तः कियद्गाढनिपीडनाद्वपुः प्रविष्टमस्येति निरूपयन्निव ॥ १० ॥
 उत्सङ्गमारोप्य तमङ्गजं नृपः परिष्वजन्मीलितलोचनो बभौ ।
 अन्तर्विनिक्षिप्य मुख वपुर्गृहे कपाटयोः सघटयन्निव द्वयम् ॥ ११ ॥
 चित्रं प्रचिक्रीड यथा यथा करप्रकीर्णपांसुप्रकरैः कुमारकैः ।
 आदर्शवन्निर्मल एव सोऽभवत्तथा तथान्तःफलितावनीत्रयः ॥ १२ ॥
 क पण्डितो नाम शिखण्डमण्डने मराललीलागतिदीक्षकोऽथवा ।
 नैसर्गिकज्ञाननिधेर्जगद्गुरोर्गुरुश्च शिक्षासु बभूव तस्य कः ॥ १३ ॥
 शस्त्रेषु शास्त्रेषु कलासु चाभवन्मनीषिणां यश्चिरसंचितो मदः ।
 ज्ञानापणे तत्र पुर स्थितेऽगलच्छरीरतः स्वेदजलच्छलेन सः ॥ १४ ॥
 बाल्यं व्यतिक्रम्य समुन्नतिं क्रमाद्घत्समस्तावयवानुवर्निनीम् ।
 लक्ष्मी स नि.शेषकलाजुपस्तदा पुपोष पीयूषमयूखमालिनः ॥ १५ ॥
 मध्यंदिनेनेव सहस्रदीधितेर्महाध्वरामेर्हविषेव भूयसा ।
 बाल्यव्यपायेन किमप्यपूर्ववज्जिनस्य नैसर्गिकमप्यमूनमहः ॥ १६ ॥
 तस्योद्धृताद्रिर्दशकंधरो मुदे वहन्न येनैक्षि महीमहीश्वरः ।

नाश्वर्यकृतस्य बभूव तद्वयं स येन दृष्टस्त्रिजगद्गुरंधरः ॥ १७ ॥
 चक्राब्जशङ्खादिविलोकनोत्थया स्वकान्तसंकेतनिवासशङ्कया ।
 मन्ये न लक्ष्मीर्नवपल्लवारुणं तदङ्घ्रिपङ्केरुहयुग्ममत्यजत् ॥ १८ ॥
 उद्यत्पद्मङ्घ्रिपुनखांशुदण्डिकाप्रकाण्डगर्भं युगमस्य जङ्घयोः ।
 कार्तस्वरस्तम्भविशेषशालिनीं जहास दोलां नवधर्मसंपदः ॥ १९ ॥
 अत्यन्तमव्याहृतवेगवीर्ययोर्जगद्भयानेत्रमनोगजेन्द्रयोः ।
 स्तम्भाविद्योरू दृढबन्धहेतवे व्यधायिपातां ध्रुवमस्य वेधसा ॥ २० ॥
 कण्ठीरवेणेव नितान्तमुन्नतं नितम्बविम्बं परिणाहि विभ्रता ।
 एनोमर्या तेन जनस्य दर्शनात्ममत्तमातङ्गघटाविघट्टिता ॥ २१ ॥
 तप्तो ध्रुवं प्राग्जिननाभिपल्वले विवेश दानोद्गुरधर्मसिन्धुरः ।
 समुल्लसल्लोमलतापदेशतो मद्राम्बुधारा कथमन्यथा तटे ॥ २२ ॥
 लक्ष्मीरिहान्तःपुरसुन्दरी चिरं गुणैः सह स्वास्यति सौविदल्लकैः ।
 जानन्नितीवास्य मनोहितं विधिर्व्यघाद्विशालं हृदयं दयावतः ॥ २३ ॥
 तस्यैकमुच्चैर्मुजशीर्षमुद्गहन्सहेलमालम्बितमूत्रयो भुजः ।
 मूभारनिर्युक्तशिरःसहस्रकं फणीश्वरं दूरमघश्चकार सः ॥ २४ ॥
 रेखात्रयेणेव जगद्भयाधिकां निरूपयन्तं निजरूपसंपदम् ।
 तत्कण्ठमालोक्य ममज्ज लज्जया विशीर्यमाणः किल कम्बुरम्बुधौ ॥ २५ ॥
 यन्निस्तुलेनापि तदाननेन्दुना व्यधात्तुलारोहणमुग्रपातकम् ।
 अद्यापि हेमद्युतिरुद्यतस्ततो भवत्यसौ धित्रविपाण्डुरः शशी ॥ २६ ॥
 स्निग्धा वसुधूर्धनि तस्य कुन्तलाः कलिन्दकन्याम्बुतरङ्गमद्गुराः ।
 फुल्लाननाम्भोरुहि सारसौरभे निलीननिःशब्दमधुनता इव ॥ २७ ॥
 चक्राब्जसारैरिव वेधसा कृतं तमास्पदं विक्रमसांकुमार्ययोः ।
 उर्व्याः करं प्राहयितुं न केवलं बभूव बध्वा अपि वसुरामहः ॥ २८ ॥
 तं यौवराज्ये नयतीलमालिनं व्यधात्तनूजं नवयौवनं नृपः ।

प्रागेव लोकत्रयराज्यसंपदां निधानमेनं न विवेद भूपतिः ॥ २९ ॥
 तस्मिन्गुणैरेव नियम्य कुर्वति प्रकाममाज्ञावशवर्तिनः परान् ।
 आसीन्नृपोऽन्त पुरसारसुन्दरीविलासलीलारसिकः स केवलम् ॥ ३० ॥
 शृङ्गारवत्या दुहितुः स्वयंवरे प्रतापराजेन विदर्भमूभुजा ।
 दूतः कुमारानयनार्थमीरितः समाययौ रत्नपुरप्रभोगृहम् ॥ ३१ ॥
 भर्तुः प्रतीहारनिवेदितस्ततः प्रविश्य संसद्रृहमाहितानतिः ।
 भ्रूमेददत्तावसर स कर्णयोः क्षरत्सुधासारमुवाच वाचिकम् ॥ ३२ ॥
 किं चाग्रतस्तेन निरीक्ष्य भूपते कुमारमाकारविनिर्जितस्मरम् ।
 तद्रूपशोभासुभगोऽस्य दर्शितो जगन्मनोलुण्ठनलम्पटः पटः ॥ ३३ ॥
 पीयूषधारागृहमत्र नेत्रयोर्निरीक्ष्य कन्याप्रतिबिम्बमद्भुतम् ।
 किं तथ्यमित्यं भवितेति चिन्तयन्पुरो नृपः श्लोकमिमं व्यलोकयत् ३४
 अस्याः स्वरूपं कथमेणचक्षुषो यथावदन्यो लिखितुं प्रगल्भताम् ।
 घातापि यस्याः प्रतिरूपनिर्मितौ धुणाक्षरन्यायकृताकृतेर्जड ॥ ३५ ॥
 ततोऽधिक विस्मितमानसो नृप सुतस्य तस्याश्च विलोक्य विग्रहम् ।
 तच्चारूपासवपानघूर्णितोत्तमाङ्गसंसूचितमित्यचिन्तयत् ॥ ३६ ॥
 य स्वप्नविज्ञानगतेरगोचरश्चरन्ति नो यत्र गिर कवेरपि ।
 य नानुबध्नन्ति मन प्रवृत्तय स हेलयार्थो विधिनैव साध्यते ॥ ३७ ॥
 कायं जगल्लोचनवल्लभो युवा क कन्यकारत्नमतर्क्यमीदृशम् ।
 तत्सर्वथा दुर्घटकर्मनिर्मितिप्रगल्भ्यमानाय नमोऽस्तु वेधसे ॥ ३८ ॥
 नूनं विहायैनमियं स्वयंवरे वरार्थिनी नापरमर्थयिष्यति ।
 इन्दु सदानन्दविधायिनं विना किमन्यमन्वेति कदापि कौमुदी ॥ ३९ ॥
 यत्कन्यकायामुपवर्ष्यते बुधैः कुल च शील च वयश्च किंचन ।
 सर्वत्र संबन्धविधानकारण प्रियस्य तस्मैम गुणैर्विशिष्यते ॥ ४० ॥
 प्रत्यङ्गलावप्यविलोकनोत्सुक कृतस्पृहोऽस्या युवराजकुञ्जरः ।

दृष्ट्यापि रागोल्बणया विभाव्यते करो यथान्तर्मददर्पदुःसहः ॥ ४१ ॥
 इत्थं विचिन्त्यैष कृतार्थनिर्णयो नृपः सुतं दारपरिमहक्षमम् ।
 प्रस्थापयामास ससैन्यमाद्राद्विदभेभूवल्लभपालितां पुरीम् ॥ ४२ ॥
 राजा च दूतेन च तेन चोदितस्ततो ध्वजिन्या च मुद्रा च संयुतः ।
 रूपेण चास्यास्त्वरितस्मरेण च प्रमु. प्रतस्थे स विदर्भमण्डलम् ॥ ४३ ॥
 शोभां स विभ्रत्करवालशालिनीं सुवर्णसारं कैटकं प्रकाशयन् ।
 भव्यं च भीमं च तदा प्रसाधनं वमार नारीहितपूरणक्षमम् ॥ ४४ ॥
 दन्तीन्द्रमारुह्य स दानभोगवान्पथि प्रवृत्तश्च गुरोरनुज्ञया ।
 शोभामसंप्राप्तसहस्रचक्षुषः पुरंदरस्यानुचकार सुन्दरीम् ॥ ४५ ॥
 ध्रुवनिवोर्षी दलयन्निवाम्बरं गिलनिवाशाश्चलयन्निवाचलान् ।
 प्रस्थानशंसी पटहध्वनिस्तदा समुज्जन्मभे जगदाक्षिपन्निव ॥ ४६ ॥
 ओंकारवत्प्रस्तुतमद्गलत्प्रभोः स्वयंवरस्तद्गुणितैव कान्तया ॥ ४७ ॥
 राज्ञा प्रयुक्ताः स्वयमाहितौजसः समर्पितालंकृतयः क्षितीश्वराः ।
 चं साधुशब्दा इव साध्यसिद्धये मनश्चमत्कारिणमर्थमन्वयुः ॥ ४८ ॥
 भद्राश्च मन्दाश्च मृगाश्च केऽपि ये नदीगिरीन्द्रोभयवर्त्मचारिणः ।
 ते तस्य संकीर्णसमन्विताः पुरो बभूवुरैरावतवंशजा गजाः ॥ ४९ ॥
 काम्बोजवानायुजबाह्विका ह्याः सपारसीका पथि चित्रचारिणः ।
 शैलपसभ्या इव दृष्टिनर्तकीमनर्तयन्नृत्यविचक्षणा. प्रभोः ॥ ५० ॥
 तां नेत्रपेयां विनिशम्य सुन्दरीं सुधामलङ्कामयमान उरसुक. ।
 क्रामर्त्तपार्चीं हंरिसेनया वृतो बभौ स काकुत्स्थ इवास्तदूपणः ॥ ५१ ॥

१. खड्ग, (पक्षे) कराश्च बालाश्च (?). २. शाभनवर्णां प्राङ्गणादयः; कनकं च. ३. सेना, भूषणविशेषश्च. ४. न धरीणामिति च्छेदः; (पक्षे) नारीणाम्. ५. सुधा-भल-कामयमान, (पक्षे) सुधाम लङ्का-अयमान. ६. दक्षिणां दिशाम्. ७. अश्वसेनया, धानरसेनया च. ८. दूरीकृतदोषः; नाशितदूषणराक्षसश्च.

कल्पद्रुचिन्तामणिकामधेनवस्तटेऽपि मग्नाः खलु दानवारिधेः ।
 स्तोत्रैरजस्रं कथमन्यथार्थिनो धनार्थमस्यैव यशांसि तुष्टुवुः ॥ ५२ ॥
 रत्नावनीविम्बितचारुमूर्तयो विरेजिरे तस्य चमूचराः प्रमोः ।
 विज्ञाय सेवावसरं रसातलाद्विनिःसरन्तो भवनामरा इव ॥ ५३ ॥
 लावण्यकासारतरङ्गसीकरमजैरिवोद्धृतभुजाप्रपातिभिः ।
 लाजैस्तमानर्चुरुदग्रमन्मथद्रुमप्रसूनैरिव पौरयोपितः ॥ ५४ ॥
 जीवेति नन्देति जयेति चोच्चकैरुदीरिताशीर्जस्तीभिरात्मनः ।
 सिद्धेरिव द्वारमवाप तत्क्षणं पुरस्तदानीं युवराजकुञ्जरः ॥ ५५ ॥
 अग्रे प्रसर्पच्चतुरङ्गविस्तृतां कृशां च मध्ये विशिखावरोधतः ।
 पश्चादतुच्छामपि तां पंताकिनीं प्रियामिव प्रेक्ष्य स पिप्रिये प्रभुः ५६
 हर्म्यैरिवोत्तम्बितकुम्भशोभितैरुपात्तनानावलमीमैर्तैर्गजैः ।
 निर्यान्तमुत्केव वियोगविकृवा तमन्वगात्सालसमुन्नतैः पुरी ॥ ५७ ॥
 रम्याननेन्दोर्धृतकौननश्रियः श्रितस्य सद्भिः सदनश्रयस्य च ।
 वेगेन भर्तुः पथि गच्छतोऽन्तरं महत्तदा तस्य पुरस्य चाभवत् ॥५८॥
 श्रेणीव रेणूद्गमनिष्ठितावनिस्फुटीभवच्छेपफणामणित्विपाम् ।
 सर्पस्तु सैन्येषु रराज दन्तिनां मदस्रुतिस्तक्षणपातलोहिनी ॥ ५९ ॥
 कम्पाद्भुवः क्षुभ्यदशेषवारिधिस्तदा भविष्यज्जगतोऽप्युपप्लवः ।
 अस्या व्यधास्यन्भरभङ्गुराकृतेर्गजा न चेद्दानजलाभिपेचनम् ॥ ६० ॥
 प्रायोऽपदस्पृष्टमहीतलाः खुरैर्वियद्गमाभ्यासरसं हया व्यधुः ।
 उन्मत्तमातङ्गचमूभराद्भुवो विभावयामासुरमी विपर्ययम् ॥ ६१ ॥
 लीलाप्रचारेषु यथा यथा व्यधुर्नस्वाप्रभागोल्लिखन तुरंगमाः ।

१. रम्या. २. सेनाम्. ३. उपात्ता नाना बलस्य बलेन वा मीमता मयंकरत्वं
 यैः; (पक्षे) बलमी चन्द्रशाला तथा मतैः. ४. सालवत्समुन्नतैः (पक्षे) सालस-
 मिति क्रियाविशेषणम्; ५. वनम्; (पक्षे) कुत्सितं सुखम्. ६. मतामनाश्रयस्य;
 (पक्षे) सदनाना गृहाणामाश्रयस्य.

तत्सर्पिणांसुप्रकरच्छलादभूत्तथा तथोर्व्याः पुलकाङ्कुरोद्गमः ॥ ६२ ॥
 अन्तःस्वलंछोहखलीननिर्गलद्विलोललालजलफेनिलाननाः ।
 चेलु पिवन्तः पवनातिरंहसो द्विपद्यशांसीव तुरंगपुंगवाः ॥ ६३ ॥
 तस्योत्क्रमालक्ष्यत पार्श्वयोर्द्वयोः समुल्लसल्लोलपृथुप्रकीर्णका ।
 ध्यानान्नभोवर्त्मगतेरसशयादुदीर्णपक्षेव तुरंगमावलिः ॥ ६४ ॥
 तस्य व्रजद्वीरतुरंगसंनिधौ मयूरपत्रातपवारणव्रजः ।
 वीचीचयोल्लासितशैवलावलीविलासमासादयति स्म तोयधेः ॥ ६५ ॥
 दुष्प्रेक्ष्यतामस्य बलाभियोगतो रजोभिरुत्सर्पिभिरम्बरे गते ।
 रक्तोऽपि दोषैकभयादिवोच्चकैर्न दिक्षु चिक्षेप दिवाकरः करान् ॥ ६६ ॥
 आसिन्धुगङ्गाविजयार्धसिंहलादभिद्रवहुर्वह्वाहिनीभृतः ।
 त्रस्यद्धरित्रीधरवज्रपञ्जरो बलोदधिस्तस्य बभूव दुर्धर ॥ ६७ ॥
 तापापनोदाय सदैव भूत्रयीविहारखेदादिव पाण्डुरद्युतिम् ।
 कीर्तेर्घयस्यामिव भर्तुरग्रतो विलोक्य गङ्गां बहु मेनिरे नराः ॥ ६८ ॥
 शमोर्जटाजूटदरीविवर्तनप्रवृत्तसस्कार इव क्षितावपि ।
 यस्याः प्रवाहः पयसां प्रवर्तते सुदुस्तरावर्ततरङ्गमङ्गुरः ॥ ६९ ॥
 पर्यन्तकान्तारसमीरविस्फुरत्तरङ्गविस्फारितफेनलाञ्छिता ।
 प्रालेयशैलोरगराजरेचितप्रलम्बनिर्मोकनिभा विभाति या ॥ ७० ॥
 विष्णोरिवाङ्घ्रिर्नखरश्मिरञ्जिता करैरिवेन्दोर्भवमूर्ध्नि लालिता ।
 भिन्ना हिमाद्रेस्तुहिनैरिवोच्चकैश्चकास्ति या क्षीरसहोदरद्युतिः ॥ ७१ ॥
 काञ्चीव रत्नोच्चयगुम्फिता क्षितेर्दिवश्च्युतेवामलमौक्तिकावलिः ।
 कृष्टा सशब्दं पुरुहूतदन्तिनो विराजते राजतशृङ्खलेव या ॥ ७२ ॥
 सूर्यस्य तापेन दिवानिशं ज्वलन्महौपधीनामकृशः कृशानुभिः ।
 तप्तस्य नीहारगिरेरिव द्रवश्चकास्ति यस्याः शुचिरम्भसां प्लवः ॥ ७३ ॥
 तीरेऽपि यस्यास्त्रिजगज्जुपश्चरन्त सार्वभौमोऽपि निमज्जति ध्रुवम् ।

बुद्धयेव नावा घटितोरुकाष्ठया ततार तृष्णामिव तां स जाह्वीम् ॥७४॥
हेलोत्तरतुङ्गमतङ्गजावलीकपोलपालीगलितैर्मदाम्बुभिः ।

गङ्गाजलं कज्जलमञ्जुलीकृतं कलिन्दकन्योदकविभ्रमं दधौ ॥ ७५ ॥

एके भुजैर्वारणसेतुभिः परे चमूचराः केचन नौभिरायताम् ।

अहाय जहोस्तनयां यदृच्छया पुरः प्रतिज्ञामिव तामतारिपुः ॥ ७६ ॥

उत्साहशीलाभिरलं जडात्मिका त्रिमार्गगासंख्यपथप्रवृत्तिभिः ।

तद्वाहिनीभिः प्रसभं दिवौकसां कथं न पश्चात्क्रियते स वाहिनी ॥ ७७ ॥

नागैः समुत्सर्पिभिराक्षिपन्नगान्पुरीरशेषाः पटवेश्मभिर्जयन् ।

उत्केतनैर्भूरिवनानि तर्जयन्नदीश्चमूभिः स विडम्बयन्नगात् ॥ ७८ ॥

प्रमितिविधुरा ये मिथ्यात्वं पथः प्रतिपेदिरे

पिदधुरपि ये कूटारम्भैर्दिग्गम्बरदर्शनम् ।

प्रेगुणबलवांस्तांस्तानुच्चैः प्रमथ्य गिरीश्वरा-

न्वमिह सुगमं कुर्वन्मार्गं जगाम जिनेश्वरः ॥ ७९ ॥

इत्युच्चैस्तनवप्रभूषणवतीर्नारीः पुरीर्वा श्रय-

न्कान्तारङ्गमितानरीनिव नगेष्वालोक्यन्किनरान् ।

देशानप्यतिलङ्घयन्संमकरान्सिन्धुप्रवाहानिव

प्राप प्रेमवतीमिवात्तर्मदनां देवः स विन्ध्यस्थलीम् ॥ ८० ॥

इति महाकविश्रीहरिचन्द्रविरचिते धर्मशर्माभ्युदये महाकाव्ये नवमः सर्गः ।

१. अतिशयेनाप्रमाणाः; (पक्षे) प्रमाणपञ्चकपलक्षिततर्कशास्त्रविह्वलाः
२. मार्गस्य, जिनदर्शनस्य च. ३. शिखरारम्भैः; अनुचितप्रारम्भैश्च. ४. दिगाद्या-
शावलोक्तनमः; जिनदर्शनं च. ५. सुषुप्तनदसैन्यवानुः; चतुर्दशगुणस्थानशक्तिमांश्च.
६. पर्वतेन्द्रानुः; समर्थानैयायिकप्रभृतिवादिनश्च. इत्यादर्शपुस्तकस्य टिप्पणम्.
७. उच्चैः-स्तनवप्रः; (पक्षे) उच्चैस्तनवप्र इति च्छेदः. ८. इवार्थे. ९. कान्ता-
रङ्ग-इतानुः; (पक्षे) कान्तारंगमितानुः १०. सम-करान् (पक्षे) सम-करान्.
११. कामः; (पक्षे) वृक्षविशेषः.

दशम सर्ग ।

अथाधिपेनार्थयितु दिनाना रथस्य पन्थानमिवोपरिष्ठात् ।
 पादाग्रनम्रेण निषेव्यमाण धराधर विन्ध्यमसो ददर्श ॥ १ ॥
 समुन्नमत्कूटपरम्पराभिराक्रान्तमन्त पृथुकदराभि ।
 भुवोऽर्धमर्धं नभसो गृहीत्वा मन्ये यमुच्चैर्विदधे विधाता ॥ २ ॥
 स्रष्टा दधात्येव महानदीना महानदीना शिखरोन्नतिं य ।
 स्वर्गादिहागत्य सदानभोगै सदा नभोगेरनुगम्यमान ॥ ३ ॥
 मुनेर्महिम्नामभितो निरोद्धुरध्वानमन्वेष्टुमिवोत्सुको य ।
 शृङ्गाप्रलम्बोडुचयच्छलेन नक्त समुन्निद्रसहस्रनेत्र ॥ ४ ॥
 प्रस्थेरदुस्यै कलितोऽप्यमान पादैरमन्दै प्रसृतोऽप्यगेन्द्र ।
 युक्तो वनैरप्यवन श्रिताना य प्राणिना सत्यमगम्यरूप ॥ ५ ॥
 विहाय मानं सरवासभूमाविर्ह्ययमान सहसा सुरखी ।
 रसालसार विपिन निरीक्ष्य रसालसा रन्तुमियेष क्रान्तम् ॥ ६ ॥
 पद्माननोत्क्षिप्तकरीन्द्रकृत्तिर्गुहान्वितो दत्तशिवाप्रमोद ।
 अहिप्रहारोल्बणनीलकण्ठो यो रौद्रभाव क्वचिदातनोति ॥ ७ ॥
 पुनागनारङ्गलवङ्गजम्बूजम्बीरलीलावनशालि यस्य ।
 शृङ्ग सदापारनमोविहारश्रान्ता श्रयन्ते सविस्तुरगा ॥ ८ ॥
 प्रियायुत सानुनि कुञ्जर गा निकुञ्जरङ्गा गतमीक्षमाण ।
 मुनीश्वरोऽपि स्मरति प्रियाया रतिप्रियायासवशेन यत्र ॥ ९ ॥
 वप्रक्रीडाप्रहतिषु दृदैर्यत्र मत्तद्विषाना
 दन्ताघातैर्शटिति जलद्दामोगभाजो नितम्बात् ।
 पक्षच्छेदन्नगणगतोद्दामदम्भोलिधारा-
 शल्यानीव स्फुरदुरुत्तडिदृण्डखण्डानि पेतु ॥ १० ॥

मम यदि लवणोदानन्दिसोमोद्भवाया

सममपरमपत्य स्यादह तत्कृतार्था ।

इति किल निशि सूते यस्य सोमोद्भवाना

सितकरमणिभित्तिर्वाहिनीना शतानि ॥ ११ ॥

यत्राम्बुजेषु अमरावलीनामेणावली सत्तमरावलीना ।

पपौ सरस्याशुतर गतान्त न वारि विस्फारितरङ्गैतान्तम् ॥ १२ ॥

निर्मुक्तगर्भभरनिर्भरदुर्बलासु

कादम्बिनीषु कटकाग्रविलम्बिनीषु ।

भग्नमनेकमणिभासुररश्मिजालै-

र्य पूरयत्यनुदिन हरिचापलक्ष्मीम् ॥ १३ ॥

स दृष्टमात्रोऽपि गिरिर्गरीयास्तस्य प्रमोदाय विभोर्बभूव ।

गुणान्तरापेक्ष्यममीष्टसिद्धये नहि स्वरूप रमणीयताया ॥ १४ ॥

सुहृत्तम सोऽथ समासु ह्येत्तम प्रभाकरदृष्टेत्तुमिति प्रेभाकर ।

धरे क्षण व्यापृतकधरेक्षण तमीश्वर प्राह जगत्तमीश्वरम् ॥ १५ ॥

पूर्वापराम्भोधितटीतरङ्गमालाग्ररङ्गत्कटकोऽयमद्रि ।

त्वत्सेनिकाक्रान्ततनुश्चकास्ति नग्रीभवन्नन्य इव क्षितीश ॥ १६ ॥

अशेषसुरसुन्दरीनयनवल्लभोऽय दध

न्मदान्धधनसुन्दरभ्रमरुचि सहस्राक्षताम् ।

महावहनभक्तितो मुकुलिताभमाखत्कर

पुरस्तव पुरदरद्युतिमुपैति पृथ्वीधर ॥ १७ ॥

अनेकधातुच्छविभासुरा बलान्निवर्तिता कुम्भभुवार्कमण्डलात् ।

अनेकधातुच्छविभासुरावला न का श्रयत्यस्य वनाकुलास्तटी ॥ १८ ॥

१ नर्मदाया २ समीचीनशब्दभ्रवणे आसक्ता ३ प्राप्तसमीपम् ४ हृदया
न्यकारदूरीकरणे सूर्य ५ एतज्जामक ६ पर्वते ७ जगत्तमीश्वरम् ८ पृथ्वीछ
न्दोऽपि. ९. अनेक धातु च्छवि भासुरा १०. अगस्त्येन ११. अनेकधा
तुच्छविभा १२. देवाङ्गना

विम्बं विलोक्य निजमुज्ज्वलरत्नभित्तौ ,

क्रोधात्मतिद्विप इतीह ददौ प्रहारम् ।

तद्भ्रमदीर्घदशनः पुनरेव तोषा-

लीलालसं स्पृशति पश्य गजः प्रियेति ॥ १९ ॥

पलाय्य निर्यन्मदवारिधारा गिरेरुपान्ते करिणः प्रयान्तः ।

त्वचूर्चनादैस्तुटितोरुमूला विभान्ति कूटा इव निर्कुठन्तः ॥ २० ॥

न वप्रे नवप्रेमबद्धा अमन्ती स्मरन्ती स्मरं तीव्रमासाद्य भर्तुः ।

क्षणादीक्षणादीश बाष्पं वमन्ती दशां कादंशाङ्गामिहान्वेति न स्त्रीः २१

प्रकटितोरुपयोधरबन्धुराः सरसचन्दनसौरभशालिनीः ।

मन्दनबाणगणाङ्कितविग्रहो गिरिरयं भजते सुभगास्तटीः ॥ २२ ॥

इयं गिरेर्गैरिकरागरञ्जिता विराजते गह्वरवारिवाहिनी ।

पाविप्रहारस्तुटितोरुपक्षतिक्षताद्गलन्तीव नवास्रघोराणिः ॥ २३ ॥

निर्जयता निजरत्नरुचा भां मन्दरसानुगतारमणीनाम् ।

सा न कदाप्यमुना ध्रियते या मन्दरसानुगता रमणीनाम् ॥ २४ ॥

रोद्धुं पुनर्ग्रहपथं लघु हैरिदश्वै-

रश्वैरुपद्रुतनिकुञ्जलताप्रवालः ।

शृङ्गादुदग्रजलदैरयमुन्नमद्भिः

श्लोहह्वयत्रिव मुनेः समयं विभाति ॥ २५ ॥

दिवाकरोत्तापिततापनोपलात्सरारिभालादिव निर्गतो गिरेः ।

समूलमारार्कुसुमेपु सुन्दरं क्षणादघाक्षीन्मदनं हुताशनः ॥ २६ ॥

द्रुपङ्क्तिभिः प्रांशुमनोरमाभिर्गिरौ हरत्याशु मनोऽरमाभिः ।

पिकध्वनीनां कैमितारमन्ते सुरस्त्रियः सोत्कंमिता रमन्ते ॥ २७ ॥

१ दशमी कामदशाम्. भरणमित्यर्थः. २. मदनबाणः पुष्यविशेषः; कामशरश्च. ३. मन्दर-सानुग तार-रमणीनाम्. ४. मन्द-रस-धनुगता. ५. सूर्य-संबन्धिभिः. ६. कुसुमेपु इति सप्तमी; (पक्षे) कुसुममयैरिपुभिर्बाणैः सुन्दरम्. ७. पृष्ठविशेषम्. कामं च. ८. अरं श्रीग्रम्. ९. कामुकम् १०. सोत्कण्ठं प्राप्ताः.

विस्तारं पथि पुरतोऽधिकं दधाना वक्रत्वं विषमत्रिषा प्रदर्शयन्ती ।
 एतस्मात्प्रसरति शैलंबामल्लरात्कन्येयं सरिदुरगीव मेकलस्य ॥ २८ ॥
 उन्मीलन्नवनलिनीवनप्रसूनं मात्येतद्गतमलमम्बु नर्मदायाः ।
 निर्भिन्नं शिखरशतैरमुष्य पुष्यन्नक्षत्रं पतितमिवान्तरिक्षखण्डम् ॥ २९ ॥
 मुदा पुलिन्दीभिरिहेष्यते भवान्कान्तारसानुग्रहभूरिभान्वितः ।
 अयं महीध्रोऽप्यधिरुह्यते भिया कान्तारसानुग्रहभूरिभान्वितः ॥ ३० ॥

सत्सूत्रमत्र तरुतीरनिकुञ्जवेदी-

विद्यामठे कलरवक्रमपाठकेषु ।

अश्रान्तमेव निगदसु वधूद्वितीयः

को नाम कामनिगमाध्ययनं न घते ॥ ३१ ॥

भियेव घात्र्या स्थलपङ्कजाक्ष्या निरीक्ष्यमाणं वनसैरिभाणाम् ।

क्रीडत्युदञ्चद्वनपङ्कशृङ्गं गिरेः शिशूनामिव वृन्दमग्रे ॥ ३२ ॥

त्वत्सैनिकास्तुल्यमदुर्महामयं निखिंशचक्रेपुवराहवा नराः ।

नश्यसु सिंहादिषु तेन निर्भया निखिंशचक्रेषु वराहवानराः ॥ ३३ ॥

यो नारङ्गः सरल इति यो यश्च पुंनागनामा

ज्ञात्वा वृक्ष सरसपयसा पोषितः पालितश्च ।

गूढं सोऽपि प्रथयति निधिं यत्प्ररोहाग्रहस्तै-

स्तत्किं युक्तं गिरिरयमिति व्याकुलो रोरवीति ॥ ३४ ॥

जराधवलमौलिभिः प्रचुरसौविदलैरिव

प्रफुल्लतरुभिर्वृता प्रणयिनामुनोत्सङ्गिता ।

परिष्वजति चन्दनावलिरियं भुजंगान्यत-

स्ततोऽतिगहनं स्त्रियश्चरितमत्र वन्दामहे ॥ ३५ ॥

१. पर्वतरूपवल्मीकात्. २. नर्मदा. ३. कान्तारस अनुग्रहभू-इभान्विता.
 ४. कान्तार सानु ग्रहभूरि-भ-भान्वितः. ५. निखिंश चक्र-शु-वर-आहवा.
 निखिंश खड्गः. ६. हिंस्रसमूहेषु. ७. वराहवानराः.

भेन्दाक्षमन्दा क्षणमत्र तावन्नैव्यापि न व्यापि मनोभवेन ।
रामा वराः मौवनिरैन्यपुष्टवध्वा नवध्वानवशा न यावत् ॥ ३६ ॥

कुपितकेसरिचक्रचपेटया करटिकुम्भतटादभिपातिताः ।
ईह विभान्ति तरुस्खलनच्युतस्फुरदुडुप्रकरा इव मौक्तिकाः ॥ ३७ ॥

प्रणयिनि नवनीधीग्रन्थिमुद्भिद्य लज्जा-
विधुरसुरवधूनां मोचयत्यन्तरीयम् ।

अधिरजनि गुहायामत्र रत्नप्रदीपे

करकुवलयघाताः साध्वपार्थीभवन्ति ॥ ३८ ॥

नवो घनी यो मदनायको भवेत्त बोधनीयो मदनाय को भवे ।
स सुभ्रुवामत्र तु नेत्रविभ्रमैर्विबोधयते सत्तिलकोऽपि कानने ॥ ३९ ॥

उद्भिद्य भीमभवसंततितन्तुजालं

मार्गेऽपवर्गनगरस्य नितान्तदुर्गे ।

लज्ज्वा भवन्तमभयं जिन सार्धवाहं

प्रस्थातुमुत्थितवतामयमग्रभूमिः ॥ ४० ॥

वनेऽत्र पाकोल्वणदाडिमीफलप्रकाशमीकाशमणिं नवोदितम् ।
जिघृक्षवोऽमी निपतन्ति वानरा अनूरुदण्डाग्रनिवारिता अपि ॥ ४१ ॥

कैटके सरोजवनसंकटके हरिणानपास्य सविधे हरिणां ।

करटङ्ककैर्दलयता करटं करिणः क्षताः स्फुटमिहोकरिणः ॥ ४२ ॥

कैदं नभः क्व च दिशः क्व च पुष्पवन्तौ

कैताः प्रकामतरलच्युतयश्च ताराः ।

१. लज्जाव्याकुला. २. नवीनापि. ३. व्याप्ता. ४. लक्ष्मीस्थानम्. ५. कोकिलया.
६. नवीनकूजिताधीना. ७. निष्फला भवन्ति. ८. तरुणः. ९. संसारे. १०. वृक्ष-
विशेषः. स च नारीकटाक्षपातेन विकसितो भवतीति प्रसिद्धिः. ११. सूर्यम्.
१२. अद्रिनितम्बे. १३. सिंहेन. १४. कुम्भम्. १५. आकरः खनिरेपामस्ति
योनित्वेन ते. आकरजा इत्यर्थः. १६. चन्द्रसूर्यां.

मन्येऽमुना नंगनिशागतिना गिलित्वा

सर्वं स्वमेव विहित ननु पीनपीनम् ॥ ४३ ॥

दूरेण दावानलशङ्कया मृगास्त्यजन्ति शोणोपलसचयशुतीः ।
इहोच्छलच्छोणितनिर्झराशया लिहन्ति च प्रीतिजुष क्षण शिवा ॥४४॥

स्मरति स्म रतिप्रियाद्यत क्षणमीक्षणमीलितं रतम् ।

परमाप रमात्र तत्तमस्तरसास्तरसा वियोगिनी ॥ ४५ ॥

अत्रोच्चरुक्मशिखरी गिरिरत्र रौप्य

साक्षादिह स्फटिकसारशिलोच्चयोऽपि ।

अस्मिन्वनैहिममयोऽत्र च चित्रकूटो

रत्नैरनेकगिरिभिर्घटितोऽयमेक ॥ ४६ ॥

अनेन पूर्वापरदिग्विभागयो प्रमाणदण्डायितमत्र भारते ।

अय कुबेरान्तकगुप्तयोर्दिशोरलङ्घ्यसीमेव पृथु स्थितोऽन्तरे ॥ ४७ ॥

ढका नदन्तीह भवत्यरीणा नवाशु भङ्गाय तिरोहितानाम् ।

यशस्तवोच्चं शुचि किंनरेन्द्रे न वा शुभ गायति रोहितानाम् ॥ ४८ ॥

प्रेङ्गन्मरुच्चलितचम्पकचारुपुष्पै-

र्यं च निर्झरजलैश्च वितीर्य पाद्यम् ।

त्वय्यागते मणिशिलाट्टतविष्टरार्थः

शैल करोति सकलामयमातिथेर्याम् ॥ ४९ ॥

उद्दामसामोद्भवचीत्कृतानां प्रत्यारवैर्भूरिदरीमुग्गत्यैः ।

त्वत्मेन्यसमर्दभवोरुदु खान्मुहुर्मुहुः पूरुरतेऽयमद्रि ॥ ५० ॥

हृतार्थाहृतार्थाहित त्वा हितत्वात्मदानं सदा नन्दिन वादिनं वा ।

१. पर्यतरात्रिचरेण. २. गूर्छालक्षणमन्धकारम्. ३. मृगविशेषाणाम् ४. सा मोद्गवा हस्तिन. ५. पूच्छरणमार्तव्याहरणमिति मलचम्पूरीका. ६. अर्थाहृताश्च तेष्वर्धिनोऽर्थाहृतार्थिन. हृतमर्थं हृतार्थिनामीहित येन तत्संबोधनम् त्वात्वात् विमालम्बी सप्रभो भालो यस्य. मुपमां देवसभा शोभनधर्मेणापिता प्रापिता सती ख्यापिता प्रकटीकृता दयाति धीर्तिर्दत्र भवनकर्मणि तत्तयाभूतम् नैति स्तौति.

विभालम्बिभालं सुधर्मा सुधर्मापितर्यापितर्याति सा नौति सानौ ॥५१॥

प्राभाकरीरिति गिरो विनिशम्य सम्य-

ग्देवेऽपि तां परिपदं प्रति दत्तनेत्रे ।

एकोऽवतीर्य शिखरादथ किंनराणा-

मिन्द्रः प्रणम्य विनयाज्जिनमित्यवादीत् ॥ ५२ ॥

दिकसैव पुण्यजननी विषयः स धन्यः

सेव्यानि तानि नगपत्तनकाननानि ।

यान्यर्हता भगवता भवता कथंचि-

दध्यासितान्यपरमस्ति किमत्र तीर्थम् ॥ ५३ ॥

भव्यस्तवस्याद्यमलंकृतीनामनर्घरत्नत्रयमाश्रितोऽपि ।

भव्य स्तवस्याद्यमलं कृतानां प्राप्याङ्घ्रिपङ्केरुहयोः क्षणेन ॥ ५४ ॥

अत्र प्रचारो न विपलवानां विपलवानां यदि वा तरूणाम् ।

आवासमस्मद्गृहसंनिधाने हसन्निधानेशपुरीं ददातु ॥ ५५ ॥

कुंशोपरुद्धां द्रुतमालपल्लवां वरौप्सरोभिर्महितामकल्पाम् ।

नृपेषु रीमस्त्वमिहोररीकुरु प्रसीद सीतामिव काननस्थलीम् ॥ ५६ ॥

इत्याकर्ष्य स तस्य किंनरपतेर्भक्तिप्रगल्भां गिरं

श्रान्तं सैन्यमवेत्य वीक्ष्य करिणां संभोगयोग्यां भुवम् ।

देवो यावदचिन्तयन्निधिभृता तावत्क्षणात्निर्मितं

शालामन्दिरमन्दुराट्टवलमीप्राकारसारं पुरम् ॥ ५७ ॥

इति महाकविध्रीहरिचन्द्रविरचिते धर्मशर्माभ्युदये महाकाव्ये दशमः सर्गः ।

१. विपदंशानाम्. २. विगतकिसलयानाम्. ३. कुशैस्त्वृणविशेषैः; (पक्षे) तन्नाम्ना पुत्रेण. ४. द्रु-त्तमालपल्लवाम्; (पक्षे) द्रुतं-आलपत्-लवाम्. लवोऽपि सीतायाः पुत्रः. ५. अप्सरसो देवाङ्गनाः; (पक्षे) अङ्घ्रियुक्तानि सरांसि. ६. रमणीयः; (पक्षे) दाशरायिः.

एकादश सर्ग ।

अथ स तत्र निधीश्वरनिर्मिते प्रविशति स पुरे परमेश्वर ।
 स्सुदितोऽपि चतुर्विधसेनया विहितमोहतमोहतिरद्भुतम् ॥ १ ॥
 सुहृदमात्यगणाननुजीविनो नयनिधिर्विनिवेद्य यथायथम् ।
 स्वयमिहोज्ज्वलरत्ननिकेतने स पद्मभाप दमान्वितमानस ॥ २ ॥
 नलम्भरोच्छलितै पिहितप्रभोऽभजत मृण्मयतामिव येर्जन ।
 मुकुरवत्स तु तैरपि पासुभिर्नर्मणी रमणीयतरोऽभवत् ॥ ३ ॥
 न घनघर्मपय पृषतोदयो न च तनुत्वमजायत यत्प्रमो* ।
 त्तदमिनत्पटुता न जगज्जनोत्सवपुषो वपुषोऽध्वपरिश्रम ॥ ४ ॥
 त्तदपि रूढिवशात्कृतमज्जनो विहितयात्रिकवेपविपर्यय ।
 अयमुवाह रुचिं नयनप्रिया न च न काचन काञ्चनदीधिति ॥ ५ ॥ (युगम्)
 नमसि दिक्षु बनेषु च सचरन्तुगणोऽथ गुणाढ्यमियाय तम् ।
 ससुपभोक्तुमिवैतदुपासनासमय समय स्वमवन्निव ॥ ६ ॥
 हिममहामहिमानमपोहितु सरसतामनुशासितुमङ्गिनाम् ।
 दधदनिन्द्यगुणोपनतामृतक्रमधुर मधुरञ्चैति काननम् ॥ ७ ॥
 कतिपयैर्दशनैरिव कोरकै कुरवकप्रभवैर्विहसन्मुख ।
 शिशुरिव स्वलितस्वलित मधु पदमदादमदालिनि कानने ॥ ८ ॥
 मलयशैलतटीमटतो रवेर्ध्रुवमभूत्प्रणयी मलयानिल ।
 पुनस्सुप्य यतो दिशमुत्तरामपरथाप रथाग्रर कथम् ॥ ९ ॥
 कैलविराजिविराजितकानने नवरसालरसालसपद्पद ।
 सुरमिकेसरकेसरशोभित प्रविससार स सारपलो मधु ॥ १० ॥
 अहह निर्दहति स वियोगिना मुमगमङ्गमनङ्गहुताशन ।
 मुहुर्देदीरितरोचिरय चलत्कमल्या मलयानिललीलया ॥ ११ ॥

१. विहिता मोहरूपतमसो दृष्टियेन २ नरभ्रष्ट ३ अलङ्कारात्. ४. अप-
 रथा-भाप ५ घोषिल. ६ पृथविशेष ७ प्रकटितज्वाल.

तदभिधानपदैरिव षट्पदैः शबलिताग्रतरोरिह मञ्जरी ।
 कनकमल्लिरिव स्मरधन्विनो जनमदारमदारयदञ्जसा ॥ १२ ॥
 समधिरुह्य शिरः कुसुमच्छलादयमशोकतरोर्मदनानलः ।
 पथि दिधक्षुरिवैक्षत सर्वतः संभवधूतवधूतरसोऽध्वगान् ॥ १३ ॥
 युवतिदीर्घकटाक्षनिरीक्षितः पुलकितस्तिलकः कुसुमच्छलात् ।
 अकृत लास्यमिवास्य जगत्पतेरुपवने पवनेरितपल्लवः ॥ १४ ॥
 शशिसुखीवदनासवलालसे बकुलभूरुहि पुष्पसमाकुले ।
 धृतिमधत्त' परां मधुपावलिः किमसमा न समानगुणे रतिः ॥ १५ ॥
 उचितमाप पलाश इति ध्वनिं द्रुमपिशाचपतिः कथमन्यथा ।
 अजनि पुष्पपदादलिताध्वगो नृगलजङ्गलजम्भरसोन्मुखः (?) ॥ १६ ॥
 गहनकुञ्जलतान्तरितक्रमां सहचरीं निभृतः प्रतिपालयन् ।
 विधुरितोऽपि पपौ स पिपासया कुसुमलीनमली न मधु क्षणम् ॥ १७ ॥
 रसविलासविशेषविदो नराः कथममी विलयं न ययुः क्षणात् ।
 विकसितास्तरवोऽपि विचेतना मृगदृशोऽङ्गैः दृशोर्न्यतिपङ्गतः ॥ १८ ॥
 मलयमारुतचूतपिकध्वनिप्रभृतिसायकसंचयमर्पयन् ।
 मधुरसौ विदधे स्मरधन्विनं कमपि नाकिपिनाकिजयोजितम् ॥ १९ ॥
 श्वसिति रोदिति मुह्यति कम्पते स्वलति ताम्यति यत्सहसाध्वगः ।
 तदयमक्षतपक्षशिलीमुखैः किमधुना मधुना हृदि नाहतः ॥ २० ॥
 विनिहतोऽयमनाथवधूजनो विधुरिता धुरि ता मुनिपङ्कयः ।
 सुरभिणा समभेदि नतभ्रुवामिह स मानसमानमतङ्गजः ॥ २१ ॥
 इति विशङ्क्य मधोर्वेनवासिनः प्रहरतः परितोऽपि पराभवम् ।
 प्रणयिनीकुचकञ्चुकमुचकैरुरसि को रसिको न दधे जनः ॥ २२ ॥ (कुलकम्)

प्रचलवेणिलताञ्चलताडितोन्नतनितम्बतटस्तरुणीजनः ।
 स्सरनिषादकशाभिरिवाहतश्चिरमतोऽरमतोद्धुरदोलया ॥ २३ ॥
 स्सरवशीकरणौषधचूर्णवन्निदधतोपरि सौमनस रज ।
 किमपरं मधुना वशिनोऽपि ते मुनिजना निजनामवशीकृता ॥ २४ ॥
 स्वयमगाद्धसतिं कलिमत्यजद्वृशमदत्त मुखे प्रियकामिनाम् ।
 इति बहूनि चकार बधूजन स किल कोकिलकोविदशिक्षया ॥ २५ ॥
 न्मधुनिवृत्तिजुषा शुचिसगमाद्धृतमुदामिव काननसपदाम् ।
 विचक्रिलप्रसवावलिरन्वगादिह सिता हसितानुकृतिं मुखे ॥ २६ ॥
 सकलदिग्विजये धरमल्लिकाकुमुमसगतभृङ्गरवच्छलात् ।
 इह निनाय जन स्सरभूपतेर्न न वश नवशङ्खभवो ध्वनिः ॥ २७ ॥
 युवतिदृष्टिरिवासवपाटला स्सरनृपस्य बभो नवपाटला ।
 प्रणदिता मधुपैरिव कैहला प्रियतमायतमानपराजये ॥ २८ ॥
 वपुषि चन्दनमुज्ज्वलमल्लिका शिरसि हारलता गलकन्दले ।
 मृगदृशामिति वेपविधिर्नृणामनवमो नवमोहमजीजनत् ॥ २९ ॥
 इह तृपातुरमर्थिनमागत विगलिताशमवेक्ष्य मुहुर्मुहु ।
 हृदयभूषणपयेव मिदा गता गतरसा तरसा सरसी शुचौ ॥ ३० ॥
 इह शुना रसना बदनाद्वहिर्निरगमन्नवपल्लवचञ्चला ।
 हृदि खराशुकरप्रकरार्पिता किमकृशा नु कृशानुशिखा शुचौ ॥ ३१ ॥
 खल इव द्विजराजमपि क्षिपन्दलितमित्रैर्गुणो ननकन्दल ।
 अजनि कामकुतूहलिना पुना रसमय समय स घनागम ॥ ३२ ॥
 इह घनेर्मलिनैरैरपहस्तिता कुटजपुष्पमिपादुडुसतति ।
 गिरिवने अमरारवपूङ्कृतैरवततार ततारतिरम्भरात् ॥ ३३ ॥

१. वायवशय २. चन्द्रम्, (पक्षे) ब्राह्मणधेष्ठम् ३. स्ये, (पक्षे) छद्वत्
 ४. अङ्कुर, (पक्षे) कलह ५. तिरस्कृता, ६. प्रसृतवेदा.

भृशमधार्यत नीपनमस्वता सह पयोधरनम्रनम.श्रिया ।
 गलितहारनिभोदकधारया प्रथमसंगमसंगरविभ्रमः ॥ ३४ ॥
 भुवनतापकर्मकमिवेशितुं फलितकान्तचलद्युतिदीपिका ।
 दिशि दिशि प्रससार कृषीवनां सह मुँदारमुदारघनावलिः ॥ ३५ ॥
 जलधरेण पयः पिबताम्बुधेर्भुवनपीयत चाटवपावरुः ।
 फयमिद्वेतरया तडिदारयया रुचिररोचिररोचत वह्निजम् ॥ ३६ ॥
 नैमसि निर्गतकोमलमाल्त्रीकलिकया सारलोमरतीक्ष्णया ।
 दृश्यविद्वद्दृशालिगणः पुग चलति का लतिकाः स निरीक्षितुम् ॥ ३७ ॥
 निभृतभृद्गुलाकुलक्रेतकीतरुर्द्रीणमितप्रसगाद्गुरः ।
 भृशमशोभन मत्त इव स्वरद्विरदनो रदनोदितमूरयः ॥ ३८ ॥
 त्वयि विभावपि भावपिषायिनि भुवननाथवतीमिव तां मखीम् ।
 रिपुरिवैष विपं जलद्वो ददत्सामद हन्ति दहन्ति च विशुतः ॥ ३९ ॥
 सनधिगम्य पयः सरसामगारसहतापहता पतिवधिना ।
 मन्त्रनोर्धनुनापितपूरं तदयि तद्वयितन्व न पानकम् ॥ ४० ॥
 स्वयमनभ्युजमेव सरोऽभवत्पथित सा तु यनान्नमपलम् ।
 यदि तथा मृत्यैव मुग्धं म्मन्त्रिनदया न दयामि धनेऽपि ते ॥ ४१ ॥
 न रमते न्यते न न भापते स्वपिति नाति न वेधि न किचन ।
 मुग्धं केपन्मन्त्रितयोचना मारति मा रतिसारगुणन्व ते ॥ ४२ ॥
 इति कथापि दयत्परयासरः प्रजयभूमिदाभिहितो युवा ।
 मुदनिषोदपहस च चाञ्जानदनन्दममन्धरमन्धः ॥ ४३ ॥ (दुष्कम्)
 गृह्णतीरनिभे हृदि शोभिनां जन्ति तीक्ष्णयोगहुनाग्ने ।
 स्वयनपनिष्ठस्त्रिभेकगतो नदपहस पृथ्व्यूरुमिवाहुः ॥ ४४ ॥

प्रलपता कृपयैव वियोगिना किमपि दाहमहाज्वरशान्तये ।
 शरदिय सरसीषु निरन्तर व्यतनुतातनुतामरस पय ॥ ४५ ॥
 इयमुदस्य करे परिचुम्बत सरसिजास्यममूत्र घनादरा ।
 शरददत्त सुधाकरलालनासुखरता खरतापमतो रवे ॥ ४६ ॥
 किमपि पाण्डुपयोधरमण्डले प्रकटितामरचापनखक्षता ।
 अपि मुनीन्द्रजनाय ददो शरत्कुसुमचापमचापलचेतसे ॥ ४७ ॥
 विघटिताम्बुपटानि शनै शनेरिह दधु पुलिनानि महापगा ।
 नवसमागमजातद्वियो यथा स्वजघनानि घनानि कुलस्त्रिय ॥ ४८ ॥
 स्फुरदमन्दतडिद्द्युतिभासुर शरदि शुभ्रमुदीक्ष्य पयोधरम् ।
 कपिशकेसरकेसरिशङ्कया प्रतिनदन्ति न दन्तिगणा क्षणम् ॥ ४९ ॥
 कलमरालवधूमुखस्वण्डित विपुलवप्रजले कमलाकरम् ।
 निकटमप्यवधीरयति स सांभिनवशालिवशालिपरम्परा ॥ ५० ॥
 अयमनङ्गजस्य मद्राम्भस परिमलो न तु शारदभूरुह ।
 इयमैयस्त्रिपदी त्रुटिताभित कमलिनीर्मलिनीविततिर्न तु ॥ ५१ ॥
 हृदयहारिहरिन्मणिकण्ठिकाकलितशोणमणीव नम श्रिय ।
 ततिरुदैक्षि जनै शुकपत्रिणा अमवतामवतारितकौतुका ॥ ५२ ॥
 मरुति वाति हिमोदयदु सहे सहसि सततशीतभयादिव ।
 हृदि समिद्धवियोगहुताशने वरतनोरतनोद्वसतिं सर ॥ ५३ ॥
 पतितमेव तदा हिममङ्गिना वपुषि कीर्तिहर शरदत्यये ।
 शरणमुद्गतयौवनकामिनीस्तनभरो न भरोपचितो यदि ॥ ५४ ॥
 बहलकुङ्कुमपङ्ककृतादरा मंदनमुद्रितदन्तपदाधरा ।
 तुहिनकालमतो घनकञ्चुका निजगदुर्जगदुत्सवमङ्गना ॥ ५५ ॥

१ अभिनवशालिवशा अलिपरम्परा २ सप्तच्छदवृक्षस्य ३ लोहशृङ्खला
 ४ अमरीश्रेणि ५ विनयक .

अपि जगत्सु मनोभवतेजसां प्रवणयन्त्यतिरेकमनेकशः ।
 हिममयानि तदा सवितुर्महोर्महिमहानिमहानि वितेनिरे ॥ ५६ ॥
 स महिमोदयतः शिशिरो व्यघादपहतप्रसरत्कमलाः प्रजाः ।
 इति कृपालुरिवाश्रितदक्षिणो दिनकरो न करोपचयं दधौ ॥ ५७ ॥
 विघटयन्नखिलेन्द्रियपाटवं भृशमुरीकृतधर्मदिगाश्रयः ।
 वपुषि विम्रदसौ तपसा महः कृशमिनः शमिनः समतां दधौ ॥ ५८ ॥
 मृगदृशामिह सीत्कृतकम्पिताघरपुटस्फुटदन्तसमद्युतः ।
 विदधिरे नवकुन्दलता ढल्लसुमनसो मनसो घृतिमङ्गिनाम् ॥ ५९ ॥
 सुरमिपन्नवतः कुमुमेष्वभून्मरुवकस्य जनो विगतस्पृहः ।
 सुभगरूपजुषो मृगचक्षुषः प्रथितमान्यतमान्यगुणेध्विव ॥ ६० ॥
 इह हि रोध्रजांसि यशांसि वा विशदभांसि जगज्जयशालिनः ।
 विदधिरे न मनोभवभूपतेः सममनन्तमनन्तरितं भुवा ॥ ६१ ॥
 करणबन्धविवर्तनसाक्षिणीः समधिगम्य निशाः सुरतक्षमाः ।
 तपसि कामिगणस्तरुणीजनैररमतारमतामसमानसैः ॥ ६२ ॥
 अथ दिदृक्षुममुं रमणीयतामृतुगणस्य समं समुपेयुषः ।
 अभिदधे जिनमित्यमराधिपो विनयतो नयतोपितमूत्रयम् ॥ ६३ ॥
 ऋतुऋदम्बकमाह्वयतीव वः श्रवणगोचरतां युगपद्रूतैः ।
 अमरकोनिलहंसकलापिनां रसकलैः सकलैरपि निःस्वनैः ॥ ६४ ॥
 सेना सुराणामैनना मित्तारम्भवत्येयाना मधुना च येन ।
 सेना सुराणा मम नामितारं भवत्येयानामधुना चयेन ॥ ६५ ॥
 प्रभाचितानेकलतागताया प्रभाचिताने केलता गता या ।

१. महः महिम-हानिम्-अहानि. २. प्रथित-मान्यतम-अन्यतमगुणेषु. ३. अ-
 मनस्वा. ४. मनोविरहान्मितारम्भवती. ५. गमनरहिता. ६. कामदेवेन सह.
 ७. कामः. ८. स्तुतिमुद्रा. ९. नामिता-अरम्. १०. अयानां भाग्यानां चयेन.
 ११. अवलोकितबहुविधबन्धोदृशविस्तारा. १२. मनोहारा.

प्रभावितानेकैलतागैतार्या सा स्त्री मधौ किं स्पृहणीयपुण्या ॥ ६६ ॥

वीक्ष्याङ्गनां सत्तिलकान्सरागा विलासमुद्रायतनेऽत्र कान्ते ।
गुणांस्त्वयीवाभवदस्तश्चाविंला समुद्रायतनेत्रकान्ते ॥ ६७ ॥

पदप्रहारैः पुरुषेण दध्ने मदः समुद्यत्तरुणीहतेन ।
रुतं तदश्रावि वने पिकीनामदः समुद्यत्तरुणीह तेन ॥ ६८ ॥

त्वामद्य केकिध्वनितापदेशात्सुराजमानेन स मानवेन ।
घनागमः स्तौत्यमृतोदयार्थी सुराजमानेनस मा नवेन ॥ ६९ ॥

कलापि नो मन्दरसानुगास्ते पयोदलेशोपहिता हिमांशोः ।
कलापिनो मन्दरसानुगास्ते संभाव्यते तेन शरत्प्रवृत्तिः ॥ ७० ॥

गुणलतेव धनुर्भ्रमरावली शरदि तामरसं गमिताधिकम् ।
ततिरतोऽप्सरसां कुसुमेपुणा शरदितामरसङ्गमिताधिकम् ॥ ७१ ॥

इति वचनमुदारं भाषमाणे मुदारं
प्रशमितवृजिनस्य स्वर्गिनाथे जिनस्य ।

मतिरिह धनगानां रन्तुमासीन्नगानां
ततिपु कुसुमलीनां वीक्ष्य पालीमलीनाम् ॥ ७२ ॥

इति महाकविध्रीहरिचन्द्रविरचिते धर्मशर्माभ्युदये महाकाव्य एकादशः सर्गः ।

द्वादशः सर्गः ।

दिव्यक्षया काननसंपदां पुरादथायमिक्ष्वाकुपतिर्विनिर्नयौ ।
विधीयतेऽन्योऽप्यनुयायिनां गुणैः समाहितः किं न तथाविध. प्रमुः ॥१॥

१. प्रभौ-इतान्. २. हे इकलत, इः कामस्वद्वैकलता मनोज्ञता यस्य तत्संबो-
धनम्. ३. अप्राप्तशुभविधिः. ४. भूमिः. ५. समुद्रा-आयतनेत्रकान्ते. ६. समुत्-
यत्. तरुणि-(वृक्षे) इह. ७. हे मनुष्यत्वामिन. ८. हे सुराजम. शोभना राज्ञां
मा यस्य तत्संबोधनम्. ९. स्ववेन. १०. मन्दर-सानु-गा-आस्ते. ११. मन्द-र-म-
अनुगाः-ते. १२. शरदिता गणखण्डिता अत एव अमरसङ्गमिता देवसङ्गं प्राप्ता.
अधिकं जले. १३. घनं निरन्तरं गानं यस्यास्त्वाम्.

चमूव यत्पुष्पवतीमृतुक्षणे वनस्थली सेवितुमुत्सुको जनः ।
 अचिन्तितात्मकमविप्लवो महान्मनोनुरागः खलु तत्र कारणम् ॥ २ ॥
 विकासिपुष्पद्रुणि कानने जना प्रयातुमीषुः सह कामिनीगणैः ।
 स्मरस्य पञ्चापि न पुष्पमार्गणा भवन्ति सख्या. किमसंख्यतां गता ॥ ३ ॥
 बभौ तदारक्तमलक्तकद्रवैर्वधूजनस्याद्विसरोरुहद्वयम् ।
 पथि स्वलाम्भोरुहकोटिकण्टकक्षतक्षरच्छोणितसंचयैरिव ॥ ४ ॥
 गतागतेषु स्वलितं वितन्वता नितम्बमारेण समं जडात्मना ।
 भुजौ सुवृत्तावपि कङ्कणकणैः किलाङ्गनानां कलहं प्रचक्रतुः ॥ ५ ॥
 गुरुस्तनाभोगभरेण मध्यतः कृशोदरीयं झटिति व्रुटिष्यति ।
 इतीव काञ्ची कलकिङ्किणीकणैर्मृगीदृशः पूत्कुरुते स वर्त्मनि ॥ ६ ॥
 नितम्बसंवाहनबाहुलालनश्रमोदभारापनयादिभिर्घनैः ।
 चट्टनि चक्रे मुहुरेणचक्षुषां विचक्षणो दक्षिणमारुतः पथि ॥ ७ ॥
 प्रवालशालिन्यनपेतविभ्रमा नितान्तमुचैस्तनगुच्छलान्छिता ।
 सलीलमुद्यत्तरुणावलम्बिता वनं ययौ कापि लतेव जङ्गमा ॥ ८ ॥
 नितम्बविम्बप्रसाराहतकमः कुचस्थलीताडनमूर्च्छितश्च यः ।
 विलासिनीना मलयाद्रिमारुत. स जीव्यते स श्वसितानिलैः पथि ॥ ९ ॥
 प्रियस्य कण्ठार्पितबाहुबन्धना पथि स्वलन्ती विनिमीलनादृशोः ।
 प्रकाशयन्तीव मनोभवान्धतां जगाम काचिद्वनमेणलोचना ॥ १० ॥
 यथाभवन्नूपुरपाणिकङ्कणकणप्रगल्भो मणिकिङ्किणीरवः ।
 उपेयुपीणा वनमेणचक्षुषां तथा पुरो लास्यमधत्त मन्मथः ॥ ११ ॥
 उदञ्चति भ्रूलतिका मुहुर्मुहुः प्रकम्पते तन्वि यदोष्ठपल्लवः ।
 अर्धम तेन स्मितपुष्पशातनो विजृम्भते ते हृदि मानमारुतः ॥ १२ ॥

१. पाठवपुष्पा प्रकृतकेशयुष्पा च. २. विलाससहिता पक्षिसचारसमेता च.
 ३. उचैस्तन गुच्छलान्छिता, उचै स्तनगुच्छलान्छिता. ४. तरुणा वृक्षेण तरुण-
 पुरपेण च अवलम्बिता.

जगज्जनानन्दविधायिनि क्षणे वृथा त्वयारम्भ मृगाक्षि विग्रहः ।
 मनखिनीनां सुलभाभिमानता महानृतुप्रक्रम एष दुर्लभः ॥ १३ ॥
 अथापराद्धं दयितेन कुत्रचिद्विनोपपत्त्येति तवाकुल मनः ।
 परस्परं प्रेम समुन्नतिं गतं भयानि भामिन्यपदेऽपि पश्यति ॥ १४ ॥
 अनन्यनारीप्रणयिन्यपि त्वया यदागसा चिह्नमदर्शि स भ्रमः ।
 रसेन यस्त्वामभितोऽपि वीक्षते कथं स ते विप्रियमाचरिष्यति ॥ १५ ॥
 अपास्तापीयूषमयूखशोभया प्रभातकान्त्येव वियुक्तया त्वया ।
 अनुज्झितस्नेहभरः स सपति प्रपद्यते दीप इवाभिपाण्डुताम् ॥ १६ ॥
 कृतेर्ष्येव त्वयि दत्तचेतसो गतं क्षुधेव कचिदस्य निद्रया ।
 मुखस्य ते दास्यमिवागतोऽधुना शशी स शीतोऽपि ददाह तद्वपु ॥ १७ ॥
 ध्रुव वियोगे कुसुमेषुमार्गणैस्तवापि भिन्नं हृदयं विभाव्यते ।
 अमी समुल्लासितसारसौरभाः स्फुरन्ति नि श्वाससमीरणाः कुतः ॥ १८ ॥
 तदस्तु सधिर्युवयोः प्रसीद नः प्रतप्तयोरायसपिण्डयोरिव ।
 सखीभिरित्थं गदितानुकूलयांचकार कान्तं किल कापि कामिनी ॥ १९ ॥
 (कुलकम्)

विभिद्य मानं कलकोकिलस्वने मनोनुरागं मिथुनेषु तन्वति ।
 कुतूहलादेव स केवलं तदा धनुर्धुनीते स जगज्जयी सरः ॥ २० ॥
 त्रिनेत्रसद्वामभरे पलायितः सरस्य विश्वासपदं कथं मधुः ।
 उमार्पितप्रत्यय एष मन्यते विलासिनीर्जावितदानपण्डिता ॥ २१ ॥
 विवर्णतां लोकत्रहिःस्वितिं पिका मधु प्रभुद्रोहिणमाश्रिता ययुः ।
 नतश्रुवां पादयुगस्य पङ्कजं समाश्रितच्छायमभूत्पदं श्रियः ॥ २२ ॥
 तरून्निपङ्गानिव विभ्रतामुना सरस्य पौष्पाः कति नार्पिताः शराः ।
 परं तथाप्येष जगज्जये वधूकटाक्षमेवेषुममन्यत क्षमम् ॥ २३ ॥
 वसन्तलीलामलयानिलादिभिः समं मनोभूः समयेन युज्यते ।

निरन्तरं तस्य समस्तदिग्जये सहायभावं मुद्दशो वितन्वते ॥ २४ ॥
 इति प्रसङ्गादुपलालिताः प्रियैः स्वशक्तिमाकर्ण्य मधुप्रघर्षिणीम् ।
 स्वरूपगर्वोद्भुरकधराः स्वल्पदप्रचारं पथि जग्मुस्त्रिणाः २५ (कुलकम्)
 प्रभोदयाहादितलोकलोचनो विलासिनीभिः परिवारितस्ततः ।
 शशीव ताराभिरलंकृतो घनं वनं विवेशोत्तरकोसलेश्वरः ॥ २६ ॥
 गिरीशलीलावनमित्युपश्रुतेर्भ्रमन्निह प्लोपभयादिव स्मरः ।
 न कान्तिपीयूषनिधानकुम्भयोर्मुमोच कान्ताकुचयोरुपान्तिकम् ॥ २७ ॥
 ध्रुवं त्रिनेत्रानलदाहत प्रभृत्युदचिषि द्वेषमुपागतः स्मरः ।
 यदत्र सान्द्रद्रुमदीर्घदुदिने वने निवासैकरसो बभूव सः ॥ २८ ॥
 डहावमौ मारुतधूतकेतकीपरागपांसुप्रकरः समन्ततः ।
 अनङ्गदावानलमीलितात्मना वियोगभाजामिव भस्मसंचय ॥ २९ ॥
 इतस्ततः कञ्जलकोमला दधौ पुरो भ्रमन्ती भ्रमराङ्गनावलिः ।
 जगज्जिगीषोर्विषमेपुमूभुजः कराग्रवल्गान्निशितासिविभ्रमम् ॥ ३० ॥
 विजित्य चाणैर्मदनस्य कुर्वतः समस्तमेकातपवारणं जगत् ।
 अभङ्गुरां पट्टपदबन्दिनो वने जगुस्तदानीं त्रिरुदावलीमिव ॥ ३१ ॥
 परागपुञ्जा यदि पुष्यजा धमी न पांसुतल्पाः स्मरमत्तदन्तिनः ।
 अलिच्छलात्यान्धवधाय धावतः कथं तदन्तस्त्रुटिताङ्घ्रिशृङ्खला ॥ ३२ ॥
 ददत्पवालौष्ठमुपात्तयौवनो मधुः प्रसूनांशुककर्षणोत्सुकः ।
 लतायघूनामिह सगमे जनैरदाशं कूजन्निय कोकिलस्वनैः ॥ ३३ ॥
 शिखण्डिना ताण्डवमत्र वीक्षितु तवास्त्रि चेषेतसि तन्वि कौतुकम् ।
 समात्यमुद्दामनितम्बचुम्बिनं मुकेशि तत्संवृणु केशसचयम् ॥ ३४ ॥
 जलेषु ते वभ्रसरोजनिर्जितो जनैः स्फुटश्चारसरोरुहाकरः ।
 अदाशं सनीड इवोदरे क्षिपन्कृपाणपुरीमिव पट्टपदागलिम् ॥ ३५ ॥
 सविभ्रम वीक्ष्य तत्रेक्षणद्वयं गतं च वाचालितरन्ननूपुरम् ।

महोत्पलैर्वारि निमीलितं दिवि हियेव हसैश्च पलायितं जवात् ॥३६॥
 यदि स्फुरिष्यन्ति तवाधरद्युतेः पुरः कियत्कालमशोकपल्लवाः ।
 तदाधिगत्यान्तरमुद्यतत्रपा ध्रुव गमिष्यन्ति विवर्णताममी ॥ ३७ ॥
 भव क्षणं चण्डि वियोगिनीजने दयालुरुन्मुद्रय सुन्दरी गिरम् ।
 अमी हताशा प्रथयन्तु मूकता कृतान्तदूता इव लक्षिताः पिकाः ॥३८॥
 उदीरयन्त्रित्यमृतप्रपां गिरं विचित्रचाटूक्तिविचक्षणः क्षणात् ।
 प्रसर्पदानन्दतिरोहितक्रुध चकार कश्चिच्छरणो मनस्विनीम् ३९ (कुलकम्)
 अगोचरं चण्डरुचेरपि द्युतां निकुञ्जलीलासदनेषु पुञ्जितम् ।
 प्रभाभिरुद्भासितवीरुधस्तमो विनिन्दिरे भङ्गमनङ्गदीपिकाः ॥ ४० ॥
 परिभ्रमन्त्यः कुसुमोच्चिचीपया विरेजिरे तत्र सरोजलोचनाः ।
 जिनेन्द्रमर्म्यर्चयितुं सपर्यया कृतप्रयत्ना वनदेवता इव ॥ ४१ ॥
 उदप्रशाखाकुसुमार्धमुद्भुजा व्युदस्य पार्णिद्वयमञ्चितोदरी ।
 नितम्बमूलस्तदुकूलबन्धना नितम्बिनी कस्य चकार नोत्सयम् ॥ ४२ ॥
 करैः प्रवालान्कुसुमानि लोचनैर्नखाशुभिन्तत्र विजित्य महारीः ।
 बधूजनस्थास्य जिघृक्षतो भयात्किलाचकम्पे पवनाहतं वनम् ॥ ४३ ॥
 प्रमत्तकान्ताकरसगमादमी सदागमाभ्यासरसोज्ज्वला अपि ।
 क्षणान्निपेतुः सुमनोगणा यतो हियेव विच्छायमभूत्ततो वनम् ॥ ४४ ॥
 किमन्यदन्धे पिकपञ्चमादयो यशांसि पुण्यैरलभन्त सेवकाः ।
 समर्थ्यते कार्यमनङ्गमूपतेः पुनस्तदेकेन वसन्तशाखिना ॥ ४५ ॥
 इतीव काचिन्नवचूतमञ्जरी प्रियस्य वश्यैपथिमाददे मुदा ।
 स्वमेव तद्दर्शनमात्रकर्मणा विवेद मुग्धा न वशीकृतं पुरा ॥४६॥(सुगमम्)
 लताप्रदोलाञ्जनलीलया मुहुर्नतोन्नतस्फारनितम्बमण्डला ।
 श्रम प्रवके पुरुपायितक्रियाप्रकर्षहेतोरिव कापि कामिनी ॥ ४७ ॥

स्वमूर्ध्नि चूडामणिरश्मिकार्मुके निवेशयन्ती नवनीपगोलकम् ।
 पिकाय मर्मव्यथकार्यं कानने निबद्धलक्ष्येव वधूरलक्ष्यत ॥ ४८ ॥
 कयाचिदुज्जृम्भितचारुचम्पकप्रसूनमाला जगृहे न पाणिना ।
 स्मरान्तकप्रस्तवियोगिनीच्युता विडम्बयन्ती कलधौतमेखलाम् ॥ ४९ ॥
 उदप्रशाखाञ्चनचञ्चलाङ्गुलेर्भुजस्य मूलं स्पृशति प्रिये छलात् ।
 स्मितं वधूनामिव धीक्ष्य सप्रपैरमुच्यतात्मा कुसुमैर्दुमाप्रतः ॥ ५० ॥
 मिथः प्रदत्तैर्नवपुष्पदामभिर्बभुस्तदानीं मिथुनानि सर्वतः ।
 अबन्ध्यपातप्रसरैः प्रकोपतश्चितानि बाणैरिव पुष्पधन्वना ॥ ५१ ॥
 विपक्षनामापि कुरङ्गचक्षुषां बभूव मन्त्रो ध्रुवमाभिचारिकः ।
 प्रियैस्तदुच्चारणपूर्वमर्पिता प्रसूनमाला यदियाय वज्रताम् ॥ ५२ ॥
 रतावसाने लतिकागृहाद्बधूर्विनिर्यती स्विन्नकपोलमण्डलाः ।
 प्रवीजयन्ति स्र समीरणेरितैः प्रवाललीलाव्यजनैर्महीरुहाः ॥ ५३ ॥
 स्रजो विचित्रा हृदि जीवितेश्वरैः समाहिताश्चारुचकोरचक्षुषाम् ।
 तदन्तरेऽन्तर्विशतो मनोभुवश्चकासिरे वन्दनमालिका इव ॥ ५४ ॥
 स्मितं विलासस्य कटाक्षविभ्रमं रतेरनङ्गस्य सुधारसच्छटाः ।
 यशसि तारुण्यनृपस्य मेनिरे विलासिनीना शिरसि स्रजो जनाः ॥ ५५ ॥
 प्रसूनशून्येऽपि तदर्थिनी तरौ नियोजयन्ती करपल्लव मुहुः ।
 निरीक्षणात्पत्युरनङ्गविह्वला स्मितं सखीनां विदधे सुलोचना ॥ ५६ ॥
 तदा यदासीत्तुरामणीयकं प्रसूनमालाभरणैर्मृगीदृशाम् ।
 धवैति तद्वर्णयितु तदा सरो यदा कवित्वं लभते प्रसादतः ॥ ५७ ॥
 कृतेऽपि पुष्पावचये समन्ततो लतासु लीलापितपाणिपल्लवाः ।
 स्फुरन्नखाशुप्रकरेण तत्क्षणं वितेनिरे पुष्पविभङ्गिमङ्गनाः ॥ ५८ ॥
 प्रसूनलक्ष्मीमपहृत्य गच्छता वधूजनाना भयलोलचक्षुषाम् ।
 वनेन मुक्ता विषमेपुशालिना शिलीमुखास्तत्र निपेतुरन्तिके ॥ ५९ ॥

समुल्लसत्समदवाप्यविन्दुभिर्निर्नीयमानैरिव लोचनेर्नृणाम् ।
 चपुर्जलार्द्रं श्रमभारभङ्गुरास्तदा वहन्ति स चुरङ्गलोचना ॥ ६० ॥
 शुभ्राम्भोजविशाललोचनयुगोपान्तेषु निभ्रन्नवा
 • सद्य प्रस्फुटशुक्तिसपुटतटीनिष्क्रान्तमुक्तावृत्तिम् ।
 मूले च स्तनकुम्भयोरनुकृतश्चोतत्सुधाम्भोलव
 स्त्रीणा जीवितमन्मथ समजनि स्वेदोदविन्दुव्रज ॥ ६१ ॥
 वनान्मकरकेतनप्रणयिन करोल्लासित-
 स्फुरत्कमलकेलयस्तुलितपूर्णचन्द्रानना ।
 अशेषवुसुमोचयश्रमजलार्द्रदेहास्ततो
 जवाज्जनितविस्मया श्रिय इव स्त्रियो निर्ययु ॥ ६२ ॥
 तादृकान्ताचरणकमलस्पर्शजाप्रत्सरस्य
 प्रखेदाम्बुद्रव इव पुरो विन्ध्यघात्रीधरस्य ।
 च्छदामोर्मिप्रसरपुलको धर्ममर्मव्यथाया
 दृष्ट सैन्यैरसिरिव महान्नर्मदाम्भ प्रवाह ॥ ६३ ॥
 इति महाकविश्रीहरिचन्द्रविरचिते धर्मगर्माभ्युदये महाकाव्ये द्वादश सर्ग ।

त्रयोदश सर्ग ।

द्विगुणितमिव यात्रया वनाना स्तनजघनोद्धहनश्रम वहन्त्य ।
 जलविहरणवाञ्छया सकान्ता ययुरथ मेकलकन्यका तरुण्य ॥ १ ॥
 जलभरपरिरम्भदत्तचित्ता श्रमसलिलप्रसरच्छलेन रागात् ।
 अथममिव समेत्य समुख ता सपदि जलै परिरिभिरे तरुण्य ॥ २ ॥
 क्षितितलविनिवेशनात्प्रसर्पन्नखमणिशोणमयूखमद्वियुग्मम् ।
 श्रमनिवहविलम्बमानजिह्वाप्रसरमिवाध्वनि सुभ्रुवा वभासे ॥ ३ ॥
 प्रियकरकलित विलासिनीना नवशिखिपत्रमयातपत्रवृन्दम् ।
 मृदुकरपरिमर्शनात्तसौख्य वनमिव पृष्ठगत रराज रागात् ॥ ४ ॥

इह मृगनयनासु साम्यमक्ष्णोः प्रथममवेक्ष्य विशश्वसुः कुरङ्गधः ।
 तदनु निरुपमैर्भ्रुवो विलासैर्विजितगुणा इव ताः प्रणश्य जग्मुः ॥ ५ ॥
 चदनमनु मृगीदृशो द्रुमाप्रात्पतदलिमण्डलमाशु गन्धलुब्धम् ।
 क्षितिगतशशिनो अमेण राहोरवतरतो गगनाद्द्युतिं जहार ॥ ६ ॥
 दिनकरकिरणैरुपर्यधस्तात्तुलितकुक्कूलकृशानुभिः परागैः ।
 पुटनिहितसुवर्णवद्वधूभिः स्वतनुरमन्यत हन्त तप्यमाना ॥ ७ ॥
 वनविहरणखेदनिःसहं ते वपुरतिपीनपयोधरं वभूव ।
 इति किल स मुदस्य कोऽपि दोर्भ्यां युवतिमनाकुलितो जगाम रागी ॥ ८ ॥
 मिलदुरसिजचक्रवाकयुग्माः प्रथयति भास्वति यौवने प्रकाशम् ।
 स्फुटरवकलहंसकास्तरुण्यः सरित इव प्रतिपेदिरे नदी ताम् ॥ ९ ॥
 अधिगतकरुणारसेव रेवा श्रमभरमन्दरुचो विलोक्य तन्वीः ।
 जललवनिचितारविन्ददम्भात्सपदि सवाप्पकणेक्षणा वभूव ॥ १० ॥
 प्रकटय पुलिनानि दर्शयाम्भोभ्रमणमुदञ्चय निर्भरं तरङ्गान् ।
 घनजघनगभीरनामिनृत्यङ्कुटि तुलां न तथाप्युपैषि तन्व्याः ॥ ११ ॥
 नयनमिव महोत्पलं तरुण्याः सरसिजमास्यनिभं च मन्यसे यत् ।
 तदुभयमपि विभ्रमैरुमाभ्यां जितमिह वल्गसि किं वृथोद्वहन्ती ॥ १२ ॥
 इति मुद्गरपरैर्यथार्थमुक्ता क्षणमपि न स्थिरतां दधौ ह्रियेव ।
 गिरिविवरतलान्यधोमुखी सा परमपराब्धिवधूर्द्दुतं जगाम १३ (कलापकम्)
 प्रकटितपुलकेव सा स्रवन्ती विदलितशैवलराजिमञ्जरीभिः ।
 सरलिततरलोर्मिबाहुदण्डा प्रणयभरादिव दातुमङ्गपालिम् ॥ १४ ॥
 स्मितमिव नवफेनमुद्गहन्ती प्रथममनल्पसरोजकल्पितार्था ।
 कलविहगरवैरिवालपन्ती व्यतनुत पाथमिवाम्बुभिर्नधूनाम् १५ (युग्मम्)
 उपनदि पुलिने प्रियस्य मुक्तामणिमयमूपणभाजि वक्षसीव ।
 स्वयमुपरि निपत्य कापि रागान्मुहुरिह लोलयति स चञ्चलाक्षी ॥ १६ ॥

प्रणिहितमनसो मृगेक्षणानां चटुलविवावितनेत्रविभ्रमेपु ।
 प्रविदपुरधिकस्पृहां हृदिन्यां चलशफरीस्फुरिते क्षणं युवानः ॥१७॥
 उपनदि नलिनीवनेषु गुञ्जत्यलिनि निमीलितलोचनः कुरङ्गः ।
 तटगतमपि नो ददर्श सैन्यं नहि विषयान्धमतिः किमप्यवेति ॥१८॥
 कथमपि तटिनीमगाहमानाश्चकितदृशः प्रतिमाछलेन तन्व्यः ।
 इह पयसि भुजावलम्बनाथं समभिसृता इव वारिदेवताभिः ॥ १९ ॥
 अधिगतनदमप्यगाधभावंः सलिलविहारपरिच्छदं वहन्त्यः ।
 प्रणयिभिरथ धार्यमाणहस्ताः प्रविविगुरम्भसि कातरास्तरुण्यः ॥ २० ॥
 अविरल्पलितायमानफेनं वेलिनमिवोर्मिभिरङ्गमुद्रहन्ती ।
 जतुबहलवधूपदप्रहारैरजनि सरिज्जरती रूपेव रक्ता ॥ २१ ॥
 ध्वनिविजितगुणोऽप्यनेकधायं रटति पुरः कथमत्रपो मरालः ।
 इति समुचितवेदिनेय तन्व्याः स्थितमिह वारिणि नूपुरेण तूष्णीम् ॥२२॥
 प्रसरति जललीलया जनेऽस्मिन्विसवदनो दिवमुत्पपात हंसः ।
 नवपरिभवलेखभृञ्जलिन्या प्रहित इवांशुमते प्रियाय दूतः ॥ २३ ॥
 पृथुतरजघनैर्नितम्बिनीनां स्वलितगतिः पयसामभूत्प्रवाहः ।
 अधिगतवनितानितम्बभारः कथमथवा सरसः पुरः प्रयाति ॥ २४ ॥
 अपहृतवसने जडेन लौल्याज्जघनशिलाफलके नितम्बवत्याः ।
 करजलिपिपदात्तदाविरासीद्विपमशरस्य जगज्जयप्रशक्तिः ॥ २५ ॥
 कथमधिकगुणं करं मृगाक्षी क्षिपति मर्याह वनान्तमाश्रितायाम् ।
 इति विदितपराभवेव लक्ष्मीः सपदि सरोजनिवासमुत्ससर्ज ॥ २६ ॥
 निवसनमिव शैवलं निरस्य स्पृशति जने नवसङ्गमाजि मध्यम् ।
 वदनमिव पिघातुमुद्यतोर्मिप्रसरकराथ सरिद्वधूश्चकम्पे ॥ २७ ॥

पृथुतरजघनैर्विलोड्यमाना युवतिजनैः कल्पत्वमाश्रयन्ती ।
 स्वपुलिनमुपसर्पिभिः पयोभिः सरिदुपगोपयति स्म लज्जितेव ॥ २८ ॥
 प्रतियुवति निपेव्य नाभिरन्ध्रेष्वभिनवविन्ध्यदरीप्रवेशलीलाम् ।
 अभजत गुरुगण्डशैलयुक्त्या स्तनकलशाप्रविघट्टनानि रेवा ॥ २९ ॥
 वरतनुजघनाहतैर्गभीरप्रकृतिभिरप्यतिचुक्षुमे पयोभिः ।
 इह विकृतिमुपैति पण्डितोऽपि प्रणयवतीपु न किं जडस्वभावः ॥ ३० ॥
 समसिचत मुहुर्मुहुः कुचाग्रं करसलिलैर्दयितो विमुग्धवध्वाः ।
 मृदुतरहृदयस्थलीप्ररूढसरनवकल्पतरोरिवाभिवृद्धये ॥ ३१ ॥
 स्तनतटपरिघट्टितैः पयोभिः सपदि गले परिरेभिरे तरुण्यः ।
 अधिगतहृदया मनस्विनीनां किमु विलसन्मकरध्वजा न कुर्वुः ॥ ३२ ॥
 हृदि निहितघटेव बद्धतुम्बीफललुलिताङ्गलतेव कापि तन्नी ।
 इह पयसि सविभ्रमं तरन्ती पृथुलकुचोचयशालिनी राज ॥ ३३ ॥
 तटमनयत चारुचम्पकानां सजमवलागलविच्युतां तरङ्गैः ।
 निजदयितरिपोरिवैर्ववहेः प्रचुरशिखापरिशङ्कया स्रवन्ती ॥ ३४ ॥
 प्रियतमकरकल्पितेऽङ्गरागे प्रथममगात्र तथा क्लमं सपत्नी ।
 अनुनदि सलिलैर्यथापनीते नखपदमण्डनवीक्षणान्मृगाक्ष्याः ॥ ३५ ॥
 नवनखपदराजिरम्बुजाक्ष्या हृदि जलविन्दुकरम्बिता वमासे ।
 वरसरिदुपदौकितप्रवालव्यतिकरदन्तुररत्नकण्ठिकेव ॥ ३६ ॥
 सरभसमधिपेन सिच्यमाने पृथुलपयोधरमण्डले प्रियायाः ।
 श्रमसलिलमिपात्सखेदमश्रुण्यहह मुमोच कुचद्वयं सपत्न्याः ॥ ३७ ॥
 प्रियकरसलिलोक्षितातिपीनस्तनकलशोत्थितसीकरैस्तरुण्याः ।
 प्रतियुवतिरथत्रेसारमग्राक्षरनिकरैरिव ताडिता मुमूर्च्छ ॥ ३८ ॥
 अहमिह गुल्लञ्जया हतोऽस्मि अमर विवेकनिधिस्त्वमेक एव ।
 मुसमनु सुमुखीकरौ धुनाना यदुपजनं भवता मुहुश्चुम्बे ॥ ३९ ॥

इति सरसिरुह्रमोत्प्रियाणामनुसरते वंदनानि पदपदाय ।
रतिरसरसिकोऽपि लज्जमानः किमपि हृदि स्पृह्यांबभूव कामी ॥ ४० ॥
(युग्मम्)

प्रियकरसलिलैर्मनस्विनीनां न्यशमि हृदि प्रवलोऽपि मन्युवहिः ।
अविरलमलिनाञ्जनप्रवाहो नयनयुगान्निरगादिवास्य धूमः ॥ ४१ ॥
अपहृतवसने जलैर्नितम्बे निहितदृशं करकेलिपङ्कजेन ।
प्रियमुरसि विनिघ्नती सरस्य स्फुटमकरोत्कुसुमायुधत्वमेका ॥ ४२ ॥
मुखतुहिनकरेऽपि संहतेन स्तनयुगलेन तुलां कुतोऽधिरूढे ।
इति जघनहतं पयो वधूनां रजनिवियोगिविहंगमौ निरासे ॥ ४३ ॥
सरमसमिह यत्तटात्तन्त्यः प्रविशिशुरन्तरशङ्कितास्तरुण्यः ।
घनपुलक इवाशयो जलानां तदुदितवुद्बुदविन्दुभिर्वभूव ॥ ४४ ॥
प्रियकरविहितामृताभिपेकैरुरसि हरानलदग्धविग्रहोऽपि ।
प्रतिफलितचलद्विरेफदम्भादजनि सजीव इव सरस्तरुण्याः ॥ ४५ ॥
निपतितमरविन्दमङ्गनायाः श्रवणतटादतिदुर्लभोपभोगात् ।
मधुकरनिकरस्वनैर्विलोले पयसि शुचेव समाकुलं रुरोद ॥ ४६ ॥
अविरललहरीप्रसार्यमाणैस्तरलदृशश्चकितेव केशजालैः ।
स्तनकलशतटान्ममज्ज पत्रान्तरमकरी सरितः पयस्यगाधे ॥ ४७ ॥
अभजत जघनं जघान वक्षस्तरलतरङ्गकरैश्चकर्ष केशान् ।
विट इव जलराशिरङ्गनानां सरमसपाणिपुटाहतक्षुकूज ॥ ४८ ॥
मुखमपहृतपत्रमङ्गनानां प्रवलजलैरवलोक्य शङ्कितेव ।
सरिदकृत पुनस्तदर्थमूर्ध्निप्रसरकरार्पितशेवलप्ररोहैः ॥ ४९ ॥
सपदि वरतनोरतन्यतान्तर्ये इह परिष्वजता जडेन रागः ।
स किल विमलयोर्युगे तदक्ष्णोः स्फटिक इव प्रकटीबभूव तस्याः ॥ ५० ॥

निरलकमपवस्त्रमस्तमाल्यं क्षततिलकं च्युतयावकाधरौष्टम् ।
 सह दयिततमैर्निपेव्यमाणं सुरतमिवाम्बु मुदेऽभवद्वधूनाम् ॥ ५१ ॥
 श्रवणपथरतापि कामिनीनां विशदगुणाप्यपदूपणापि दृष्टिः ।
 अभजत जडसंगमेन रागं धिगाधिकनीचरताश्रयं जनानाम् ॥ ५२ ॥ -
 धुतकरवलयस्वनं निशम्य प्रतियुवतेरलिखण्डिताधरायाः ।
 आविहितकथया कयापि सेष्यं विवलितकंधरमैक्षि जीवितेशः ॥ ५३ ॥
 अकल्पतरवारिभिर्विभिन्नास्त्रमिनवपत्रलतासु कामिनीनाम् ।
 नखपदविततिर्दधौ कुचान्तर्भुवि परिशेषितरक्तकन्दलीलाम् ॥ ५४ ॥
 अविरतजलकेलिलोलकान्तास्तनकलशच्युतकुङ्कुमैस्तादानीम् ।
 कृतब्रह्मविलेपनेव रेवा पतिमकरोत्सरितामतीव रक्तम् ॥ ५५ ॥
 अहमुदयवता जनेन नीचैः पथनिरतापि यदृच्छयोपभुक्ता ।
 इति सरलितवीचिबाहुदण्डा प्रमदभरादिव वाहिनी ननर्त ॥ ५६ ॥
 दिनमंबलमथो गृहान्प्रयाथ क्षणमहमप्यभयं भजामि कान्तम् ।
 इति करुणरुतेन चक्रवाक्या समभिहिता इव ताः प्रयातुमीषुः ॥ ५७ ॥
 इति कृतजलकेलिकौतुकास्ताः सह दयितैः सुदृशस्ततोऽवतेरुः ।
 कल्पितहृदयस्तदा नदोऽपि प्रकटमभूदिव तद्वियोगदुःखैः ॥ ५८ ॥
 जलविहरणकेलिमुत्सृजन्त्याः कचनिचय. क्षरदम्बुरम्बुजाक्ष्याः ।
 परिविदितनितम्बसङ्गसौख्यः पुनरपि बन्धमियेव रोदिति स्म ॥ ५९ ॥
 मुखशशिविसुखीकृतावतारे सतमसि पक्ष इवोच्चये कचानाम् ।
 अविरलजलबिन्दवस्तदानीमुडुनिकरा इव रेजिरे वधूनाम् ॥ ६० ॥
 प्रणयमथ जलाविलांगुकानां मुमुचुरुदारदृशः क्षणात्तदानीम् ।
 ध्रुवमवगणयन्ति जाड्यभीत्या स्वयमपि नीरसमागतं विदग्धाः ॥ ६१ ॥
 अतिशयपरिभोगतोऽम्बुलीलारसमयतामिव सुभ्रुवोऽभिजग्मुः ।
 सितसिचयपदाद्यदुत्तरं पुनरपि भेजुरिमाः पय.पयोधिम् ॥ ६२ ॥

१. केशकोटिल्यराहिल्यात्. २. समाप्तप्रायम्. ३. नीर-समागतम्. ४. नीरस-भागतम्.

इति सरसिरुहभ्रमात्प्रियाणामनुसरते वदनानि पद्मपादय ।
 रतिरसरसिकोऽपि लज्जमान किमपि हृदि स्पृहयावभूव कामी ॥ ४० ॥
 (युग्मम्)

प्रियकरसलिलैर्मनस्विनीना न्यशमि हृदि प्रबलोऽपि मन्युवह्निः ।
 अविरलमलिनाञ्जनप्रवाहो नयनयुगाक्षिरगादिवास्य धूम ॥ ४१ ॥
 अपहृतवसने जलैर्नतम्बे निहितदृश करकेलिपङ्कजेन ।
 प्रियमुरसि विनिभ्रती सरस्य स्फुटमकरोत्कुसुमायुधत्वमेका ॥ ४२ ॥
 मुखतुहिनकरेऽपि सहतेन स्तनयुगलेन तुला कुतोऽधिरूढे ।
 इति जघनहत पयो वधूना रजनिवियोगिविहगमौ निरासे ॥ ४३ ॥
 सरभसमिह यत्तटात्पतन्त्य प्रविविशुरन्तरशङ्कितास्तरुष्य ।
 घनपुलक इवाशयो जलाना तदुदित्तुदुदनिन्दुभिर्नभूव ॥ ४४ ॥
 प्रियकरविहितामृताभिषेकैरुरसि हरानलदग्धविग्रहोऽपि ।
 प्रतिफलितचलद्विरेफदम्भादननि सनीव इव सरस्तरुष्या ॥ ४५ ॥
 निपतितभरविन्दमङ्गनाया श्रवणतटादतिदुर्लभोपमोगात् ।
 मधुकरनिकरखनैर्विलोले पयसि शुचेव समाकुलं रुरोद ॥ ४६ ॥
 अविरललहरीप्रसार्यमाणैस्तरलदृशश्चकितेव केशजालै ।
 स्तनकलशतटान्ममञ्ज पद्मान्तरमकरी सरित पयस्वगाधे ॥ ४७ ॥
 अभजत जघन जघान वक्षस्तरलतरङ्गकरैश्चकर्ष केशान् ।
 विट इव जलराशिरङ्गनाना सरभसपाणिपुटाहतक्षुकूज ॥ ४८ ॥
 मुखमपहृतपद्मङ्गनाना प्रवलनैरवलोक्य शङ्कितेव ।
 सरिदकृत पुनस्तदर्थमूर्मिप्रसरकरार्पितशेवलप्ररोहै ॥ ४९ ॥
 सपदि वरतनोरतन्पतान्तर्य इह परिष्वत्ता जडेन राग ।
 स किल विमलयोर्युगे तदक्ष्णो स्फटिक इव प्रकटीवभूव तस्या ॥ ५० ॥

निरैलकमपवस्त्रमस्तमाल्यं क्षततिलकं च्युतयावकाधरौष्टम् ।
 सह द्रयिततमैर्निषेव्यमाणं सुरतमिवाम्बु मुदेऽभवद्बधूनाम् ॥ ५१ ॥
 श्रवणपथरतापि कामिनीनां विशदगुणाप्यपदूपणापि दृष्टिः ।
 अभजत जडसंगमेन रागं धिगाधिकनीचरताश्रयं जनानाम् ॥ ५२ ॥ -
 धुतकरवलयस्त्रनं निशम्य प्रतियुवतेरलिखण्डिताधरायाः ।
 अविहितकथया कयापि सेष्यं विवलितकंधरमैक्षि जीवितेशः ॥ ५३ ॥
 अरुल्लुपतरवारिभिर्विभिन्नास्वभिनवपत्रलतासु कामिनीनाम् ।
 नखपदविततिर्दधौ कुचान्तर्भुवि परिशेषितरक्तकन्दलीलाम् ॥ ५४ ॥
 अविरतजलकेलिलोलकान्तास्तनकलशच्युतकुङ्कुमैस्तदानीम् ।
 कृतत्रहलविलेपनेव रेवा पतिमकरोत्सरितामतीव रक्तम् ॥ ५५ ॥
 अहमुदयवता जनेन नीचैः पथनिरतापि यद्वच्छयोपमुक्ता ।
 इति सरलितवीचिबाहुदण्डा प्रमदभरादिव वाहिनी ननर्त ॥ ५६ ॥
 दिनमेवलमथो गृहान्प्रयाथ क्षणमहमप्यभयं भजामि कान्तम् ।
 इति करुणरुतेन चक्रवाक्या समभिहिता इव ताः प्रयातुमीषुः ॥ ५७ ॥
 इति कृतजलकेलिकौतुकास्ताः सह द्रयितैः सुदृशस्ततोऽवतेरुः ।
 कलुपितहृदयस्तदा नदोऽपि प्रकटमभूदिव तद्वियोगदुःखैः ॥ ५८ ॥
 जलविहरणकेलिमुत्सृजन्त्याः कचनिचयः क्षरदम्बुरम्बुजाश्याः ।
 परिविदितनितम्बसङ्गसौख्यः पुनरपि बन्धभियेव रोदिति स्म ॥ ५९ ॥
 मुखशशिधिमुखीकृतावतारे सतमसि पक्ष इवोच्चये कचानाम् ।
 अविरलजलविन्दवस्तदानीमुडुनिकरा इव रेजिरे बधूनाम् ॥ ६० ॥
 प्रणयमथ जलाविलांशुकानां मुमुचुरुदारदृशः क्षणात्तदानीम् ।
 ध्रुवमवगणयन्ति जाड्यभीत्या स्वयमपि नीरसमागतं विदग्धाः ॥ ६१ ॥
 अतिशयपरिभोगतोऽम्बुलीलारसमयतामिव मुमुवोऽभिजग्मुः ।
 सितसिचयपदाद्यदुत्तरङ्गं पुनरपि भेजुरिमाः पयःपयोधिम् ॥ ६२ ॥

१. केशकाटिल्यराहित्यात्. २. समाप्तप्रायम्. ३. नीर-समागतम्. ४. नीरसं-भागतम्.

भ्रूदपहतककणापि काम करकलितामलकङ्कणा तदानीम् ।
 कचनिचयविभूषितापि चित्र विकचसरोजमुखी रराज काचित् ॥ ६३ ॥
 अनुकलितगुणस्य सौमनस्य प्रकटमभूत्कुसुमोच्चयस्य तेन ।
 अहमहमिकया स्वय वधूर्भिर्यदयमघार्यत मूर्ध्नि सभ्रमेण ॥ ६४ ॥
 समुचितसमयेन मन्मथस्य त्रिभुवनराज्यपदे प्रतिष्ठितस्य ।
 मृगमदतिलकच्छलान्मृगाक्षी न्यधित मुखे नवनीलमातपत्रम् ॥ ६५ ॥
 अभिनवशयिनो भ्रमेण भा भ्रूमम वदनेन समागतो मृगस्य ।
 श्रवणगतमितीव कापि पाशद्वयमकरोन्मणिकुण्डलच्छलेन ॥ ६६ ॥
 मृगमदघनसारसारपङ्कस्तवकितकुम्भनिभस्तनी सखीनाम् ।
 हृदि मदनगनेन्द्रमात्तधूलीमदमिव काचिददर्शयत्कृशाङ्गी ॥ ६७ ॥
 लवणिमरसपूर्णनाभिवापीमनु जलयद्वघटीगुणोपमानम् ।
 निरवधि दधती कयापि मुक्तामणिमयहारलता न्यधायि कण्ठे ॥ ६८ ॥
 अभिमुखमभिदह्यमानकृष्णागुरघनधूमचयच्छलेन तन्व्य ।
 स्तरपरवशवल्लभाभिसारोत्सुकमनस परिरेभिरे तमासि ॥ ६९ ॥

रतिरमणविलासोल्लासलीलासु लोला

किमपि किमपि चित्ते चिन्तयन्त्यस्तरप्य ।

प्रविरचितविचित्रोदारशृङ्गारसारा

सह निजनिजनाथे स्वानि धामानि जग्मु ॥ ७० ॥

इत्थ वारिविहारकेलिलालितश्रोणीदुकूलाञ्चला

वीक्ष्यैता परयोपित सुकृतधूर्धुर्यो जगद्धान्धव ।

तद्दोषोपचयप्रमार्जनविधौ दत्ताशय साशुको

ऽप्यधि स्नातुमिवापर दिनमणिस्तत्कालमेवागमत् ॥ ७१ ॥

इति महाकविधीहरिचन्द्रविरचिते धर्मशमाभ्युदये महाकाव्ये त्रयोदश सर्ग ।

चतुर्दशः सर्गः ।

स्वं सप्तधा स्यन्दनसप्तदम्भात्कृत्वा समाराधयतोऽथ वृद्धये ।
 ध्वान्तस्य भानुः कृपयेव दातुं प्रस्तावमस्ताचलसंमुखोऽमूत् ॥ १ ॥
 अपास्य पूर्वामभिसर्तुकामो गुप्तां दिशं पाशधरेण सूर्यः ।
 विलम्बमानापसरन्मयूरैः पपात पाशैरिव कृप्यमाणः ॥ २ ॥
 खैराभिसारोत्सवसंनिरोधात्क्रोधोद्भुराणामिव बन्धकीनाम् ।
 अर्कस्तदा रक्तकटाक्षलक्षच्छटाभिराताप्ररुचिर्बभूव ॥ ३ ॥
 तां पूर्वगोत्रस्थितिमप्यपास्य यद्धारुणीं नीचरतः सिपेवे ।
 स्वसंनिधानादपसार्यते सा महीयसा तेन विहायसार्कः ॥ ४ ॥
 यथा यथा चण्डरुचिः प्रतीच्यां संतापमुत्सृज्य बभूव रक्तः ।
 स्पर्धानुबन्धादिव कामिनोऽपि तथा तथा प्रेमवतीष्वरज्यन् ॥ ५ ॥
 प्राप्तं पुनः प्रैत्यगमोपधीषु न्यासीचकारात्मरुचोऽत्र कञ्चित् ।
 शेषा रविः स्थापयितुं दिनान्ते यियासुरस्ताचलमाजगाम ॥ ६ ॥
 मूर्ध्निव लीलावनकुन्तलाद्ये तिष्ठन्भुवो भानुरिहास्तशैले ।
 चूडामणित्वं प्रययौ दिनान्तेऽप्यहो महत्त्वं महतामचिन्त्यम् ॥ ७ ॥
 अस्ताद्रिमारुह्य रविः पयोधौ कैवर्तवत्क्षिप्तकराप्रजालः ।
 आरूप्य चिक्षेप नमस्तटेऽसौ क्रमात्कुलीरं मकरं च मीनम् ॥ ८ ॥
 आविर्भवद्भ्रान्तकृपाणयष्ट्या छिन्नेव मूले दिनवह्निरुच्चैः ।
 सस्तांशुमत्पकफला पतन्ती सद्यो जगद्व्याकुलमाततान ॥ ९ ॥
 विन्धेऽर्धमग्ने सवितुः पयोधौ प्रोद्धृत्पोतन्नममादधाने ।
 लोलांशुकाष्ठाप्रविलम्बिताहः सांयात्रिकेणाम्बुनि मङ्गुमीपे ॥ १० ॥
 भूयो जगद्भूषणमेव कर्तुं तप्तं सुवर्णोज्ज्वलभानुगोलम् ।
 करामसदंशपृतं पयोधेक्षिक्षेप नीरे विधिहेमकारः ॥ ११ ॥

आवर्तगर्तान्तरसौ पयोधेर्न्यधीयत स्यन्दनवाहवैपै ।
 आकृष्य शूरोऽपि तम समूहेरहो दुरन्तो बलिना विरोध ॥ १२ ॥
 प्रवासिना तद्विरहाक्षमेव सूर्येण पत्यारुणकान्तिदम्भात् ।
 दत्त्वालये पत्रकपाटमुद्रा ययौ सहाम्भोजवनस्य लक्ष्मी ॥ १३ ॥
 दिशा समानेऽपि वियोगदु खे पूर्वेव पूर्वं यदमृद्विवर्णा ।
 तेनात्मनि प्रेम रवेरतुल्य प्रवासिनोऽनक्षरमाचक्षे ॥ १४ ॥
 कामस्तदानीं मिथुनानि शीघ्र प्रत्येकमेक प्रजहार बाणै ।
 न लक्ष्यशुद्धिर्निबिडान्धकारे भविष्यतीत्याहितचेतसेव ॥ १५ ॥
 अन्योन्यदत्त विसखण्डमास्ये रथाङ्गनाम्नोर्युगल प्रयत्नात् ।
 साय वियोगाद्भुतमुत्पतिष्णोर्जावस्य वज्राग्लवद्भार ॥ १६ ॥
 लब्ध्वा पयोमज्जनपूर्वमब्धे रम्याशुकप्रावरण दिनान्ते ।
 मित्रेण दूराध्वचरेण मुक्त वर्तमान्वर ध्वान्तमलीमस तत् ॥ १७ ॥
 निर्मज्ज्य सिन्धो सवितुर्दिनान्ते वृथोऽदुरलोद्धरणाय यत्न ।
 यत्त्करस्पर्शमवाप्य जम्मुर्भूयोऽपि रत्नाकरमेव तानि ॥ १८ ॥
 मित्रं क्वचित्कूटनिधिर्निघते वसूनि हृत्वेत्युदितापवाद ।
 सध्यामथोदीरितरागरक्ता शस्त्रीमिवान्तर्निदधेऽस्तशैल ॥ १९ ॥
 प्रदोपपञ्चास्यचपेटयोच्चैरनुक्तमुक्तोज्ज्वलतारकौघ ।
 ध्वस्तो नभ प्रौढगजस्य भास्वत्कुम्भोपरश्चेन्दुमिषादुदस्त ॥ २० ॥
 अथास्तसंध्यारुधिराणि पातु विस्तारिताराभरदन्तुरास्य ।
 वेतालवत्कालकरालमूर्ति समुज्जृम्भे सहसान्धकार ॥ २१ ॥
 अस्ताचलात्कालवलीमुखेन क्षिप्ते मधुच्छन्न इवार्कविम्बे ।
 उड्डीयमानैरिव चञ्चरीकैर्निरन्तर व्यापि नभस्तमोभि ॥ २२ ॥

१ यथा क्वचिच्छन्ननिधानो मित्रद्रोही इव्य गृहीत्वा मित्रं घातयति, रज्जु
 क्षिप्तं कार्यकारिणीं छुरिकां च पिदधाति तद्वत्

अन्यं जलाधारमितः प्रविष्टे कुतोऽपि हंसे सहिते सहायैः ।
 नमःसरोऽच्छेदगरीयसीमिश्रञ्जं तमःशैवलमञ्जरीभिः ॥ २३ ॥
 अस्तं गते भासति जीवितेशे विकीर्णकेशेव तमःसमूहैः ।
 ताराश्रुविन्दुप्रकरैर्वियोगदुःखादिव द्यौ रुदती रराज ॥ २४ ॥
 तेजोनिरम्नाद्विजराजजीवे गते जगत्तापिनि तिग्मरश्मौ ।
 तद्वासहस्यं तमसा विशुद्ध्यै द्यौर्गोमयेनेव विलिम्पति स्म ॥ २५ ॥
 नूनं महो ध्वान्तभयादिवान्तश्चित्ते निलीनं परिहृत्य चक्षुः ।
 यचेत्सैवेक्षणनिर्व्यपेक्षमद्राक्षुरुच्चावचमत्र लोकाः ॥ २६ ॥
 आज्ञामतिक्रम्य मनोभवस्य यियासतां सत्वरमध्वगानाम् ।
 पुनस्तदा नीलशिलामयोच्चपाकारवन्धाधितमन्धकारैः ॥ २७ ॥
 लब्ध्या समृद्धिं रतये स्वमावान्मलीमसानां मलिना भवन्ति ।
 यत्प्रांमुला दस्युनिशाचराणामभून्मुदे केवलमन्धकारः ॥ २८ ॥
 तथाविधे सूचिमुस्त्राप्रभेधे जातेऽन्धकारे वसति प्रियस्य ।
 हृत्कक्षलग्नम्भरदाहवद्विविशातमार्गेव जगाम काचित् ॥ २९ ॥
 संचार्यमाणा निदिश कामिनीभिर्गृहाद्गृहं रेजुरमी प्रदीपाः ।
 तेजोगुणद्वेषितया प्रवृद्धेन्ममोभिरान्ध्य गमिता इमोद्यैः ॥ ३० ॥
 दधुर्वधूभिर्निदिशा सागिलापमुह्यसितप्रांशुशिरसाः प्रदीपाः ।
 प्रत्यालये ऋध्यदनद्भुक्तप्रोत्तनाराचनिकायन्त्रीलाम् ॥ ३१ ॥
 पूर्वाद्रिभित्त्यन्तरितोऽथ रागात्स्वप्नापनायोपपत्तिः किलेन्दुः ।
 पुरंदराणाभिमुत्तं करामैश्चिशेष ताग्वूलनिमां स्वकान्तिम् ॥ ३२ ॥
 मेरावणेन प्रतिदन्तिबुद्ध्या क्षते तमोभ्यामलपूर्वशैले ।
 प्राची तटोत्थैरिव धातुचूर्णैरिन्द्रोः करामैश्चुरिता रराज ॥ ३३ ॥
 उदंशुमत्या फल्ग्या हिमाशोः कोदण्डपट्ट्यापितृषाणमेव ।
 भेषुं तनस्योमगजेन्द्रनासीदापद्मसंभान इमोदयाद्रिः ॥ ३४ ॥

व्यापारितेनेन्द्रककुब्भवान्या हत्वार्धचन्द्रेण तमोलुलायम् ।
 कीलालधारा इव तस्य शोणा प्रसारिता दिक्षु रुच क्षणेन ॥ ३५ ॥
 अधोदितेन्दो शुकचञ्चुरक्त वपु स्तनामोग इवोदयाद्रौ ।
 प्राच्या प्रदोषेण समागताया क्षत नखस्येव तदावभासे ॥ ३६ ॥
 इन्दुर्यदन्यासु कला क्रमेण तिथिष्वशेषा अपि पौर्णमास्याम् ।
 घृते स्म तद्वेद्मि गुणान्पुरघ्नीप्रेमानुरूप पुरुषो व्यनक्ति ॥ ३७ ॥
 उद्धर्तुमुद्दामतमिस्रपङ्काद्घोमापि कारुष्यनिधि पिशङ्ग ।
 भृद्भारलीलाकिणकालिकाङ्ग सिन्धो शशी कूर्म इवोज्जगाम ॥ ३८ ॥
 मुख निमीलन्नयनारविन्द कलानिधौ चुम्बति राज्ञि रागात् ।
 गलत्तमोनीलदुकूलबन्धा श्यामाद्रवचन्द्रमणिच्छलेन ॥ ३९ ॥
 एकत्र नक्षत्रपति स्वशक्त्या निशाचरोऽन्यत्र दुनोति वायु ।
 निमील्य नेत्राब्जमत कथचित्पत्युर्वियोग नलिनी विपेदे ॥ ४० ॥
 लेभे शशी शोणरुच किरातैयो बाणविद्वेण इवोदयाद्रौ ।
 अग्रेऽवदातद्युतिरङ्गनाना धौत स हर्पाश्रुजलैरिवासीत् ॥ ४१ ॥
 रात्रौ नभश्चत्वरमापतन्तमुद्वेल्लदुल्लोलभुज पयोधि ।
 तनूजमिन्दु सुतवत्सलत्वादुत्सङ्गमानेतुमिवोल्लास ॥ ४२ ॥
 तथाश्रुवानेन जगन्महोभि कृतस्तनीयाञ्शशिनान्धकार ।
 मन्ये यथास्यैव कलङ्कदम्भादनन्यगामी शरण प्रपेदे ॥ ४३ ॥
 कुमुद्वतीविभ्रमहासकेलिं कर्तुं प्रवृत्ते भृशमोपधीशे ।
 प्रमावभाजा ज्वलति स रात्रौ महौपधीना ततिरीर्ष्ययेव ॥ ४४ ॥
 दिवार्कतप्तै कुमुदै मुहत्वात्प्रकाश्यमाने हृदये सिताशु ।
 उत्साततत्पक्षसरोजमूलो रूपेव रेजे लसमानरश्मि ॥ ४५ ॥
 विलासिनीचित्करण्डिकाया जगद्भ्रमात्स्त्रिन्न इवाहि सुप्त ।
 उत्थाप्यते स द्रुतमशुदण्डै सताढ्य चन्द्रेण रतेर्भुजग ॥ ४६ ॥

शशी जगत्ताडनकुण्ठितानां निर्शानपट्टः सरमार्गणानाम् ।
 उत्तेजितांस्तान्यदनेन भूयो व्यापारयामास जगत्सु कामः ॥ ४७ ॥
 कर्पूरपूरैरिव चन्दनात्त्वैर्मालकलपैरिव मालतीनाम् ।
 द्यौर्दक्षिणेनेव समं धरिष्व्या प्रसाधिता चन्द्रमसा कराग्रैः ॥ ४८ ॥
 वयुः सुधांशोः सरपार्थिवस्य मानातपच्छेदि सितातपत्रम् ।
 धनेन कामास्पदमानिनीनां छाया परा कापि मुखे यदासीत् ॥ ४९ ॥
 किमप्यहो घाष्टर्धमचिन्त्यमस्य पश्यन्तु चन्द्रस्य कलङ्कभाजः ।
 यदेष निर्दोषतया जितोऽपि तस्यौ पुरस्तात्तृणीमुखानाम् ॥ ५० ॥
 यन्मन्दमन्दं वहलान्धकारे मनो जगामाभिमुखं प्रियस्य ।
 तन्मानिनीनामुदिते मृगाङ्के मार्गोपलम्भादिव धावति स ॥ ५१ ॥
 तावत्सती स्त्री ध्रुवमन्यपुंसो हस्ताग्रसंस्पर्शसद्वा न यावत् ।
 स्पृष्टा कराग्रैः कमला तथा हि त्यक्त्वाविन्दाभिससार चन्द्रम् ॥ ५२ ॥
 उपात्तारामणिभूषणाभिरायाति पत्यौ निलये कलानाम् ।
 कान्ताजनो दिग्भरिवोपदिष्टं प्रचक्रमेऽथ प्रतिकर्म कर्तुम् ॥ ५३ ॥
 जनैरमूल्यस्य क्रियन्ममेदं हैमं तुलाकोटियुगं निबद्धम् ।
 इत्यम्बुजाक्ष्या नवयावकाद्रं रूपेव रक्तं पदयुग्ममासीत् ॥ ५४ ॥
 त्रिनेत्रभालानलदाहविभ्यत्कंदर्पलीलानगरस्य हैमम् ।
 प्राकारमुच्चैर्जघनस्य पार्श्वे ववन्ध काचिद्रशानाञ्जलेन ॥ ५५ ॥
 पयोधराणामुदयः प्रसर्पद्धारानुबन्धेन विलासिनीनाम् ।
 विशेषतः कस्य मलीमसास्यो न दीप्रभावोन्नतिमाततान ॥ ५६ ॥
 चन्द्रोदयोञ्जृम्भितरागवार्धेर्वलाग्रकल्लोलमिवोद्दन्तम् ।
 श्वासैः सकम्प निशि मानिनीनां मेने, जनो यावत्करक्तमोष्ठम् ॥ ५७ ॥

१. तीक्ष्णीकरणपापाण . २. नायकविशेषेण . ३. प्रसर्पत्-धारानुबन्धेन; प्रसर्प-
 त् धारानुबन्धेन . ४. न दीप्रभावोन्नतिम् . दीप्रभावः कामोद्रेक ; नदी-

कायस्य एव स्मर एष कृत्वा हृग्लेखनी कज्जोलमञ्जुलां यः ।
 शृङ्गारसाम्राज्यविभोगपत्रं तारुण्यलक्ष्म्याः सुदृशो लिलेख ॥ ५८ ॥
 श्लक्ष्णं यदेवावरणाय दध्रे नितम्बिनीभिर्नवमुलसन्त्या ।
 क्रोधादिवोच्छृङ्खलया तदङ्गकान्त्यात्मनान्तर्निदधे दुकूलम् ॥ ५९ ॥
 आरोप्य चित्रा वरपत्रवल्लीः श्रीखण्डसारं तिलकं प्रकाश्य ।
 नारङ्गपुंनागनिपेवणीया कयापि चक्रे नवकाननश्रीः ॥ ६० ॥
 आदाय नेपथ्यमथोत्सुकोऽयं कान्ताजनः कान्तमतिप्रगल्भाः ।
 मूर्ता इवाज्ञाः स्मरभूमिभर्तुरलङ्घनीयाः प्रजिघाय दूतीः ॥ ६१ ॥
 गच्छ त्वमाच्छादितदैन्यमन्यव्याजेन तस्यापसदस्य पार्श्वे ।
 ज्ञात्वाशयं ब्रूहि किल प्रसङ्गात्तथा यथासिंल्लघिमा न मे स्यात् ॥ ६२ ॥
 यद्वा निवेद्य प्रणयं प्रकाश्य दुःखं निपत्य क्रमयोरपि त्वम् ।
 प्रियं तमत्रानय दूति यस्मात्क्षीणो जनः किं न करोत्यकृत्यम् ॥ ६३ ॥
 नार्थी स्वदोषं यदि वाधिगच्छत्यालि त्वमेवात्र ततः प्रमाणम् ।
 इत्याकुला काचिदनङ्गतापादभिप्रियं संदिदिशे वयस्याम् ६४ (कुलकम्)
 दृष्टापराधो दयितः श्रयन्ते प्राणाश्च मे सत्वरगतस्त्वम् ।
 तदत्र यत्कृत्यविधौ विदग्धा दूति त्वमेवेति जगाद काचित् ॥ ६५ ॥
 त्वद्वासवेश्माभिमुखे गवाक्षे प्रतिक्षणं चक्षुरनुक्षिपन्ती ।
 त्वद्रूपमालिख्य मुहुः पतन्ती त्वत्यादयोः सा गमयत्यहानि ॥ ६६ ॥
 स्त्रीत्वादरुद्धप्रसरो यथास्यां शरैरमोघैः प्रहरत्यनङ्गः ।
 साशङ्कवत्केवलपौरुषस्थे तथा न ह्ये त्वयि किं करोति ॥ ६७ ॥
 यत्कम्पते निःश्वसितैः कवोष्णं गृह्णाति यल्लोचनमुक्तमम्भः ।
 अवैम्यनङ्गज्वरजर्जरं तत्त्वद्विप्रयोगे हृदयं मृगाक्ष्याः ॥ ६८ ॥

१. नारङ्गपुंनागो विटश्रेष्ठा ; (पक्षे) वृक्षविशेषा . २. नवका-आननश्री ;
 नव-काननश्रीः . ३. पदयोः .

आविर्बभूवुः सरसूर्यतापे हारावलीमूलजटा यथाङ्गे ।
 त्वन्नामलीना गलकन्दलीयं तथाधिकं शुष्यति चञ्चलाक्ष्याः ॥ ६९ ॥
 स्तुत्वा दिने रात्रिमहश्च रात्रौ स्तौति स सा पूर्वमपूर्वतापात् ।
 संप्रत्यहो वाञ्छति तत्र तन्नी स्यातुं न यत्रास्ति दिनं न रात्रिः ७० (युग्मम्)
 प्रगल्भतां शीतकरः स्फुरन्तु कर्णोत्पलानि प्रसरन्तु हंसाः ।
 त्वद्विप्रलम्भज्वरभाजि तस्यां वीणाप्यरीणा रणतु प्रकामम् ॥ ७१ ॥
 इत्थं घने व्यञ्जितनेत्रनीरे प्रदर्शिते प्रेम्णि सखीजनेन ।
 क्षणान्मृगाक्षी हृदयेधरस्य हंसीव सा मानसमाविवेश ॥ ७२ ॥ (कुलकम्)
 प्रकाशितप्रेमगुणैर्वचोभिराक्रम्य बद्धा हृदये सखीभिः ।
 आकृष्यमाणा इव निर्विलम्बं ययुर्युवानः सविध वधूनाम् ॥ ७३ ॥
 आः सचरन्नम्भसि वारिराशेः श्लिष्टः किमौर्वाग्मिशिखाकलापैः ।
 त्विच्चण्डचण्डद्युतिमण्डलाग्रप्रवेशसंक्रान्तकठोरतापः ॥ ७४ ॥
 अथाङ्गदम्भेन सहोदरत्वात्सोत्साहमुत्सङ्गितकालकूटः ।
 अङ्गानि यन्मुर्मुखवह्निपुञ्जभाञ्जीव मे शीतकरः करोति ॥ ७५ ॥
 इत्थं वियोगानलदाहमङ्गे निवेदयन्ती सुमुखी सखीनाम् ।
 समेयुपस्तक्ष्णमद्वितीयामजीजनत्कापि रतिं प्रियस्य ७६ (विशेषकम्)
 आयाति कान्ते हृदयं विधेयविवेकवैकल्यमगान्मृगाक्ष्याः ।
 तत्कालनिर्खिंशमनोभवास्त्रसंघातघातैरिव घूर्णमानम् ॥ ७७ ॥
 बाष्पाम्बुसंघावितपक्ष्मलेखं चक्षुः क्षणात्स्फारिततारकं च ।
 किं प्रेम मानं यदि वा मृगाक्ष्याः प्रियावलोके प्रकटीचकार ॥ ७८ ॥
 समुच्छ्वसन्नीवि गलदुकूलं स्वलत्पद्रं सकणकङ्कणं वा ।
 प्रियागमे स्थानकमायताक्ष्या विसिस्त्रिये प्रेक्ष्य सखीजनोऽपि ॥ ७९ ॥
 लावण्यमङ्गे भवती चिभार्तिं दाहश्च मेऽमृष्यवधानतोऽपि ।
 तद्ब्रूहि शृङ्गारिणि संप्रतीदं कुतस्त्वया शिक्षितमिन्द्रजालम् ॥ ८० ॥

जाड्य यदि प्राप्यमुरोजयोस्ते तद्वेपथुर्मानिनि मे कुंतस्त्य ।
 इत्युर्ध्वरश्चाटुवचासि कश्चिन्नियामकार्पाञ्च्युतमानप्रेगाम् ८१ (सुगम्)
 मानस्य गाढानुनयेन तन्व्या निर्वासितस्यापि किमस्ति शेष ।
 इतीव बोद्धुं हृदि चन्द्रनाद्रं व्यापारयामास कर विलासी ॥ ८२ ॥

सम्भ्रूभङ्ग करकिसलयोल्लासलीलाभिनीत

प्रत्यप्रार्था प्रतिविदधती विस्मयस्मेरमास्यम् ।

सा दपत्योरजनि मदनोज्जीविनी कापि गोष्ठी

यस्या मन्ये श्रणमयता जग्मुरन्येन्द्रियाणि ॥ ८३ ॥

चन्द्रे सिञ्चति चान्दनेरिव रसेराशा महोभि क्षणा-

दुन्मीलन्मकरन्दसौरभमिव प्रादाय दूतीवच ।

सोत्कण्ठ समुपेत्य कैरवमिव प्रोल्लासि कान्तामुख

खस्या केऽपि मधुव्रता इव मधून्यापातुमारैभिरे ॥ ८४ ॥

इति महाकविश्रीहरिचन्द्रविरचिते धर्मशमाभ्युदये महाकाव्ये चतुर्दश सर्ग ।

पञ्चदश सर्ग ।

भर्गभालनयनानलदग्ध मन्मथं यदधिजीवयति स्म ।

कोऽपि कल्पतरुमध्वमृत तत्पातुमारभत किंनरलोक ॥ १ ॥

शीतदीधितिविकासि सुगन्ध पत्रवद्दशनकेसरकान्तम् ।

स्त्रीमुख कुमुदवन्मधुपाना पातुमन्न मधुभाजननासीत् ॥ २ ॥

यावदाहितपरिष्फुति पात्रे चित्तमुत्तरलित मिधुनानाम् ।

तावदन्तरिह विम्बपदेन द्रागमज्जि वदनेरतिलौल्यात् ॥ ३ ॥

दन्तकान्तिशबल सविलासा साभिलाषमपिवन्मधु पात्रे ।

श्लिष्यमाणमिव सोदरभावाद्यक्तरागममृतेन तरुण्य ॥ ४ ॥

१ शैल्य श्यौष्य च २ दलयुक्तम्, (पक्षे) पत्रवल्लरीमण्डनसमेतम्

यामिनीप्रथमसंगमकाले शोणतां यदभजद्विजनाथः ।
 तन्मधूनि ललनाकरपात्रे सोऽपि नूनमपिबत्प्रतिमूर्त्या ॥ ५ ॥
 श्वासकीर्णनवनीरजरेणुच्छन्ना चपकसीधु पिबन्ती ।
 कान्तपाणिपरिमार्जनशिष्टं मानचूर्णमपि कापि मुमोच ॥ ६ ॥
 निष्ठितासवरसे मणिपात्रे पाणिशोणमणिकङ्कणभासः ।
 कापिशायनधियाशु पिबन्ती काप्यहस्यत सखीभिरमीक्षणम् ॥ ७ ॥
 यौवनेन मदनेन मदेन त्वं कृशोदरि सदाप्यसि मत्ता ।
 तद्वृथायमधुना मधुघारापानकेलिकलनास्वभियोगः ॥ ८ ॥
 पुण्डरीककमलोत्पलसारैर्यद्विवर्णमकरोत्किल वेधा ।
 किं तु कोकनदकान्ति चिकीर्षुर्नेत्रयुग्ममधुना मधुपानात् ॥ ९ ॥
 अङ्गसादमवसादितधैर्यो यो ददाति मतिमोहनमुच्चैः ।
 सोऽपि सस्पृहतया रमणीभिः सेव्यते कथमहो मधुवारः ॥ १० ॥
 सीधुपानविधिना किल कालक्षेपमेव कलयन्मदनान्वः ।
 कामिनीं रहसि कोऽपि रिरंसुश्चाटुचारुपदमित्थमवादीत् ॥ ११ ॥ (कुलकम्)
 उल्लास विनिमोलितनेत्रं यन्मृगीदृशि मधूनि पिबन्त्याम् ।
 तन्निपीतचपके स्फुरिताक्ष्यां लज्जयेव गतमञ्जमघस्तात् ॥ १२ ॥
 मद्यमन्यपुरुषेण निपीतं पीयते कथमिवेति जिहासुः ।
 चन्द्रबिम्बपरिचुम्बितमेतत्कामिना बंहिरहस्यत काचित् ॥ १३ ॥
 किं न पश्यति पतिं तव पार्श्वे घृष्ट एष सखि शीतमयूखः ।
 आसवान्तरवतीर्य यदुच्चैः पातुमाननमुपैति पुरस्तात् ॥ १४ ॥
 त्वत्प्रदष्टमथवा कथमग्रे दर्शयिष्यति मुखं स्ववधूनाम् ।
 इत्युदीक्ष्य चपके शशिविम्बं काप्यगद्यत सनर्म सखीभिः १५ (युग्मम्)
 स्त्रीमुखानि च मधूनि च पीत्वा द्वित्रिवेलमपरः कुतुकेन ।

अन्तरं महदिह प्रतिपद्य प्रीतिमासवरसेषु मुमोच ॥ १६ ॥
 विम्बितेन शशिना सह नूनं पीवरोरुभिरपीयत मद्यम् ।
 यत्तदीयहृदयान्तरलीनैर्निर्गतं सपदि मन्युतमोभिः ॥ १७ ॥
 कामहेतुरुदितो मधुदाने गोत्रभेदमकरोत्पुरतोऽन्यः ।
 सगताप्यपुरुषोत्तमबुद्ध्या श्रीर्न्यवर्तत ततो वनितायाः ॥ १८ ॥
 द्वीविमोहमपनीय निरस्यन्नन्तरीयमपि चुम्बितवक्त्रः ।
 सस्पृहं प्रणयवानिव भेजे कामिनीभिरसकृन्मधुवारः ॥ १९ ॥
 जग्मतुर्मुहुरलक्तकतिकौ यद्विदंशपदवीमधरोष्ठौ ।
 तेन मद्यमधिकं स्वदते स्म स्मेरमन्मथवते मिथुनाय ॥ २० ॥
 क्षालितोऽपि मधुना परिपीतोऽप्याननेन दशनैर्दलितोऽपि ।
 स्था मुमोच न रुचिं मिथुनानां यत्ततः कथमभूदधरोऽयम् ॥ २१ ॥
 त्यज्यतां पिपिपिप्रिय पात्रं दीयतां मुमुमुस्त्वासव एव ।
 इत्यमन्थरपदस्खलितोक्तिः प्रेयसी मुदमदादयितस्य ॥ २२ ॥
 कापिशायनरसैरभिषिच्य प्रायशः सरलतां हृदि नीते ।
 भ्रूलतासु रचनासु च वाचां सुभ्रुवां घनमभूत्कुटिलस्त्वम् ॥ २३ ॥
 भ्रूलताविलसितैरिह साक्षात्कस्य हास्यकुसुमं न चकार ॥ २४ ॥
 तोषितापि रूपमाहितरोपाप्याप तोषमबला मधुपानात् ।
 सर्वथा हि पिहितेन्द्रियवृत्तिर्वाप्त एव मदिरापरिणामः ॥ २५ ॥
 भ्रूलता ललितलास्यमकसात्स्मेरमास्यमवशानि वचांसि ।
 सुभ्रुवां चरणयोः स्खलितानि क्षीयतां भृशमनक्षरमूखुः ॥ २६ ॥
 भिन्नमानहृदवज्रकवाटेनास्यता जवनिकामिव लज्जाम् ।
 तत्क्षणाञ्चितशरासनचण्ड. सीधुना प्रकटितो विपमेषु ॥ २७ ॥
 प्रावृताः शुचिपटैरतिमृद्धीः स्पर्शदीपितमनोभवभावा ।

प्रेयसीः समगुणा इह शय्याः कामिनो रतिमुखाय विनिन्युः ॥ २८ ॥

कान्तकान्तदशनच्छददेशे लम्बदन्तमणिदीधितिरेका ।

आवभावुपजनेऽपि मृणालीनालकैरिव रसं प्रपिबन्ती ॥ २९ ॥

प्रेयसा धृतकरापि चकम्पे चुम्बितापि मुखमाक्षिपति स्म ।

व्याहृतापि बहुधा सकृदूचे किञ्चिदप्रकटमेव नमोढा ॥ ३० ॥

उत्तरीयमपकर्षति नाथे प्रावरिष्ट हृदयं स्वकराभ्याम् ।

अन्तरीयमपरा पुनरागु अष्टमेव न विवेद नितम्बात् ॥ ३१ ॥

कामिना द्रुतमपास्य मुखान्तर्धानवस्त्रमिव कञ्चुकमस्याः ।

व्यञ्जितः पृथुपयोधरकुम्भो दुःसहो मदनगन्धगजेन्द्रः ॥ ३२ ॥

पीनतुङ्गकठिनस्तनशैलैराहतोऽपि न मुमूर्च्छ युवा यत् ।

तत्र नूनमधरामृतपानप्रेम कारणमवैम्यवलायाः ॥ ३३ ॥

वक्षसा पृथुपयोधरभारं निष्पिपेप हृदयं दयितायाः ।

कोऽपि कर्तुमिह चूर्णमिहान्तर्लीनदुर्ललितकोपकणानाम् ॥ ३४ ॥

स्लिष्टमिष्टवनितावपुरादौ नापनेतुमपरः प्रशशाक ।

प्रीतिभिन्नपुलकाङ्कुरशङ्कुप्रोतविग्रह इवाग्रहतोऽपि ॥ ३५ ॥

स्लिप्यतापि जघनस्तनमुच्चैरन्तरे प्रणयिनाहमपास्तम् ।

सुभ्रुवो बलिमिपादिह मध्यं भ्रूविमङ्गमतनिष्ट रूपेव ॥ ३६ ॥

योपितां सरसपाणिजरेखालंरुतो घनतरः स्तनभारः ।

आवभौ प्रणयिसंगमदृष्योच्छ्वासवेगभरभिन्न इवोच्चैः ॥ ३७ ॥

कर्कशस्तनयुगेन न भग्नास्त्वन्नखा हृदि न वा व्यथितस्त्वम् ।

इत्युदारस्त्वयौवनगर्वा कापि कान्तमधि गर्वमहासीत् ॥ ३८ ॥

सुप्त इत्यतिविविक्ततया स्वं संप्रकादय निलयः कुतुकेन ।

ऐक्षतेव सुतनो रतचित्रं बोधितैकतरदीपकनेत्रः ॥ ३९ ॥

नात्र काचिदपरा परिणेतुः प्रीतिधामं वसतीति पुरंध्री ।
 ईर्ष्ययेव परिरव्यवतोऽन्तर्द्रुमस्य हृदयं प्रविवेश ॥ ४० ॥
 कुन्तलाञ्चनविचक्षणपाणिः प्रोन्नमय्य वदनं वनितायाः ।
 कोऽपि लोलरसनाञ्चललीलाललनाचतुरमोष्ठमघासीत् ॥ ४१ ॥
 पीवरोच्चकुचतुम्बकचुम्बिन्यापुपोप कामितुः करदण्डे ।
 बलकीत्वमनुताडिततव्रीकाणकूजितगुणेन पुरंध्री ॥ ४२ ॥
 अङ्गसंग्रहपरः करपातं मध्यदेशमभितो विदधानः ।
 योषितः स विजिगीषुरिवान्यः क्षिप्रमाक्षिपति काञ्चनकाञ्चीम् ॥ ४३ ॥
 स्पर्शभाजि न परं करदण्डे कामिनः प्रकटकण्टकयोगः ।
 ईषदुच्छ्वसितकोमलनामीपङ्कजेऽपि सुदृशोऽद्भुतमासीत् ॥ ४४ ॥
 सचरन्नित इतो नतनामीकूपके निपतितः प्रियपाणिः ।
 मेखलागुणमवाप्य मदान्योऽप्यारुरोह जघनस्वलमस्याः ॥ ४५ ॥
 नीविवन्धमिदि वल्लभपाणौ सुश्रुवः कलकलो मणिकाट्याः ।
 नोदितालिमुस्तोत्सवलीलारम्भसंभ्रमपट्टः पटहोऽमूत् ॥ ४६ ॥
 नीविवन्धमतिलह्वर कराम्ने कामिनः प्रसरतीह यथेच्छम् ।
 भर्त्सना सितमलीकतरा इत्याख्यदक्षतमनङ्गवतीनाम् ॥ ४७ ॥
 पाणिना परिमृशन्नघलोरुस्तम्भमञ्चितकलापगुणेन ।
 कञ्चिदाकलितमारमहेर्भं भौचयन्निव रतेषु रराज ॥ ४८ ॥
 भ्रूकपोलचिब्रुकाधरचक्षुश्चुकादिपरिचुम्बनदक्षः ।
 कोऽपि कोषितवधूप्रतिपिद्धां सान्त्वयन्निव रतिं विरराज ॥ ४९ ॥
 सीलूतानि कलहंसकनादः पाणिकङ्कणरणात्कृतमुच्चैः ।
 ओष्ठस्वण्डनमनोभवसूत्रे भाष्यतां यपुरमूनि वधूनाम् ॥ ५० ॥
 गण्डमण्डलभुवि स्ननशैले नाभिगद्गरतले च विहृत्य ।
 सश्रमा इव दृशो दयितम्यानङ्गवेदमनि विशश्रमुरासाम् ॥ ५१ ॥

नोत्पपात पतिता नवकामिन्यूरुमूलफलके खलु दृष्टिः ।
 कामिनः प्रमदकारिणि रङ्गस्येव गूढमणिभाजि निधाने ॥ ५२ ॥
 पूर्वशैलमिव तुङ्गकुचाग्रं प्रेयसि श्रयति लौचनचन्द्रे ।
 श्लावितं मनसिजार्णवनीरैः सुभ्रुवो जघनमण्डलमुच्चैः ॥ ५३ ॥
 प्रेह्वति प्रियतमे निरवधातोद्यवाद्यपटुकूजितरुण्ठे ।
 चित्रलास्यलयवल्गु नितम्बो वल्गति स्र सुरते धनितायाः ॥ ५४ ॥
 ओष्ठखण्डननखक्षतिवक्षस्ताडनस्तनकचप्रहणाद्यैः ।
 मत्सरादिव मिथो मिथुनानां कामकेलिकलहस्तुमुलोऽभूत् ॥ ५५ ॥
 सोत्सवैः करणसपरिवर्तैश्चाटुभिश्च मणितैः स्तनितैश्च ।
 पूर्वसंस्तुतमपि च्युतलज्जं कामिनां रतमपूर्वमिवासीत् ॥ ५६ ॥
 अश्रुगद्गदगिरामिह तावद्योपितां रतत्रिधौ करुणोक्तिः ।
 तानि शुष्करुदितान्यपि यूनां भेजिरे श्रवणयोरमृतत्वम् ॥ ५७ ॥
 आहतानि पुरुपायितमुच्चैर्घाष्टर्घमीदृगुपमर्दसहत्वम् ।
 कामिभिः क्षणमवेक्ष्य वधूनामन्यतैव सुरते प्रतिपेदे ॥ ५८ ॥
 भ्रमपाणिवल्या च्युतमाल्या भिन्नतारमणिहारलतापि ।
 तान्यति स्र सुरते न कथंचित्प्रेमकार्मेणवशेव कृशाङ्गी ॥ ५९ ॥
 स्पष्टघार्द्यमविरोधितवाञ्छं मञ्जुकूजितमनादृतदेहम् ।
 चित्रचाटुरुचि यत्प्रणयिन्यास्तत्प्रियस्य रतये रतमासीत् ॥ ६० ॥
 मीलितेक्षणपुटे रतिसौह्यं योपित्तामनुभवद्विरभीष्टैः ।
 निर्मिमेपनयनैकविभोग्यं तन्निविष्टपसुरं लघु मेने ॥ ६१ ॥
 संवितेनुरधिकं मिथुनानां प्रीतिमप्यवमतात्ममुखानि ।
 प्रेमनिर्भरपरस्परचित्ताराधनोत्सरतानि रतानि ॥ ६२ ॥
 भूरिमधरसपानविनोदैर्गादशून्यहृदयानि तडानीम् ।
 कान्यपि स्र मिथुनानि न चेगात्प्राप्नुवन्ति रतिकेलिसनाप्तिम् ॥ ६३ ॥

उत्थितान्यपि रतोत्सवलीलाकौशलापहृतनेत्रमनांसि ।
 युक्तमेव मिथुनानि रतान्तेऽन्योन्यवस्त्रवरिवर्तमकार्षुः ॥ ६४ ॥
 प्रेयसीपृथुपयोधरकुम्भे बल्लभस्य शुशुभे नस्त्वपङ्क्तिः ।
 चारुतामणिनिधाविव मुद्रायर्णपद्भितिरनङ्गनृपस्य ॥ ६५ ॥
 संप्रविश्य बलभीषु गवाक्षैर्वाक्ष्य चोन्नतपयोधरमङ्गम् ।
 कामतप्त इव कामधुनीनामाचचाम पवनः श्रमवारि ॥ ६६ ॥
 पश्यति प्रियतमेऽवनतास्या कान्तददृष्टदशनच्छदविम्बम् ।
 ऐक्षतेव हृदयं त्रपमाणा स्त्री पुनः स्मरशरव्रणचिह्नम् ॥ ६७ ॥
 गन्तुमारभत कोऽपि रतान्ते गृह्यमाणवसनान्तरदृष्टम् ।
 उरुदण्डमवलम्ब्य तरुण्याः सश्रमोऽपि रतवर्त्मनि भूयः ॥ ६८ ॥
 चुम्बनेन हरिणीनयनानामोष्ठतो मिलितयावकरागम् ।
 ईर्ष्ययेव दयितेक्षणयुगं चुम्बति स समयेऽपि न निद्रा ॥ ६९ ॥

इत्थं विलोक्य मधुपानविनोदमत्त-

कान्तारतोत्सवरतान्स्पृहयेव लोकान् ।

चन्द्रोऽपि कैरवमघूनि समं रजन्या

पीत्वास्तशैलरतिकाननसंमुखोऽभूत् ॥ ७० ॥

इति महाकविधीहरिवन्द्रविरचिते धर्मशर्माभ्युदये महाकाव्ये पद्यदशः सर्गः ।

षोडशः सर्गः ।

सेवायै समयविदागतः सुराणां संदोहः क्षुभितपयोधिमन्द्रनादः ।
 धर्माय त्रिभुवनभानवेऽभ्युदेतु यामिन्याः परिणतिमित्थमाचक्षे ॥ १ ॥
 रथ्यासु त्वदमलकीर्तिकीर्तनेषु प्रारब्धेष्वभिनवभागधैरिदानीम् ।
 व्योमात्रात्पतति मुदामरमयुक्तः पुष्पाणां प्रकर इवैष तारकौषः ॥ २ ॥
 संमोगं प्रविदधता कुमुद्वतीभिश्चन्द्रेण द्विगुणित आत्मनः कलङ्कः ।
 तन्नूनं रतिपरमम्बरान्तलभं थात्येनं समवगणय्य यामिनीयम् ॥ ३ ॥

गाढस्त्रीभुजपरिरम्भनिर्भरोद्यन्निद्राणि स्फुटपटहारवैश्व भूयः ।
 घर्तन्ते विघटितसंपुटानि यूनां भ्रूकुंसप्रगुणगुणानि लोचनानि ॥ ४ ॥
 दृग्दोषव्यपनयहेतवे सगर्वा निर्वाणोल्मुकमिव कर्परं पुरस्तात् ।
 वक्त्रेन्द्रोरुपरि तवावतार्य दूरं धौरेपा क्षिपति सलक्ष्म चन्द्रविम्बम् ॥५॥
 ते भावाः करणविवर्तनानि तानि प्रौढिः सा मृदुमणितेषु कामिनीनाम् ।
 एकैकं तदिव रताद्भुतं स्मरन्तो धुन्वन्ति श्वसनहताः शिरांसि दीपाः ॥६॥
 यद्दोषोपचिततमोऽपि ते कथामु प्रारब्धास्वमरवैरर्विलीयतेऽस्मिन् ।
 तन्मन्ये तव गुणकीर्तनानि नाम साधर्म्योदयमपि न द्विषां सहन्ते ॥ ७ ॥
 राजानं जगति निरस्य सूरसूतेनाक्रान्ते प्रसरति दुन्दुभेरिदानीम् ।
 यामिन्याः प्रियतमविप्रयोगदुःखैर्हृत्संधेः स्फुटत इवोद्भटः प्रणादः ॥ ८ ॥
 चेतस्ते यदि चपलं पुरानुशेते तन्मानिन्यमुमधुनापि मोनयेशम् ।
 आकर्ष्य ध्वनितमितीव ताम्रचूडस्यानभ्रं प्रियमुपसि प्रपद्यतेऽन्या ॥ ९ ॥
 संदष्टे प्रियविधिनाघरीकृतेऽस्मिञ्शीतांशौ हिमपवनार्तपान्थवक्त्रैः ।
 सीत्कारं प्रवितनुते विधूतहस्ता मुग्धापि क्षणरजनी विवृत्तलक्ष्मीः ॥१०॥
 विध्वस्तां निजवसतिं विलोष्य कोपान्निष्क्रान्ता किल कमलेयमोपधीशार्त्
 निःश्रीकं तमिव शुचावलोकयन्ती स्वं तेजस्त्यजति च पङ्करोपधीनाम् ११
 संमोगश्रमसलिलैरिवाङ्गनानामङ्गेषु प्रशममितं मनोभवामिम् ।
 उन्मीलज्जलजरजःकणान्किरन्तः प्रत्यूषे पुनरनिलाः प्रदीपयन्ति ॥१२॥
 युष्मभिः प्रकटितकामकौशल्याभिः साध्वेतन्निधुवनयुद्धमत्र सोढम् ।
 इत्युक्त्वा स्पृशति मुदेव भृङ्गनादैः प्रत्यूषानिललहरी यधूः सखीव ॥१३॥
 प्रागल्भ्यं विहितममीभिरत्ययेऽहं नाथस्य प्रतिगृहमित्यसौ रूपेव ।
 प्रत्यूषः पवनरुरेण धूमकेशेष्वाकृष्य क्षपयति संप्रति प्रदीपान् ॥ १४ ॥
 मूर्ध्निवोद्गतपलितायमानरश्मौ चन्द्रेऽस्मिन्नमति विमावरीजरत्याः ।
 अन्योन्यं विहगरवैरिवोल्लसन्त्यो दिग्बध्नो विदधति विष्टवाट्टहासान् ॥१५॥

आसज्योद्धृतचरणापरार्धमेता कण्ठाग्र मुकुलितलोचनास्तरुण्यः ।
 प्रस्थातु शयनतलोत्थितानभीष्टान्याचन्ते प्रकटितचाटु चुम्बनानि ॥१६॥
 पन्निन्यामहनि विधाय कोपपान चिक्रीडुर्निशि यदमी बुमुद्वतीभि ।
 तद्वर्णैर्न परसुदीरयन्ति भृङ्गा कृष्णत्व निजचरितैरपि प्रकामम् ॥ १७ ॥
 पर्यस्ते दिवसमणौ न काचिदासीद्वाधा वस्त्रिमिरपिशाचगोचराणाम् ।
 इत्याशाः पतितहिमद्रवाश्च लोकान्वात्सल्याद्विहगरुतैरिवाल्पन्ति ॥१८॥
 भात्येपा सुभगतम क्षपापवृत्तौ विच्छाया नभसि निशाकरस्य कान्तिः ।
 एत ते मुखमुकुर प्रमार्ज्य लक्ष्म्या प्रक्षिप्ता स्वगुणदिदृक्षयेव भूति ॥१९॥
 तन्नून प्रियविरहार्तचक्रवाक्या कारुण्यान्निशि रुदित धन नलिन्या ।
 यत्प्रातर्जलत्वलाञ्छितारुणानि प्रेक्ष्यन्ते कमलविलोचनानि तस्या ॥२०॥
 सस्तोडुकमपरिणामिपाण्डुपत्रे व्योमाग्रे द्रुम इव सश्रये स्वगानाम् ।
 उन्मीलत्किसलयविभ्रम भजन्ते जम्भारे ककुभि विभाकरस्य भास २१
 भस्मास्त्रिप्रकरकपालकश्मलोऽग्रे यः सध्यावसरकपालिनावकीर्णै ।
 तं भासत्युदयति चन्द्रिकोडुचन्द्रव्याजेनावकरमपाकरोति काल ॥२२॥
 नि शेष हृतजनजातरूपवृत्तेर्ध्वान्तस्य प्रविरचितोऽमुनावकाश ।
 इत्युच्चैर्गगनमुदस्तमण्डलाग्रे विच्छिन्नश्रवणकर करोति भानु ॥ २३ ॥
 आरम्भोच्छलिततुरगकुञ्जरश्री क्षुण्णोद्यन्मकरकुलीरमीनरक्त ।
 देवार्थं विदधद्हीनरश्मिरत्नधेरुन्मज्जत्ययमहिमाशुमन्दराट्टि ॥ २४ ॥
 पाथोघेरपजलतैलमुत्थितार्चिर्ध्वान्तच्छिद्रजति रवि प्रदीपलक्ष्मीम् ।
 यस्याभात्युपरि पतङ्गपातमीत्या विन्यस्त मरकतपात्रवद्विहाय ॥ २५ ॥
 दीपेनाम्बरमणिना रथाश्वधूयं सयोज्यारुणघुसृण स्वमेव पात्रम् ।
 नक्षत्राक्षतनिकर पुर क्षिपन्ती प्राचीय प्रगुणयतीव भङ्गल ते ॥ २६ ॥
 पाथोघेरधिगतविद्रुमाशुभिर्वा सिद्धस्त्रीकरकलितार्धकुङ्कुमैर्वा ।
 लोकानामयमनुरागकन्दलैर्वा प्रत्यूषे धपुररुण विभर्ति भानु ॥ २७ ॥

उत्तिष्ठ त्रिजगदधीश मुञ्च शय्यामात्मानं बहिरूपदर्शयाश्रितानाम् ।
 तिग्मांशुर्द्रुतमधिरोहतु त्वदीयैस्तेजोभिर्विजित इवोदयाद्रिदुर्गम् ॥२८॥
 आयातो दुरधिगमामतीत्य वीथीमासीनः क्षणमुदयाद्रिभद्रपीठे ।
 प्रारब्धाभ्युदयमहोत्सवो विवस्वान्दिक्कान्ताः करघुसृणैर्विलिम्पतीव ॥२९॥
 मार्तण्डप्रखरकराग्रपीड्यमानादेतस्मादमृतमिव च्युतं सुधांशोः ।
 मध्नन्त्यो दधि कलशीपु मेघमन्द्रैः प्रध्वानैः शिखिकुलमुत्कयन्ति गोप्यः ३०
 यामिन्यामनिशमनीक्षितेन्दुविभ्रं व्यावृत्ते प्रणयिनि भास्करे मुदेव ।
 सोल्लासं मधुकरकज्जलैरिदानीं पद्मिन्यः सरसिजनेत्रमञ्जयन्ति ॥ ३१ ॥
 सिन्दूरद्युतिमिह मूर्ध्नि कुङ्कुमानां वक्रेन्दौ वसनगतां कुसुम्भशोभाम् ।
 विभ्राणा नवतरणित्विपोऽपि साध्वीर्वैधव्येऽभिजनवधूर्विदूषयन्ति ॥३२॥
 खच्छन्दं विधुमभिसार्य यत्प्रविष्टा प्रातः श्रीः कमलगृहे निरस्य मुद्राम् ।
 मूयोऽपि प्रियमनुवर्तते दिनेशं कः स्त्रीणां गहनमवैति तच्चरित्रम् ॥३३॥
 प्रस्थातुं तव विहितोद्यमस्य भर्तुः प्रोत्सर्पद्वदनत्रिलोलनीलपद्मः ।
 प्राच्यायं समुचितमङ्गलार्थमग्रे सौवर्णेः कलश इवांशुमानुदस्तः ॥ ३४ ॥
 तद्धारि द्विरदमदोक्षिते मिथोऽङ्गसंघट्टच्युतमणिमण्डिते नृपाणाम् ।
 राज्यश्रीश्चलनुरगाङ्घ्रिं तूर्यनादैर्व्यालोलङ्कजकपटेन नृत्यतीव ॥ ३५ ॥
 मार्तण्डप्रखरकराग्रटङ्गघातप्रक्षुण्णस्यपुटतमस्तुपारकूटाः ।
 उद्योगप्रगुणचमूचरस्य योम्याः प्रस्थातुं तव ककुमोऽधुना वमूवुः ॥३६॥
 आयाति प्रबलतरप्रतापपात्रे नेत्राणां दिवसकृति त्वयीव मैत्रीम् ।
 संतापः प्रकटतरो भवत्विदानीं शत्रूणामिव तपनाश्मनां गणेषु ॥ ३७ ॥
 इत्थं स त्रिदशजनस्य मन्दराद्रिक्षुब्धाम्भोनिनदसमां निशम्य वाणीम् ।
 उच्यते सितवसनोर्भिरम्यतस्याद्गुग्धाब्धेः पवनतरङ्गितादिवेन्दुः ॥ ३८ ॥
 उचिष्ठश्रुदयगिरेरिवेन्दुरसाद्देवेन्द्रान्मुकुलितपाणिपङ्कजाप्रात् ।
 सोऽद्राक्षीदथ नमते नगोपमेम्यः पीठेभ्यो भुवि सरितामिव प्रवाहान् ३९

कारुण्यद्रविणनिघे निघेहि दृष्टिं सेवार्थी भवतु जनश्चिरात्कृतार्थः ।
 यच्चिन्ताभ्यधिकफलान्यसौ ददाना तां चिन्तामणिगणनामपाकरोति ॥४०॥
 इत्युच्चैर्निगदति वेत्रिणामधीशे श्रीधर्म. समुचितविन्नरामरेन्द्रान् ।
 भ्रूदृष्टिस्मितवचसामसौ प्रसादैः प्रत्येकं सदसि यथार्हमाचक्षे ॥ (कुलकम्)
 नि.शेषं भुवनविभुर्विभातकृत्यं कृत्वायं कृतसमयानुरूपवेप* ।
 आरुह्य द्विरदमुदप्रदानमुच्चै* प्रत्यभं सुकृतमिवाथ सप्रतस्थे ॥ ४२ ॥
 भास्वन्तं द्युतिरिव कीर्तिवद्गुणाढ्य सोत्साहं सुभटमिवोत्सुका जयश्रीः ।
 दुर्घर्षा भुवनविसर्पिणी दुरापा तं सेना त्रिभुवननाथमन्वियाय ॥ ४३ ॥
 अक्षिसप्रलयनटोद्गटाद्गहासैः प्रेङ्खद्भिः पटुपटहारवैः प्रयागे ।
 एकत्रोच्छलितरजश्छलेन सर्वाः ससक्ता इव ककुभो भयाद्भूवु* ॥४४॥
 भेष्ठेन द्विपमपनीतबन्धमन्यं प्रेक्ष्यैतत्प्रमथनमांसलाभिलाषः ।
 प्रश्नोतद्विगुणमदाम्बुधारसुच्चैरालानद्रुवरमिभो हठादभाह्वीत् ॥ ४५ ॥
 तिष्ठन्ती मृदुलभुजंगराजमूर्धन्युद्रोदु दृढपदमक्षमा क्षमा ते ।
 कर्णान्तेऽभिहित इतीव भङ्गदूतैर्नागेन्द्रः पथि पदमन्थरं जगाम ॥४६॥
 अश्यन्त्याश्चरणभरात्करावलम्ब ये दातुं भुव इव लम्बमानहस्ताः ।
 कर्णान्तध्वनदलिकोपकृणिताक्षास्ते जग्मुः पथि पुरतोऽस्य वारणेन्द्रा. ॥४७॥
 संचेलुः प्रचलितकर्णताललीलावातोर्मिव्यतिकरशीतलै. समन्तात् ।
 संपट्टमभरमूर्च्छिता इवाशाः सिञ्चन्त. पृथुकरसीकरैः करीन्द्रा. ॥४८॥
 अश्रान्तं श्रिय इव चारुचामराणां य. पश्चाद्विचरति लोलवालधीनाम् ।
 क्रामद्विभुवमभितो जवेन बाहैः स व्यक्तं कथमिव लङ्घितो न वायु* ॥४९॥
 अन्योन्यस्खलनवशादयःखलीनप्रौढच्छज्ज्वलनकणच्छलेन सान्द्रम् ।
 कान्तारे विदधति भूरिवेगनाथां गन्धर्वा निदधुरिव कुधा दवामिम् ॥५०॥

आक्रान्ते चटुलतुरंगपुंगवाङ्घ्रिभ्रुणोर्वीवलयरजोभिरन्तरिक्षे ।
 दिङ्मोहात्पतित इव क्वचित्तदानीं तिम्मांशुर्न नयनगोचरीवभूव ॥ ५१ ॥
 उत्फालैर्द्वृतमवटस्थलीरलङ्घ्यास्तद्वाहैर्गतिरभसेन लङ्घयद्भिः ।
 सर्वत्र श्वसनकुरङ्गपुंगवोत्था संभ्रान्तिर्मनसि समादधे न केपाम् ॥ ५२ ॥
 उद्वल्गात्तुरगतरङ्गिताप्रसेनासंचारक्षतशिखरोच्चयच्छलेन ।
 विन्ध्याद्रेः प्रथमकृताध्वसंनिरोधस्योल्लून् शिर इव सैनिकैः प्रकोपात् ॥ ५३ ॥
 उत्त्वाताचलशिखरैः पुरः परागेणाधीयैः स्फुटमवटेषु पूरितेषु ।
 सा बुद्धिः खलु रथिनो यदस्य पश्चात्प्रस्थाने सुगमतरो वभूव मार्गः ॥ ५४ ॥
 प्राग्भागं द्विरदभयादुदभ्रदन्तः प्रोत्सृज्य प्रकटितधर्घरोरुनादः ।
 उत्कूर्दन्विकटपदैरितस्ततोऽप्रेदासेरः पटुनटकौतुकं चकार ॥ ५५ ॥
 सर्वाशाद्विपमदवाहिनीषु सेनासंचारोच्छलितरजःस्थलीकृतासु ।
 उड्डीनैर्भ्रमरकुलैरिवावकीर्णं व्योमासीदविरलदुर्दिनच्छलेन ॥ ५६ ॥
 आतङ्गाकुलशवरीवितीर्णगुञ्जापुञ्जेषु ज्वलितदवानलभ्रमेण ।
 कारुण्यामृतरसवर्षिणीं स गच्छंश्चिक्षेप प्रभुरसकृद्दनेषु दृष्टिम् ॥ ५७ ॥
 संसर्पहूलमरुद्धसिन्धुवेगं प्रोद्दामद्विरदतिरस्कृताभशृङ्गम् ।
 आक्रम्य ध्वजविजितोरुकन्दलीकं विन्ध्याद्रिं स विभुगुणैरधश्चकार ॥ ५८ ॥
 सर्पस्यु द्विरदबलेषु नर्मदायाः संजातं सपदि पयः अतीपगामि ।
 वाहिन्यो मदजलनिर्मितास्त्वमीषामुत्सङ्गं द्रुतमुदधेरवापुरेव ॥ ५९ ॥
 मद्दन्तद्वयबलमीनिवासलीलालोलेयं नियतमनन्यगा तु लक्ष्मीः ।
 सामर्षप्रसरमितीव चिन्तयन्तो दन्तीन्द्राः सरिति वभञ्जुरम्बुजानि ॥ ६० ॥
 आ स्कन्धं जलमवगाह्य दीर्घदन्तैरामूलोद्धृतसरलारविन्दनालाः ।
 आलोढ्याखिलमुदरं तरङ्गवत्याः कृष्टात्रा बलय इव द्विपा विरेजुः ॥ ६१ ॥
 उन्मीलन्नवनलिनीमराललीलालंकारव्यतिकरसुन्दरीं समन्तात् ।
 आनन्दोदवसितदेहलीमित्रार्थथ्रीसिद्धेः सरितमलङ्घयत्स रेवाम् ॥ ६२ ॥

एकान्तं सुरसवरार्थमाश्रयन्ती प्रेक्ष्योच्चैरतनुपयोधराग्रलक्ष्मीः ।
 स्त्रीरत्नोत्सुकमनसापि तेन विन्ध्यारण्यानी गुणगुरुणा स्थिरं सिधेवे ॥६३॥
 उत्तुङ्गद्रुमवलमीषु पानगोष्ठीव्यासकैर्मधुपकुलैर्निलीनमुक्तम् ।
 विभ्राणामधु मधुरं प्रसूनपात्रे गञ्जेव द्रुतमटवी बलेः प्रमुक्ता ॥ ६४ ॥
 वाहिन्यो हिमसलिलाः सशाद्वला भूर्यत्रोच्चैर्द्विरदभरक्षमा द्रुमाश्च ।
 ससिद्धयै द्रुतमटतो वभूवुरध्वन्यावासाः कतिचिदमुष्य तत्र तत्र ॥६५॥
 द्राघीयासमपि जवान्नितान्तदुर्गं गव्यूतिप्रमितमिव व्यतीत्य मार्गम् ।
 सोत्कण्ठं हृदयमसौ दधत्वियायां वैदर्भं विषयमथ प्रभुः प्रपेदे ॥ ६६ ॥
 आरूढस्तुरगमिमं सुखासनं वा प्रोलङ्घ्य द्रुतमसमं सुखेन मार्गम् ।
 देशेऽस्मिन्महति पुनर्वसुप्रधाने व्योम्नीव द्युमणिरगादसौ रथस्थः ॥६७॥
 प्रध्वानैरनुकृतमन्द्रभेघनादैः पाण्डित्य दधति शिखण्डिताण्डवेषु ।
 ग्रामीणैर्घन इव धीक्षिते सहर्षं वज्रीव प्रभुरधिकं रथे रराज ॥ ६८ ॥
 क्षेत्रश्रीरधिकतिलोत्तमा सुकेश्यः कामिन्यो दिशि दिशि निष्कुटाः सरम्भाः
 इत्येनं अथितमशेषमप्सरोभिः स्वर्गादप्यधिकममस्त देशमीशः ॥ ६९ ॥
 विस्फौरैरविदितविभ्रमैः स्वभावाद्भामेयीनयनपुटैर्निपीयमानम् ।
 लवण्यामृतमधिकाधिकं तथापि श्रीघर्मो भुवनविभुर्बभार चित्रम् ॥७०॥
 पुण्ड्रेक्षुव्यतिकरशालिशालिवप्रे प्रोन्मीलद्विशदसरोरुहच्छलेन ।
 अन्येषां श्रियमिव नीवृतां हसन्ती देशश्रीर्गुणगुरुणा मुद्रा लुलोके ॥७१॥
 कूप्माण्डीफलभरगर्भर्चिर्भटेभ्यो घृन्ताकस्तत्रकविनप्रवास्तुकेभ्यः ।
 संकीर्णं मिथ इव दृष्टिरस्य लम्बा निष्क्रान्ता कथमपि शाकवाटकेभ्यः ७२

१. सुरा एव सवरा गिह्नाः. दन्त्यादरपि सवरशब्द ; (पक्षे)सुरसो यो वरः.

२. मदिरागृहम्. पानशालेति यावत् ३. गृहारामा . ४. अप्सरोभिर्देवाङ्गनाभि-
 स्तिलोत्तमासुकेशीरम्भाप्रमृतिभिः,(पक्षे)जालयुक्तसरोभिः . ५. देशानाम्. ६. वि-
 भ्रमटः 'कचरी' इति देशभाषाप्रसिद्धः फलविशेषः.

देशश्रीहृतहृदयेक्षणः क्षणेन प्रोलङ्घ्य क्लममिव वर्त्म नातिदूरे ।
 तत्रोर्वीमणिमयकुण्डलानुकारिप्राकारं पुरमथ कुण्डिनं ददर्श ॥ ७३ ॥
 वार्तादौ तदनु रजस्ततः प्रणादो भेरीणामतनुबलान्वितस्य भर्तुः ।
 एतस्याभिमुखगमोत्सुकं तदानीं सानन्दं पुरि विदधे विदर्भराजम् ॥ ७४ ॥
 सोल्लासं कतिपयवेगवत्तरंगैरेत्यास्मिन्नभिमुखमंशुमानिवासीत् ।
 अस्योधद्रुणगरिमप्रकर्षमेरोः पादान्ते प्रणतिपरः प्रतापराजः ॥ ७५ ॥
 देवोऽपि प्रणयवशीकृतः कराभ्यामुत्क्षिप्य क्षितिमिलितोत्तमाङ्गमेनम् ।
 यद्गम्यं क्षणमपि नो मनोरथानां तद्वाहोः पृथुतरमन्तरं निनाय ॥ ७६ ॥
 श्लाघ्यं मे कुलमखिलं दिगर्ष्यवाची धन्येयं समजनि संततिः कृतार्था ।
 कीर्तिश्च प्रसरतु सर्वतोऽद्य पुण्यैरातिथ्यं भुवनगुरौ त्वयि प्रयाते ॥ ७७ ॥
 सोऽप्यन्तर्मनसि महानयं प्रसादो देवस्येत्यविरतमेव मन्यमानः ।
 उन्मीलद्धनपुलकाङ्कुरः प्रमोदादित्यूचे विनयनिधिर्विदर्भराजः ॥ ७८ ॥
 किं ब्रूमः शिरसि जगत्रयेऽपि लोकैराज्ञेयं स्रगिव पुरापि धार्यते ते ।
 स्त्रीकारस्तदखिलराज्यवैभवेषु प्राणेष्वप्ययमधुना विधीयतां न ॥ ७९ ॥
 अत्यन्तं किमपि वचोभिरित्युदारैः सप्रेम प्रवणयति प्रतापराजे ।
 देवोऽयं सरलतरं स्वभावमस्य प्रेक्ष्येति प्रियमुचितं मुदाचक्षे ॥ ८० ॥
 सर्वस्वोपनयनमत्र तावदास्तां जाताः सस्त्वदुपगमाद्भयं कृतार्थाः ।
 नासाकं तव विभवे परस्वबुद्धिर्नो वास्ते वपुषि मनागनात्मभावः ॥ ८१ ॥
 आलापैरिति बहुमानयन्समीपे गच्छन्तं तमुचितसत्क्रियाप्रतीतः ।
 ताम्बूलापर्णमुदितं विदर्भराजं स्वावासं प्रति विससर्ज धर्मनाथः ॥ ८२ ॥
 आनन्दोच्छ्वसितमनाः पुरोपकण्ठे योग्यायामथ वैरदाप्रतीरभूमौ ।
 आवासस्थितिमविरोधिनीं विधातुं सेनायाः पतिमयमादिदेश देवः ॥ ८३ ॥

स यावत्सेनानीरलमलभताज्ञामिति विमो
 पुर पूर्वस्थित्या सपदि धनदस्तावदकरोत् ।
 सुरस्कन्धाचारद्युतिविजयिनो यस्य विशिखा-
 समासन्न शाखानगरमिव तत्कुण्डिनमभूत् ॥ ८४ ॥

द्वारि द्वारि पुरे पुरे पथि पथि प्रत्युल्लसत्तोरणा
 पोरा पूर्णमनोरथा रचयत प्रत्यभ्ररङ्गावलिम् ।
 पुण्येर्नेस्त्रिदशेन्द्रशेखरमणि सोऽय जगद्वल्लभ
 प्राप्तो रत्नपुरेश्वरस्य तनय श्रीधर्मनाम प्रभु ॥ ८५ ॥

यास्तूर्यारवहारिगीतमुखरा पात्राणि दध्यक्षत
 समूर्वादलभाञ्जि विभ्रति करे सोत्तसवेषा स्त्रिय ।
 श्रीशृङ्गारवतीचिरार्जिततप सौभाग्यशोभा इव
 श्रेय प्राप्य समागम वरमिम धन्या प्रतीच्छन्तु ता ॥ ८६ ॥

अद्योत्क्षिप्य कर ब्रवीम्यहमित शृण्वन्तु रे पार्थिवा
 का शृङ्गारवती कथापि भवता प्राप्ते जिने सप्रति ।
 वार्ता तावदमी ग्रहप्रभृतय कुर्वन्तु भाप्राप्तये
 देवो यावदुदेति नाखिलजगच्चूडामणिर्मास्कर ॥ ८७ ॥

इत्थ विदर्भवसुधाधिपराजधान्या
 द्राम्दण्डपाशिकवच शकुन निशम्य ।

तिष्ठन्स तत्र नगरे धनदोपनीते
 सिद्धिं विभुर्द्रढयति सा हृदि स्वकार्ये ॥ ८८ ॥

इति महाकाविश्रीहरिच द्रविरचिते धर्मशर्माभ्युदये महाकाव्ये षोडश सर्ग ।

सप्तदशः सर्गः ।

अथायमन्येष्टुरुदारवेषः प्रतापराजासजनोपहृतः ।

देशान्तरायातनरेन्द्रपूर्णा स्वयंवरारम्भभुवं प्रयेदे ॥ १ ॥

मुक्तामयी कुङ्कुमपङ्किलायां रङ्गावलिर्यत्र पतिवरायाः ।

सौभाग्यभाग्योदयमूरुहाणामुप्तेव रेजे नववीजराजिः ॥ २ ॥

यशः सुधाकूर्चिकयेव तत्र शुभ्रं नभोवेश्म स कर्तुमुच्चैः ।

मञ्चोच्चयान्कुण्डिनमण्डनेन प्रपञ्चितान्मूमिभुजा ददर्श ॥ ३ ॥

शृङ्गारसारङ्गविहारलीलाशैलेषु तेषु स्थितमूपतीनाम् ।

वैमानिकानां च मुदागतानां देवोऽन्तरं किञ्चन नोपलेभे ॥ ४ ॥

निःसीमरूपातिशयो ददर्श प्रदह्यमानागुरुधूपवर्त्या ।

मुखं न केपामिह पार्थिवानां लज्जामपीकूर्चिकयेव कृष्णम् ॥ ५ ॥

अयं स कामो नियतं भ्रमेण कमप्यधाक्षीद्विरिशस्तदानीम् ।

इत्यद्भुतं रूपमवेक्ष्य जैनं जनाधिनाथाः प्रतिपेदिरे ते ॥ ६ ॥

अथोऽङ्गिनां नेत्रसहस्रपात्रं निर्दिष्टमिष्टेन स मञ्चमुच्चैः ।

सोपानमार्गेण समारुहोह हैमं मरुत्वानिव वैजयन्तम् ॥ ७ ॥

सिंहासने शृङ्ग इवोदयाद्रेस्तत्र स्थितो रत्नमये कुमारः ।

स तारकाणामिव भूपतीनां प्रभां पराभूय शशीव रेजे ॥ ८ ॥

उल्लासितानन्दपयःपयोधौ पीयूषघाप्तीव विशेषरम्ये ।

कासां न नेत्राणि पुराङ्गनानां दृष्टेऽपि तत्रेन्दुमणीवमूवुः ॥ ९ ॥

इक्ष्वाकुमुख्यक्षितिपालकीर्तिं पठत्त्वथो मङ्गलपाठकेषु ।

दृप्तसारास्फालितकार्मुकज्यानिर्घोषवन्मूर्च्छति तूर्यनादे ॥ १० ॥

करेणुमारुह्य पतिवरा सा विवेश चामीकरचारुकान्तिः ।

विस्वारिमञ्चान्तरमन्तरिक्षं कादम्बिनी लीनताडिल्लतेव ॥११॥ (युग्मम्)

सा वागुरा नेत्रकुरङ्गकाणामनङ्गमृत्युंजयमन्नशक्तिः ।
 शृङ्गारभ्रूल्लभराजधानी जगन्मनःकार्मणमेकमेव ॥ १२ ॥
 लावण्यपीयूषपयोधिवेला संसारसर्वस्वमुदारकान्तिः ।
 एकाप्यनेकैर्जितनाकनारी नृपैः सक्रमं ददृशे कुमारी ॥ १३ ॥ (युग्मम्)
 एतां धनुर्यष्टिमिवैष मुष्टिप्राङ्मैकमध्यां समवाप्य तन्वीम् ।
 नृपानशेषानपि लाघवेन तुल्यं मनोभूरियुभिर्जघान ॥ १४ ॥
 यद्यत्र चक्षुः पतितं तदङ्गे तत्रैव तत्कान्तिजले निमग्नम् ।
 शेषाङ्गमालोकयितुं सहस्रनेत्राय भूषाः स्पृहयांबभूवुः ॥ १५ ॥
 पर्योघरश्रीसमये भ्रसर्पद्भारावलीशालिनि संप्रवृत्ते ।
 सा राजहंसीव विशुद्धपक्षा महीभृतां मीनसमाविवेश ॥ १६ ॥
 स्वभावशोणौ चरणौ दधत्या न्यस्ते पदेऽन्तः स्फटिकावदातम् ।
 उपाधियोगादिव भूपतीनां मनस्तदानीमतिरक्तमासीत् ॥ १७ ॥
 अहो समुन्मीलति घातुरेषा शिल्पक्रियायाः परिणामरेखा ।
 जगद्द्वयं मन्मथवैजयन्त्या यया जयत्येव मनुष्यलोकः ॥ १८ ॥
 घनुर्लता भूरिपवः वटाक्षाः स्तनौ च सर्वस्वनिधानकुम्भौ ।
 सिंहासनं श्रोणिस्तुल्यमस्याः किं किं न योग्यं सरपार्थिवस्य ॥ १९ ॥
 मङ्कुं जले वाञ्छति पद्ममिन्दुर्व्योमाङ्गणं सर्पति लङ्घनार्थम् ।
 क्लिश्यन्ति लक्ष्म्याः सुदृशा हृतायाः प्रत्यागमार्थं कति न त्रिलोक्याम् २०
 कुतः सुवृत्तं स्तनयुग्ममस्या नितम्बमारोऽपि गुरुः कथं वा ।
 येन द्वयेनापि महोन्नतेन सगाश्रितं मध्यमकारि दीनम् ॥ २१ ॥
 यद्वर्ष्यते निर्वृतिधाम धन्यैर्ध्रुवं तदस्याः स्तनयुग्ममेव ।
 नो चेत्कुतस्त्यक्तकलङ्कपद्मा युक्ता गुणैरत्र वसन्ति मुक्ताः ॥ २२ ॥

१. यावने, प्रावृषि च. २. हारावली, धारावली च. ३. शुद्धमातापितृकुला,
 शुद्धोभयपदशा च. ४. हृदयं सरोविशेषं च.

इत्यङ्गशोभातिशयेन तस्याश्चमत्कृताश्चेतसि चिन्तयन्तः ।
 मनोभवान्नैरिव हन्यमानाः शिरांसि के के दुधुवुर्न भूपाः ॥ २३ ॥
 मन्त्रान्निपेटुस्तिलकान्यकार्पुर्घ्यानं दधुश्चिक्षिपुरिष्टचूर्णम् ।
 इमां वशीकर्तुमनन्यरूपां किं किं न चक्रुर्निभृतं नरेन्द्राः ॥ २४ ॥
 शृङ्गारलीलामुकुरायमाणान्यासन्नृपाणां विविधेङ्गितानि ।
 कन्यानुरागि प्रतिविम्ब्यमानं व्यक्तं मनोऽलक्ष्यत यत्र तेषाम् ॥ २५ ॥
 कंदर्पकोदण्डलतामिवैको भ्रुवं समुत्क्षिप्य समं मुहद्भिः ।
 करप्रयोगाभिनयप्रवालां विलासगोष्ठीं रसिकश्चकार ॥ २६ ॥
 स्कन्धे मुहुर्वकितकंधरोऽन्यः कस्तूरिकायास्तिलकं ददर्श ।
 अभ्युद्धरत्युद्धुरवैरिवार्धेर्वसुंधरापङ्कमिवात्र लम्बम् ॥ २७ ॥
 लीलाचलत्कुण्डलरत्नकान्त्या कर्णान्तकृष्टं धनुरैन्द्रमन्यः ।
 अदर्शयच्चन्द्रधिया गतस्य सङ्गं मृगस्येव मुखे निपेद्बुम् ॥ २८ ॥
 व्यराजतान्यो निजनासिकाग्रे निधाय जिघ्रन्करकेलिपद्मम् ।
 सदस्यलक्ष्यं कमलाश्रितेव श्रियानुरागात्परिचुम्ब्यमानः ॥ २९ ॥
 कश्चित्कराभ्यां नखरागरक्तं सलीलमावर्तयति सा हारम् ।
 स्मरान्नभिन्ने हृदयेऽस्रधाराभ्रमं जनानां जनयन्तमुच्चैः ॥ ३० ॥
 ताम्बूलरागोल्बणमोष्ठत्रिम्बं प्रमार्जयन्शोणकराङ्गुलीभिः ।
 पिवन्निवालक्ष्यत दन्तकान्तिच्छलेन शृङ्गारमुधामिवान्यः ॥ ३१ ॥
 अथ प्रतीहारपदे प्रयुक्ता श्रुताखिलक्ष्मापतिवृत्तवंशा ।
 प्रगल्भवागित्यनुमालवेन्द्रं नीत्वा सुमद्राभिदधे कुमारीम् ॥ ३२ ॥
 अवन्तिनाथोऽयमनिन्द्यमूर्तिरमध्यमो मध्यमभूमिपालः ।
 ग्रहा भ्रुवस्येव समप्रशक्तेर्यस्यानुवृत्तिं विदधुर्नरेन्द्राः ॥ ३३ ॥
 चुट्यत्सु वेलाद्रितटेपु नश्यत्युदप्रदिक्कुञ्जरचक्रवाले ।
 यस्य प्रयाणे पटहप्रणादैः स्पष्टाद्दृहासा इव रेजुराशाः ॥ ३४ ॥

निक्षत्रियादेव रणात्रिवृत्तो विनार्थिन कामपुपश्च दानात् ।
 अभूत्कर केवलमस्य कान्तापृथुस्तनाभोगत्रिभोगयोग्य ॥ ३५ ॥
 असेदमावर्जितमौलिमालाभृङ्गच्छलेनाद्वियुग नरेन्द्रा ।
 के के न भृष्टप्रलुटल्लाटप्रष्टोद्धटभ्रुकुटय प्रणेसु ॥ ३६ ॥
 एन पतिं प्राप्य दिवाप्यवन्तीप्रासादशृङ्गाप्रजुपस्तवायम् ।
 सिप्रातटोधानचक्रोरकान्तानेत्रोत्सवायास्तु चिर मुखेन्दु ॥ ३७ ॥
 तत सुभद्रावचनावसाने श्रीमालवेन्द्रादवतारिताक्षीम् ।
 नीत्वा नरेन्द्रान्तरमन्तरज्ञा पतिवरा ता पुनरित्यवोचत् ॥ ३८ ॥
 दुष्कर्मचिन्तामिव यो निपेक्षु विवेश चित्ते सतत प्रजानाम् ।
 विलोक्यता दुर्नयवहिपाथ सोऽय पुरस्तान्मगधाधिनाथ ॥ ३९ ॥
 सुख समुत्सारितकण्टकस्य वघ्नान कीर्तिर्मुवनत्रयेऽस्य ।
 विशालवक्ष स्थलवासलुब्धा दूरान्नृपश्री पुनराजगाम ॥ ४० ॥
 महीभुजा तेन गुणैर्निबद्ध गोमण्डल पालयता प्रयत्नात् ।
 अपूरि प्रै पयसामिवान्तर्ब्रह्माण्डभाण्ड विशदैर्यशोभि ॥ ४१ ॥
 ज्ञातप्रमाणस्य यतोऽप्रमाण वृद्धास्य जज्ञे तरणस्य लक्ष्मी ।
 दैवात्ततोऽतुल्यपरिग्रहस्य त्वमेव कल्याणि भवानुरूपा ॥ ४२ ॥
 विदारयन्ती विपमेषुशक्त्या मर्माणि तस्मादहितस्वरूपात् ।
 आकृष्यमाणापि तथा प्रयत्नात्पराङ्मुखी चापलतेव साभूत् ॥ ४३ ॥
 स्फुरत्प्रतापस्य ततोऽङ्गभर्तु सूर्याशुराशेरिव सनिकर्षम् ।
 कुमुद्वर्ती सा सरसीव कृच्छ्राग्निनाय चैनामिति चाभ्यधत् ॥ ४४ ॥
 अङ्गोऽप्यनङ्गो हरिणेक्षणाना राजाप्यसौ चण्डरुचि परेषाम् ।
 भोगैरहीनोऽपि हतद्विजिह्व को वा चरित्र महतामवैति ॥ ४५ ॥

१ 'छुदशत्रुश्च कण्टक'. २ भूमण्डल, धेनुसमूह च ३. चन्द्रिका कुत्सित-
 हयवती च.

वक्रेषु विद्वेषिविलासिनीनामुदश्रुधाराप्रसरच्छलेन ।

भेजुः कथंचित्र पुनः प्ररोहमुत्खातमूला इव पत्रवह्नयः ॥ ४६ ॥

संख्येषु साक्षीकृतमात्मसैन्यं खड्गोऽपि वश्यप्रतिभूरुपात्तः ।

कृतार्थवत्पत्रपरिग्रहेण दासकृतानेन विपक्षलक्ष्मीः ॥ ४७ ॥

गङ्गामुपास्ते श्रयति त्रिनेत्रं स्वं निर्जेरेभ्यः प्रविमज्य धत्ते ।

अस्थानेन्दुद्युतिमीहमानो ध्योमापि धावन्नधिरोहतीन्दुः ॥ ४८ ॥

यद्यस्ति तारुण्यविलासलीलासर्वस्वनिर्वेशमनोरथस्ते ।

तत्कामिनीमानसराजहंसं मूर्त्यन्तरानङ्गमसुं वृणीष्व ॥ ४९ ॥

ग्रीष्मार्कतेजोभिरिव सरास्रैस्तप्ताप्युदञ्चत्कमलेऽपि तत्र ।

सा पल्वले निर्मलमानसस्था न राजहंसीव रतिं बबन्ध ॥ ५० ॥

संपूर्णचन्द्राननमुन्नतासं विशालवक्षःस्थलमम्बुजाक्षम् ।

नीत्वा कलिङ्गाधिपतिं कुमारी दौवारिकी सा पुनरित्युवाच ॥ ५१ ॥

खिलं मुहुश्चारुचकोरनेत्रे प्रौढप्रतापार्कविलोकनेन ।

नेत्रामृतस्यन्दिनि रंज्ञि साक्षान्निक्षिप्यतां निर्वृतयेऽत्र चक्षुः ॥ ५२ ॥

जनारतं मन्दरमेदुराङ्गैः प्रमथ्यमानोऽस्य गजैः पयोधिः ।

शुशोच दुःखान्मरणाभ्युपायं अस्तं त्रिनेत्रेण स कालकूटम् ॥ ५३ ॥

चकर्प निर्मुक्तशिलीमुखां यत्करेण कोदण्डलतां रणेषु ।

जगत्रयालंकरणैकयोग्यमसौ यशःपुष्पमवाप तेन ॥ ५४ ॥

चेतश्चमत्कारिणमत्युदारं नवं रसैरर्थमिवातिरम्यम् ।

त्वमेनमासाद्य पतिं प्रसन्ना श्लाघ्यातिमात्रं भव भारती वा ॥ ५५ ॥

भूतिप्रयोगैरतिनिर्मलाङ्गात्सत्सुवृत्तादपि राजपुत्री ।

आदर्शविम्बादिव चन्द्रबुद्ध्या न्यस्तं चकोरीव चकर्प चक्षुः ॥ ५६ ॥

नरप्रकर्षोपनिपत्सरीक्षाविचक्षणा दक्षिणभूमिभर्तुः ।

नीत्वा पुरस्तादवरोधरक्षा विदर्भभूपालमुतां वमापे ॥ ५७ ॥

लीलाचलकुण्डलमण्डितास्यः पाण्ड्योऽयमुडुमारहेमकान्तिः ।
 आभाति शृङ्गोमयपक्षसर्पत्सूर्येन्दुरुच्चैरिव काञ्चनाद्रिः ॥ ५८ ॥
 निर्मूलमुन्मूल्य महीघराणां वंशानशेषानपि विक्रमेण ।
 तापापनोदार्थमसौ घरिव्यामेकातपत्रं विदधे स्वराज्यम् ॥ ५९ ॥
 अनेन कोदण्डसखेन तीक्ष्णैर्वाणैरसंख्यैः सपदि क्षताङ्गः ।
 अभाजनं वीररसस्य चक्रे को वा न संख्येषु विपक्षवीरः ॥ ६० ॥
 गृहीतपाणिस्त्वमनेन यूना तन्वि खनिश्चाससहोदराणाम् ।
 श्रीखण्डसारां मलयानिलानां सखीमिवालोक्य जन्मभूमिम् ॥ ६१ ॥
 कङ्कालकैलाखलीलवङ्गरम्येषु वेलाद्रितटेषु सिन्धोः ।
 कुरु स्पृहां नागरखण्डवल्लीलीलावलम्बिकमुकेषु रन्दुम् ॥ ६२ ॥
 दिनाधिनाथस्य कुमुद्वतीव पीयूषभानोर्नलिनीव रम्या ।
 सा तस्य कान्तिं प्रविलोक्य देवाञ्चानन्दसंदोहवती बभूव ॥ ६३ ॥
 महीभुजो ये जिनधर्मवाद्याः सम्यक्त्ववृत्त्येव तथा विमुक्ताः ।
 सद्योऽपि पातालमिव प्रवेष्टुं बभूवुरत्यन्तमधोमुखास्ते ॥ ६४ ॥
 कर्णाटलाट्टविडान्ध्रमुख्यैर्महीधरैः कैरपि नोपरुद्धा ।
 रसावहा प्रौढनदीव सम्यग्रलाकरं धर्ममथ प्रपेदे ॥ ६५ ॥
 यच्चक्षुरस्याः श्रुतिलङ्घनोत्कं यद्वेष्टि च श्रूः स्मृतिजातधर्मम् ।
 अद्वैतवादं सुगतस्य हन्ति पदक्रमो यच्च जैडद्विजानाम् ॥ ६६ ॥
 प्रजापतिश्रीपतिवाक्पतीनां ततः समुद्यद्गुपलाञ्छनानाम् ।
 मुक्त्वा परेषामिह दर्शनानि सर्वाङ्गरक्तेयमभूज्जिनेन्द्रे ॥ ६७ ॥ (युगम्)

१. कर्णपथलङ्घनोत्कण्ठम्, (पक्षे) वेदमागांतिक्रमणाभिलाषम् २. स्मृतिजा-
 तः कामस्वस्य धर्मं चापम् धनुर्वाचकोऽपि धर्मशब्दो मेदिन्यादिषु पठ्यते; (पक्षे)
 मन्वादिस्मृतिप्रोक्त धर्मम्. ३. शोभनगगनस्य, बुद्धस्य, च ४. चरणप्रनार,
 (पक्षे) पदस्य क्रमो वैदिकप्रसिद्धः पदपाठः. ५. जलपक्षिणाम्. इषानामिति याव-
 द्; (पक्षे) मूढनाशणानाम् ६. अवलोकनानि, शास्त्राणि च.

तथाहि दृष्ट्योभयमार्गनिर्यन्मुदशुधारान्वितया मृगाक्षी ।
 प्रसारितोद्दामभुजाग्रयेव सोत्कण्ठमालिङ्गति नूनमेनम् ॥ ६८ ॥
 विभावयन्तीत्यथ मन्मथोत्थं विकारमाकारवशेन तस्याः ।
 अर्हद्गुणग्रामकथासु किञ्चिद्विस्तारयामास गिरं सुभद्रा ॥ ६९ ॥
 गुणातिरेकप्रतिपत्तिकुण्ठीकृतामरेन्द्रप्रतिभस्य भर्तुः ।
 यद्वर्णनं यद्वचसाप्यमुष्य भानोः प्रदीपेन निरीक्षणं तत् ॥ ७० ॥
 इक्ष्वाकुवंशप्रभवः प्रशान्ति महीं महासेन इति क्षितीशः ।
 तस्थायमारोपितभूमिभारः श्रीधर्मनामा विजयी कुमारः ॥ ७१ ॥
 मासान्निशान्ते दश जन्मपूर्वानस्याभवत्पञ्च च रत्नवृष्टिः ।
 यथा न दारिद्र्यरजो जनानां स्वप्नेऽपि दृग्गोचरतां जगाम ॥ ७२ ॥
 जन्माऽभिपेकेऽस्य सुरोपनीतैर्दुग्धाधिगतोथैः प्रविधीयमाने ।
 संप्लव्यमानः कनकाचलोऽपि कैलासशैलोपमतां जगाम ॥ ७३ ॥
 लावण्यलक्ष्मीजितमन्मथस्य किं भ्रूमहे निर्मलमस्य रूपम् ।
 वीक्ष्यैव यद्विस्मयतो बभूव हरिर्द्विनेत्रोऽपि सहस्रनेत्रः ॥ ७४ ॥
 वक्षःस्थलात्प्राज्यगुणानुरक्ता युक्तं न लोलापि चचाल लक्ष्मीः ।
 बद्धा प्रवन्धैरपि कीर्तिरस्य बभ्राम यद्भ्रूत्रितयेऽद्भुतं तम् ॥ ७५ ॥
 बुद्धिर्विशाला हृदयस्यलीव सुनिर्मलं लोचनवच्चरित्रम् ।
 कीर्तिश्च शुभ्रा दशनप्रभेव प्रायो गुणा मूर्त्यनुसारिणोऽस्य ॥ ७६ ॥
 सुराङ्गनानामपि दुर्लभं यत्पदाम्बुजद्वन्द्वरजोऽपि नूनम् ।
 तस्याङ्गमासाद्य गुणाम्बुराशेस्त्रैलोक्यवन्द्या भव सुन्दरि त्वम् ॥ ७७ ॥
 इत्थं तयोक्ते द्विगुणीभवन्तं रोमाञ्चमालोकनमात्रभित्तम् ।
 सा दर्शयामास तनौ कुमारी जिनेश्वरे मूर्तमिवाभिलाषम् ॥ ७८ ॥
 भावं विदित्वापि तथा करेणुं सख्याः सहासं पुरतः क्षिपन्त्याः ।
 चेलाच्चलं सा चल्याणिपद्मा प्रोत्सृज्य लज्जां द्रुतमाचर्कप ॥ ७९ ॥

श्रीधर्मनाथस्य मनोज्ञमूर्तेः प्रवेपमानाग्रकरारविन्दा ।
 संवाहितां वेत्रभृता कराभ्यां चिक्षेप कण्ठे वरणस्रजं सा ॥ ८० ॥
 निःसीमसौभाग्यपयोधिवेला वीचीव वक्षःपुलिने जिनस्य ।
 समुल्लसन्ती परिपूर्णमस्याः सा पुण्यचंद्रोदयमाचचक्षे ॥ ८१ ॥
 उन्मुद्रितो यत्नवतापि नूनं धात्राधुना स्त्रीनररत्नकोशः ।
 यदस्य युग्मस्य समानमन्यन्नादाशै रूपं न च दृश्यतेऽत्र ॥ ८२ ॥
 इत्थं मिथः पौरकथाः स शृण्वन्पुरःसरीभूतविदर्भराजः ।
 स्वकर्मवृत्त्येव नरेन्द्रपुत्र्या समं तदात्मेव पुरं विवेश ॥ ८३ ॥
 वधूवृतं वीक्ष्य वरं तमन्ये नृपा यथावासमपास्तमासः ।
 विभान्वितं भास्करमाकलय्य जग्मुः समूहा इव तारकाणाम् ॥ ८४ ॥
 स्वयंवरं द्रष्टुमुपागतानां ध्वजांशुकैर्व्योमसदामुवद्वैः ।
 विचित्रवस्त्रार्पणतत्परेव रेजे विदर्भाधिपराजधानी ॥ ८५ ॥
 अथाभवत्तन्बुदनादमन्द्रं ध्वनत्सु तूर्येषु पुराङ्गनानाम् ।
 उत्कण्ठितान्तःकरणानि कामं शिखण्डिनीनामिव चेष्टितानि ॥ ८६ ॥
 करेऽन्दुकं कङ्कणमङ्घ्रिभागे मुखे च लाक्षारसमायताक्षी ।
 तमुत्सुका वीक्षितुमीक्षणे च संचारयामास कुरङ्गनाभिम् ॥ ८७ ॥
 एतैत हे धावत पश्यतामे जगन्मनोमोहनमस्य रूपम् ।
 इत्थं तमुद्दिश्य पुराङ्गनानां कोलाहलः कोऽपि समुज्जगाम ॥ ८८ ॥
 अट्टालशालापणचत्वरेषु रथ्यासु च व्याकुलकेशपाशाः ।
 द्रष्टुं तमग्भोजदृशो भ्रमन्त्यः स्वमूचिरे कामपिशाचवश्यम् ॥ ८९ ॥
 मुक्तामये स्वच्छरुचौ गुणाढ्ये तस्मिन्मनोज्ञे हृदयावतीर्णे ।
 असूययेव द्रुष्टितोऽपि हारः स्पष्टो वधूभिर्न जनावकीर्णे ॥ ९० ॥
 पद्माङ्कुरैः कापि कपोलमेकं संभाव्य नेत्रं च तथाङ्गनेन ।

उद्धाटितैकस्तनमण्डलागात्तमर्धनारीश्वरतां वहन्ती ॥ ९१ ॥
 यियासतस्तस्य नरेन्द्रहर्म्यमत्यद्भुतं रूपमवेक्ष्य मार्गे ।
 पुरःप्रयाणप्रतिषेधनाय शिरासि मन्ये दुधुवुम्भरुष्यः ॥ ९२ ॥
 रुद्धे जर्ननेत्रपथेऽत्र काचिदुच्चैस्तरां निर्भयमारुरोह ।
 आरूढचेतोभवपौरुषाणां किमस्त्यसाध्यं हरिणेक्षणानाम् ॥ ९३ ॥
 अङ्गेषु जातेष्वपि तद्विलोकाद्द्विन्नरोमोद्ययकञ्चुकेषु ।
 दृढप्रहारो विपनेषुवीरो मर्माणि चाणैरभिनद्धधूनाम् ॥ ९४ ॥
 कोलाहलं कापि मुधा विधाय तस्य स्वमालोऽरुपथं निनाय ।
 द्रष्टुं दृढोपायमनङ्ग एव चक्षुस्तृतीयं मुदृशामुदेति ॥ ९५ ॥
 निर्व्याजपीयूषसहोदरोऽपि तदङ्गलायण्यरसप्रवाहः ।
 नेत्रार्धमार्गेण निपीयमानो न कृतयेऽमूलगराङ्गनानाम् ॥ ९६ ॥
 आलिङ्ग्य बालाय समर्पयन्ती मुरेण काचित्कमुकस्य सण्डम् ।
 न केवलं तत्प्रणयानुवृत्तिमूचे निजां चुम्बनचातुरीं च ॥ ९७ ॥
 तस्य प्रभोर्धिवरतां गतस्य समन्ततः सर्पति कान्तिजाले ।
 घन्धाय सद्यो रसवाहिनीनां पपात लोला शफरीच दृष्टिः ॥ ९८ ॥
 उषद्भुजालम्बितनांसिकाम्रा स्थिता गवाक्षे विगलन्निमेया ।
 गौरी क्षणं दर्शितनामिचक्रा चक्रे भ्रमं काघनपुत्रिकायाः ॥ ९९ ॥
 कामान्धनेव द्रुतमारुलाभिः क्षिप्तं मनन्त्रं विल्लासिनीभिः ।
 तेनेतरालम्बनप्रियोगाङ्गावृष्टियोग्यं न पुनर्वगूय ॥ १०० ॥
 निमेणरेतुः किमसायनङ्गः शृङ्गोऽथवा किं किमसौ कुबेरः ।
 लोकेऽधरागी विकलाङ्गशोभाः कोऽप्यन्य एवैष विशेषितधीः ॥ १०१ ॥
 शृङ्गारवत्याधिरमंचितानां रेसामतिरान्ति वा शुमानाम् ।
 लब्धो यथा नूननगावगम्यो मनोरथानामपि जीवितेशः ॥ १०२ ॥

पीयूषधाराभिरिवाङ्गनानामित्यं स वाग्भिः परिपूर्णकण्ठं ।
 उत्तोरणं द्वारसुदारकीर्तिं सबन्धिन प्रापशनैः कुमार ॥१०३॥(कुलकम्)
 तत्रायमुत्तीर्य करेणुकाया सुवासिनीसाधितमङ्गलश्री ।
 विवेश यक्षाधिपदचहस्त प्रशस्तमुच्चैः श्वशुरस्य सौधम् ॥ १०४ ॥
 निर्वर्तिताशेषविवाहदीक्षामहोत्सवोऽसौ श्वशुरेण सम्यक् ।
 वध्वा सम तत्र चतुष्कमध्ये सिंहासनं ह्यममलचकार ॥ १०५ ॥
 अत्रान्तरे वेत्रिनिवेद्यमानमग्ने पितृप्रेषितमेकदूतम् ।
 ददर्श सम्यक्स निवेदितार्थं तदार्पित लेखमपि व्यधत् ॥ १०६ ॥
 अथायमाह्वयं पतिं चमूना सुपेणमित्यादिशति स देव ।
 स्वराजधानीं प्रति सवृतार्थं पित्राहमत्यार्थतयोपहृतः ॥ १०७ ॥
 ततोऽतिवेगेन मनोवदाप्तुं वध्वा सम रत्नपुरं समीहे ।
 त्वं कायवत्कार्यमशेषयित्वाशनैः ससैन्यो भवतानुगामी ॥ १०८ ॥

उक्त्वा तमित्यनुचरं श्वशुरानुमत्या

यावत्प्रसु स्वपुरयानसमत्सुकोऽभूत् ।

तावद्धनाधिपतिरम्बरपुष्पकल्पं

भक्त्या विमानमुपढौकयति स तस्मै ॥ १०९ ॥

तत्रारुह्य वितीर्णविस्मयरुचा श्रृङ्गारवत्याधिक

पूपेव प्रविकासितास्यकमलो दिश्युत्तरस्या व्रजन् ।

सद्यः प्राप सखेदमाह्वयदिव व्यालोलसौघध्वजै-

र्देवो रत्नपुर पुरदरगुरु श्रीधर्मनाथ प्रसु ॥ ११० ॥

इति महाकाव्यश्रीहरिचन्द्रविरचित धर्मशर्माभ्युदये महाकाव्ये सप्तदश सर्गं ।

अष्टादशः सर्गः ।

अथ धृताशेषसुखप्रवृत्तिना मुदं महासेननृपेण विभ्रता ।
 प्रवर्तितानेकमहोत्सवं पुरं समं कलत्रेण विवेश स प्रभुः ॥ १ ॥
 स चन्द्रमाश्रन्द्रिकयेव कान्तया तयान्वितोऽत्यन्तमनोरमाकृतिः ।
 कुमुद्वतीनामिव पौरस्योषितां चकार दृक्कैरवकाननोत्सवम् ॥ २ ॥
 अलंकृतं मङ्गलसंविधानकैः प्रविश्य हर्म्यं हरिविष्टरस्थितौ ।
 तदान्वभूतामनुभाविनाविमौ महत्तरारोपितमक्षतक्रमम् ॥ ३ ॥
 यदल्पपुष्यैर्मनुजैर्दुरासदं सदैव यच्चाननुभूतपूर्वकम् ।
 बधूवरालोकनलोलनेत्रयोर्वभूव पित्रोः सममेव तत्सुखम् ॥ ४ ॥
 स नन्दनालोकनजातसंमदं सुरागलीलालसनिर्जराङ्गनम् ।
 अमन्यत स्वर्गपुरोपमं नृपः प्रसक्तसंगीतकहारि तद्दिनम् ॥ ५ ॥
 अथैष शृङ्गारवतीमिवापरां सकौतुकेनैव करेण मेदिनीम् ।
 तमादराद्वाहयितुं नरेश्वरः स्थितं सदस्यात्मजमित्यभाषत ॥ ६ ॥
 नियम्य यद्राज्यतृणेऽपि पालितं तवोदयात्प्राग्गोहनैकसत्त्ववत् ।
 विबन्धनं तद्विषयेषु निःस्पृहं मनो वनायैव ममाद्य धावति ॥ ७ ॥
 प्रतापटङ्कैः शतकोटिनिष्ठैः किरीटरत्नोपलपट्टिकानजे ।
 स्फुरन्निजाशाक्षरमालिकामयी मया प्रशस्तिर्निहिता महीभुजाम् ॥ ८ ॥
 यशो जगन्मण्डलमण्डनीकृतं कृताः कृतार्थाः कृतिनोऽपि संपदा ।
 त्वया च जाता धुरि पुत्रिणां वयं किमस्त्यपर्याप्तमतोऽत्र जन्मनि ॥ ९ ॥
 ततोऽवशिष्टं पुरुषार्थमर्थतश्चतुर्थमेवार्थयतीह मे मनः ।
 अथान्यदप्यस्ति विधेयमादरात्त्वमेव तत्साधु विचारयोचितम् ॥ १० ॥
 उपेत्य वात्येव जरतिजर्जरं करोति यावन्न वपुः कुटीरकम् ।
 निकेतनं तावदुपैतुमक्षयं द्रुतं यतिष्ये जिननाथवर्त्मना ॥ ११ ॥

अपत्यमिच्छन्ति तदेव साधवो न येन जातेन पतन्ति पूर्वजाः ।
 इति त्वयापत्यगुणैपिणा पतन्नपेक्षणीयो न भवामि संसृतौ ॥ १२ ॥
 ततोऽनुमन्यस्व नयज्ञ साधये समीहितं त्वद्भुजदण्डशायिनि ।
 चिरं धरित्रीवलये फणावतामपेतभारः सुखमेधतां पतिः ॥ १३ ॥
 तवापि शिक्षा भुवनत्रयीगुरोर्विभाति भानोरिव दीपदीधितिः ।
 इति प्रपद्यापि यदुच्यते मया ममत्वमोहः खलु तत्र कारणम् ॥ १४ ॥
 भृशं गुणानर्जय सद्गुणो जनैः क्रियासु कोदण्ड इव प्रशस्यते ।
 गुणच्युतो वाण इवातिमीपणः प्रयाति वैलक्ष्यमिह क्षणादपि ॥ १५ ॥
 उपात्तघ्नोऽप्यखिलाङ्गरक्षणे न मन्त्रिसानिध्यमपेतुमर्हसि ।
 श्रिया पिशाच्येव नृपत्वचत्वरे परिस्खलन्कश्छलितो न भूपतिः ॥ १६ ॥
 न बद्धकोपं स तथा यथाम्बुजं विकोपमाक्रामति पद्मपदोच्चयः ।
 पराभिमृतिप्रतिबन्धनक्षमं नृपो विदध्यादिति कोपसग्रहम् ॥ १७ ॥
 अनुज्झितस्नेहभरं विभूतये विधेहि सिद्धार्थसमूहमाश्रितम् ।
 स पीडितः स्नेहमपास्य तत्क्षणात्त्वैलीभवन्केन निवार्यते पुनः ॥ १८ ॥
 स मन्दरागोपहतः पयोनिधिर्मुोच लक्ष्मीं सगजामपि क्षणात् ।
 इतीव जानन्निजसंनिधौ जनान्न मन्दरागाननिशं विधास्यसि ॥ १९ ॥
 गतत्रपो यस्त्रपुणीव सन्मणिं नियोजयेद्योग्यमयोग्यकर्मणि ।
 विवेकबन्ध्यः स महीपतिः कथं भवेदनौचित्यविदाश्रयः सताम् ॥ २० ॥
 अचिन्त्यचिन्तामणिमर्थसंपदां यशस्तरोः स्थानकमेकमक्षतम् ।
 अशेषभूभृत्परिवारमातरं कृतज्ञतां तामनिशं त्वमाश्रय ॥ २१ ॥
 स्थितेऽपि कोपे नृपतिः पराश्रयी प्रपद्यते लाघवमेव केवलम् ।

१. स्नेहः प्रेमा; (पक्षे) तैलम्. २. आश्रितं जन सिद्धार्थसमूहं कृतकृत्यं विधेहि;
 (पक्षे) सिद्धार्थो गौरसर्पप. ३. दुर्जनीभवन्, (पक्षे) पिप्याकृता गच्छन्. ४. मन्दरागो
 मन्दरपर्वतः; अन्यत्र मन्दरागान्मन्दस्नेहान्.

अशेषविश्वंभरिकुक्षिरच्युतो बलिं भजन्किं न वभूव वामनः ॥ २२ ॥
 अनादृतोपक्रमकर्णधारकाः श्रयन्ति ये नीतिमिमां तरीमिव ।
 विरोधिदुर्वातविद्रभितां विपन्नदां न दीनाः परिलह्यन्ति ते ॥ २३ ॥
 महोभिरन्यानिह कूपदेशवज्जडाशयान्शोषय मीपणैः क्रमात् ।
 यथा न लक्ष्म्या घटवोदयेव ते कृपाणधारासलिलं विमुच्यते ॥ २४ ॥
 अपेक्ष्य कालं कमपि प्रकुर्यतः स्फुरन्त्यमी धामधना अपि द्रुतम् ।
 हिमेन तेनापि तिरमृच्छति कृतामहो सहस्ये सहते न किं रविः ॥ २५ ॥
 विशुद्धपाणिः प्रकृतीरकोपयञ्जयाय यायादरिमण्डलं नृपः ।
 वहिर्व्यवस्थामिति निभ्रदान्तराज्यां कथं स्यादनिरुध्य विद्विषः ॥ २६ ॥
 ततो जयेच्छुर्निजिगीपुरान्तरान्यतेत जेतुं प्रथमं विरोधिनः ।
 कथं प्रदीप्तानवधीर्यं वहिना गृहानिहान्यत्र कृती व्यवसति ॥ २७ ॥
 यथावदारम्भप्रदो महीपतेर्गुणाय पाह्वप्यमपि प्रजायते ।
 असशयं स्यादविमृश्यकारिणो मणिं जिहृक्षोरिव तक्षकाक्षयः ॥ २८ ॥
 विधेयमांगेषु पदे पदे मूलक्षराधिनाथो मदमोहिताशयः ।
 न शारदेन्दुद्युतिकुन्दसोदरं यशोगुरुं सस्तमवैति मर्षत ॥ २९ ॥
 हिनन्ति धर्मं हृदयाभिनन्दिनीं तदर्पितां यो विलमन्नपि श्रियम् ।
 स दुर्जनानाममृतजचेतसां धुरि प्रतिष्ठां लम्बनामचेतनः ॥ ३० ॥
 मुसं फलं राज्यपटस्य जन्यते तदत्र कामेन स चार्थमापनः ।
 विमुच्य सौ चेदिह धर्मगीहमे पृथैव राज्यं वनमेव सेव्यताम् ॥ ३१ ॥
 इहार्थकामाभिनिवेशालम्बः स्वधर्ममर्माणि भिनत्ति यो नृपः ।
 फलाभिलाषेण समीहते तमं समूलगुन्मूलयितुं न दुर्मतिः ॥ ३२ ॥
 इद्रेहते यो नेतवर्गसंपदं तयोपवर्गप्रतिपत्तिमायतौ ।
 अशान्तशार्धं न निषेवते श्रमाप्रिवर्गेनेव प्रयत्नं त्रिचक्षणः ॥ ३३ ॥

१. नववर्गं शेषकाः गण्ड, (१३३) न तवर्गसंपदम् इति एतेदः. २. अशान्तो
 मोक्षः, (१३३) पवर्गं. ३. त्रिवर्णो धर्मापेक्षामा, (१३३) इ पु ट इति वर्गत्रयम्

नृपो गुरुणा विनय प्रकाशयन्मवेदिहामुत्र च मङ्गलास्पदम् ।
 स चाविनीतस्तु तंनूनपादिव ज्वलन्नशेष दहति स्वमाश्रयम् ॥ ३४ ॥
 घन ददानोऽपि न तेन तोषकृत्तथा यथा साम समीरयन्नृप ।
 तदर्थसिद्धावपरैरुपायकैर्न सामसाम्राज्यतुलाधिरह्यते ॥ ३५ ॥
 त्वमत्र पात्राय समीहित ददत्सिद्धिपात्र परम भविष्यसि ।
 अभिन्नतृष्णे जलधौ कमर्थिनो न वैद्वपीताद्यपवादमादधु ॥ ३६ ॥
 नितान्तधोर यदि न प्रसर्पते कृत कदर्यद्रविणेन पातकम् ।
 अदृष्टलोकव्यवहारमन्वह विपच्यते किं वसुधातलोष्मणा ॥ ३७ ॥
 सुमङ्गवीजोपचय कुतोऽप्यसौ परप्रयोगादिह भेदमीयिवान् ।
 सुरक्षणीयो निपुणे फलार्थिर्मियत स भिन्नो न पुन प्ररोहति ॥ ३८ ॥
 पथि प्रवृत्त विपमे महीभृता नितान्तमस्थाननिवेशिनो भ्रमात् ।
 स्वमन्धमाख्याति निपातयत्यपि प्रसह्य दण्ड खलु दण्डधारकम् ॥ ३९ ॥
 धिनोति मित्राणि न पाति न प्रजा विभर्ति भृत्यानपि नार्थसंपदा ।
 न य स्वतुल्यान्विदधाति वान्धवान्स रात्रशब्दप्रतिपत्तिभाङ्गथम् ॥ ४० ॥
 विचारस्यैतद्यदि केऽपि वान्धवा महाकविभ्योऽपि परे महीभुज ॥
 यदीयसूक्तामृतसीकरैरसौ गतोऽपि पञ्चत्वमिहाशु जीवति ॥ ४१ ॥
 इहोपभुक्ता कतमैर्न मेदिनी पर न केनापि जगाम सा समम् ।
 फल तु तस्या सकलादिपार्थिवस्फुरद्गुणग्रामजयोर्वित यश ॥ ४२ ॥
 किमुच्यतेऽन्यद्गुणरत्नभूपणेर्विभूषयात्मानमनन्यसनिभे ।
 स्वभावलोला अपि यैर्विलोभिता श्रियो न मुञ्चन्ति कदाचिदन्तिकम् ४३
 इति प्रमोदादनुशास्य भूपतिस्तदैव दैवज्ञनिवेदितेऽहनि ।
 बलादनिच्छन्तमपि न्यवीविशत्स धर्ममुच्चैरभिषेकपट्टके ॥ ४४ ॥

१ अग्निरिव २ दाशरथिना बद्ध ध्वगश्चमुनिना पीत इत्याद्यपवादमलम्ब
 मनोरथा अर्थिन समुद्रस्रोद्धोपयतीति भाव ३ महाकविभ्योऽधिक कोऽपि
 महीपतीनां वान्धवो नास्तीति भाव

अथैष मूर्च्छत्सु मृदङ्गझल्लरीखनेषु रङ्गत्यपि मङ्गलध्वनौ ।
 चकार चामीकरकुम्भवारिभिर्महाभिषेकं स्वयमस्य भूपतिः ॥ ४५ ॥
 सभूपणे तत्परिघाप्य वाससी निवेशितस्यास्य मृगाधियासने ।
 स्वयं दधत्काञ्चनदण्डमञ्जसा पुरः प्रतीहारनियोगमादधे ॥ ४६ ॥
 प्रसीद दृष्ट्या स्वयमेव नैपधो नमत्यवन्तीपतिरेव सेवते ।
 इदं पुरः प्राभृतमङ्गभूपतेरयं स कीरो विनयेन भापते ॥ ४७ ॥
 सितातपत्रं द्रविडो विभर्त्यसौ सन्नामरौ केरलकुन्तलाविमौ ।
 इति प्रियैरप्यपदानुवर्तिनः पितुर्वचोभिः शुचमेव सोऽवहत् ॥ ४८ ॥
 प्रभाकरे गच्छति वृद्धिभेकतः कैलानिधौ राज्ञि विवृत्तिमन्यतः ।
 रराज राज्यं रजनीविरामवत्तदा न नैक्षत्रविशेषशोभितम् ॥ ४९ ॥
 पुरा त्रिलोक्यामपि मन्दरे सुरैः कृतेऽभिषेके किमिदं पुनःपुनः ।
 इति स्फुरद्दन्तरुचेव निर्मलं नभोऽट्टहासं पटहस्वनैर्व्यधात् ॥ ५० ॥
 कृताभिषेको न परं स गामिमां प्रसूनगन्धोदकरत्नवृष्टिभिः ।
 दुदोह कामान्दिवमप्यसंशयं किमस्त्यसाध्यं सुकृतात्मनामपि ॥ ५१ ॥
 स पञ्जरेभ्य कलकेलिपक्षिणो विपक्षवन्दीश्च विमोचयन्नृपः ।
 मनोरथादप्यधिक ददत्तदा प्रवर्तयामास न कस्य संमदम् ॥ ५२ ॥
 जनेषु गायत्सु जगौ प्रतिस्वनैर्ननर्त नृत्यत्सपि लोलकेतुभिः ।
 अवाप्य संहर्षमिवोत्सवे प्रमोर्मुदा न किं किं विदधे तदा पुरम् ॥ ५३ ॥
 इति व्यतिक्रम्य दिनानि कानिचिन्महोत्सवेऽस्मिञ्जरठीभवत्यपि ।
 स पुत्रमापृच्छय तपश्चिकीर्षया ययौ महासेनमहीपतिर्वनम् ॥ ५४ ॥
 अथ श्लथीमूलविमोहबन्धनोऽप्यसौ वियोगात्पितुरन्यतप्यत ।
 अवेत्य संसारगतिं ततः स्वयं प्रबुद्धमार्गः समचिन्तयत्प्रजाः ॥ ५५ ॥

१. कीरदेशमहीपतिः. २. धर्मनाथे सूयं च. ३. महासेनमहीपतौ चन्द्रे च.
 ४. राज्यपक्षे क्षत्रविशेषैर्न शोभितमित्यर्थः.

प्रजाः प्रशस्याः खलु ताः स्मरन्त्यमुं जिनेश्वरं याः प्रविधूतकल्मषम् ।
 स्तुमः कथं तत्सुकृतानि चिन्तनं चकार यासां स्वयमेव स प्रभुः ॥५६॥
 क्वचिन्न चक्रे करवालकर्षणं न चापरागं विदधे कमप्यसौ ।
 स कोमलेनैव कैरेण लालयन्वशीचकारैकवधूमिव क्षितिम् ॥ ५७ ॥
 गुणार्णवं नम्रनरामरोरगस्फुरत्किरीटोच्चयचुम्बितक्रमम् ।
 पतिं समासाद्य मही महीयसी बभूव लोकद्वितयादपि ध्रुवम् ॥ ५८ ॥
 न चापमृत्युर्न च रोगसंचयो बभूव दुर्भिक्षभयं न च क्वचित् ।
 महोदये शासति तत्र मेदिनी ननन्दुरानन्दजुपश्चिरं प्रजाः ॥ ५९ ॥
 ववौ समीरः सुखहेतुरङ्गिनां हिमादिवोष्णादपि नाभवद्भयम् ।
 प्रभोः प्रभावात्सकलेऽपि भूतले स कामवर्षी जलदोऽप्यजायत ॥ ६० ॥
 ध्रुवं भुजस्तम्भनियञ्चिता गुणैरनेन गाढं करिणीकृतौचला ।
 कुतोऽन्यथा भूमृदुपायनच्छलात्समाययुः काममदोद्धता गजाः ॥ ६१ ॥
 अजस्रमासीद्भनसंपदागमो स वारिसंपत्तिरदृश्यत क्वचित् ।
 महौजसि त्रातरि सर्वतः सतां सदा पराभूतिरभूदिहाद्भुतम् ॥ ६२ ॥
 न नीरसत्त्वं सलिलाशयादृते दधावधः पङ्कजमेव सद्गुणान् ।
 अमृदधर्मद्विपि तत्र राजनि त्रिलोचने यथंजिनानुरागिता ॥ ६३ ॥
 प्रसद्य रक्षत्यपि नीतिमक्षतामभूदनीतिः सुखभाजनं जनः ।
 भयापहारिण्यपि तत्र सर्वतः को नाम नासीत्प्रभयान्वितः क्षितौ ॥६४॥

१. करवालः खड्गः, (पक्षे) करौ हस्तौ बालाः केशाः. २. चापे धनुषि राग-
 म्; (पक्षे) अपरागं विरक्तम्. ३. इत्येन वलिना च. ४. पूज्या. ५. भूमिः.
 ६. अधिकसंपत्प्राप्तिः, (पक्षे) मेघसंपदागमः. ७. जलसंपत्तिः; (पक्षे) अरिसंपत्तिः
 शत्रुबाहुत्वम्. ८. परिभवः; (पक्षे) उत्कृष्टमैश्वर्यम्. ९. नीरस्य सत्त्वं विद्यमानता.
 (पक्षे) नीरसस्य भावः. १०. जिनेऽनुरागाभावः; (पक्षे) अजितं गजादि चर्म.
 ११. नीतिरहितः; (पक्षे) स्वचक्रपरचक्रादि-इतिरहितः. १२. प्रकृष्टभयेन, प्रभया
 चान्त्या च.

त्रिसध्यमागत्य पुरंदराज्ञया सुराङ्गना दर्शितभूरिविभ्रमा ।
वितन्वते स्म स्मरराजशासनं सुखाय सर्गीतकमस्य वेश्मनि ॥ ६५ ॥

वक्त्राब्जेन जयश्रियं विकसता क्रोडीकृतां दर्शय-
न्हस्तोदस्तजयध्वजेन विदधद्व्यक्तामथैना पुनः ।

एकं प्राप सुपेणसैन्यपतिना सप्रेपित ससद
तस्यानेकनृपप्रवर्तितसमिद्धृत्तान्तविद्वार्तिक ॥ ६६ ॥

प्रणतशिरसा तेनानुज्ञामवाप्य जगत्पते-
कथयितुमुपक्रान्ते मूलादिहाजिपराक्रमे ।

श्रवणमयतामन्यान्यापुस्तदेकरसोदया-
दपरविपयव्यावृत्तानीन्द्रियाणि सभासदाम् ॥ ६७ ॥

इति महाकविश्रीहरिचन्द्रविरचिते धर्मशर्माभ्युदये महाकाव्येऽष्टादश सर्गः ।

एकोनविंश सर्गः ।

आहवक्रममामूलमथ दूतः पुर प्रभोः ।

आह वैक्रममामूलमिति विद्वेषिभूमुजाम् ॥ १ ॥

कार्यशेषमशेषज्ञोऽशेषयित्वा स निर्ययो ।

यावत्संबन्धिनो देशात्सुपेण सह सेनया ॥ २ ॥

तावदङ्गादय क्षोणीभुजो दाराधियात्तया ।

वैमयास्यानुजग्मुस्ते भुजोदारा धिया तया ॥ ३ ॥ (युग्मम्)

अथ तैः प्रेषितो दूत पृथ्वीनाथैर्युयुत्सुभिः ।

१. युद्धवार्ताभिः . वार्तिको वार्ताहरो दूत २. अस्मिन्सर्गे आदर्शपुत्रके यमकादिषु संक्षिप्तं टिप्पणं क्वचिद्गतं प्रायस्तदेवात्र गृहीतम् ३. वक्र विपमम्, अत एव अमामूलमलक्ष्मीकारणम् ४ दारसंबन्धी य आधिष्ठेन यातयः प्राप्तया धिया. ५. यामया वक्रयेति धियेत्यस्य विशेषणम्.

साक्षाद्गर्व इवागत्य तमवोचच्चमूपतिम् ॥ ४ ॥
 त्वं क्षमो सुवनस्यापि तेने नेन प्रभास्वतः ।
 तैवानूना चमूचक्रे तेनेऽनेन प्रभा स्वतः ॥ ५ ॥
 तवानूरोरिवाकाशे प्रभुभक्तिर्न चाधिका ।
 अग्रेसरी पुनः किं न वारिराशौ निमज्जत ॥ ६ ॥
 चतुरङ्गां चमूं त्यक्त्वा चतुरं गा गतः कथम् ।
 प्रभयाधिकरक्षा स प्रभयाधिगतोऽवति ॥ ७ ॥
 कर्मणेनैव तेनोढा सा शृङ्गारवतीति यः ।
 साशङ्कस्तु कृतं पत्या राजवर्गः प्रणश्यता ॥ ८ ॥
 नैवमायोधनं शक्येत्यनवमायो धनं ददत् ।
 समनागबलं कर्तुं स मनागबलत्वया ॥ ९ ॥ (युगम्)
 लक्ष्मीजिघृक्षया तुभ्यं राजकं नापराध्यति ।
 किं तु रीत्येव वैदर्भ्यां गौडीयैर्याभ्यसूयितम् ॥ १० ॥
 मारसारसमाकारा रीकामा सरसा रीमा ।
 सा गता हंसना तेन न तेनासहर्तागसा ॥ ११ ॥

(प्रतिलोमानुलोमपादः)

१. तेन इनेन स्वामिना. २. प्रभास्वतस्तेजस्विनः. ३. तव चमूचक्रे अनेन स्वत
 अनुना प्रभा चक्रे. ४. नवा अधिका च, बवयोरभेदात्, (पक्षे) वाधि का न.
 ५. समुदे, (पक्षे) वा-अरिराशौ शत्रुसमूहे. ६. प्रभया तेचसा; प्रकर्षेण भयाधि-
 गतः. योऽकारणं चमूं त्यक्त्वा प्रपलायते स भयान्वितो भवत्येव, ७. प्रत्यप्रसङ्गा-
 मम् ८. न अवम अयं शुभावहो विधिर्यस्य. ९. तुल्यहस्तिवैभवं. १०. मनाक्
 अवलत्. ११. गौडदेशभवाय, यथा वैदर्भी रीतिर्गौडीवल्लभाय कवये कुप्यति
 तथा तुभ्यं शृङ्गारवत्याभ्यसूयितम्. १२. कामसर्वस्वतुल्याकृतिः. १३. राकावन्मा
 लक्ष्मीर्यस्याः सा. १४. कामिनी. १५. सितमुषी, (पक्षे) अहंसना अस्मेरासा.
 चित्तानुरागविरहात् १६. तेन आगसापराधेन.

त्वामिहायुक्त्वा विश्वंस्तमूतलोपकृतिक्षमः ।
 न वापराधकृन्नाथः केवलं मूर्तिहेतवे ॥ १२ ॥
 अस्य मौनाधिकैः सेना अस्यमाना नैवाजितः ।
 अस्यमानाहतेरेता अस्यमानावितुं क्षमः ॥ १३ ॥
 परलोकमयं विभ्रत्सुभुमर्क्तिं प्रपद्यसे ।
 भवितासि ततो नूनं स्ववंशोद्धरणक्षमः ॥ १४ ॥
 अरममीतियुक्तस्ताः कष्टं स्कन्दोऽपि रक्षति ।
 अरममीतियुक्तस्ता दूरे पास्यति वाहिनीः ॥ १५ ॥
 अवलां तां पुरस्कृत्य त्यक्तोऽसि सवलोऽमुना ।
 निराश्रयस्ततो धीर राजवर्गं त्वमाश्रय ॥ १६ ॥
 प्रार्थयैतांश्चतुर्वर्गं रथवाजिप्रदानतः ।
 लप्स्यसे पञ्चतामुच्चैरथैवाजिप्रदानतः ॥ १७ ॥
 परमक्षेहनिष्ठास्ते परदानकृतोधमाः ।
 समुन्नतिं तवेच्छन्ति प्रघनेन महापदाम् ॥ १८ ॥
 राजानस्ते जगत्ख्याता बहुशोभनवाजिनः ।
 वने कस्तत्कुधा नासीद्बहुशोभनवाजिनः ॥ १९ ॥
 संरूपाणां स्थितं विभ्रत्संधामनिधनं तव ।
 दाता वा रीजसंदोहो द्रौकान्तारसमाश्रयम् ॥ २० ॥

१. विश्वस्तु समस्त यद्गतं तस्योपकाराय समर्थः; (पक्षे) विश्वस्तु-भूत लोप-
 कृति-क्षमः भद्राद्यजनविनाशकः, विश्वासपातक इति यावत्. २. न-या-अपराध-
 कृतः; (पक्षे) नव-अपराधकृत. ३. प्रमाणाधिकैः. ४. क्षिप्यमाना. ५. नवीनसङ्गामात्.
 ६. राजाप्रमाणपाततः. ७. अति-अमान-अवितुं. ८. परलोको जन्मान्तरं घटुध.
 ९. स्वामिसेवां अर्हततां च. १०. रथ-वाजि-प्रदानतः. ११. अथवा-आजि-प्र-
 जानतः. १२. बहुशोभनवाजिनः. १३. बहुशोभन-नव-अजिनः. १४. सदयानाम्;
 (पक्षे) सपत्न्याम्. १५. स्वधामनि स्वपृष्टे धनं तव दाता दास्यति; (पक्षे) स्वधाम-
 निधनम्. १६. राजसमूहः. १७. दान्तार-सं-आश्रयम्; (पक्षे) दान्तार-समाश्रयम्.

सहसा सह संरेभैर्घाविताघाविता रणे ।
 दुःसहेऽदुः सहेऽलं ये कस्य नाकस्य नार्जनम् ॥ २१ ॥
 तेषां परमतोपेण संपैदातिरसं गतः ।
 खोन्नतिं पतितानां विभ्रत्संब्रहीनो भविष्यसि ॥ २२ ॥ (युग्मम्)
 बहुशस्त्रासमाप्येषां बहुशस्त्रासमाहतेः ।
 को वा न रमते प्राप्ताङ्को वानरमते गिरौ ॥ २३ ॥
 किमु दासतया स्थातुमीहसे कापि भूमृति ।
 असंख्यं कर्म तत्कुर्वन्नप्यसे कम्बलोत्सवम् ॥ २४ ॥
 बहुधामरणेऽच्छद्युद्धुघा मरणेच्छया ।
 परंभीरहितं पश्येत्परंभीरहितं परम् ॥ २५ ॥
 वन्धाय बाहिनीशस्य तवैते मेदिनीभृतः ।
 आयान्ति कटकैर्जुष्टाः सनागहरिखड्गिभिः ॥ २६ ॥
 मुरलो मुरलोपीव कुन्तल कुन्तलश्च कैः ।
 मालवो मौलवोद्वीवैर्वार्यते वार्य ते रणे ॥ २७ ॥
 उदामाद्विरदेनाघो (?) कलिङ्गेन वृषध्वजः ।
 शिरोर्पितार्धचन्द्रेण कार्यस्त्वमगजाश्रितः ॥ २८ ॥
 अनेकपापरक्तो वा लभ सेनाशमं गतः ।
 अनेकपापरक्तो वा लभसे नाशमङ्गतः ॥ २९ ॥

१. गजप्रधानैः. २. धाविताधौ आधिरहिते रणे इताः प्राप्ताः. ३. सपत्न्याधिक-
 रागम्; (पक्षे) संपदातिः सेवकः, असंगत एकाकी. ४. स्वामित्वम्; (पक्षे) च्युताम्.
 ५. सत् मही-इनः समीचीनभूपालः; (पक्षे) गृहरहितः. ६. बहुशः-नासम्.
 ७. बहुशस्त्र आसमाहतेः. ८. लघोत्सवः. ९. उदासतया, (पक्षे) दासतया.
 १०. राशि, पर्वते च. ११. कम्बलोत्सवम्; (पक्षे) कम्बलोत्सवम्. १२. बहु-
 धाम-रणे. १३. अञ्छद्युत्सवोत्सवः. १४. पर-मी-रहितम्. १५. परमीः कातरः.
 १६. विष्णुरिव. १७. कुन्तलदेशनृपः. १८. कुन्तान् लातीति. १९. मा लक्ष्मी-
 स्तस्यालवलेनोद्वीवैः. २०. अनेकप-अपरक्तः.

हितहेतु वचस्तुभ्यमभ्यधामहमीदृशम् ।

विरोधिन्यपि यत्साधुर्न विरुद्धोपदेशकः ॥ ३० ॥

अधिकं दरमेत्याहो अधिकंदरमुन्नतान् ।

समासादयशाः शैलान्समासादय वा नृपान् ॥ ३१ ॥

इति राजगणे तस्मिन्नधिकोपकृतिक्षमे ।

गतिद्वयमुदाहृत्य प्रणिधिर्विरराम सः ॥ ३२ ॥

रैरोऽरीरोरुररुत्काकुं केकिकङ्किकः ।

चञ्चच्चञ्चचिच्चोचे तततातीति तं ततः ॥ ३३ ॥ (चतुरक्षरः)

अन्तरत्यन्तनिर्गूढपद्मभिप्रायभीषणा ।

वाग्भुजङ्गीव ते मृद्धी कस्य विश्वासकृद्दहिः ॥ ३४ ॥

दुर्जनः सत्समां प्रष्टामीहते न स्वभावतः ।

किमुल्लकस्तमोहन्त्रीं भास्वतः सहते प्रमाम् ३५ (गूढचतुर्थपादः)

सीमां सौभाग्यभाग्यानां शोभासंभावितसरः ।

अहो घाष्ट्यं जगन्नाथः कर्मणीत्युच्यते स्वलेः ॥ ३६ ॥

प्रभाप्रभावभाग्येन भाग्येन स वधूकरम् ।

तेने तेनेऽपतन्माला तन्मालापं वृथा कृथाः ॥ ३७ ॥

गुणदोषानविज्ञाय भर्तुर्भक्ताधिका जनाः ।

स्तुतिमुच्चावचामुच्चैः कां न कां रचयन्त्यमी ॥ ३८ ॥

धर्मं बुद्धिं परित्यक्त्वौपरश्रानेकपापदे ।

सदयः कुरुते कस्तां परश्रानेकपापदे ॥ ३९ ॥

१. समासात्-अयशाः. २. रायं घनं ददातीति रैरः; अरीन् ईरयन्तीत्यरीराः गुमटाः, वेदां उर्यमहान्. केकिना कङ्किते इत्येवंशीलः केकिङ्कित्वात्कार्तिकेयः, तस्यैव कः कामो यस्य स केकिङ्कित्कः. चञ्चन्ती चमुदंशा उषा महती चिहुदि-यंस्य. ततां प्रचुरां तां रक्षनीमतति गच्छति इत्येवंशीलस्ततताती. चायुलं मर्म-व्यपकशब्दम्. ३. अधर्मं. ४. परेभ्यद्रायन्ते ते अनेक्या दक्षिणद्येयामापदे.

आस्ता जगन्मणेस्तावद्भानोरन्यैर्महस्विभि ।
 अनूरोरपि किं तेज समूय परिभूयते ॥ ४० ॥
 मम चापलता वीक्ष्य नवचापलता दधत् ।
 अयमाजिरसाद्गन्तु किं यमाजिरमिच्छति ॥ ४१ ॥
 सौजन्यसेतुमुद्भिन्दन्यत्त्वया नैव चारित ।
 तन्न क्रोधार्णवौघेन प्लावनीयो नृपप्रज ॥ ४२ ॥
 विपद्विधास्यतेऽत्राहकारिभि कारिभिर्मम ।
 एकाकिनापि रुध्यन्ते हरिणा हरिणा न किम् ॥ ४३ ॥
 जयश्रियमथोद्बोद्धु त्वत्प्रतापामिसाक्षिकाम् ।
 विचमाजो ददद्भूत सुपेणो विससर्ज स ॥ ४४ ॥
 रागिताजिघरा कापि नेतेनातततामसा ।
 सामताततना तेने पिकारावजिता गिरा ॥ ४५ ॥

(अनुलोमप्रतिलोमार्ध)

तथाप्यनुनयैरेष शाम्यति स्म न दुर्जन ।
 और्वस्तनूनपात्रीरैर्नरिघोरिव भूरिभि ॥ ४६ ॥
 युद्धानका स तद्वीमा सदानघ नदन्ति न ।
 बभृहिरे जयायोच्चै सदानघनदन्ति न ॥ ४७ ॥
 उद्भिन्नोद्दामरोमाञ्चकञ्चुकेषु मुदस्तदा ।
 अन्तरङ्गेषु शूराणा सनाहान बहिर्भेषु ॥ ४८ ॥
 निजदोरदनोदीर्णश्रीरता घनताविमा ।
 तैरसारबल चेरुरिमा भूतहतो भृशम् ॥ ४९ ॥

१ का अग्निभि २ निजबाहुद ताभ्यामुदीणा या श्रीस्तस्या रता ३ घना
 ना ममूहो घनता तद्वद्विमा येषाम् ४ तरसा आरबल शत्रुवैर्यम् ५ भूतहत
 प्राणिघातका

(प्रातिलोभ्येनानन्तरश्लोकः)

संभृतो हृतभूमारिरुचेऽलं वैरसारतः ।
 भावितानघतारश्रीर्न दीनो दरदोऽजनि ॥ ५० ॥
 शङ्केऽनुकूलपवनप्रेङ्खितैः स्यन्दनध्वजैः ।
 निकणत्किङ्किणीकाणैर्योद्धुं जहुविरे द्विपः ॥ ५१ ॥
 नवप्रियेषु विभ्राणाः सङ्गरागमनायकाः ।
 क्व योपितोऽभवन्नोक्ताः संगरागमनाय काः ॥ ५२ ॥
 सदृशावत्यनीकेऽत्र त्वत्प्रतापप्रदीपके ।
 वधायैव निपेतुस्ते पतंगा इव शत्रवः ॥ ५३ ॥
 गङ्गोरगगुरूमाङ्गगौरगोगुरूभ्रगुः ।
 रौगागारिगैरैरङ्गैरेऽङ्गं गुरुगीरगात् ॥ ५४ ॥ (द्वयक्षरः)
 अङ्गमुत्तुङ्गमातङ्गमायान्तं प्रत्यपद्यत ।
 वात्येव धारिदानीकं सा सुपेणस्य वाहिनी ॥ ५५ ॥
 अतस्तमानसे सेना सदाना सारवा रणे ।
 अतस्तमानसेसेना सदानासारवारणे ॥ ५६ ॥ (समुद्रकः)
 कुम्भभूरिव निर्ममसपक्षानेकमूधरम् ।
 उच्चुलुम्पांचकारोच्चैः स क्षणाद्भ्रवारिधिम् ॥ ५७ ॥
 निम्निशदारितारातिहृदयाचलनिर्गता ।

१. भुवि भान्तीति भूमाख्यं च तेऽरयध, तेषां रुचिः सा हृता येन, तत्संबो-
 धनम्. २. वरसारत उत्कृष्टपलात्. ३. भाविता अधिगता अनघा तारा उज्वला
 धीर्येन. ४. गङ्गा च उरगगुरुध उमाङ्गं च तद्द्वैरा या गौवाणी तथा गुरुर्वृह-
 स्पतिः. उमा गावो बाणा मयूखा वा यस्य सः. ५. राग एवागारे तेषां तेषां
 गैरैर्विप्रायैः. गुरुगीर्महानादः. ६. सत् शोभनं अनो बलं यस्याः सा सदानाः;
 अतस्तमानान् भक्षिणाहंकारान् इयति तस्मिन्. सेना स्वामियुधः सदानासारा
 वारणा यस्मिन्.

न करिस्कन्धदग्नासृङ्गदी दीनैरतीर्यत ॥ ५८ ॥ (निरोष्ठ्य)
 स्नेहपूर इव क्षीणे तत्रोद्रेक महीभुज ।
 अस्त यियासवोऽन्येऽपि प्रदीपा इव भेजिरे ॥ ५९ ॥
 हेमवर्माणि सोऽद्राक्षीद्भाविना भाविनासिना ।
 द्विद्वलान्यत्सकेनेव निचितानि चिताग्निना ॥ ६० ॥
 तंद्धनोत्क्षिप्तदुर्वारतरवारिमहोर्मय ।
 अरिदमाधरवाहिन्यो रणशोर्णा प्रपेदिरे ॥ ६१ ॥
 समुत्साह समुत्साहकारमाकारमादधत् ।
 ससारार ससारारम्भवतो भवतो बलम् ॥ ६२ ॥
 कोदण्डदण्डनिर्मुक्तकाण्डच्छत्रे विहायसि ।
 चण्डाशुश्चण्डभीत्येव सब्रवे करसचयम् ॥ ६३ ॥
 सारसेनारैसे नागा समरे समरेस्त्रया ।
 न न दाननदाश्चेरुर्वाजिनो वाजिनोद्धता ॥ ६४ ॥
 उद्वण्ड यत्र यत्रासीत्तुण्डरीक रणान्बुधौ ।
 निपेतुस्तव योघाना तत्र तत्र शिंलीमुखा ॥ ६५ ॥
 के न बाणेर्नर्वाणैस्ते सेनया सेनया हता ।
 मानवा मानवाधान्धा सत्वरा सत्त्वराशय ॥ ६६ ॥
 बाणैर्बलमरातीना सदापिहितसौरभै ।
 अपूरि सुरमुक्तैश्च त्वद्वल कुमुमोत्करे ॥ ६७ ॥
 मूर्धान दुधुवुस्तत्र कङ्कपत्रक्षता भटा ।
 प्रभोरर्थासमाप्तौ वा प्राणाना रोद्धुमुक्त्रमम् ॥ ६८ ॥ (अतालव्य)

१ त एव घना २ वार चलम्, (पक्षे) तरवारि खड्ग ३ रसो राग,
 शब्दो वा ४ छत्र, सिताम्भोज च ५ बाणा, भ्रमराध ६ नवशब्दै
 ७. आच्छादितमूर्यकान्तिभिर्बाणै, प्रकटीकृतसौरभ्यै कुमुमोत्करैश्च

त्रुट्वाद्द्विट्कण्ठपीठास्थितात्कारभरभैरवे ।

पेतुर्भयान्वितास्तत्र पत्रिणो न पतत्रिणः ॥ ६९ ॥

शरघाताद्गजैर्दानरसितैरुत्पलायितम् ।

रक्ताब्धौ तत्करैश्छिन्नैरसितैरुत्पलायितम् ॥ ७० ॥

वेतालास्ते तृपोचालाः पश्यन्तः शरलाघवम् ।

पाणिपात्रस्यमप्यत्र कीलालं न पपुर्बुधि ॥ ७१ ॥

त्वद्वलैर्विषंमारातिमारातिस्फुटाविक्रमैः ।

अरुगं व्योम कुर्वाणैः कुर्वाणैस्तस्तरे तदा ॥ ७२ ॥

संसारसारलक्ष्म्येव वेदभ्यां स्वीकृतस्य ते ।

ईर्ष्या वार्धितोत्साहा तत्र शत्रुपरम्परा ॥ ७३ ॥

पराजिताशु भवतः सेनया यंतमानया ।

पराजिता शुभवतः सेनया यंतमानया ॥ ७४ ॥ (युग्मम्)

ततो भग्ने बलेऽन्यस्मिन्पुलकस्फारसैनिकः ।

एकहेलं सहोत्तस्ये मालवेन्द्रेण कुन्तलः ॥ ७५ ॥

सुपेणस्तद्वलयूहं संनाहवपुषं ततः ।

हपेण वीक्ष्य सौवर्णसंनाहवपुषं ततः ॥ ७६ ॥

चतुरङ्गबले तत्र परिसर्पति शात्रवे ।

सैन्यमाश्वासयामास व्याकुलं स्वं चमूपतिः ॥ ७७ ॥

स वाजिसिन्धुरग्रामान्सग्रमादभिघावितः ।

जरादसिं स्फुरद्धामा विभ्रन्नादमघात्ततः ॥७८॥ (गौमूत्रिकः)

१ मया प्रभया, (पक्षे) भवेन. २. युद्धात्पलायिता गजा इत्यर्थः. ३. उत्प-
लवद्वाचरितम्. ४. विषया ये धरातयस्तेषां मारो मारणम्. ५. कुः पृथ्वी.
६. पराजिता आशु. ७. यस्मै कुर्वाणया. ८. स्तान्निघमेतया. ९. विस्तृताहंकारया.
१०. सप्त-शाहव-पुषं.

सगजः सरथः साश्वः सपदातिः समन्ततः ।

क्रामन्नभिमुखं क्रोधात्तीव्रतेजाः शितायुधः ॥ ७९ ॥ (युगम्)

समारैभे समारेभे समारे भे रणे रिपुः ।

स दानेन सदानेन सदानेन व्यपोहितुम् ॥ ८० ॥

अम्मोघिरिव कल्पान्ते खङ्गकल्लोलमीषणः ।

स्खलितो न स भूपालैस्तत्र वेलाचलैरिव ॥ ८१ ॥

कैङ्कः किं कोककेकाकी किं काकः केकिकोऽककम् ।

कौकः कुकैककः कैकः कः केकाकाकुकाङ्कम् ८२ (एकाक्षरः)

अनेकधातुरङ्गाव्यान्कुञ्जराजिदुरासदान् ।

रिपुशैलानसिर्भिन्दञ्जिष्णोर्वज्रमिवावभौ ॥ ८३ ॥

जघान करवालीयघातेनारेर्वलं बली ।

न नाप्ता ते निरालम्बा करे तेनावनिर्वरः ॥ ८४ ॥ (अर्धभ्रमः)

तेन सङ्ग्रामधीरेण तव नाथ पदातिना ।

एकहेलमनेकेभ्यः शत्रुभ्यो निशितासिना ॥ ८५ ॥

भैर याममयारम्भरञ्जिता ददताजिरम् ।

याता क्षमा माक्षता या मदमाररमादम ॥ ८६ ॥ (युगम्)

(सर्वतोभद्रम्)

१. स-मार-इभे, सम-आरेभे, आरेभः शब्दः समारेभे समारब्धः. दानेन स्रण्डनेन सदानेन सद्वलेन. व्यपोहितुमुपक्रान्तुम्. २. कङ्को चकः. कोककेकाकी चक्रवाकहंसगामी. काको ध्राङ्गः. केकिकः मयूरवत्क आत्मा स्वरूपं यस्य सः. कुकैककः स्वर्गपृथ्वीजलेष्वद्वितीयः. गुरुत्वात्. कुटिलं जगाम. केकाकाकुको मयूरः स चिह्नं यस्य स केकाकाकुकाङ्कः, तस्येव कं शरीरं यस्य तम्. ३. अनेकधा-तु-रङ्गः (पक्षे) अनेक-धातु-रङ्गः. ४. कुञ्जर-आजिः (पक्षे) कुञ्ज राजि. ५. भर-मत्यर्थम्. अयारम्भरञ्जिता शुभावहविधिप्रारम्भरञ्जिता सती. मा लक्ष्मीस्वस्या अक्षता नित्यता. आररमादम अरिसमूहलक्ष्मीदमन. याता लब्धा.

घाता धाराजलेनेव दृष्टमातङ्गसंगमाम् ।

अभ्युक्ष्याभ्युक्ष्य जप्राह तल्लूपाणो रिपुश्रियम् ॥ ८७ ॥

देवेन्द्रो विषदद्वादिवाददाघदवाम्बुद ।

दिवं ददद्दुदावेदं दुद्दवृन्दं विदैवैवत् ॥ ८८ ॥ (व्यक्षरः)

पीत्वारिशोणितं सद्यः क्षीरगौरं यशो वमन् ।

इन्द्रजालं तदीयासिः काममाविश्वकार सः ॥ ८९ ॥

स प्रसादेन देवस्य रसादेकपदे वलम् ।

संपदेऽज्यदेव द्विदकम्पदेन सदेवनम् ॥ ९० ॥ (मुरजबन्धः)

तेन माल्यचोलाङ्गकुन्तलव्याकुले रणे ।

भानुनेव तमःकीर्णे किं किं नो तेजसा कृतम् ॥ ९१ ॥

काननाः कानने नुना नाकेऽनीकाङ्गकानिनः ।

के के नानीकिनीनेन नाकीनैकाकिना ननु ॥ ९२ ॥ (व्यक्षरः)

सागरे भुवि कान्तारे संगरे चा गरीयसि ।

त्वद्भक्तिः कस्य नो दत्ते कामधेनुरिविहितम् ॥ ९३ ॥

देवनाथमनाहृत्य भावनास्तम्भनाहते ।

त्वर्यानासीत्स नास्तद्विद्भज्या नाथमनास्ततः ॥ ९४ ॥ (मुरजबन्धः)

खङ्गत्रासावशिष्टेऽथ प्रणष्टे विद्विषां वले ।

मुपेणः शोधयामास रणभूमिं महाबलः ॥ ९५ ॥

गजवाजिजवाजिजयानुगतः स रसाचरसाचयशोविमवः ।

प्रमवन्नमवन्तमिलां श्रयितुं स्वयमेत्यमेत्य भवन्तमितः ॥ ९६ ॥

१. शयुसमूदम्. २. विपरीतभाग्ययुक्तम्. ३. जितवानेव. ४. सर्वाहनं यथा भवति. ५. अस्तुतोऽस्य वन्धस्य विन्यासः. ६. पुत्रिष्ठमुनाः. ७. धनीकाङ्गे राहामोत्सङ्गे कनिष्ठ एवशीलाः. ८. सेनापतिना. ९. हे देवेश, एकाकिना. १०. भाग्यं प्राप्य.

चन्द्रांशुचन्दनरसादपि शीतमङ्गं
 पीयूषपूग्मसकृद्भ्रमतीव दृष्टिः ।
 कायं पुनर्वसति वैरिमहीशवंश-
 संश्लोषणो भुवनभूषण ते प्रतापः ॥ ९७ ॥

चक्रेऽरिसंततिमिहाजिषु नष्टपद्मा-
 तिरुयातिमेकचकिताकृतिधारिणी यः ।
 तिग्मासिरिष्टमतवत्स तवावति क्ष्मां
 किं तत्परं घरणिमिच्च कृतिन्त्रवीमि ॥ ९८ ॥

कः शर्मदं वृजिनमीतिहरं जितात्मा
 हर्षाय न स्मरति तेऽभिनवं चरित्रम् ।

संपद्गुणातिशयपस्त्य रुचं तवैति
 कः कान्तिमानतिसुधाद्रवरोचमानाम् ॥ ९९ ॥

(इति श्लोकद्वयनिर्वर्तितपोडशदलकमलचित्रे कविकाव्यनामाङ्कः ।

यथा—कर्णिकाक्षरेण सह प्रथमदलाग्रदलाग्रेषु 'हरिचन्द्रकृतधर्मजिनप-
 तिचरितमिति' इति ।)

हतमोहतभोगतेस्तव क्षणदेनेक्षणदेशशोभितः ।

समया समयात्स्वयं ततः कमला त्वां कमलाममैक्षत ॥ १०० ॥

आतङ्कार्तिहरस्तपयुमणिसद्भूरिप्रभाजिद्वसु-

द्रष्टव्यं हृदि चिह्नैरत्नमसमं शौचं च पीनोन्नते ।

देहेऽद्यत्त हितं त्वमन्दमहृदि क्षुद्रेऽप्यतो दर्शने

वल्गुर्मद्रमहस्य रम्यमपरं क्षीणव्यपायं पदम् ॥ १०१ ॥

दम्भलोभत्रमा आदिरुद्धा गुणैर्द्रष्टुमप्यक्षमादेव वक्रं तव ।

वर्जयित्वा ययुः सुधृत त्वां तथा ते भजन्ते यथा नेश भक्तानपि ॥१०२॥

(अत्र श्लोकद्वयविनिर्मिते चक्रचित्रे प्रथमतृतीयपष्ठाष्टमाक्षररेखाश्रमेण कविनामाङ्कश्लोकः । यथा—

‘आर्द्रदेवसुतेनेदं काव्यं धर्मजिनोदयम् ।

रचितं हरिचन्द्रेण परमं रसमन्दिरम् ॥’)

स्फुटमिति कथयित्वा सत्कृतिं प्राप्य दूते

गतवति निजगोहं तत्सुपेणः ससैन्यः ।

अहितविजयलब्धं वित्तमानीय भक्त्या-

नतिचिरमुपनिन्द्ये धर्मनाथाय तस्मै ॥ १०३ ॥

लभ्या श्रीर्विनिहत्य संगरसुवि क्षुद्रद्विपोऽभ्युन्नता

धिक्तां धर्मपरिच्युतामरमिति स्त्रीकारमन्दस्पृहः ।

तद्गर्माभरुचं दधद्वरमरिद्रव्यं सदायो ददे

देवोऽस्तालसमाधिमिलकृतधियां ताम्यन्महस्वी मुदे ॥ १०४ ॥

(अत्र चक्रवन्धचित्रे तृतीयपष्ठाक्षररेखाश्रमेण काव्यकविनामाङ्कः ।

यथा—श्रीधर्माभ्युदयः । हरिचन्द्रकाव्यम् ।)

इति महाकविश्रीहरिचन्द्रविरचिते धर्मशर्माभ्युदये महाकाव्ये एकोनविंशः सर्गः ।

विशः सर्गः ।

इत्यञ्जानां पञ्चलक्षाणि यावत्क्षीणक्षुद्रारातिरुद्यत्प्रभावः ।

दैवः पारावारवेलावनान्तं प्राज्यं धर्मः पालयामास राज्यम् ॥ १ ॥

रात्रौ तुङ्गे स्फाटिके सौषथृष्ट्रे तामास्थानीमेकद्रा स प्रतेने ।

चन्द्रज्योत्स्नान्तर्हितेऽस्तिप्रभावादाकाशस्या या मुधमेव रेजे ॥ २ ॥

जीर्णं कालाञ्जातरुध्रं नु पश्यन्देवसारादन्तुरं व्योमभागम् ।

ज्वालालीलां विप्रतीं कल्पनेहेरहायोल्कां निष्पन्नतीं ददर्श ॥ ३ ॥

धाविष्कर्तुं स्फारमोहान्धकारच्छन्नं मुक्तेर्मार्गमत्यन्तदुर्गम् ।
 आदौ दिष्ट्या व्यञ्जिता या ज्वलन्ती वर्तिर्दीपस्यैव शोभामभार्पात् ॥ ४ ॥
 व्यादायास्यं विस्फुरत्तारतारादन्तश्रेणीभीष्ममत्तुं जगन्ति ।
 कालेनेका व्योम्नि विस्तार्यमाणा जिह्वेवाशु श्रद्धया या चक्रासे ॥ ५ ॥
 कान्तिः कालव्यालचूडामणेः किं पिङ्गा स्थाणोव्योममूर्तेर्जटा वा ।
 ज्वाला किं वास्यैव भालाक्षर्वह्नेर्दाहायेन्दोर्धाविता कामबन्धोः ॥ ६ ॥
 भूयोऽनेन त्रैपुरं किं नु दाहं कर्तुं मुक्तस्तप्तनाराच एषः ।
 इत्याशङ्क्याकुल लोकचेतो या सर्पन्ती व्योम्नि दूरादकार्पात् ॥ ७ ॥
 कर्तुं कार्यं केवलं स्वस्य नासौ देवो विश्वस्यापि धाता तपस्याम् ।
 इत्यानन्दात्तस्य नीराजनेव व्योम्ना रेजे या समारभ्यमाणा ॥ ८ ॥
 तामालोक्याकाशदेशादुदञ्चज्योतिर्ज्वालदीपिताशां पतन्तीम् ।
 इत्थं चित्ते प्राप्तनिर्वेदखेदो मीलच्चक्षुश्चिन्तयामास देव ॥ ९ ॥
 देवः कश्चिज्ज्योतिषां मध्यवर्ती दुर्गं तिष्ठन्नित्यमेपोऽन्तरिक्षे ।
 यातो देवादीदृशी चेदवस्थां क' स्याल्लोके निर्व्यपायस्तदन्यः ॥ १० ॥
 आयु कर्मालानभङ्गे प्रसर्पन्नापद्वीथीदीर्घदोर्दण्डचण्डः ।
 प्राणायामाराममूलानि भिन्दन्कैरुत्सिक्तः सखते कालदन्ती ॥ ११ ॥
 यत्संसक्त प्राणिनां क्षीरनीरन्यायेनोच्चैरङ्गमप्यन्तरङ्गम् ।
 आयुश्छेदैर्याति चेत्तत्तदास्या का वाद्येषु स्त्रीतनूजादिकेषु ॥ १२ ॥
 प्रत्यावृत्तिर्न व्यतीतस्य नूनं सौख्यस्यास्ति भ्रान्तिरागामिनोऽपि ।
 तत्तत्कलोपस्थितस्यैव हेतोर्वध्नात्यास्या ससृतौ को विदग्धः ॥ १३ ॥
 वातान्दोलत्पद्मिनीपल्लवाम्भोविन्दुच्छायाभङ्गुरं जीवितव्यम् ।
 तत्ससारासारसौख्याय कस्माज्जन्तुस्ताम्यत्यब्धिवीचीचलय ॥ १४ ॥
 सारङ्गाक्षीचञ्चलापाङ्गनेत्रश्रेणीलीलालोकसकामित नु ।
 व्यालोलत्वं तत्क्षणादृष्टनष्टा धत्ते नृणा हन्त तारुण्यलक्ष्मी ॥ १५ ॥

हालाहेलासोदरा मन्दरागभादुर्भृता सत्यमेवात्र लक्ष्मीः ।
 नो चेत्तेतोमोहहेतुः कथं सा लोके रागं मन्दमेवादधाति ॥ १६ ॥
 विष्णुत्रादेर्धाम मध्यं वधूनां तन्नि.प्यन्दद्वारमेवेन्द्रियाणि ।
 श्रोणीविम्बं स्थूलमांसास्त्रिकृष्टं कामान्धानां प्रीतये धिक्त्तथापि ॥ १७ ॥
 मेदोमज्जाशोणितैः पिच्छिलेऽन्तस्त्वक्प्रच्छन्ने वायुनद्धास्यसंधौ ।
 साधुर्देहे कर्मचण्डालगेहे वध्नास्युद्यत्सूतिगन्धे रतिं कः ॥ १८ ॥
 इन्द्रोपेन्द्रब्रह्मरुद्राहमिन्द्रा देवाः केचिद्ये नराः पन्नगा वा ।
 तेऽप्यन्येऽपि प्राणिनां क्रूरकालव्यालक्रान्तं रक्षितुं न क्षमन्ते ॥ १९ ॥
 वालं वर्षीयांसमाद्यं दरिद्रं धीरं भीरुं सज्जनं दुर्जनं च ।
 अश्वात्येकः कृष्णवर्णैव कक्षं सर्वप्राप्सी निर्विवेकः कृतान्तः ॥ २० ॥
 स्वच्छामेवाच्छाद्य दृष्टिं रजोभिः श्रेयोरत्नं जाग्रतामप्यशेषैः ।
 दोषैर्येषां दस्युरूपैरुपाचं संसारेऽस्मिन्हा हताम्ये हताशाः ॥ २१ ॥
 वित्तं गेहादङ्गमुच्चैश्चित्तमेव्यावतन्ते चान्धवाश्च श्मशानात् ।
 एकं नानाजन्मवल्लीनिदानं कर्म द्वेषा याति जीवेन सार्धम् ॥ २२ ॥
 छेतुं मूलात्कर्मपाशानशेषान्सघस्त्रीक्ष्णैस्तद्यतिप्ये तपोभिः ।
 को वा कारागाररुद्ध प्रबुद्धः शुद्धात्मानं वीक्ष्य कुर्यादुपेक्षाम् ॥ २३ ॥
 इत्थं यावत्प्राप्य वैराग्यभावं देवश्चित्ते चिन्तयामास धर्मः ।
 उलुः स्वर्गादित्युपेत्यानुकूलं देवान्नावत्केऽपि लोकान्तिकाम्ने ॥ २४ ॥
 नि.शेषापन्मूलभेदि त्वयेदं देवेदानीं चिन्तितं साधु साधु ।
 एतेनैकः केवलं नायमात्मा संसाराब्धेरुद्धृता जन्तवोऽपि ॥ २५ ॥
 नष्टा दृष्टिर्नष्टमिष्टं चरित्रं नष्टं ज्ञानं साधुधर्मादि नष्टम् ।
 सन्तः पश्यन्त्यत्र निव्यान्धकारे त्वत्तः सर्वं केनलज्जानदीपात् ॥ २६ ॥
 तैरानन्दादित्यमानन्यमानं स्वर्दन्तीन्द्रान्द्रजम्भारिसुम्याः ।
 आसेदुस्त्रं दुन्दुभिष्वानवन्तमे चैत्वारो निर्जराणां निकायाः ॥ २७ ॥

दत्त्वा प्राज्यं नन्दनायाथ राज्यं देवोऽतुच्छप्रीतिरापृच्छच्च बन्धून् ।
 दत्तस्कन्धं थाप्ययानं सुरेन्द्रैरारुह्यागात्सालपूर्वं वनं सः ॥ २८ ॥
 सिद्धान्नत्वा तत्र पष्ठोपवासी मौलौ मूलानीव कर्मद्रुमाणाम् ।
 मुष्टिप्राहैः पञ्चभिः कुन्तलानां वृन्दान्युच्चैरुच्चस्वान क्षणेन ॥ २९ ॥
 केशांस्तस्याघत्त माणिक्यपात्रे क्षीराम्भोधिप्रापणायामरेन्द्रः ।
 भर्त्रा मूर्ध्नादाय मुक्तान्कथंचित्को वा विद्वान्नाददीतादरेण ॥ ३० ॥
 प्रालेयांशौ पुष्यमैत्रीं प्रयाते भाघे शुक्ला या त्रयोदश्यनिन्द्या ।
 घर्मस्तस्यामात्तदीक्षोऽपराह्णे जातः क्षोणीभृत्सहस्रेण सार्धम् ॥ ३१ ॥
 तत्र त्यक्त्वालंकृतिर्मुक्तवासा रूपं विभ्रज्जातमात्रानुरूपम् ।
 देवो भेजे प्रावृषेण्याम्बुवाहश्रेणीमुक्तस्वर्णशैलोपमानम् ॥ ३२ ॥
 गीतं वाद्यं नृत्यमप्यात्मशक्त्या कृत्वा चेतोहारि जम्भारिमुख्याः ।
 देवाः सर्वे प्राप्तपुण्यातिरेका नत्वाह्रन्तं स्वानि धामानि जग्मुः ॥ ३३ ॥
 स्कन्धावारे पाटलीपुत्रनाम्नि क्षोणीभर्तुर्धन्यसेनस्य गेहे ।
 क्षीरान्नेनाचारवित्पाणिपात्रे कृत्वा पञ्चाश्चर्यकृत्पारणं सः ॥ ३४ ॥
 पुण्यारण्ये प्रांशुके कापि देशे नासाप्रान्तन्यस्तनिःस्पन्दनेत्रः ।
 कार्योत्सर्गं विभ्रदभ्रान्तचित्तो लोके लेप्याकारशङ्कामकार्पात् ३५ (युग्मम्)
 अध्यासीनो ध्यानमुद्रामतन्द्रः स्वामी रेजे लम्बमानोरुवाहुः ।
 ये निर्भग्नाः श्वभ्रगर्मान्धकूपे व्यामोहान्धास्तानिवोद्धर्तुकामः ॥ ३६ ॥
 मुक्ताहारः सर्वदोपत्यकान्तारब्धप्रीतिः स्त्रीकृतानन्तवासाः ।
 देवो धुन्वन्विग्रहस्थानरातीन्कान्तारेऽपि प्राप सौराज्यलीलाम् ॥ ३७ ॥

१. शिविकाम्. २. चित्रलिखित इव तस्यै. ३. लक्षभोजन ; (पक्षे) मुक्ताहारोऽस्यास्तीति. मौक्तिकहारवानिति यावत्. ४. सर्वदः, अपत्येषु कान्तासु च आरब्धप्रीतिः; (पक्षे) सर्वदा उपलब्धायाः पर्वतासन्नभूमेरन्ते आरब्धप्रीतिः. ५. स्त्रीकृतानि अनन्तानि वासांसि येन सः; (पक्षे) स्त्रीकृतमनन्तं वियदेव वासो येन सः. दिग्म्बर इति यावत्. ६. युद्धस्थानं शत्रून्; (पक्षे) देहस्थानं कामक्रोधादीन्.

देवोऽक्षामक्षान्तिपाथोदपाथोधारसारैः सारसंपत्फलाय ।
 सिञ्चन्नुच्चैः संयमारामचक्रं चक्रे क्रोधोद्दामदावामिशान्तिम् ॥ ३८ ॥
 मिन्दन्मानं मार्दवेनार्जवेन च्छिन्दन्मार्यां निःस्पृहत्वास्तलीभः ।
 मूलादेवोच्छेत्तुकामः स चक्रे कर्माारीणामाश्रयद्वाररोधम् ॥ ३९ ॥
 कुर्वन्नुर्वी वाच्यनःकायगुप्तिं रक्षन्साक्षात्त्वं समित्यर्कभाभिः ।
 चक्षन्क्षान्तेषु दीर्घैर्गुणैश्चित्रं मोक्षार्थं वद्वोद्यमोऽभूत् ॥ ४० ॥
 तस्यारण्ये ध्याननिष्कम्पमूर्तेर्विक्रस्येवामोदमाप्रातुकामाः ।
 बद्धावासाश्चन्दनस्येव तस्थुः स्वस्थाः स्वैरं स्कन्धवन्धे भुजंगाः ॥ ४१ ॥
 दृष्ट्वात्मानं पुद्गलाद्विन्नरूपं देवो देहे न स्वबुद्धिं बबन्ध ।
 तेनात्याक्षीचोयशीतातपातं श्रेयोनिष्ठः काष्ठवद्भूरमेनम् ॥ ४२ ॥
 विघ्नं निघ्नन्नाक्षिपन्नेष दोषाञ्जज्ञे स्वामी भाजनं यत्क्षमायाः ।
 सैषा काचिच्चातुरी तस्य भर्तुश्चित्तेऽस्माकं चित्रमद्यापि दत्ते ॥ ४३ ॥
 आसंसारं साहचर्यमृतस्यं दुःस्वीकुर्वन्नागमागन्तुकेऽपि ।
 योगे भैत्रीं पक्षपातं च मोक्षे वित्रचित्रं स्वं चरित्रं स ऊचे ॥ ४४ ॥
 तस्याशेषं कर्पतो धीर्वरस्य स्फारीभूतं भानसान्मोहजालम् ।
 तत्प्राग्गतःपीड्यमानैकमीनो मन्ये त्रासात्रिर्ययौ मीनकेतुः ॥ ४५ ॥
 कल्पान्तोद्यद्वादशद्विंशत्तमेणीतेजःपुञ्जतीव्रतेऽसिन् ।
 दृग्व्यापातत्रस्तचित्तेव चक्षुर्नो चिक्षेप प्रत्यहं मोहलक्ष्मीः ॥ ४६ ॥
 चक्रे कार्यं संयमस्तस्य देहे तन्वानोऽपि ज्योतिरत्यन्तरम्यम् ।
 माणिक्यस्येवावनीमण्डनार्थं शाणोल्लेखः सम्यगारम्यमाणः ॥ ४७ ॥
 एकं पात्रं सौकुमार्यस्य तीव्रे तेजःपुञ्जे तापसे वर्तमानः ।
 चण्डज्योतिर्मण्डलातिथ्यभाजो भेजे लक्ष्मीं क्षीणपीयूषरदमेः ॥ ४८ ॥

१. देहात्. २. धिया धेष्टस; (पक्षे) देववत्स. ३. अन्त.दरणात्; (पक्षे)
 सारंविशेषात्. ४. द्वादशामा दिवाकरः.

भर्गादीनां भग्नगर्वातिरेकः कः श्रीधर्मे मीनकेतुर्वराकः ।
 अघ्यारूढप्रौढिरमौ न कुर्याद्रत्नज्योतिःस्तम्भमम्भोनिपेकः ॥ ४९ ॥
 अचूपापेनारुणमाकृष्य मुक्ता स्वर्गस्त्रीभिस्तत्र दीर्घा कटाक्षाः ।
 हृत्सतोपाविर्भवद्वारवाणे वाणा. कामस्येव वैफल्यमीयुः ॥ ५० ॥
 भोगे रोगे काञ्चने वा तृणे वा मित्रे शत्रौ पत्तने वा वने वा ।
 देवो दृष्टिं निर्विशेषां दधानोऽप्येकः सीमासीद्विशेषजतायाः ॥ ५१ ॥
 तथ्य पथ्यं चेदभापिष्ट किञ्चित्सिद्धं शुद्धं चेदमुङ्कान्यदत्तम् ।
 मुक्त्वा नक्तं चेदयासीत्स पश्यन्सर्वं किञ्चित्तस्य शाखानुरोधि ॥ ५२ ॥
 तस्यावश्यं वायुरेकेन्द्रियोऽपि प्रत्यासत्तौ प्राप न प्रातिकूल्यम् ।
 तर्किं चित्रं तत्र पञ्चेन्द्रियाणां सिंहादीनां यत्र दुःशीलभावः ॥ ५३ ॥
 अन्तर्बाह्वैर्दीप्यमानैस्तपोभिज्ज्वालैर्नोत्वा दुर्जराण्याशु पाकम् ।
 भुञ्जानोऽसौ कर्मवल्लीफलानि श्लाघ्यः स्वल्पैरप्यहोभिर्बभूव ॥ ५४ ॥
 निर्व्यामोहो निर्मदो निष्पपञ्चो निःसङ्गोऽयं निर्भयो निर्ममश्च ।
 देशे देशे पर्यटन्संयतानां केषां नासीन्मोक्षशिक्षकहेतु ॥ ५५ ॥
 छद्मस्थोऽसौ वर्षमेकं विहृत्य प्राप्तो दीक्षाकाननं शालरम्यम् ।
 देवो मूले सप्तपर्णद्रुमस्य ध्यानं शुष्कं सम्यगालम्ब्य तस्थौ ॥ ५६ ॥
 माघे मासे पूर्णमास्यां सपुष्ये कृत्वा धर्मो घातिकर्मव्यपायम् ।
 उत्पादान्तध्रौव्यवस्तुस्वभावोद्भासि ज्ञानं केवलं स प्रपेदे ॥ ५७ ॥
 भित्त्वा कर्मध्वान्तमभ्युद्गतेऽस्मिन्दत्तानन्दे केवलज्ञानचन्द्रे ।
 तत्कालोद्यद्गुन्दुभिध्वानदम्भाद्योमाम्भोधिर्गाढमभ्युज्जगर्ज ॥ ५८ ॥
 जातं चेतो व्योमवनीरजस्कं नृणा पूर्वाद्या इवाशा. प्रसेदु ।
 पाप द्वेषीवानिलोऽप्यानुकूल्यं किं किं नासीन्निकलङ्कं तदानीम् ॥ ५९ ॥

तन्माहात्म्योत्कर्षवृत्त्येव हर्षं विश्राणासौ साधुगन्धोदवृष्ट्या ।
 तत्कालोद्यत्सस्वसपच्छलेन क्षोणीं तत्राद्यत्त रोमाञ्चमुच्चै ॥ ६० ॥
 नित्योपादानङ्गसङ्गामलीलासाहाय्येन व्यञ्जितात्मापराधम् ।
 मीत्येवास्य मूरकदर्पशत्रो सेवा चक्रे चक्रमसिन्नृतूनाम् ॥ ६१ ॥
 भाषामेदैस्तीश्चतुर्भिश्चतुर्धा ससारस्यापारदु स्वा प्रवृत्तिम् ।
 वक्तुं चातुर्वर्ण्यसघस्य हेतोर्मन्ये देवोऽसौ चतुर्भिरु आसीत् ॥ ६२ ॥
 तस्य क्षीणाशातवेद्योदयत्वान्नाभ्युक्तिर्नोपसर्गं यदाचित् ।
 नि व्यन्दाया ज्ञानदृष्टेरिवापुः पक्ष्मस्पन्द स्पर्धया नेक्षणानि ॥ ६३ ॥
 वृद्धिं प्रापूर्णाङ्गजा वा नर्या वा तस्यावश्य योगनिद्रास्थितम्य ।
 का वार्ता वा कर्मणामान्तराणा येया रेखा नाममात्रावशेषा ॥ ६४ ॥
 पादन्यासे सर्पतो न्यस्यमानप्रेङ्खत्सभ्राम्मोजलीलाशयेव ।
 सेवानम्रप्राणिसचारलक्ष्या पादाभ्यर्णं नास्य लक्ष्मीर्मुमोच ॥ ६५ ॥
 नो दोर्भिक्ष नेतयो नोपसर्गा नो दारिद्र्य नोपघातो न रोगा ।
 तन्माहात्म्याद्योजनाना शते द्वे नाभूर्किञ्चित्कापि कर्माप्यनिष्टम् ॥ ६६ ॥
 नाद्वैर्घण्टासिंहशङ्खानकाना कल्पज्योतिर्भावनव्यन्तरेन्द्रा ।
 कर्तुं सेवा ते प्रचेत्सुर्गुणैर्घट्टस्तलैः कृष्यमाणा इवास्य ॥ ६७ ॥
 स्वर्गात्तत्रागच्छतामन्तराले रेजे पङ्क्तिः कापि वैमानिकानाम् ।
 शुभीकर्तुं कीर्तिसंप्लुधाभिव्योमेवोच्चैर्मञ्चनाध्यासितानाम् ॥ ६८ ॥
 तन्निन्काले ता समा धर्मनायसेन्द्रादेशाद्भयोक्ति चक्रे जुनेर ।
 यस्या नानारत्नमय्याः प्रमाण पञ्च प्राहुर्योजनान्यागमजा ॥ ६९ ॥
 नेदीयस्य प्रेयसा विप्रलम्भथ्याख्यादक्षा तेन वेणीं विमोच्य ।
 धूर्त्तानालच्छन्नना पार्धतोऽस्या क्षिप्त मुद्राकङ्कण मुक्तिलक्ष्या ॥ ७० ॥

१. 'संस्तुत श्राव्यत चैवापभ्रयो भूतभाषितम् । इति भाषाद्यतसोऽपि कति व
 क्षान्त्य कापताम् ॥' इति धामभट .

ते प्रत्याशं वायुवेल्लङ्गजाग्रा मानस्तम्भास्तत्र चत्वार आसन् ।
 क्रोधादीनां ये चतुर्णां निरासे संसलक्ष्म्यास्तर्जनीकार्यमीयुः ॥ ७१ ॥
 तत्पर्यन्ते रत्नसोपानरम्या वाप्यो रेजुस्ताश्चतस्रश्चतस्रः ।
 प्रौढेनार्हत्तेजसा यत्र रात्रौ कोकः शोकं नाप कान्तावियोगात् ॥ ७२ ॥
 आस्यं तस्याः सालकान्तं दधत्याः शोभामङ्गे संसदः स्वां दिदृक्षोः ।
 तच्चत्वारि स्फाटिकस्वच्छनीराण्यापुर्लीलादर्पणत्वं सरांसि ॥ ७३ ॥
 मन्दान्दोलद्वातलीलाचलोर्मिस्तोम्योऽप्यग्रे स्वातिका तोयपूर्णा ।
 जैनव्याख्याज्ञातससारदु खत्रस्यन्निष्कान्ताहिगर्भेव रेजे ॥ ७४ ॥
 अन्तर्लीनैकैकनिष्कम्पभृङ्गप्रेङ्गत्पुष्पा पुष्पवाटी तदूर्ध्वम् ।
 दत्ताश्चर्यां भूत्रयस्यापि भर्तुर्द्रष्टुं लक्ष्मीं स्फारिताक्षीव रेजे ॥ ७५ ॥
 सालः शृङ्गालम्बिनक्षत्रमालस्तस्याः प्रान्ते नायमासीद्विशालः ।
 अष्टं किं तु प्रोत्तरत्वं तदानीमिन्द्रक्षोभात्कुण्डलं स्वर्गलक्ष्म्याः ॥ ७६ ॥
 भृङ्गाराधैर्मङ्गलद्रव्यवृन्दैः शङ्खध्वानैः सुप्रधानैर्निधानैः ।
 द्वारे द्वारे निःस्पृहस्यापि भर्तुर्विश्वैश्वर्यं व्यज्यते स्म प्रभूतैः ॥ ७७ ॥
 तस्यैवोच्चैर्गोपुराणां चतुर्णामन्तर्द्वे द्वे रेजुर्नाट्यशाले ।
 यत्रावर्णं शासनं भीनकेतारेणाक्षीणां लस्यमासीज्जनेपु ॥ ७८ ॥
 द्वौ द्वौ मार्गं धूपकुम्भावभूतां यद्वक्त्रेभ्यो निर्गता धूमराजिः ।
 सुक्त्वा देहं ज्ञातुरग्रे अमन्ती भर्तुः कर्मश्यामिकेवावभासे ॥ ७९ ॥
 कृत्वा रूपं दंशपोतप्रमाणं भीत्या कोणे कापि लोके स्वितस्य ।
 पापस्येवोत्सारणार्थं सुगन्धो धूमस्तस्मिन्धूपजन्मोज्जन्मभे ॥ ८० ॥
 क्रीडोद्यानान्यत्र चत्वारि ताभ्यामासन्नूर्ध्वप्रोल्लसत्पल्लवानि ।
 इन्द्रोद्यानं तच्चतुर्यागवृक्षव्याजाज्जेतुं यैरुदस्ताः स्वहस्ताः ॥ ८१ ॥
 प्रेङ्खद्वोलासीनसेव्याम्बुधौरैर्धारायत्रैस्तैर्लतामण्डपैश्च ।
 स्वैरक्रोडल्लोकचित्तेक्षणैः सास्तेऽप्यारेजुः काञ्चनाक्रीडशैलाः ॥ ८२ ॥

नानारत्नस्तम्भशोभैरथासीत्सालंकारा तोरणैः स्वर्णवेदी ।

रात्रावन्तर्विम्बितेन्दुग्रहोच्चैरास्थानीव श्रेयसो या विरेजे ॥ ८२ ॥

ऊर्ध्वं तस्यास्ताक्षर्यहंसोक्षमुख्या दिक्संख्यातास्ता वभुर्वैजयन्त्यः ।

यासु व्योमोद्वेक्षनाकृष्टगङ्गाभ्रान्ति चक्रुः स्यूतमुक्ताफलाभाः ॥ ८४ ॥

कर्णाकारं गोपुराणां चतुष्कं विभ्रत्सालस्तत्परं काञ्चनोऽन्यः ।

धर्मव्याख्यामार्हतीं श्रोतुमिच्छन्मन्ये मेरुः कुण्डलीभूय तस्यौ ॥ ८५ ॥

वाञ्छातीर्तं यच्छतोऽप्यस्य पार्श्वे वाञ्छामात्रत्यागिनः कल्पवृक्षाः ।

तस्मिन्नुच्चैस्तस्थुरुद्धृत्य शाखाः का वा लज्जा हन्त निश्चेतनानाम् ॥ ८६ ॥

ऊर्ध्वं तेभ्योऽमूच्चतुर्गोपुराङ्गा विश्वानन्दोज्जीविनी वज्रवेदी ।

रेजे पङ्क्तिस्तादृशानां दशानां रत्नज्योतिर्ज्यायसी तोरणानाम् ॥ ८७ ॥

स्तूपास्तेषामन्तरन्तर्नवोच्चैस्ते प्रत्येकं रेजुरर्चासनायाः ।

तत्रैवासन्सन्मुनीनां मनोज्ञा नानाससन्मण्डपास्तुङ्गतुङ्गाः ॥ ८८ ॥

रुद्धकूरानङ्गहेतिप्रचारस्तत्प्राकारः स्फाटिकः प्रादुरासीत् ।

तस्याप्यन्तश्चन्द्रकान्तप्रतिष्ठाः कोष्ठास्तत्र द्वादशासन्नारिष्ठाः ॥ ८९ ॥

वीतप्रन्याः कल्पनार्योऽप्यथार्या ज्योतिर्भामा हि स्त्रियो भावनाश्च ।

भौमज्योतिः कल्पदेवा मनुष्यास्त्रिर्यम्यूथान्येषु तस्युः क्रमेण ॥ ९० ॥

ऊर्ध्वं तेभ्यो वल्लभं लोचनानां स्थानं दिव्यं गन्धकुट्यास्त्र्यमासीत् ।

अन्तस्तस्योद्दाममाणिक्यदीपं रेजे रम्यं काञ्चन सिंहपीठम् ॥ ९१ ॥

रत्नज्योतिर्भासुरे तत्र पीठे तिष्ठन्देवः शुभ्रमामण्डलस्थः ।

क्षीराम्भोधेः सिच्यमानः पयोभिर्भूयो रेजे काञ्चनाद्राविवोचैः ॥ ९२ ॥

गायत्रादेनेव भृङ्गाङ्गनानां नृत्यलोलैः पल्लवानामिवोचैः ।

किं भ्रूभोऽन्यत्तस्य वृत्तं गुणैर्पर्यर्जज्ञे रक्तो यस्य वृक्षोऽप्यशोकः ॥ ९३ ॥

वृष्टिः पौष्पी सा कुतोऽमूलमन्तः संभाव्यन्ते नात्र पुष्पाणि यस्मात् ।

यद्वा शतं द्रागनस्य हस्तादर्हद्गीत्या तत्र बाणा निपेतुः ॥ ९४ ॥

आविर्भूतं यद्भवद्भूतभावि ज्ञानाकारं तुल्यमिन्दुत्रयेण ।
 अव्यावाधामातपत्रयं तत्तस्यावोचद्भूत्रयैश्वर्यलक्ष्मीम् ॥ ९५ ॥
 छाया कायस्यास्य सेवोपसर्पद्वात्तच्चक्रणेव भामण्डलेन ।
 क्षिप्ता नान्तश्चेत्कथं तत्प्रपेदे तीव्रा चेतस्तापसंपत्प्रशान्तिम् ॥ ९६ ॥
 रेजे मुक्तिश्रीकटाक्षच्छटाभा पार्श्वे पङ्क्तिश्चामराणां जिनस्य ।
 ज्ञानालोके निष्फलानामिवेन्दोर्भासामुच्चैर्दण्डनिर्यञ्जितानाम् ॥ ९७ ॥
 अप्युद्वीवैः श्रूयमाणा कुरङ्गैः कर्णाभ्यर्णस्फारपीयूषधारा ।
 आ गव्यूतिद्वन्द्वमभ्युल्लसन्ती दिव्या भाषा कस्य नासीत्सुखाय ॥ ९८ ॥
 केयं लक्ष्मीः केदृशं निःस्पृहत्वं केदं ज्ञानं कास्त्यनौद्वत्यमोहक् ।
 रेरे मृतं द्राकुतीर्था इतीव ज्ञाने भर्तुर्दुन्दुमिर्व्योभ्यवादीत् ॥ ९९ ॥
 लास्योल्लासा वाद्यविद्याविलासा गीतोद्गाराः कर्णपीयूषधाराः ।
 स्थाने स्थाने तत्र ते ते बभूवुश्छायाप्यस्मिन्दुर्लभासीधदीया ॥ १०० ॥

इति निरुपमलक्ष्मीरष्टभिः प्रातिहार्यै-

रतिशयगुणशाली केवलज्ञानभानुः ।

समवसरणमध्ये धर्मतत्त्वं विवक्षुः

सुरपरिषदि तस्यौ धर्मनाथो जिनेन्द्रः ॥ १०१ ॥

इति महाकविश्रीहरिचन्द्रविरचिते धर्मशर्माभ्युदये महाकाव्ये विंशतितमः सर्गः ।

एकविंशः सर्गः ।

तत्त्वं जगत्रयस्यापि बोधाय त्रिजगद्गुरुम् ।

तमापृच्छदथातुच्छज्ञानपण्यापणं गणी ॥ १ ॥

ततो भूतभवद्भाविपदार्थव्यक्तिसाक्षिणी ।

निःशेषदोषनिर्मुक्ता त्यक्तमिध्यापथस्थितिः ॥ २ ॥

विपक्षगर्भसर्वस्वदूरोच्चाटनडिण्डिमः ।
 अपारपादसंभारभूषरोपद्रवाशनिः ॥ ३ ॥
 स्याद्वादवादसाम्राज्यप्रतिष्ठाप्रसवश्रुतिः ।
 अतुल्यधर्ममहोरुकरास्फोटस्फुटाकृतिः ॥ ४ ॥
 श्रुविभ्रमकरन्यासश्वासौष्ठस्पन्दवर्जिता ।
 वर्णविन्यासशून्यापि वस्तुबोधविधायिनी ॥ ५ ॥
 पृथक्पृथग्भिप्रायवचसामपि देहिनाम् ।
 तुल्यमेकाप्यनेकेषां स्पष्टमिष्टार्थसाधिका ॥ ६ ॥
 सर्वान्द्रुतमयीं सृष्टिः सुधावृष्टिश्च कर्णयोः ।
 प्रावर्तत ततो वाणी सर्वविद्येश्वराद्विमो ॥ ७ ॥ (कुलकम्)
 जीवाजीवाश्रवा बन्धसवरावपि निर्जराः ।
 मोक्षश्चेतीह तत्त्वानि सप्त स्युर्जिनशासने ॥ ८ ॥
 बन्धान्तर्भाविनोः पुण्यपापयोः पृथगुक्तितः ।
 पदार्थां नव जायन्ते तान्येव भुवनत्रये ॥ ९ ॥
 अमूर्तश्चेतनाचिह्नः कर्ता भोक्तातनुप्रमः ।
 ऊर्ध्वगामी स्मृतो जीवः स्थित्युत्पत्तिव्ययात्मकः ॥ १० ॥
 सिद्धसंसारिभेदेन द्विप्रकारः स कीर्तितः ।
 नरकादिगतेर्भेदात्संसारि स्याच्चतुर्विधः ॥ ११ ॥
 नारकः सप्तधा सप्तपृष्ठीभेदेन भिद्यते ।
 अधिकाधिकसंज्ञेशप्रमाणायुर्विंशेपतः ॥ १२ ॥
 रत्नशर्करावालुकापङ्कधूमतम प्रभाः ।
 महातम प्रभा च्चेति सप्तैता श्वभ्रमूमयः ॥ १३ ॥
 तत्राद्या त्रिंशता लक्षैर्विलानामतिभीषणा ।
 द्वितीया पद्मविंशत्या तृतीया च तिथिर्प्रैः ॥ १४ ॥

चतुर्थी दशभिर्युक्ता पञ्चमी त्रिभिरुल्बणैः ।
 षष्ठी पञ्चोनलक्षेण सप्तमी पञ्चभिर्विलैः ॥ १५ ॥
 एवं नरकलक्षणामशीतिश्चतुरुत्तरा ।
 विज्ञेया तासु दुःखानां न संख्या निपुणैरपि ॥ १६ ॥
 षडङ्गुलालयो हस्ताः सप्त चापानि विग्रहे ।
 इत्येव प्रमा ज्ञेया प्राणिनां प्रथमक्षितौ ॥ १७ ॥
 द्वितीयादिष्वतोऽन्यासु द्विगुणद्विगुणोदयः ।
 उत्सेधः स्याद्द्वरित्रीषु यावत्पञ्चघनुशती ॥ १८ ॥
 प्रसरद्दुःखसंतानमन्तर्मातुमिवाक्षमम् ।
 वर्धयत्यङ्गमेतेषामधोऽधो धरणीष्वतः ॥ १९ ॥
 एक आद्ये द्वितीये च त्रयः सप्त तृतीयके ।
 चतुर्थे पञ्चमे च स्युर्दश सप्तदश क्रमात् ॥ २० ॥
 षष्ठे द्वाविंशतिर्ज्ञेयास्त्रयस्त्रिंशच्च सप्तमे ।
 आयुर्दुःखापवरके नरके सागरोपमाः ॥ २१ ॥
 आद्ये वर्षसहस्राणि दशायुरधमं ततः ।
 पूर्वसिन्यद्यदुत्कृष्टं निकृष्टं तत्तदग्रिमे ॥ २२ ॥
 कदाचिदपि नैतेषां विधिरेष्यतीहितम् ।
 दुःखिनामनभिप्रेतमिवायुर्वर्धयत्यसौ ॥ २३ ॥
 रौद्रध्यानानुबन्धेन बह्वारम्भपरिग्रहाः ।
 तत्रौपपादिका जीवा जायन्ते दुःखखानयः ॥ २४ ॥
 तेषामालिङ्गिताङ्गानां संततं दुःखसंपदा ।
 न कदापि कृतेष्येव सुखश्रीर्मुखमीक्षते ॥ २५ ॥
 साश्रुणी लोचने वाणी गद्गदा विह्वलं मनः ।
 स्यात्तदेषां कथं दुःखं वर्णयन्ति दयालवः ॥ २६ ॥

सूतवद्विन्नमप्यङ्गं यन्मिलत्यापदे पुनः ।
 दुःखीकरोति मच्चित्तं तेन वार्तापि तादृशाम् ॥ २७ ॥
 मधुमांसासवासक्त्यावगण्य जिनागमम् ।
 कौलादिदाग्मिकाचार्यसपर्याकारि यत्त्वया ॥ २८ ॥
 तस्येदं मुज्यतां पक्वं फलमित्यसुरामराः ।
 उक्तृत्योक्तृत्य तन्मांसं तन्मुखे प्रक्षिपन्त्यमी ॥ २९ ॥
 पाययन्ति च निर्द्धिशाः प्रतप्तकललं मुहुः ।
 घ्नन्ति बध्नन्ति मध्नन्ति क्रकचैर्दारयन्ति च ॥ ३० ॥
 खण्डनं ताडनं तत्रोत्कर्तनं यन्नपीडनम् ।
 किं किं दुष्कर्मणः पाकात्सहन्ते ते न दुःसहम् ॥ ३१ ॥
 कृता श्वभ्रगतेर्भेदात्तत्स्वरूपनिरूपणा ।
 व्यावर्ष्यते कियानस्या भेदस्तिर्यग्गतेरपि ॥ ३२ ॥
 तिर्यग्योनिर्द्विधा जीवस्त्रसस्थावरभेदतः ।
 त्रसा द्वित्रिचतुःपञ्चकरणाः स्युश्चतुर्विधाः ॥ ३३ ॥
 स्पर्शसाधारणेष्वेपु नूलमेकैकमिन्द्रियम् ।
 वर्धते रसनं घ्राणं चक्षुः श्रोत्रमिति क्रमात् ॥ ३४ ॥
 वर्षाणि द्वादशैवायुर्मानं द्वादशयोजनम् ।
 विवृणोति प्रकर्षेण जीवो द्वीन्द्रियविग्रहः ॥ ३५ ॥
 दिनान्येकोनपञ्चाशदायुख्यक्षे शरीरिणि ।
 पादोनयोजनं मानं जिनाः प्राहुः प्रकर्षतः ॥ ३६ ॥
 आयुर्योजनमानस्य चतुरक्षस्य देहिनः ।
 षण्मासप्रमितं प्रोक्तं जिनैः केवललोचनैः ॥ ३७ ॥

सहस्रमेकमुत्सेधो योजनानां प्रकीर्तितः ।
 पूर्वकोटिमितं चायुः पञ्चेन्द्रियशरीरिणाम् ॥ ३८ ॥
 पृथिवीमारुतासेजोवनस्पतिविभेदतः ।
 अद्वितीयेन्द्रियाः सर्वे स्थावराः पञ्चकायिकाः ॥ ३९ ॥
 द्वाविंशतिः सहस्राणि वर्षाणामायुरादिमे ।
 द्वितीये त्रीणि सप्त स्यात्तृतीयेऽपि यथाक्रमम् ॥ ४० ॥
 चतुर्थे त्रीण्यहान्येव पञ्चमस्य प्रकर्षतः ।
 पञ्चेन्द्रियाधिकोत्सेधस्याब्दानामयुतं मतम् ॥ ४१ ॥
 आर्तध्यानवशाज्जीवो लब्धजन्मात्र जायते ।
 शीतवर्षातपक्लेशवधवन्धादिदुःखभाक् ॥ ४२ ॥
 इति तिर्यग्गतेर्भेदो यथागममुदीरितः ।
 मानवानां गतेः कोऽपि प्रकारः कथ्यतेऽधुना ॥ ४३ ॥
 द्विःप्रकारा नरा भोगकर्मभूभेदतः स्मृताः ।
 देवकुर्वादयस्त्रिंशत्प्रसिद्धा भोगभूमयः ॥ ४४ ॥
 जघन्यमध्यमोत्कृष्टभेदात्तास्त्रिविधाः क्रमात् ।
 द्विचतुःषड्धनुर्दण्डसहस्रोत्तुङ्गमानवाः ॥ ४५ ॥
 तास्त्रेकद्वित्रिपल्यायुर्जीविनो भुञ्जते नराः ।
 दशानां कल्पवृक्षाणां पात्रदानार्जितं फलम् ॥ ४६ ॥
 कर्मभूमिभवास्तेऽपि द्विघार्यम्लेच्छभेदतः ।
 भारताद्याः पुनः पञ्चदशोक्ताः कर्मभूमयः ॥ ४७ ॥
 धनुःपञ्चशतैस्त्रासु सपादैः प्रमितोदयाः ।
 उत्कर्षतो मनुष्याः स्युः पूर्वकोटिप्रमायुषः ॥ ४८ ॥
 उत्सर्पिण्यवसर्पिण्योः कालयोर्वृद्धिहासिनी ।
 भरतैरावते स्यातां विदेहस्त्वक्षतोदयः ॥ ४९ ॥

सागरोपमकोटीना कोटिभिर्दशभिर्मिता ।
 आगमज्ञैरिह प्रोक्तोत्सर्पिणी चावसर्पिणी ॥ ५० ॥
 सुखमासुखना प्रोक्ता सुखमा च ततो बुधैः ।
 सुखमादु खमान्यापि दु खमासुखमा क्रमात् ॥ ५१ ॥
 पञ्चमी दु खमा षष्ठी दु खमादु खमा मता ।
 प्रत्येकमिति मिथ्यन्ते ते षोढा कालभेदत ॥ ५२ ॥
 चतस्रः कोटयस्तिप्तो द्वे च पूर्वादिषु क्रमात् ।
 तिस्रष्वम्भोधिकोटीना मानमुक्त जिनागमे ॥ ५३ ॥
 ऊना सहस्रैरब्दाना द्वाचत्वारिंशता ततः ।
 चतुर्थ्यम्भोधिकोटीना कोटिरेका प्रकीर्तिता ॥ ५४ ॥
 पञ्चमी वत्सराणा स्यात्सहस्राण्येकविंशति ।
 तत्प्रमाणैव तत्त्वज्ञैर्नून षष्ठी प्रतिष्ठिता ॥ ५५ ॥
 षोढा षट्कर्मभेदेन ते गुणस्थानभेदतः ।
 स्युश्चतुर्दश धात्रीर्या म्लेच्छा पञ्च प्रकीर्तिता ॥ ५६ ॥
 स्वभावमार्दवत्वेन स्वल्पारम्भपरिग्रहाः ।
 भवन्त्वत्र नरा पुण्यपापासिप्रक्षयक्रमा ॥ ५७ ॥
 नारीगर्भेऽतिबीभत्से कफाऽऽमासृब्धालाविले ।
 कुम्भीपाकाधिकाऽसाते जायते कृमिवन्नर ॥ ५८ ॥
 वर्णितेति गतिर्नृणा देवानामपि संप्रति ।
 कियत्यपि सरानन्दोजीविनी वर्णयिष्यते ॥ ५९ ॥
 भावनव्यन्तरज्योतिर्वैमानिकविभेदतः ।
 देवाश्चतुर्विधास्तेषु भावना दशघोदिता ॥ ६० ॥
 असुराहिसुपर्णाभिविद्युद्घातकुमारकाः ।
 दिग्द्वीपस्त्रानिताम्भोधिकुमाराश्चेति भेदतः ॥ ६१ ॥

तत्रासुरकुमाराणामुत्सेधः पञ्चविंशतिः ।
 चापानि दश शेषाणामप्युदन्वत्परायुषाम् ॥ ६२ ॥
 दशसप्तधनुर्माना व्यन्तराः किंनरादयः ।
 शिष्टास्तेऽष्टविधा येषामायुः पल्योपमं परम् ॥ ६३ ॥
 ज्योतिष्काः पञ्चधा प्रोक्ताः सूर्यचन्द्रादिभेदतः ।
 येषामायुःप्रमाणं च व्यन्तराणामिवाधिकम् ॥ ६४ ॥
 वर्षाणामयुतं भौमभावनानामिहावमम् ।
 पल्यस्यैवाष्टमो भागो ज्योतिषामायुरीरितम् ॥ ६५ ॥
 वैमानिका द्विधा कल्पसभूतातीतभेदतः ।
 कल्पजास्तेऽच्युतादर्वाकल्पातीतास्ततः परे ॥ ६६ ॥
 सौधर्मेशाननामानौ धर्मारम्भमहोद्यमौ ।
 सनत्कुमारमाहेन्द्रौ ब्रह्मब्रह्मोत्तरावपि ॥ ६७ ॥
 ततो लान्तवकापिष्ठौ शुकशुक्रोत्तरौ परौ ।
 शताराख्यसहस्रारावानतप्राणतावपि ॥ ६८ ॥
 अधारणाच्युतौ कल्पाः षोडशेति प्रकीर्तिताः ।
 इदानीं तेषु देवानामायुर्मानं च कथ्यते ॥ ६९ ॥
 हस्ताः सप्त द्वयोर्मानं पङ्कध्वं नाकिषु द्वयोः ।
 चतुर्णां पञ्च चत्वारस्तदूर्ध्वं तावतां क्रमात् ॥ ७० ॥
 त्रयः सार्धा द्वयोरूर्ध्वमूर्ध्वमाभ्यां द्वयोस्त्रयः ।
 इति षोडशकल्पानामूर्ध्वं त्रैवेयकेष्वपि ॥ ७१ ॥
 अधःस्थेषु करौ सार्धौ द्वौ मध्येषूर्ध्वगेषु च ।
 त्रिषु सार्धकरास्त्रेभ्यः परे हस्तप्रभाः सुराः ॥ ७२ ॥
 सौधर्मेशानयोरायुःस्थितिर्द्वौ सागरौ मतौ ।
 सनत्कुमारमाहेन्द्रकल्पयोः सप्त सागराः ॥ ७३ ॥

दशैव कल्पयोर्ज्ञेया ब्रह्मब्रह्मोत्तराख्ययोः ।
 निर्णीता लान्तवे कल्पे कापिष्ठे च चतुर्दश ॥ ७४ ॥
 षोडशैव ततः शुक्रमहाशुक्राभिधानयोः ।
 अष्टादश शतारे च सहस्रारे च निश्चिताः ॥ ७५ ॥
 चार्णिता विंशतिर्नूनमानतप्राणताख्ययोः ।
 उक्ता द्वाविंशतिः प्राज्ञैरारणाच्युतयोरपि ॥ ७६ ॥
 सर्वार्थसिद्धिपर्यन्तेष्वतो त्रैवेयकार्दिषु ।
 एकैको वर्धते तावद्वावत्रिंशत्रयाधिका ॥ ७७ ॥
 अकामनिर्जराबालतपसंपत्कयोगतः ।
 अत्रौपपादिका मूला प्रपद्यन्ते सुराः सुखम् ॥ ७८ ॥
 विलासोल्लाससर्वसं रतिकोपसमुच्चयम् ।
 शृङ्गाररससाग्राज्यं भुञ्जते ते निरन्तरम् ॥ ७९ ॥
 इति व्यावर्णितो जीवश्चतुर्गत्यादिभेदतः ।
 संप्रत्यजीवतत्त्वस्य किञ्चिद्रूपं निरूप्यते ॥ ८० ॥
 धर्माधर्मो नमः कालः पुद्गलश्चेति पञ्चधा ।
 अजीवः कथ्यते सम्यग्जिनैस्तत्त्वार्थदर्शिन्यिः ॥ ८१ ॥
 पद्मद्रव्याणीति वर्ण्यन्ते समं जीवेन तान्यपि ।
 विना कालेन तान्येव यान्ति पञ्चास्तिकायताम् ॥ ८२ ॥
 धर्मः स तात्त्विकैरुक्तो यो भवेद्भतिकारणम् ।
 जीवादीनां पदार्थानां मत्स्यानामुदकं यथा ॥ ८३ ॥
 छायेव धर्मतप्तानामश्वानीनामिव क्षितिः ।
 द्रव्याणां पुद्गलादीनामधर्मः स्थितिकारणम् ॥ ८४ ॥
 लोकाकाशमभिव्याप्य स्थितावेतावनिष्क्रियौ ।
 नित्यावप्रेरकौ हेतू मूर्तिहीनावुभावपि ॥ ८५ ॥

पुद्गलादिपदार्थानामवगाहैकलक्षणः ।
 लोकाकाशः स्मृतो व्यापी शुद्धाकाशो बहिस्ततः ॥ ८६ ॥
 धर्माधर्मैकजीवाः स्युरसंख्येयप्रदेशकाः ।
 व्योमानन्तप्रदेशं तु सर्वज्ञैः प्रतिपाद्यते ॥ ८७ ॥
 जीवादीनां पदार्थानां परिणामोपयोगतः ।
 वर्तनालक्षणः कालोऽनंशो नित्यश्च निश्चयात् ॥ ८८ ॥
 कालो दिनकरादीनामुदयास्तक्रियात्मकः ।
 औपचारिक एवासौ मुख्यकालस्य सूचकः ॥ ८९ ॥
 रूपगन्धरसस्पर्शशब्दवन्तश्च पुद्गलाः ।
 द्विधा स्कन्धाणुभेदेन त्रैलोक्यारम्भहेतवः ॥ ९० ॥
 भूमिशैलतमोगन्धकर्माणुप्रकृतिः क्रमात् ।
 स्थूलास्थूलादिभेदाः स्युस्तेषां षोढा जिनागमे ॥ ९१ ॥
 भाषाहारशरीराख्यप्राणापानादिमूर्तिमत् ।
 यत्किञ्चिदस्ति तत्सर्वं स्थूलं सूक्ष्मं च पुद्गलम् ॥ ९२ ॥
 यथागममजीवस्य कृता रूपनिरूपणा ।
 इदानीमाश्रवस्यापि कोपमुन्मुद्रयाम्यहम् ॥ ९३ ॥
 शरीरवाङ्मनःकर्मयोग एवाश्रवो मतः ।
 शुभाशुभविकल्पोऽसौ पुण्यपापानुपद्गतः ॥ ९४ ॥
 गुरुनिहवदोपोक्तिमात्सर्यासादनादयः ।
 आश्रयत्वेन विज्ञेया दृग्ज्ञानावृत्तिकर्मणोः ॥ ९५ ॥
 दुःखशोकभयाक्रन्दसंतापपरिदेवनैः ।
 जीवो बध्नात्यसद्वेद्यं स्वपरामयसंश्रयैः ॥ ९६ ॥
 क्षान्तिशौचदयादानसरागसंयमादयः ।
 भवन्ति, हेतवः सम्यगसद्वेद्यस्य कर्मणः ॥ ९७ ॥

केवलिश्रुतसंघार्हद्वर्माणामविवेकतः ।
 अवर्णवाद एवाधो दृष्टिमोहस्य संभवः ॥ ९८ ॥
 कपायोदयतस्तीव्रपरिणामो मनस्विनाम् ।
 चारित्रमोहनीयस्य कर्मणः कारणं परम् ॥ ९९ ॥
 श्वभ्रायुषो निमित्तानि बह्वारम्भपरिग्रहाः ।
 मायार्तध्यानतामूर्लं तिर्यग्योनिभवायुषः ॥ १०० ॥
 नरायुषोऽपि हेतुः स्यादल्पारम्भपरिग्रहः ।
 सरागसंयमत्वादिनिदानं त्रिदशायुषः ॥ १०१ ॥
 स्याद्विसंवादनं योगवक्रता च निरस्यया ।
 हेतुरशुभस्य नामस्तदन्यस्य तदन्यथा ॥ १०२ ॥
 षोडशदृष्टिशुद्धघादास्तीर्थकृत्यामकर्मणः ।
 स्वप्रशंसान्यनिन्दाघा नीचैर्गोत्रस्य हेतवः ॥ १०३ ॥
 विपरीताः पुनस्ते स्युरुच्चैर्गोत्रस्य साधकाः ।
 अन्तरायः सदानादिर्विघ्ननिर्वर्तनोदयः ॥ १०४ ॥
 रहस्यमिति निर्दिष्टं किमप्याश्रवगोचरम् ।
 बन्धतत्त्वप्रबोधोऽयमधुना विधिनोच्यते ॥ १०५ ॥
 सकपायतया दधे जीवोऽसंख्यप्रदेशगान् ।
 पुद्गलान्कर्मणो योग्यान्बन्धः स इह कथ्यते ॥ १०६ ॥
 मिथ्यादृक्च प्रमादाश्च योगाश्चाविरतिस्तया ।
 कपायाश्च स्मृता जन्तोः पञ्च बन्धस्य हेतवः ॥ १०७ ॥
 प्रकृतिस्थित्यनुभागप्रदेशानां विभेदतः ।
 चतुर्विधः प्रणीतोऽसौ जैनागमविचक्षणैः ॥ १०८ ॥
 अष्टौ प्रकृतयः प्रोक्ता ज्ञानावृतिदृगावृती ।
 वेद्यं च मोहनीयायुर्नामगोत्रान्तराययुक् ॥ १०९ ॥

तद्भेदाः पञ्च नव द्वावष्टाविंशतिरप्यतः ।
 चत्वारो द्विचत्वारिंशद्वौ पञ्चापि स्मृताः क्रमात् ॥ ११० ॥
 आदितस्त्रिसृणां प्राज्ञैरन्तरायस्य च स्मृताः ।
 सागरोपमकोटीनां त्रिंशत्कोट्यः परा स्थितिः ॥ १११ ॥
 सप्ततिर्माहनीयस्य विंशतिर्नामगोत्रयोः ।
 आयुपस्तु त्रयस्त्रिंशद्विज्ञेयाः सागरोपमाः ॥ ११२ ॥
 अवरावेदनीयस्य मुहूर्ता द्वादश स्थितिः ।
 नाम्नो गोत्रस्य चाष्टौ स्याच्छेषास्त्वन्तर्मुहूर्तकम् ॥ ११३ ॥
 भाव्यक्षेत्रादिसापेक्षो विपाकः कोऽपि कर्मणाम् ।
 अनुभागो जिनैरुक्तः केवलज्ञानभानुभिः ॥ ११४ ॥
 ये सर्वात्मप्रदेशेषु सर्वतो बन्धमेदतः ।
 प्रदेशाः कर्मणोऽनन्ताः स प्रदेशः स्मृतो बुधैः ॥ ११५ ॥
 इत्येष बन्धनत्त्वस्य चतुर्धा वर्णितः क्रमः ।
 पदैः संहियते कैश्चित्संवरस्यापि डम्बरः ॥ ११६ ॥
 आश्रवाणामशेषाणां निरोधः संवरः स्मृतः ।
 कर्म संत्रियते येनेत्यन्वयस्यावलोकनात् ॥ ११७ ॥
 आश्रवद्वाररोधेन शुभाशुभविशेषतः ।
 कर्म संत्रियते येन संवरः स निगद्यते ॥ ११८ ॥ (इति पाठान्तरम्)
 घर्मात्ममितिगुप्तिभ्यामनुप्रेक्षानुचिन्तनात् ।
 असावुदेति चारित्रादरिषट्कजयादपि ॥ ११९ ॥
 किमन्यैर्विस्तैरेतद्रहस्यं जिनशासने ।
 आश्रवः संसृतेर्मूलं मोक्षमूलं तु संवरः ॥ १२० ॥
 संवरो विवृतः सैष संप्रति प्रतिपाद्यते ।
 जर्जरीकृतकर्माय.पञ्जरा निर्जरा मया ॥ १२१ ॥

दुर्जरं निर्जरत्यात्मा यथा कर्म शुभाशुभम् ।
 निर्जरा सा द्विधा ज्ञेया सकामाकामभेदतः ॥ १२२ ॥
 सा सकामा स्मृता जनैर्या व्रतोपक्रमैः कृता ।
 अकामा स्वविपाकेन यथा श्वभ्रादिवासिनाम् ॥ १२३ ॥
 सागारमनगारं च जनैरुक्तं व्रतं द्विधा ।
 अणुमहाव्रतभेदेन तयोः सागारमुच्यते ॥ १२४ ॥
 अणुव्रतानि पञ्च स्युस्त्रिप्रकारं गुणव्रतम् ।
 शिक्षाव्रतानि चत्वारि सागाराणां जिनागमे ॥ १२५ ॥
 सम्यक्त्वं भूमिरेषां यत्र सिध्यन्ति तदुज्झिताः ।
 दूरोत्सारितसंसारार्त्यात्तथा व्रतपादपाः ॥ १२६ ॥
 धर्मासगुरुतत्त्वानां श्रद्धानं यत्सुनिर्मलम् ।
 शङ्कादिदोषनिर्मुक्तं सम्यक्त्वं तन्निगद्यते ॥ १२७ ॥
 तत्र धर्मः स एवाप्तैर्यः प्रोक्तो दशलक्षणः ।
 आसास्त्र एव ये दोषैरष्टादशमिरुज्झिताः ॥ १२८ ॥
 गुरुः स एव यो ग्रन्थैर्मुक्तो बाह्यरिवान्तरैः ।
 तत्त्वं तदेव जीवादि यदुक्तं सर्वदर्शिभिः ॥ १२९ ॥
 शङ्काकाङ्क्षा विचिकित्सा मूढदृष्टिः भ्रंशंसनम् ।
 संस्रवधेत्यतीचाराः सम्यग्दृष्टेरुद्राहताः ॥ १३० ॥
 अदेवे देवबुद्धिर्या गुरुषीगुरावपि ।
 अतत्त्वे तत्त्वबुद्धिश्च तन्मिथ्यात्वं विलक्षणम् ॥ १३१ ॥
 मधुमांसासवत्यागः पशोदुम्बरवर्जनम् ।
 अमी मूलगुणाः सम्यग्दृष्टेरथौ प्रकीर्तिनाः ॥ १३२ ॥
 सूतं मांसं मुरा वेश्या पापार्दिः स्त्रेयश्रुतिता ।
 परदारभियोगश्च त्याज्यो धर्मधुरंधरः ॥ १३३ ॥

मोहादमूनि यः सप्त व्यसनान्यत्र सेवते ।
 अपारे दुःखकान्तारे संसारे बन्धमीति सः ॥ १३४ ॥
 मुहूर्तद्वितयादूर्ध्वं मूयस्तोयमगालितम् ।
 शीलयेन्नवनीतं च न देशविरतिः क्वचित् ॥ १३५ ॥
 दिनद्वयोपितं तक्रं दधि वा पुष्पितौदनम् ।
 आमगोरससंपृक्तं द्विदलं चाद्यान्न शुद्धधीः ॥ १३६ ॥
 विद्धं विचलितस्वादं धन्यमन्यद्विरूढकम् ।
 तैलमम्मोऽधवाज्यं वा चर्मपात्रापवित्रितम् ॥ १३७ ॥
 आर्द्रकन्दं कलिङ्गं वा मूलकं कुसुमानि च ।
 अनन्तकायमज्ञातफलं संधानकान्यपि ॥ १३८ ॥
 एवमादि यदादिष्टं श्रावकाध्ययने सुधीः ।
 तज्जैर्नीं पालयन्नाज्ञां क्षुत्क्षामोऽपि न भक्षयेत् ॥ १३९ ॥
 पापभीरुर्निशाभुक्तिं दिवा मैथुनमप्यसौ ।
 मनोवाक्कायसंशुद्ध्या सम्यग्दृष्टिर्विर्वर्जयेत् ॥ १४० ॥
 चर्तमानोऽनया स्थित्या सुसमाहितमानसः ।
 भवत्यधिकृतो नूनं श्रावकव्रतपालने ॥ १४१ ॥
 हिंसानृतवच स्तेयस्त्रीमैथुनपरिग्रहात् ।
 देशतो विरतिर्ज्ञेया पञ्चधाणुव्रतस्थितिः ॥ १४२ ॥
 दिग्देशानर्थदण्डेभ्यो यनिघा विनिवर्तनम् ।
 पोतायते भवाम्भोधौ त्रिविधं तद्गुणव्रतम् ॥ १४३ ॥
 शोधनीयघ्नशस्त्रामिमुसलोलखलार्पणम् ।
 ताम्रचूडश्वमार्जारशारिकाशुकपोषणम् ॥ १४४ ॥
 अङ्गारशकटाराममाटकास्फोटजीवनम् ।
 तिलतोयेसुयन्नाणां रोपणं दावदीपनम् ॥ १४५ ॥

दन्तफेदानसास्थित्वप्रोम्णां निन्दरसस्य च ।
 शणलाङ्गल्लाक्षायःक्ष्वेदादीनां च विप्रत्यः ॥ १४६ ॥
 चापीकूपतडागादिशोषणं कर्षणं भुवः ।
 निर्लान्छनं मक्षरोषः पशूनामतिभारणम् ॥ १४७ ॥
 वनकेलिर्जलक्रीडा चित्रलेप्यादिकर्म वा ।
 पृथमन्येऽपि बहयोऽर्धदण्डाः परिकीर्तताः ॥ १४८ ॥
 सामाजिकमथाद्यं स्वाच्छिक्षान्नमगारिणाम् ।
 आवंरौद्रे परित्यज्य त्रिकालं जिनवन्दनात् ॥ १४९ ॥
 निवृत्तिर्मुक्तभोगानां वा स्वात्पर्यचतुष्टये ।
 शोषधात्र्यं द्वितीयं तच्छिक्षान्नमितीरितम् ॥ १५० ॥
 भोगोपभोगसंस्थानं क्रियते यदलोत्सवैः ।
 शृतीयं तच्चदास्यं स्यादुःसाशयानलोदकम् ॥ १५१ ॥
 गृहागताय यत्काले शुद्धं दानं यतात्मने ।
 खन्ते सत्प्रेक्षना याव्यवष्टयुथं प्रकीर्त्यने ॥ १५२ ॥
 प्रतानि द्वादशैतानि सम्पन्दाष्टिर्बभौवे यः ।
 जानुदारीरुनागापमवाग्भोधिः स जायते ॥ १५३ ॥
 यथागममिति शौचं प्रत्नं देशयत्तात्मनाम् ।
 धनागारमतः किञ्चिद्भूमज्जैलोचनगटनम् ॥ १५४ ॥
 धनागारं प्रत्नं द्वेषा कष्टान्यन्तरमेदतः ।
 शोदा बधं जिनेः शौचं तावत्संस्थानमान्तरम् ॥ १५५ ॥
 शृष्टिसंस्थानमौदर्यमुदरगो रमोम्जनम् ।
 सःस्निहितमुद्रेणौ शोदा बधमिति प्रत्नम् ॥ १५६ ॥
 साययो विनयो ध्यानं शुद्धिर्गो म्प्राहनिष्ठया ।
 सायश्रममिति शौचं सः बद्धिपमान्तरम् ॥ १५७ ॥

यास्तिस्रो गुप्तयः पञ्च ख्याताः समितयोऽपि ताः ।
 जननात्पालनात्पोषादष्टौ तन्मातरः स्मृताः ॥ १५८ ॥
 निरूपितमिदं रूपं निर्जरायाः समासतः ।
 इयमक्षीणसौख्यस्य लक्ष्मीर्मोक्षस्य वर्ण्यते ॥ १५९ ॥
 अमावाद्बन्धहेतूनां निर्जरायाश्च यो भवेत् ।
 निःशेषकर्मनिर्मोक्षः स मोक्षः कथ्यते जिनैः ॥ १६० ॥
 ज्ञानदर्शनचारित्रैरुपायैः परिणामिनः ।
 भव्यस्यायमनेकाङ्गविकलैरेव जायते ॥ १६१ ॥
 तत्त्वस्यावगतिर्ज्ञान श्रद्धानन्तस्य दर्शनम् ।
 पापारम्भनिवृत्तिस्तु चारित्रं वर्ण्यते जिनैः ॥ १६२ ॥
 ज्वालाकलापवद्बहेरुर्ध्वमेरण्डबीजवत् ।
 तंतः स्वभावतो याति जीवः प्रक्षीणबन्धनः ॥ १६३ ॥
 लोकाग्रं प्राप्य तत्रैव स्थितिं बध्नाति शाश्वतीम् ।
 ऊर्ध्वं घर्मास्तिकायस्य विप्रयोगान्न यात्यसौ ॥ १६४ ॥
 तत्रानन्तमसंप्राप्तमव्याबाधमसन्निभम् ।
 प्राग्देहात्किंचिदूनोऽसौ सुखं प्राप्नोति शाश्वतम् ॥ १६५ ॥
 इति तत्त्वप्रकाशेन निःशेषामपि तां समाम् ।
 प्रभुः प्रह्लादयामास विवस्वानिव पद्मिनीम् ॥ १६६ ॥
 अथ पुण्यैः समाकृष्टो भव्यानां नि स्पृहः प्रभुः ।
 देशे देशे तमश्छेतुं व्यचरद्भानुमानिव ॥ १६७ ॥
 दत्तविश्वावकाशोऽयमाकाशोऽतिगुरुः क्षितेः ।
 गन्तुमित्यादृतस्तेन स्थानमुच्चैर्यियासुना ॥ १६८ ॥
 अनपायामिव प्राप्तुं पादच्छायां नभस्तले ।
 उपकण्ठे लुलोठास्य पादयोः कमलोत्करः ॥ १६९ ॥

यत्तदा विदधे तस्य पादयोः पर्युपासनम् ।

अद्यापि भाजनं लक्ष्म्यास्तेनार्यं कमलाकरः ॥ १७० ॥

तिलकं तीर्थकृल्लक्ष्म्यास्तस्य प्राह पुरो अमत् ।

धर्मचक्रं जगच्चक्रे चक्रवर्तित्वमक्षतम् ॥ १७१ ॥

विश्वप्रकाशकस्यास्य तेजोभिर्व्यर्थतां गतः ।

सेवार्थं संचचाराम्रे धर्मचक्रच्छलाद्रविः ॥ १७२ ॥

यत्रातिशयसंपन्नो विजहार जिनेश्वरः ।

तत्र रोगग्रहातङ्कशोकशङ्कापि दुर्लभा ॥ १७३ ॥

निष्कलाभा वभूवुस्ते विपक्षा इव सज्जनाः ।

प्रजा इव भुवोऽप्यासन्निष्कण्टकपरिग्रहाः ॥ १७४ ॥

के विपक्षा वराकास्ते प्रातिकूल्यविधौ प्रभोः ।

महाबलोऽपि यद्वायुः प्राप तस्यानुकूलताम् ॥ १७५ ॥

हेमरम्यं वपुः पञ्चचत्वारिंशदनुर्मितम् ।

विभ्रद्दैवैः श्रितो रेजे स्वर्णशैल इवापरः ॥ १७६ ॥

द्वाचत्वारिंशदेतस्य सभायां गणिनोऽभवन् ।

नवैव तीक्ष्णबुद्धीनां शतानि पूर्वधारिणाम् ॥ १७७ ॥

शिक्षकाणां सहस्राणि चत्वारि सप्तभिः शतैः ।

सह पङ्क्तिः शतैर्भीणि सहस्राण्यधिवोधिनाम् ॥ १७८ ॥

केवलज्ञानिनां पञ्चचत्वारिंशच्छतानि च ।

मनःपर्ययनेत्राणां तावन्ति क्षपितांहसाम् ॥ १७९ ॥

सप्तैव च सहस्राणि विकर्याद्दिमुपेयुषाम् ।

शतैरष्टाभिराश्लिष्टे द्वे सहस्रे च वादिनाम् ॥ १८० ॥

अर्जिकाणां संहस्राणि पद्चतुर्भिः शतैः सह ।
 श्रावकाणां च लक्षे द्वे शुद्धसम्यक्त्वशालिनाम् ॥ १८१ ॥
 श्राविकाणां तु चत्वारि लक्षाणि क्षपितैनसाम् ।
 निर्जराणां तिरश्चा च संख्याप्यत्र न बुध्यते ॥ १८२ ॥
 इत्याश्वास्य चतुर्विधेन महता संघेन संभूपितः
 सैन्येनेव विपक्षवादिवदनाकृष्टामशेषां महीम् ।
 हृष्यन्मोहचमूं विजित्य विजयस्तम्भायमानं तदा
 सम्मेदाचलमाससाद विजयश्रीर्धर्मनाथ प्रभु ॥ १८३ ॥
 तत्रासाद्य सितांशुभोगसुभगां चैत्रे चतुर्थी तिथिं
 यामिन्यां स नवोत्तरैर्यमवतां साकं शतैरष्टभिः ।
 सार्धद्वादशवर्षलक्षपरमारम्यायुपः प्रक्षये
 ध्यानध्वस्तसमस्तकर्मनिगन्धे जातस्तदानीं क्षणात् ॥ १८४ ॥
 अभजदथ विचित्रैर्वाक्प्रभूनोपचारैः
 प्रभुरिह हरिचन्द्राराधितो मोक्षलक्ष्मीम् ।
 तदनु तदनुयायी प्राप्तपर्यन्तपूजो-
 पचितसुकृतराशिः स्व पदं नाकिलोक ॥ १८५ ॥
 इति महाकविश्रीहरिचन्द्रविरचिते धर्मशर्माभ्युदये महाकाव्ये एकविंशः सर्गः ।

अन्यकर्तुः प्रशस्तिः ।

श्रीमानभेयमहिमास्ति स नोमकानां
 वंशः समस्तजगतीवलयावतंसः ।
 हस्तावलम्बनमवाप्य यमुल्लसन्ती
 वृद्धापि न स्वलति दुर्गपथेषु लक्ष्मीः ॥ १ ॥

४१०७

नानाभङ्गिविचित्रभावघटनासौभाग्यशोभास्पदं

तत्र. काव्यसुवर्णमस्तु कृतिना कर्णद्वयीभूषणम् ॥ ९ ॥

जीयाज्जैनमिदं मत शमयतु क्रूरानपीय कृपा

भारत्या सह शील्यत्वविरतं श्री साहचर्यव्रतम् ।

मात्सर्यं गुणेषु त्यजन्तु पिशुना सतोषलीलाजुष.

सन्तः सन्तु भवन्तु च भ्रमविद् सर्वे कवीना जना. ॥१०॥

॥ समाप्तोऽयं ग्रन्थः ॥

धर्मशर्माभ्युदयस्यैकोनविंशसर्गस्थचित्राणामुद्धारः।

१ गोमूत्रिकाबन्धः। (श्लोकः७८)

स वा जि सिं धु र मा भा न्त्सं भ्र मा द सि धा वि त.

अ वा द सिं स्फुर ह्य भा वि भ्र मा द म धा स त.

३. सर्वतोभद्रम्। (श्लोकः८६.)

भ	रं	या	म	म	या	रं	भ
रं	जि	ता	द	द	ता	जि	रं
या	ता	क्ष	मा	मा	क्ष	ता	या
म	द	मा	र	र	मा	द	भ
म	द	मा	र	र	मा	द	भ
या	ता	क्ष	मा	मा	क्ष	ता	या
रं	जि	ता	द	द	ता	जि	रं
भ	र	या	म	म	या	र	भ

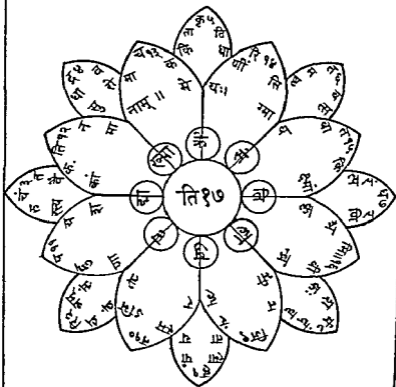
२. अर्धभ्रमः। (श्लोकः८४)

च	क	ज	रं
लि	व	ह	व
वा	ह	र	र
र	व	र	व
क	र	र	न
न	न	र	र
छ	र	न	र
ज	छ	न	र

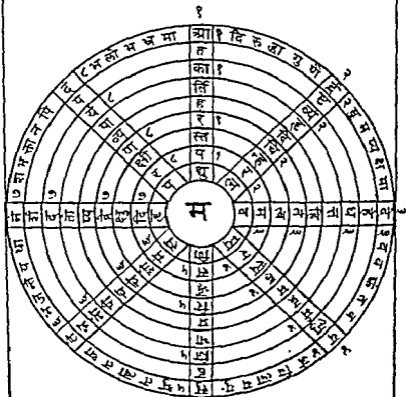
४ मुरजबन्धः। (श्लोकः९४)

द	व	ना	ध	म	ना	दे	त्य
भा	व	ना	स्व	भ	ना	ह	ते
त्व	सी	ना	मी	त्व	ना	स	द्वि
अ	सी	ना	ध	म	ना	ल	तः

५ षोडशदलपद्मवन्धः। (श्लोको १८।१९.)

६ चक्रबन्धः । (श्लोकी १०१।१०२)

धर्मशर्माभ्युदयस्थश्लोकानां सूची ।

8707

स० श्लो० पृ०

अक्लृपतरवारिभिर्वि०	१३१	५४११०१
अकामनिर्जराबालतपः	२११	७८११६९
अकृत्रिमैशैत्यगृहैर्जि०	७१	३६१५६
अक्षिप्तप्रलयनटोद्ग०	१६१	४४११२०
अखण्डहेमाण्डकपुण्ड	७१	१११५३
अखिलमखिनपक्षं पूर्वं०	८१	४४१६७
अगुह्यरिति सुगन्धिद्रव्य०	११	८५१ ९
अगोचर चण्डरुचेरपि	१२१	४०१ ९४
अग्ने प्रसर्पे चतुरङ्गविसृतां१	५६१	७४
अग्ने भजन्तो विरसत्त्व०	४१	७१ २६
अङ्गसुत्तुङ्गमातङ्गमा०	१९१	५५११४७
अङ्गरागमपि कापि	५१	४९१ ३९
अङ्गवङ्गमगधान्ध्रनैर्षध	५१	१६१ ३६
अङ्गसग्रहपर- करपातं	१५१	४३१११४
अङ्गसादमवसादितधै०	१५१	१०११११
अङ्गारशकटारामभा०	२११	१४५११७४
अङ्गेषु जातेष्वपि त	१७१	९४११३३
अङ्गोऽप्यनङ्गो हरिणे०	१७१	४५११२८
अचिन्त्यचिन्तामणि०	१८१	२१११३६
अजह्नमासीद्धनसप०	१८१	६२११४०
अञ्जलशालापणचत्त्व	१७१	८९११३२
अणुव्रतानि पश स्युः	२११	१२५११७३
अतस्तमानसे सेना	१९१	५६११४७
अतिशयपरिभोगतो०	१३१	६२११०१
अतुच्छमच्छाद्यमहो	२१	१०१ ११

स० श्लो० पृ०

अत्यन्तं किमपि	१६१	८०११२३
अत्यन्तनि.सहैरङ्गमुं०	३१	४२१ २२
अत्यन्तमव्याहृतवेग०	९१	२०१ ७१
अत्र प्रचारो न वि०	१०१	५५१ ८३
अत्रान्तरे वेत्रिनिवे०	१७१	१०६११३४
अनोच्चरुचमशिशिरी०	१०१	४६१ ८२
अथ तथाविधभाविषु०	३१	७५१२२५
अथ तैः प्रेषितो दूतः	१९१	४११४१
अथ दिदृशुममुं रम०	१११	६३१ ८९
अथ पुण्यै समाकृत्ये	२११	१६७११७६
अथ प्रतीहारपदे	१७१	३२११२७
अथ श्रुताशेषमुखप्र०	१८१	१११३५
अथ श्लथीभूतविमो०	१८१	५५११३९
अथ स तत्र निधीय०	१११	११ ८४
अथ स दण्डधरेण	२१	७६१ १७
अथ सरभसमस्या	८१	११ ६९
अथाद्भुदम्भेन सहो०	१४१	७५११०९
अथाधिपेनार्थयितुं	१०१	११ ७७
अथापनिद्रावधिशोध०	४१	११ २६
अथापराद् दयितेन	१२१	१४१ ९२
अथामवजम्बुदनाद०	१७१	८६११३७
अथाभिपेक्तुं सुरशैल०	७१	९१ ५३
अथायमन्येद्युहदार०	१७१	१११२५
अथायमाहूय पतिं	१७१	१०७११३४
अथारणाच्युतौ कल्पा.	२११	६९११६८

स० श्लो० पृ०

अथास्तसंध्यारुधिरा०	१४।	२१।१०४
अथास्ति जम्बूपपदः	१।	३२। ४
अथास्पदं नभोगानां	३।	४५। २२
अथास्य पत्नी निखि०	२।	३५। १३
अथैकदान्तःपुरसार०	२।	६३। १६
अथैकदा व्योम्नि निर०	४।	४१। ३०
अथैनमापृच्छप सबा०	४।	७७। ३३
अथैष मूर्च्छत्सु मृदङ्ग०	१८।	४५।१३९
अथैष शृङ्गारवतीमि०	१८।	६।१३५
अथोऽङ्गिनां नेत्रसह०	१७।	७।१२५
अथोचितसपर्यया	४।	६३। ३५
अथो जिनेन्द्रानुचराः	७।	५२। ५७
अथोत्थाय नृपः पीठा०	३।	१। १८
अदेवे देवमुद्धिर्या	२१।१३१।१७३	
अदृष्टसंततिः स्पष्ट०	३।	५७। २४
अद्य भूप भवतोऽस्ति	५।	३३। ३८
अद्योत्क्षिप्य करं व्रवी०	१६।	८७।१२४
अघः कृतस्तावदन०	७।	२१। ५४
अघ स्थेषु करौ सा	२१।	७२।१६८
अघस्तात्तस्य विस्तीर्णं	३।	३९। २२
अधिकं दरमेल्याहो	१९।	३१।१४५
अधिगतकरुणारसेव	१३।	१०। ९७
अधिगतनदमप्यगा०	१३।	२०। ९८
अधिधिर्यं नीरदमा	७।	३३। ५५
अभृष्यमन्यैरधिरुह्य	४।	१५। २७
अध्यासीनो ध्यानसु	२०।	३६।१५६
अनन्यनारीप्रणयिन्य	१२।	१५। ९२
अनपायामिष प्राप्नुं	२१।१६९।१७६	

स० श्लो० पृ०

अनागारं व्रतं द्वेषा	२१।१५५।१७५	
अनादरेणापि सुधा०	२।	५२। १५
अनादृतोपक्रमकर्ण०	१८।	२३।१३७
अनारतं वीररसाभि०	४।	३५। २९
अनारतं मन्दरमेदु०	१७।	५३।१२९
अनिन्द्यदन्तघृतिफे०	२।	५९। १५
अनुकलितगुणस्य सौ०	१३।	६४।१०२
अनुगतभुजगेन्द्रान्म०	८।	१४। ६१
अनुगतभुजमालाली०	८।	२९। ६४
अनुगुणमनुभावस्यानु०	८।	४। ६०
अनुज्झितस्रेहभरं वि०	१८।	१८।१३६
अनेकधातुच्छविभा०	१०।	१८। ७८
अनेकधातुरहाध्या०	१९।	८३।१५०
अनेकपद्माप्सरसः	१।	४४। ५
अनेकपापरक्षो वा	१९।	२९।१४४
अनेकविटपस्पृष्टपयो०	३।	२४। २०
अनेन कोदण्डसखेन	१७।	६०।१३०
अनेन क्षोपज्वलनेन	४।	२७। २८
अनेन पूर्वापरदिग्वि०	१०।	४७। ८२
अन्तःस्खललोहखली०	९।	६३। ७५
अन्तःस्थितप्रथितरा०	१।	८६। १०
अन्तरत्यन्तनिर्गूढप०	१९।	३४।१४५
अन्तरस्थावकाशेन	३।	४१। २२
अन्तरुर्ध्वफगिवि०	५।	७५। ४०
अन्तर्बाष्पिर्दोष्यमानै०	२०।	५४।१५८
अन्तर्लीनेकैकनिष्क०	२०।	७५।१६०
अन्तर्वपुः प्रणयिनः	६।	३। ४४
अन्यं जलाधारमितः	१४।	२३।१०५

	सं.	श्लो.	पृ०		सं.	श्लो.	पृ०
अन्याङ्गनासंगमलाल०	४	५५	३१	अमूर्तश्रेतनाचिह्नः	२१	१०	१६३
अन्ये भियोपात्तपयो०	४	२८	२९	अम्भोधिरिव कल्या०	१९	८१	१५०
अन्योन्यपट्टनरणम्०	६	३७	५०	अयं स कामो नियतं	१७	६	१२५
अन्योन्यदत्तं विसस०	१४	१६	१०४	अयमतिशयवृद्धो	८	११	६१
अन्योन्यसंचलनघ०	६	४२	५०	अयमनङ्गजस्य म०	११	५१	८८
अन्योन्यस्खलनवशा०	१६	५०	१२०	अयमस्माकमेणाक्षि	३	३२	२१
अपत्यमिच्छन्ति त०	१८	१२	१३६	अयमिह जटिलोर्मि०	८	२४	६३
अपहतवसने जडेन	१३	२५	९८	अयमुपरि सविद्युत्तो०	८	२१	६२
अपहतवसने जलैर्नि०	१३	४२	१००	अर्जिकाणां सहस्राणि	२१	१८	११७८
अपारयज्ञप्रतिरूपमङ्गं	७	४	५३	अर्थे हृदिस्येऽपि कवि	१	१४	३
अपास्वपीयूषमयूख०	१२	१६	९२	अर्थोदितेन्दोः शुक्च०	१४	३	६१०६
अपास्व पूर्वांमभिः०	१४	२	१०३	अर्हत्यदाम्भोरुह०	प्र०	प्र०	१
अपि जगद्गु मनोम०	११	५	८९	अलं कृतं मङ्गलसंवि०	१८	३	१३५
अपेक्ष्य कालं कमपि	१८	२५	१३७	अलमलममृतेनास्ता०	८	५	६८
अप्युद्गीर्वाः श्रूयमाणा	२०	९	१६३	अल्पीयसि स्वस्य फले	४	५	३१
अपडां तां पुरस्कृत्य	१९	१६	१४३	अवकरनिकुरम्बे माद०	८	५	६०
अवालशेवालदला०	७	५	५८	अवन्तिनापोऽयमनि०	१७	३	१२७
अमज्जत जपनं जपान	१३	४	१००	अवरावेदनीयस्य	२१	११	१७२
अमज्जदय विधिर्नि०	२१	१८	५१७८	अवापुरेके रिपवः	२	२	१२
अभावाद्दन्पहेतुना	२१	१६	१७६	अवाप्तवान्छाभ्यधि०	२	२	१२
अभिनवमणिमुक्ता०	८	१२	६१	अवाप्य तत्प्राणिपुटा०	७	२	५३
अभिनवशशिनी	१३	६	१०२	अवाप्य सर्पाधिपती०	१	३	५
अभिमुखमभिदण्डमा०	१३	६	१०२	अविरतत्रलकेलितो०	१३	५	१०१
अभूदयेदवापुषिद्या०	२	१	१०	अविरलपत्रिापमा०	१३	२	९८
अभ्युत्तात्तदमनैः	५	७	४१	अविरललहरीप्रचार्य०	१३	४	१००
अमान्त इव हर्म्येभ्य०	२	६	१८	अन्याहतप्रहरबात०	६	४	५३
अमितगुणमगानां	८	४	६७	अन्येपुत्रमुन्दपिनय०	१०	१	७८
अर्वा प्रमन्तो पितृ०	७	२	५५	अरुमगर्भमनिदिहिणी०	५	७	४१

	सं.	श्लो.	पृ०		सं.	श्लो.	पृ०
अद्मगर्भमयमूर्ध्वमु०	५१	४७	३९	आक्रान्ते चटुलतुरंग०	१६१	५१११२१	
अश्रान्तं श्रिय इव	१६१	४९११२०		आगतोऽयमिह तत्त०	५१	३५१	३६
अश्रुगद्दगिरामिह	१५१	५७१११५		आगत्यासनकम्पक०	५१	८९१	४३
अथोतरां दशशतीं	६१	१५१	४६	आज्ञामतिकम्प्य मनो०	१४१	२७११०५	
अथो प्रकृतयः प्रोक्ता	२१११०	९११७१		आज्ञामिव पुरि क्लेश०	३१	३१	१८
असक्तमाकारनिरीक्ष०	२१	१३१	११	आतङ्काकुलशबरीवि०	१६१	५७११२१	
असत्पथस्थापितदण्ड०	४१	३७१	२९	आतङ्कार्तिहरस्वपद्यु०	१९११०	१११५२	
असंभृतं मण्डनमन्त्रय०	४१	५९१	३२	आदाय नेपथ्यमथो०	१४१	६१११०८	
असहाहेतिप्रसरैः प०	७१	२९१	५५	आदाय शब्दार्थम०	११	२८१	४
असारसंसारमदस्थ०	२१	६८१	१६	आदितस्तिष्ठणं प्राज्ञै०	२१११११११७२		
असावनालोक्य कु०	२१	७२१	१७	आये वर्षसहस्राणि	२११	२२११६४	
असुराहिमुपर्णाग्निवि०	२११	६१११६७		आनन्दोच्छृषितमनाः	१६१	८३११२३	
अस्तं गते भासति	१४१	२४११०५		आयाति वान्ते हृदयं	१४१	७७११०९	
अस्ताबलात्कालवली०	१४१	२२११०४		आयाति प्रबलतरप्र०	१६१	३७१११९	
अस्तादिमारुह्य रविः	१४१	८११०३		आयातो दुरधिगमा०	१६१	२९१११९	
अहमिह गुरुलज्जया	१३१	३९१	९९	आयुःकर्माख्यानभङ्गे	२०१	११११५४	
अममिह महमीहे	५१	९०१	४३	आयुर्जोवनयानस्य	२११	३७११६५	
अहमुदयवता जनेन	१३१	५६११०१		आरम्भोच्छलिततुरं०	१६१	२४१११८	
अहह निर्दहति स	१११	१११	८४	आरूढसुरगमिमं	१६१	६७११२२	
अहेरिवापातमनोरमे०	४१	५४१	३१	आरोप्य चिन्ता वरप०	१४१	६०११०८	
अहो रातस्यापि म०	११	२६१	४	आर्तध्यानवशाञ्जीवो	२११	४२११६६	
अहो समुन्मीलति	१७१	१८११२६		आर्द्रहृदं कलिङ्गं वा	२१११३	८१७७४	
अस्य मानाधिकैः सेना	१९१	१३११४३		आलापरिति बहुमा०	१६१	८२११२३	
अभ्याः स्वरूपं कथमे०	९१	३५१	७२	आलिङ्ग्य बालाय स०	१७१	९७११३३	
अस्येदनावर्जितमौलि०	१७१	३६११२८		आवर्तगतान्तरसो प०	१४१	१२११०४	
आः संचरन्मभसि	१४१	७४११०९		आविर्भवयुः सारसूर्य०	१४१	६९११०९	
आः ध्रुमलालापपरे०	११	२७१	४	आविर्भवद्भ्रान्तकृपाण०	१४१	९११०३	
आकर्णपूर्णं कुटिलाल०	४१	५८१	३१	आविर्भूतं यद्भवद्भ्रूत०	२०१	९५११६३	

सं. श्लो. पृ०	सं. श्लो. पृ०
आविष्कर्तुं स्फारमो० २०। ४। १५४	इति राजगणे तसि० १९। ३२। १४५
आश्रवद्वाररोधेन शु० २१। १११। १७२	इति वचनमुदार भा० ११। ७२। ९०
आश्रवाणामशेषाणां २१। ११७। १७२	इति विशङ्क्य मधोर्वे० ११। २२। ८५
आससारं साहचर्यप्र० २०। ४४। १५७	इति व्यतिक्रम्य दि० १८। ५४। १३९
आसज्योद्धृतचरणाप० १६। १६। ११८	इति व्यावर्णितो जीव० २१। ८०। १६९
आसिन्धुगङ्गाविजया० ९। ६७। ७५	इति सरसिरुहभ्रमा० १३। ४०। १००
आस्कन्धं जलमव० १६। ६१। १२१	इतीव काञ्चिन्नवचूत० १२। ४६। ९४
आस्कन्धमृज्वी तद० १। ५१। ६	इतीव भा स्तम्भित० १। ७४। ८
आस्तां जगन्मणे० १९। ४०। १४६	इत्थं यावत्प्राप्य वैरा० २०। २४। १५५
आस्य तस्यां साल० २०। ७३। १६०	इत्थं वारिविहारके० १३। ७१। १०२
आहतानि पुरयायित० १५। ५८। ११५	इत्थं विचिन्त्यैष कृ० १। ४२। ७३
आहवक्रममामूलमथ १९। १। १४१	इत्थं विदर्भवमुधाधि० १६। ८८। १२४
इक्ष्वाकुमुख्यक्षितिपा० १७। १०। १२५	इत्थं वियोगानलदा० १४। ७६। १०९
इक्ष्वाकुवशप्रभवः प्र० १७। ७१। १३१	इत्थं विलोक्य मधु० १५। ७०। ११६
इतं प्रमृत्त्यम्ब न ते २। ३८। १४	इत्थं स त्रिदशजनस्य १६। ३८। ११९
इतस्तत कज्जलकोम० १२। ३०। ९३	इत्थं ग्रन्थिमिव प्रमथ्य ३। ७४। २५
इतस्तस्त्वो लोलनभाजि ७। ६३। ५८	इत्थं घने व्यञ्जितने० १४। ७२। १०९
इति कयापि दयाप० ११। ४३। ८७	इत्थं चिन्तयतोऽथ २। ७१। १७
इति कृतजलकेलिकौ० १३। ५८। १०१	इत्थं तदर्थकथया हृदि ५। ८७। ४३
इति तत्त्वप्रकाशेन २१। १६६। १७६	इत्थं तयोके द्विगु० १७। ७८। १३१
इति तिर्यग्गतेर्भेदो २१। ४३। १६६	इत्थं पुर- प्रेथ्य जरा० ४। ६०। ३२
इति निरुपमभार्कि ८। ४३। ६६	इत्थं मिथः पौरुषभा० १७। ८३। १३२
इति निरुपमलक्ष्मीर० २०। १०। ११६२	इत्यङ्गशोभातिशयेन १७। २३। १२७
इति निशम्य स स० ४। ९२। ३५	इत्यब्दाना पञ्चलक्षणि० २०। १। १५३
इति प्रमोदादनुशास्य १८। ४४। १३८	इत्याकर्ण्य स तस्य १०। ५७। ८३
इति प्रसङ्गादुपलालि० १२। २५। ९३	इत्याकस्मिक्कविस्मया २। ७५। १७
इति प्रीतिप्रायं बहल० ३। ७७। २६	इत्याराध्य त्रिभुवनगुरुं ८। ५७। ६९
इति मुहुरपरैर्यथार्थ० १३। १३। ९७	इत्याश्वास्य चतुर्विधेन २१। १८३। १७८

	स०	श्लो०	पृ०		स०	श्लो०	पृ०	
इत्युच्चैर्निगदति वेत्रि०	१६१	४१	१२०	उचितमाप पलाश	१११	१६१	८५	
इत्युच्चैस्तनवप्रभूषणव०	९१	८०	७६	उच्चासनस्योऽपि सतां	११	३०	४	
इत्युदीर्य च मियः	५१	४६	३९	उच्चैस्तनशिखोद्भासिप	३१	२२	२०	
इत्येष संघिन्य वि०	४१	६१	३२	उत्क्षिप्तकेतुपटपङ्क्ति०	६१	२३	४७	
इत्येष निःशेषजगद्ग०	४१	५०	३१	उत्क्षिप्तसहकाराग्रम	३१	३०	२१	
इत्येष बन्धतत्त्वस्य	२१	११	१६	१७२	उत्खातखड्गप्रतिबिम्बि०	४१	३४	२९
इन्दुर्यदन्यासु कलाः	१४	३७	१०६	उत्खातपङ्क्तिविधा०	६१	८	४५	
इन्द्रोपेन्द्रप्रद्वाराह०	२०	१९	१५५	उत्खाताचलशिखरैः	१६१	५४	१२१	
इमामनालोचनगोचरां	२१	५५	१५	उत्तरीयमपकर्षति	१५१	३१	११३	
इयं गिरेर्गैरिकरागर०	१०१	२३	७९	उत्तिष्ठ त्रिजगदधीश	१६१	२८	११९	
इयमुदस्य करैः परि०	१११	४६	८८	उत्तिष्ठद्भुदयगिरेरिवै०	१६१	३९	११९	
इयं प्राणप्रिया पत्नी	३१	५६	२४	उत्तुङ्गद्रुमवलभीषु पा०	१६१	६४	१२२	
इलामूलमिलन्मौलिर्न०	३१	४६	२२	उत्थितान्यपि रतो०	१५१	६४	११६	
इह धरजिर्जरवारिहा०	७१	६५	५८	उत्पालिकाभ्रूस्तिमितै०	११	४७	६	
इह घनैर्मैलिर्नरपह०	१११	३३	८६	उत्फलेद्भुतमवटस्थ०	१६१	५२	१२१	
इह तृषातुरमार्थिनमा०	१११	३०	८६	उत्सङ्गमारोप्य तमङ्गजं	९१	११	७०	
इह पिहितपदार्ये स०	८१	५४	६८	उत्सर्पिण्यवसर्पिण्योः	२११	४९	१६६	
इह मृगनयनासु सा०	१३१	५	९७	उत्साहशीलाभिरलं	९१	७७	७६	
इह शुनां रसना वद०	१११	३१	८६	उदंशुमत्या कलया	१४१	३४	१०५	
इह हि मिलितरङ्ग०	८१	२५	६३	उदप्रशाखाकुसुमार्थ०	१२१	४२	९४	
इह हि रोध्ररजांसि	१११	६१	८९	उदप्रशाखाश्चनचञ्च०	१२१	५०	९५	
इहाबभौ भासतधूत०	१२१	२९	९३	उदस्यति भ्रूलतिका	१२१	१२	९१	
इहार्थकामाभिनिवेश०	१८१	३२	१३७	उदस्यदुधैःस्तनवप्रशा०	२१	४१	१४	
इहेहते यो नतवर्ग०	१८१	३३	१३७	उदबिनिहितनेत्रा०	८१	१५	६१	
इहोपभुक्ता कृतमैर्न	१८१	४२	१३८	उदर्कवकां वनितास्व	२१	२०	१९	
उक्तमागमनिमित्तमा०	५१	३०	३८	उदीर्यशिल्यमृतप्रपां	१२१	३९	९४	
उक्त्वा तमिन्नुचरं	१७१	१०	११३४	उदीरिते धीरतिदी०	२१	५६	१५	
उमदग्धमधिरोप्य	५१	६५	४१	उदेति पातालतलात्सु०	११	७२	८	

	स०	श्लो०	पृ०		स०	श्लो०	पृ०
उद्गायतीव भ्रमदिक्षु०	४१	६१	२६	उल्लासितानन्दपयः०	१७१	९११२५	
उदृष्टं यत्र यत्रासी०	१९१	६५११४८		ऊना सहस्रैरन्दानां	२११	५४११६७	
उद्दामद्विरदेनाद्यो(?)	१९१	२८११४४		ऊर्ध्वं तस्यास्ताक्षर्यंहं०	२०१	८४११६१	
उद्दामरागरससागर०	६१	३९१	५०	ऊर्ध्वं तेभ्योऽभूच्चतु०	२०१	८७११६१	
उद्दामसामोद्भवचीत्कृ०	१०१	५०१	८२	ऊर्ध्वं तेभ्यो बल्लभं	२०१	९१११६१	
उद्धर्तुमुद्दामतमिन्नप०	१४१	३८११०६		ऋतुकदम्बकमाह्वयती०	१११	६४१	८९
उद्भिद्य भीममवस०	१०१	४०	१८१	एक आवे द्वितीये च	२११	२०११६४	
उद्भिन्नोद्दामरोमाद्यक०	१९१	४८११४६		एकका इह निशम्य	५१	१९१	३७
उद्यत्पदाहुष्टनखांशुद०	९१	१९१	७१	एकत्र नक्षत्रपतिः	१४१	४०११०६	
उद्यद्गुजालम्बितना०	१७१	९९११३३		एकं पात्रं सौकुमार्यस्य	२०१	४८११५७	
उद्द्वलगतुरगततरङ्गिता०	१६१	५३११२१		एकया गुरुकलत्रमण्ड०	५१	५४१	४०
उद्भिद्रयत्रिव चिराय	६१	३२१	४९	एकान्तं सुरसवरार्यं	१६१	६३११२२	
उन्मादिका शक्तिर०	४१	७२१	३३	एकेन तेन बलिना	६१	७१	४४
उन्मीलन्नवनलिनीम०	१६१	६२११२१		एके भुजैर्वारणसेतुभिः	९१	७६१	७६
उन्मीलन्नवनलिनीव०	१०१	२९१	८०	एको न केवलमनेक०	६१	१८१	४६
उन्मुद्रितो यन्नवतापि	१७१	८२११३२		एणनाभिमभिवीक्ष्य	५१	१५१	३६
उपचितमस्तिमात्रं वा०	८१	१३१	६१	एणनाभिरसनिर्मितै०	५१	५११	३९
उपनदि नलिनीवनेषु	१३१	१८१	९८	एताः प्रवालहारिण्यो	३१	३४१	२१
उपनदि पुलिने प्रि०	१३१	१६१	९७	एतां धनुर्यष्टिमिवैप	१७१	१४११२६	
उपर्युपारूढवधूमुखे०	११	८३१	९	एतैत हे धावत प०	१७१	८८११३२	
उपागमे तद्विपदाम०	४१	५११	३१	एनं पतिं प्राप्य दि०	१७१	३७११२८	
उपात्ततन्त्रोऽप्यखि०	१८१	१६११३६		एवं नरकलक्षणाम०	२११	१६११६४	
उपात्ततारामणिभूप०	१४१	५३११०७		एवमादि यदादिष्टं	२१११३९११७४		
उपासनायास्य बला०	२१	१४१	११	एष्यत्यसारम०	प्र. प्र. १	८११७९	
उपेत्य बालेव जर०	१८१	११११३५		ऐरावणधट्टलकर्णह०	६१	३५१	४९
उपेयुषोऽनन्तपया०	७१	३८१	५६	ऐरावणस्याय करात्क०	४१	४३१	३०
उल्लास विनिमीलि०	१५१	१२११११		ऐरावणेन प्रतिदन्ति०	१४१	३३११०५	
उल्लसरेसरो रक्तप०	३१	२५१	२०	ओंकारव.प्रस्तुतमह०	९१	४७१	७३

स० श्लो० पृ०

स० श्लो० पृ०

ओष्ठखण्डनखक्षति०	१५। ५५।११५	कर्मकौशलदिहक्षयात्र	५। १८। ३७
औत्सुक्यनुष्ठा शिशु०	९। ६। ७०	कर्मभूमिभवास्तेऽपि	२१। ४७।१६६
क शर्मद वृजिनमी०	१९। ९९।१५२	कलमरालवधूमुखख०	११। ५०। ८८
क पण्डितो नाम	९। १३। ७०	कलविराजिविराजित०	११। १०। ८४
कङ्क किं कौककेकाकी	१९। ८२।१५०	कलापिनो मन्दरसा०	११। ७०। ९०
कङ्गोलकैलालवली०	१७। ६२।१३०	कल्पमिह विपक्ष द०	८। ३१। ६४
कटक् सरोवननस०	१०। ४२। ८१	कल्पद्रुचिन्तामणिका०	९। ५२। ७४
कण्ठीरवेणैव नितान्त०	९। २१। ७१	कल्पद्रुमान्कल्पितदा०	१। ५५। ७
कतिपर्यैर्दशनैरेव	११। ८। ८४	कल्पान्तोयद्वादश०	२०। ४६।१५७
कथमधिकगुण कर	१३। २६। ९८	कशाखनै किंचिदवा०	७। ४५। ५७
कथमपि तटिनीमगा०	१३। १९। ९८	कथितकराभ्या नस०	१७। ३०।१२७
कदाचिदपि नैतेपा	२१। २३।१६४	कपायोदयतस्तीव्रप०	२१। ९९।१७१
कदर्पकोदण्डलतामि०	१७। २६।१२७	काशीव रक्षोचयगु०	९। ७२। ७५
कघरावधि तिरोहिता	५। ३। ३५	कानना कानने जुष्ठा	१९। ९२।१५१
कपोललावण्यमया०	२। ५७। १५	कान्तकान्तदशनच्छ०	१५। २९।११३
कपोलहेतो खलु लो०	२। ५०। १५	कान्तारतरको नैत	३। २३। २०
कम्पाद्भुव क्षुभ्यदशे०	९। ६०। ७४	कान्ति कालव्यालचू०	२०। ६।१५४
कयाचिदुज्जृम्भित०	१२। ४९। ९५	कातिकण्डपटगु०	५। ५। ३५
करणबन्धविवर्तनसा०	११। ६२। ८९	कापि भूत्रयजयाय	५। ४८। ३९
करी करोत्क्षिप्तसरो०	७। ५५। ५७	कापिशायनरसैरभि०	१५। २३।११२
करेणुमारुह्य पतिवरा	१७। ११।१२५	काम प्रति प्रोज्जित०	४। १७। २७
करेऽन्दुक कङ्कणम०	१७। ८७।१३२	कामसिद्धिमिव रूप०	५। ४०। ३८
करै प्रयागकुसुमानि	१२। ४३। ९४	कामसदानी मिथुनानि	१४। १५।१०४
कर्कशस्तनयुगेन न	१५। ३८।११३	कामहेतुरुदितो मधु०	१५। १८।११२
कर्णाकारं गोपुराणा	२०। ८५।१६१	कामान्धमेव द्रुतमा०	१७।१००।१३३
कर्णाटलाटद्रविटाध्र०	१७। ६५।१३०	कामिना द्रुतमपास्य	१५। ३२।११३
कर्तुं कार्यं केवळ स्वस्य	२०। ८।१५४	काम्योजवानायुजवा०	९। ५०। ७३
कर्पूरपूरैरिव चन्दना०	१४। ४८।१०७	कायस्थ एव स्मर एय	१४। ५८।१०८

	स०	श्लो०	पृ०		स०	श्लो०	पृ०
कारुण्यद्विगणनिधे	१६।	४०।	१२०	कुम्भयुगममिव मङ्ग०	५।	८४।	४२
कार्मणेनैव तेनोढा	१९।	८।	१४२	कुर्वन्गुर्वा वाङ्मन०	२०।	४०।	१५७
कार्यशेषमशेषशोऽशो०	१९।	२।	१४१	कुलेऽपि किं तात त०	१।	५।	१०
काले कुलस्थितिरिति	६।	१०।	४५	कुशोपकृदा द्रुतमाल०	१०।	५६।	८३
काले प्रजाना जन०	४।	११।	२७	कृष्माण्डीफलभरगर्भ०	१६।	७२।	१२२
कालो दिनकरादीना०	२१।	८९।	१७०	कृतध्रमा ये नववी०	७।	४६।	५७
कासारसीकरासारमु०	३।	३१।	२१	कृताप्यधो भोगिपुरी	१।	६२।	७
किं सीधुना स्फाटि०	४।	४२।	३०	कृताभिषेको न परं	१८।	५१।	१३९
किं चाप्रतस्तेन नि०	९।	३३।	७२	कृतार्थाविति मन्ये०	३।	७२।	२५
किं तु सा स्थितिर०	५।	२६।	३७	कृतार्थाकृतार्थाहित	१०।	५१।	८२
किं लन भूवद्विज०	४।	६५।	३२	कृता श्वध्रगतेर्भेदा०	२१।	३२।	१६५
किं न पश्यति पतिं	१५।	१४।	१११	कृतेऽपि पुष्यावचये	१२।	५८।	९५
किमतनुतरपुण्ये	८।	३।	५९	कृतेर्धयेव लयि द०	१२।	१७।	९२
किमन्यदन्ये पिकप०	१२।	४५।	९४	कृतौ न चेतने विर०	२।	४७।	१४
किमन्यैर्विस्तरैरेतद्रहस्य०	२१।	१२०।	१७२	कृत्वा ह्य दशपोत०	२०।	८०।	१६०
किमपि पाण्डुपयोध०	११।	४७।	८४	के न बाणैर्नबाणैस्ते	१९।	६६।	१४८
किमपि मृदुमृदङ्गध्या०	८।	४१।	६६	केवलज्ञानिनां पद्यच०	२१।	१७५।	१७७
किमप्यहो धार्ष्ट्यम०	१४।	५०।	१०७	केवलश्रुतसप हृद्दमा०	२१।	९८।	१७१
किमुच्यतेऽन्यहुणर०	१८।	४३।	१३८	के विपसा वराकाले	२१।	१७५।	१७७
किमु दासतया स्था०	१९।	२४।	१३२	केशास्तस्याधत्त मा०	२०।	३०।	१५६
किमेणकेतु विमसा०	१७।	१०।	११३३	केशेषु मङ्गलरत्नव०	१।	७९।	९
किं ब्रूम शिरसि ज०	१६।	७९।	१२३	कोदण्डदण्डनिर्मुक्त०	१९।	६३।	१४८
कुत सुश्रुत स्तनयु०	१७।	२१।	१२६	कोलाहल कापि मुधा	१७।	९५।	१३३
कुतधिरं जीवति धा०	४।	४७।	३०	कौमुदीरसविलासला०	५।	६६।	४१
कुन्तलाघनविचक्षण०	१५।	४१।	११४	क्रान्ते तवाङ्गे बलिभिः	४।	५६।	३१
कुपितकेसरिवक्रुचये०	१०।	३७।	८१	क्रीडाशैलप्रस्थपशास०	२।	७८।	१७
कुमुदतीक्ष्णमहास०	१४।	४४।	१०६	क्रीडोद्यानान्यत्र च	२०।	८१।	१६०
कुम्भभूरिव निर्मम०	१९।	५७।	१४७	कृर कृतान्तमहिप०	६।	४०।	५०

सं	श्लो०	पृ०	सं	श्लो०	पृ०
कचिच्च चके करवा०	१८	५७/१४०	गण्डमण्डलभुवि स्त०	१५	५१/११४
क प्रयासि परिभूय	५	७६/४२	गतत्रपो यच्चपुणीव	१८	२०/१३६
क यामि तर्किं नु	२	७४/१७	गतागतेषु स्वखलितं	१२	५/९१
कार्यं जगल्लोचनवल्लभो	९	३८/७२	गतेऽपि हृगोचरमत्र	२	२/१०
केदं नभः क च दिशः	१०	४३/८१	गन्तुमारमत कोऽपि	१५	६८/११६
केयं लक्ष्मीः केदशं	२०	९९/१६२	गमीरनाभिददमञ्जुदु०	२	४२/१४
क्षणं वितर्क्येति स	४	४४/३०	गर्जितगल्पितदिग्ग०	५	६१/४०
क्षान्तिशौचदयादा०	२१	९७/१७०	गर्भे वसन्नपि मलैर०	६	९/४५
क्षालितोऽपि मधुना	१५	२१/११२	गहनकुञ्जलतान्तरित०	११	१७/८५
क्षितितलविनिवेश०	१३	३/९६	गाडस्त्रीभुजपरिरम्भ०	१६	४/११७
क्षुद्रतेजःसवित्रीभिः	३	७०/२५	गायधटन्नमदनुव्रज०	६	३८/५०
क्षेत्रच्छदैः पूर्वविदे०	१	३३/४	गायन्नादेनेव मृत्नाङ्ग०	२०	९३/१६१
क्षेत्रधीरधिकतिलोत्त०	१६	६९/१२२	गिरीशलीलावनमित्यु०	१२	२७/९३
क्षोदीयानहमस्मीति	३	६६/२४	गीतं वाद्यं नृत्यमप्या०	२०	३३/१५६
खङ्गनासावशिष्टेऽथ	१९	९५/१५१	गुणदोषानविज्ञाय	१९	३८/१४५
खण्डनं ताडनं तथो०	२१	३१/१६५	गुणपरिकरमुच्चैः कुर्व०	८	५३/६८
खलं विधात्रा सृजता	१	२२/३	गुणलतेव धनुर्भ्रमरा०	११	७१/९०
खल इव द्विजराजमपि	११	३२/८६	गुणातिरेकप्रतिपत्ति०	१७	७०/१३१
खलीनपर्याणमपास्य	७	६२/५८	गुणानघस्तान्नयतो०	१	२९/४
खिलं मुहुधारुचको०	१७	५२/१२९	गुणार्णवं नमनराम०	१८	५८/१४०
गङ्गामुपास्ते धयति	१७	४८/१२९	गुणैर्यनोन्नते नूनं भ०	३	६७/२५
गङ्गोरगगुरूपाङ्गौर०	१९	५४/१४७	गुरुः स एव यो प्र०	२१	१२९/१७३
गच्छ स्वमाच्छादित०	१४	६२/१०८	गुरुनिहवदोपोकिमा०	२१	९५/१७०
गच्छन्नघधिरतरं जि०	६	१६/४६	गुरुस्तनाभोगभरैण	१२	६/९१
गच्छन्नल्पतरकल्प०	६	३६/४९	गुरोर्नितम्बादिह का०	२	४६/१४
गजन्नमान्मुग्धमृगा	७	३४/५६	गृहागताय यत्काले	२१	१५२/१७५
गजवाजिजवाजिज०	१९	९६/१५१	गृहीतपाणिस्त्वमनेन	१७	६१/१३०
गजो न वन्यद्विपदा०	७	५४/५७	श्रीध्मार्कतेजोभिरिव०	१७	५०/१२९

स० श्लो० पृ०	स० श्लो० पृ०
घनतरतरुणाढ्येनात्र ८१ २०१ ६२	छायेव धर्मतप्तानान० २११ ८४११६५
घनसुधिरततानामुद्ध० ८१ २०१ ६४	छेतुं मूलात्कर्मपाशा० २०१ २३११५५
घनानिलोत्थैः स्थलप० ७१ २४१ ५५	जगज्जनानन्दविधा० १२१ १३१ ९२
चकष्य निर्मुक्तशिली० १७ १५४११२९	जगत्रयोत्तंसितभासि २१ २२१ १२
चकार यो नेत्रचकोर० २१ ६४१ १६	जगत्तुमुहुर्लकक० १५१ २०१११२
चकास्ति पर्यन्तपतत्प० ११ ३९१ ५	जघन्यमध्यमोत्कृष्ट० २११ ४५११६६
चक्राञ्जशाङ्गादिविलो० ९१ १८१ ७१	जघान करवालीयघा० १९१ ८४११५०
चक्रे कार्यं संयमस्तस्य २०१ ४७११५७	जडं गुरुकृत्य नित० ११ ४२१ १४
चक्रेऽरिसंततिमिहा० १९१ ९८११५२	जनेषु गायत्र्यु जर्गा १८१ ५३११३९
चतस्रः कौट्यस्त्रिसौ २११ ५३११६७	जनैः प्रतिभ्रामसमी० ११ ४८१ ६
चतुरङ्गबले तत्र परी० १९१ ७७११४९	जनैरमूल्यस्य किय० १४१ ५४११०७
चतुरश्रां चतुं खनत्वा १९१ ७११४२	जन्म वा जीवितव्यं ३१ ७३१ २५
चतुर्यपुरुषार्थाय स्पृ० ३१ ५८१ ३४	जन्माभिषेकेऽस्य १७१ ७३११३१
चतुर्यां दशभिर्गुक्ता २११ १५११६४	जन्मोत्सवप्रथमवार्ति० ६१ २११ ४७
चतुर्यै श्रीप्यहान्येव २११ ४१११६६	जयन्ति ते केऽपि ११ ९१ २
चन्दनस्थासकैर्हास्यं ३१ ५१ १८	जयश्रियमयोद्गोद्धुं १९१ ४४११४६
चन्द्रप्रभं नौमि यदीय० ११ २१ १	जरठविशदकन्दप्रो० ८१ ३२१ ६५
चन्द्रांशुचन्दनरसादपि १९१ ९७११५२	जराधवलमौलिभिः १०१ ३५१ ८९
चन्द्रे सिद्धति चान्द्र० १४१ ८४१११०	जलधरेण पयः पिब० १११ ३६१ ८७
चन्द्रोदयोद्भम्भित० १४१ ५७११०७	जलभरपरिरम्भदत्त० १३१ २१ ९६
चित्रं क्रिमेतञ्चिनया० ९१ २१ ६९	जलविहरणकेलिमुत्स० १३१ ५९११०१
चित्रमेतजगन्मित्रे ३१ ५९१ २३	जलेषु ते वक्रसरोज० १२१ ३५१ ९३
चित्रं प्रचिक्रीड यथा ९१ १२१ ७०	आख्यं यदि प्राप्यमु० १४१ ८११११०
चुम्बनेन हरिणीनय० १५१ ६९१११६	जातं चेतो व्योम० २०१ ५९११५८
चेतस्यमत्कारिणमत्यु० १७१ ५५११२९	जाते जगत्रयगुरौ ६१ २९१ ४८
चेतस्ते यदि चपलं १६१ ९१११७	जाते जिने भुवन० ६१ ४८१ ५१
छग्रस्त्रोऽसौ वर्षभेकं २०१ ५६११५८	जितास्मदुत्तंसमहोत्प० २१ ५४१ १५
छाया कायस्यास २०१ ९६११६२	जिनागमे प्राज्यमणि० ७१ ३५१ ५६

सं. श्लो. पृ०	सं. श्लो. पृ०
जीवाश्चैनमिदं मतं प्र.प्र. १ १०।१८०	तत्कालजातस्य शि० ४। ६९। ३३
जीर्णं कालाजातरन्ध्रं २०। ३।१५३	तत्काललास्यरसला० ६। १९। ४६
जीवः स्वसंवेद्य इहा० -४। ६८। ३२	तत्कालोत्सारिताशेष० ३। ३६। २९
जीवाजीवाश्रया व० २९। ८।१६३	तत्त्वं जगत्प्रयस्यापि २९। १।१६२
जीवादीनां पदार्यानां २९। ८।१७०	तत्त्वस्यावगतिर्ज्ञानं - २९।१६३।१७६
जीवेति नन्देति जयेति ९। ५५। ७४	तत्र कारयितुमुत्सवं ५। -९। ३५
ज्ञातप्रमाणस्य यशो० १७। ४२।१२८	तत्र कोकनदकोमलो० ५। १९। ३६
ज्ञानदर्शनचारित्रैरु० २९।१६१।१७६	तत्र स्वकालं कृतिर्मु २०। ३२।१५६
ज्ञानकसवेद्यममूर्तमेतं ४। ७०।-३३	तत्र त्रयस्त्रिंशद्दुदन्व० ४। ८४। ३४
ज्योतिष्माः पञ्चधा - २९। ६४।१६८	तत्र धर्मः स एवा० २९।१२८।१७३
ज्वालाकलापबद्धेरु० २९।१६३।१७६	तत्र भूरिविबुधावतंस० ५। ३८। ३८
दृक्का नदन्तीह भव० १०। ४८। ८२	तत्र हेममयसिंहविष्टरै ५। १७। ३६
सं यौवराज्ये नयसी० -९। २९। ७९	तत्राद्या त्रिंशता लक्षै० २९। १४।१६३
सटमनयत चारुचम्प १३। ३४। ९९	तत्रानन्तमसंप्राप्तम० २९।१६५।१७६
सटे तटिन्यास्वरवः ४। १२। २७	तत्रायमुत्तीर्थं करेणु० १७।१०४।१३४
सदैरुदयन्मणिमण्ड० ७। ३१। ५५	तत्रारुह्य वितीर्णवि० १७।११०।१३४
सतः श्रुतामोनिधि० २। १६। ११	तत्रार्थखण्डं त्रिदिवा० १। ४३। ५
सृतः सुमद्रावचनाव० १७। ३८।१२८	तत्रासाद्य सिताशुभो० २९।१८४।१७८
सतो जयेच्छुर्विजि० १८। २७।१३७	तत्रासुरकुमाराणामु० २९। ६२।१६८
सतोऽतिवेगेन मनो० १७।१०८।१३४	तत्रास्त्रि तद्भद्रपुरं पुरं १। ५६। ७
सतोऽधिकं विस्मित० ९। ३६। ७२	तत्पर्यन्ते रत्नसोपान० २०। ७२।१६०
सतोऽनुमन्यस्व नयज्ञ १८। १३।१३६	तत्प्रतिक्षणसमुद्भवस्य० ५। १२। ३६
सतो भग्ने बलेऽन्य० १९। ७५।१४९	तत्प्रमाय जननी ५। ३४। ३८
सतो भूतभवद्भाविप० २९। २।१६२	तथाप्यनुनयैरेष १९। ४६।१४६
सतो छान्तवकापिष्टौ २९। ६८।१६८	तथा मे पोषिता की० ३। ५३। २३
सतोऽवशिष्टं पुरुषार्थं १८। १०।१३५	तथाविधे सूचिमुत्ताम० १४। २९।१०५
सत्कम्पकारणमवेसि० ६। ३०। ४८	तथाशुश्रुवानेन जग० १४। ४३।१०६
सत्कलत्रे कदात्रैव - ३। ६०। २४	तथा समुद्रामधिविप्र० - ४। ८०। ३४

स०	खो०	पृ०	स०	खो०	पृ०
तथाहि दृष्ट्योभयमा०	१७।	६८।१३१	तरङ्गिताम्भोधिदुकूल०	२।	३४। १३
तथ्यं पथ्यं चेदभापि०	२०।	५२।१५८	तरुणिपज्ञानिष विभ्र०	१२।	२३। ९२
तदङ्गरुषामृतमक्षिभा०	२।	४। १०	तर्कयन्त्य इति ताः	५।	२०। ३७
तदङ्घ्रियुग्मस्य नखे०	७।	८। ५३	तव शृपमधिरूढो	८।	५०। ६८
तदपि रुढिवशात्क०	११।	५। ८४	तवानूरोरिवाकाशे	१९।	६।१४२
तदभिधानपदैरिव	११।	१२। ८५	तवापि शिक्षा भुवन०	१८।	१४।१३६
तदस्तु संधिर्युवयोः	१२।	१९। ९२	तस्मादमूर्तेष्व निरत्य०	४।	७३। ३३
तदा तदुत्तुङ्गतुरंगमक्र०	२।	६। १०	तस्मिन्काले तां सभां	२०।	६९।१५९
तदात्मनः कर्मकलङ्कमू०	४।	७५। ३३	तस्मिन्गुणैरेव नियम्य	९।	३०। ७२
तदादि भूमौ शिशुव०	७।	६६। ५८	तस्य क्षीणाशातवेद्यो०	२०।	६३।१५९
तदानेन्दोरधिरोहता	२।	६०। १५	तस्य नियामाभरणा०	४।	९०। ३५
तदा यदाधीततुराम०	१२।	५७। ९५	तस्य प्रभाभासुररत्न०	४।	८६। ३४
तदीयनिक्षिप्तशलसद्वि०	२।	१९। १२	तस्य प्रभोर्धीवरतां	१७।	९८।१३३
तदक्षिणं भारतमस्ति	१।	४१। ५	तस्य व्रजद्वीरतुरंगसं०	९।	६५। ७५
तद्धनोत्क्षिप्तदुर्वारत०	१९।	६१।१४८	तस्याः कपोलफलके	६।	६। ४४
तद्धारि द्विरदमदोक्षिते	१६।	३५।११९	तस्यारण्ये ध्याननि०	२०।	४१।१५७
तद्भेदाः पञ्च नव द्वा०	२१।११०।१७२		तस्यावश्यं वायुरेके०	२०।	५३।१५८
तद्यत्र चित्रं यदणी०	४।	२४। २८	तस्याशेषं कर्षतो धी०	२०।	४५।१५७
तद्वाहनं श्रीविमलादि०	४।	७९। ३४	तस्येदं भुज्यतां पङ्कं	२१।	२९।१६५
तं निशम्य हृदि	५।	८०। ४२	तस्यैकमुच्चैर्भुजशीपे०	९।	२४। ७१
तन्नूनं प्रियविरहार्ते०	१६।	२०।११८	तस्यैवोच्चैर्गोपुराणां	२०।	७८।१६०
तन्माहात्म्योत्कर्षेण०	२०।	६०।१५९	तस्योत्कमालङ्कयत	९।	६४। ७५
तन्वाना चन्दनोहा०	३।	३३। २१	तस्योद्धृताद्रिर्दशकंधरो	९।	१७। ७०
तपोन्वितेन सूर्येण स०	३।	५०। २३	ताः स यज्ञपरकिंकरा०	५।	२१। ३७
तप्तो ध्रुवं प्राग्जिनना०	९।	२२। ७१	ताः क्षितीश्वरनिरीक्ष०	५।	२२। ३७
तमादरादर्भकमप्यद०	७।	५। ५३	तादृक्प्रान्ताचरणकम०	१२।	६३। ९६
तमिन्दुशुभ्रध्वज०	७।	१४। ५४	तां नेत्रप्रेयां विनि०	९।	५१। ७३
तं प्रेक्ष्य भूपं परलो०	४।	६२। ३२	तापापनोदाय सदैव	९।	६८। ७५

	स०	श्लो०	पृ०		स०	श्लो०	पृ०
तामनेकनरनाथमुन्द०	५।	४१।	३९	तेपानालिङ्गिताज्ञानां	२१।	२५।	१६४
तामादरादुदरिणी	६।	२।	४४	तेपां परमतोषेण सप०	१९।	२२।	१४४
तामालोक्याकाशदे०	२०।	९।	१५४	ते षोडशाभरणभूयि०	६।	३३।	४९
तामुदीक्ष्य जितना०	५।	४२।	३९	तैरानन्दादित्थमान०	२०।	२७।	१५५
तां पूर्वगोत्रस्थिति०	१४।	४।	१०३	तैस्त्रैस्त्रिसंध्यं मणि०	९।	५।	६९
ताम्बूलरागोल्बण०	१७।	३।	११२७	तोपितापि रुपमाहि०	१५।	२५।	११२
तारकाः क्व तु दि०	५।	२।	३५	तौर्यो ध्वनिः प्रतिगृहं	६।	२५।	४७
तारापथे विचरतां	६।	४५।	५१	त्रयः सार्धा द्वयो०	२१।	७१।	१६८
तावत्सती स्त्री ध्रुवम०	१४।	५२।	१०७	त्रिगुणवलितमुक्ता०	८।	३७।	६५
तावद्दहादयः क्षोणी०	१९।	३।	१४१	त्रिनेत्रमालानलदाह०	१४।	५५।	१०७
तावदेव किल कापि	५।	५३।	४०	त्रिनेत्रसंप्राममरे	१२।	२१।	९२
ताथ वञ्चकिपुरःसरा०	५।	३७।	३८	त्रिसंध्यभागस्य पुरद०	१८।	६५।	१४१
ताखेकद्वित्रिपत्या०	२१।	४६।	१६६	त्रुट्यासु वेलद्रितटेपु	१७।	३४।	१२७
तिर्यग्योनिर्द्विधा जी०	२१।	३३।	१६५	त्रुट्याद्रिदृक्कण्ठपीठा०	१९।	६९।	१४९
तिलकं तीर्थकृत्	२१।	१७१।	१७७	त्रैविक्रमक्रमभुजगम०	६।	४६।	५१
तिष्ठन्ती मृदुलभुजंग०	१६।	४६।	१२०	त्यक्तावरोधोऽपि स०	४।	७८।	३३
तीरेऽपि यस्यात्रिज०	९।	७४।	७५	त्यज्यतां पिपिपिपि०	१५।	२२।	११२
तीर्थकर्तुरहमिन्द्रम०	५।	७७।	४२	त्वं क्षमो भुवनस्यापि	१९।	५।	१४२
तृणकुटीरनिभे हृदि	११।	४४।	८७	त्वद्गतुहतरंगोर्मेस्ती०	३।	२९।	२१
तृष्णाम्बुधेरपरपार०	६।	४।	४४	त्वत्कीर्तिजहुकन्याया	३।	६४।	२४
ते गन्धवारिविरजी०	६।	२२।	४७	त्वत्पादपादपच्छायां	३।	४८।	२३
तेजोनिस्तद्विजराज०	१४।	२५।	१०५	त्वत्प्रदष्टमयवा कथ०	१५।	१५।	१११
तेन धर्मपरिवर्तदस्यु०	५।	३२।	३८	त्वत्सैनिकास्तुत्यमदु०	१०।	३३।	८०
तेन मालवबोलाङ्ग०	१९।	९।	१५५१	त्वद्दलैर्विपमारातिमा०	१९।	७२।	१४९
तेन सङ्ग्रामधीरेण तव	१९।	८५।	१५५०	त्वद्भक्तिव्रतं जनमा०	१।	८।	२
तेनाकलय्य जिनजन्म	६।	३१।	४८	त्वद्वासवेश्माभिमुखे	१४।	६६।	१०८
ते प्रत्याशं वायुवेल०	२०।	७१।	१६०	त्वमत्र प्राणाय समी०	१८।	३६।	१३८
ते भावाः करणवि०	१६।	६।	११७	त्वयि विभावपि भा०	११।	३९।	८७

	स०	श्लो०	पृ०
त्वामद्य केकिध्वनि०	१११	६९१	९०
त्वामिहायुङ्क्त विश्व०	१९१	१२११४३	
दक्षैः साधु परीक्षितं प्र.प्र. १	९११७९		
दत्तनेत्रोत्सवारम्भ०	३१	४०१	२२
दत्तविश्वकामशोऽय०	२१११६८११७६		
दत्त्वा प्राज्यं नन्दना०	२०१	२८११५६	
दत्त्वा स तस्योत्तर०	४१	७६१	३३
ददत्प्रवालौष्ठमुपात्त०	१२१	३३१	९३
ददर्शाशोकमस्तोक०	३१	३८१	२२
दधुर्धधूमिर्निशि सा०	१४१	३१११०५	
दन्तकान्तिशबलं स०	१५१	४१११०	
दन्तकेशनखास्थित्व०	२१११४६११७५		
दन्तीन्द्रमारुह्य स दा०	९१	४५१	७३
दन्दह्यमानागुरुधूम०	११	६६१	८
दम्भलोभभ्रमा वा०	१९११०२११५२		
दर्शनज्ञानचारित्र्यत०	३१	४४१	२२
दलानि सभोगभरा०	७१	५९१	५८
दलितकमठपृष्ठं चारु०	८१	४२१	६६
दशसप्तधनुर्माना व्य०	२११	६३११६८	
दशामन्त्रां गतस्वापि	३१	५९१	२४
दशैव कल्पयोज्ञेया	२११	७४११६९	
दाक्षिणात्यकविचक्र०	५१	१३१	३६
दिवसैव पुण्यजननी	१०१	५३१	८३
दिगन्तरेभ्यो द्रुतमा०	७१	२५१	५५
दिगम्बरपदग्रान्तं	३१	८१	१८
दिग्देशानर्थदण्डेभ्यो	२१११४३११७४		
द्विदक्षया काननसपदां	१२१	११	९०
दिनकरकिरणैरुपर्यध०	१३१	७१	९७

	स०	श्लो०	पृ०
दिनद्वयोपितं तर्कं	२१११३६११७४		
दिनमबलमयो गृहा०	१३१	५७११०१	
दिनाधिनाथस्य कुमु०	१७१	६३११३०	
दिनान्येकोनपञ्चाश०	२११	३६११६५	
दिवाकरोत्तापितता०	१०१	२६१	७९
दिवाकृतसैः कुमुदैः	१४१	४५११०६	
दिवोऽपि संदर्शित०	७१	१७१	५४
दिशा समानेऽपि वि०	१४१	१४११०४	
दीपेनाम्बरमणिना	१६१	२६१११८	
दु खशोकमयाऋन्दस०	२११	९६११७०	
दुरक्षरक्षोदधियेव	११	३१	१
दुरितमुदितं पाकोद्रे०	८१	५६१	६९
दुर्जनः सत्सभा प्रष्टा०	१९१	३५११४५	
दुर्जरं निर्जरत्यात्मा	२१११२२११७३		
दुर्कर्मचिन्तामिव यो	१७१	३९११२८	
दुष्प्रेक्ष्यतामस्य बला०	९१	६६१	७५
दुरात्समुत्सितशास०	४१	३९१	३०
दुरेण दावानलशङ्कया०	१०१	४४१	८२
दुग्दोषव्यपनयहेतवे	१६१	५१११७	
दृष्टिर्निमेपा घुसदा	११	६५१	८
दृष्टेस्तुरगाप्रक्षुरप्रहारैः	७१	४७१	५७
दृष्टापरार्थो दयित.	१४१	६५११०८	
दृष्ट्वा कुवलयस्यापि०	३१	१३१	१९
दृष्ट्वात्मानं पुद्गलाद्भि०	२०१	४२११५७	
देवः कथिञ्च्योतिषा०	२०१	१०११५४	
देवतागमकरं विमान०	५१	८५१	४२
देव त्वदारन्ध्रमिदं	४१	६३१	३२
देवनाथमनादृत्य भा०	१९१	९४११५१	

	स०	श्लो०	पृ०		स०	श्लो०	पृ०
तामनेकनरनाथसुन्द०	५१	४११	३९	तेयामालिङ्गिताज्ञानां	२११	२५११६४	
तामादरादुदरिणी	६१	२१	४४	तेषां परमतोषेण सप०	१९१	२२११४४	
तामालोक्याकाशदे०	२०१	९११५४		ते षोडशाभरणभूषि०	६१	३३१ ४९	
तामुदीक्ष्य जितना०	५१	४२१	३९	तैरानन्दादित्यमान०	२०१	२७११५५	
तां पूर्वगोत्रस्थिति०	१४१	४११०३		तैस्त्रैस्त्रिसंध्यं मणि०	९१	५१ ६९	
ताम्बूलरागोल्बण०	१७१	३१११२७		तोपितापि रूपमाहि०	१५१	२५१११२	
तारकाः क नु दि०	५१	२१	३५	तौर्यो ध्वनिः प्रतिगृहं	६१	२५१ ४७	
तारापथे विचरतां	६१	४५१	५१	त्रयः सार्धा द्वयो०	२११	७१११६८	
तावत्सती स्त्री भुवम०	१४१	५२११०७		त्रिगुणवलितमुक्ता०	८१	३७१ ६५	
तावद्गङ्गादयः क्षोणी०	१९१	३११४१		त्रिनेत्रमालानलदाह०	१४१	५५११०७	
तावदेव किल कापि	५१	५३१	४०	त्रिनेत्रसंप्रामभरे	१२१	२११ ९२	
ताश्च कश्चकिपुरःसरा०	५१	३७१	३८	त्रिसंध्यमागस्य पुरंद०	१८१	६५११४१	
तास्केकद्वित्रिपत्या०	२११	४६११६६		त्रुद्यत्सु वेलद्रितटेपु	१७१	३४११२७	
त्रिर्यग्योनिर्दिधा जी०	२११	३३११६५		त्रुद्यद्द्विदकण्ठपीठा०	१९१	६९११४९	
त्रिलोकं तीर्थकूळ०	२१११७११७७			त्रैविक्रमक्रमभुजंगम०	६१	४६१ ५१	
त्रिष्टन्ती मृदुलभुजंग०	१६१	४६११२०		त्यक्चारोघोऽपि स०	४१	७८१ ३३	
तीरेऽपि यस्यास्त्रिज०	९१	७४१	७५	त्यज्यतां पिपिपिपि०	१५१	२२१११२	
तीर्थकर्तुरहमिन्द्रम०	५१	७७१	४२	त्वं क्षमो भुवनस्यापि	१९१	५११४२	
तृणकुटीरनिभे हृदि	१११	४४१	८७	त्वङ्गुहृत्तरंगोर्मेस्ती०	३१	२९१ २१	
तृष्णाभ्युधेरपरपार०	६१	४१	४४	त्वत्कीर्तिजडुकन्याया	३१	६४१ २४	
ते गन्धवारिविरजी०	६१	२२१	४७	त्वत्पादपादपच्छायां	३१	४८१ २३	
तेजोनिरस्तद्विजराज०	१४१	२५११०५		त्वत्प्रदष्टमथथा कथ०	१५१	१५११११	
तेन धर्मपरिवर्तदस्यु०	५१	३२१	३८	त्वत्सैनिकास्तुत्यमदु०	१०१	३३१ ८०	
तेन मालवचोलाङ्ग०	१९१	९१११५१		त्वद्भूलैर्विधमारातिमा०	१९१	७२११४९	
तेन सद्भामधीरेण तव१९१	८५११५०			त्वद्भक्तिनम्रं जनमा०	११	८१ २	
तेनाकल्प्य जिनजन्म	६१	३११	४८	त्वद्वासवेरमाभिमुचे	१४१	६६११०८	
ते प्रत्याशं वायुघेह०	२०१	७१११६०		त्वमत्र पात्राय समी०	१८१	३६११३८	
ते भावाः करणपि०	१६१	६१११७		त्वयि विभावपि भा०	१११	३९१ ८७	

	स०	श्लो०	पृ०		स०	श्लो०	पृ०
त्वामय केकिध्वनि०	१११	६९१	९०	दिनद्वयोपित तं	२११	३६१	१७४
त्वामिहायुक्त विश्व०	१९१	१२१	१४३	दिनमबलमयो गृहा०	१३१	५७१	१०१
दक्षे साधु परीक्षित प्र.प्र. ।	९१	१७९		दिनाधिनाथस्य कुमु०	१७१	६३१	१३०
दत्तनेत्रोत्सवारम्भ०	३१	४०१	२२	दिनान्येकोनपद्याश०	२११	३६१	१६५
दत्तविश्वावकाशोऽय०	२११	१६८	१७६	दिवाकरोत्तापितता०	१०१	२६१	७९
दत्त्वा प्राज्य नन्दना०	२०१	२८१	१५६	दिवार्कतप्तै कुमुदै	१४१	४५१	१०६
दत्त्वा स तस्योत्तर०	४१	७६१	३३	दिवोऽपि सदर्शित०	७१	१७१	५४
ददत्प्रवालौष्ठमुपात्त०	१२१	३३१	९३	दिशा समानेऽपि वि०	१४१	१४१	१०४
ददर्शाशोकमस्तोक०	३१	३८१	२२	दीपेनाम्बरमणिना	१६१	२६१	११८
दधुर्वधूमिर्निशि सा०	१४१	३११	१०५	दु खशोकमयाक्रन्दस०	२११	९६१	१७०
दन्तकान्तिशबल स०	१५१	४११	१०	दुरक्षरक्षोदधियेव	११	३१	१
दन्तकेशनखास्थित्व०	२११	१४६१	१७५	दुरितमुदित पाकोद्रे०	८१	५६१	६९
दन्तीन्द्रमारुह्य स दा०	९१	४५१	७३	दुर्जन सत्सभा प्रथ०	१९१	३५१	१४५
दन्दह्यमानागुरुधूम०	११	६६१	८	दुर्जरं निर्जरत्यात्मा	२११	२२१	१७३
दम्भलोभप्रमा धा०	१९१	१०२१	५२	दुष्कर्मचिन्तामिव यो	१७१	३९१	१२८
दर्शनज्ञानचारित्र्यत०	३१	४४१	२२	दुष्प्रेक्ष्यतामस्य बला०	९१	६६१	७५
दलानि सभोगभरा०	७१	५९१	५८	दुरात्समुत्तसितशास्र०	४१	३९१	३०
दलितकमठवृष्ट चारु०	८१	४२१	६६	दूरेण दावानलशङ्कया०	१०१	४४१	८२
दशसप्तधनुर्माना व्य०	२११	६३१	१६८	दुग्दोषव्यपनयहेतवे	१६१	५११	१७
दशामन्त्र्यां गतस्यापि	३१	५९१	२४	दृष्टिर्निमेया घुसदां	११	६५१	८
दशैव कल्पयोज्ञेया	२११	७४१	१६९	दृष्टेस्तुरंगप्रचुरप्रहारै०	७१	४७१	५७
दाक्षिणात्यकविचक्र०	५१	१३१	३६	दृष्टापरार्थो दयित	१४१	६५१	१०८
दिवसैव पुण्यजननी	१०१	५३१	८३	दृष्ट्या कुबलयस्यापि०	३१	१३१	१९
दिगन्तरेभ्यो द्रुतमा०	७१	२५१	५५	दृष्टात्मान पुद्गलाद्भि०	२०१	४२१	१५७
दिगम्बरपदप्रात	३१	८१	१८	देव कश्चिद्भयोतिषा०	२०१	१०१	१५४
दिग्देशानर्घदण्डेभ्यो	२११	१४३१	१७४	देवतागमकर विमान०	५१	८५१	४२
दिग्दक्षया काननसंपदां	१२१	११	९०	देव त्वदारब्धमिद	४१	६३१	३२
दिनकरकिरणैरुपर्यध०	१३१	७१	९७	देवनायमनाहस्य भा०	१९१	९४१	१५१

	सं	श्लो०	पृ०		सं	श्लो०	पृ०
देवि घन्यचरिता	५१	८१	४२	धनुर्धराणां करवाल०	२१	३१	१३
देवेन्दो विवदद्वादि०	१९१	८८१	५१	धनुर्लता भूरिपवः	१७१	१९१	२६
देवोऽक्षामक्षान्तिपा०	२०१	३८१	५७	घन्यस्त्वं गुणपण्या०	३१	६३	२४
देवोऽपि प्रणयवशी०	१६१	७६१	२३	घर्मः स तात्त्विकैरुक्तो	२११	८३१	६९
देव्य इत्यलमिमामुपा०	५१	४५१	३९	घर्मात्ममितिगुप्तिभ्या०	२११	१९१	१७२
देशाश्रीहृतहृदयेक्षणः	१६१	७३१	२३	घर्माघर्मैकजीवाः	२११	८७१	७०
दोषानुरक्तस्य खलस्य	११	२३१	३	घर्माघर्मौ नभः कालः	२११	८११	६९
दोषोच्येभ्यश्चकितः	४१	३२१	२९	घर्मात्तगुरुत्त्वाना	२११	१२७१	७३
दावापृथिव्योः पृथुर०	११	४०१	५	घर्मो बुद्धि परित्य०	१९१	३९१	४५
द्युयोपितां कर्षितकु०	७१	५०१	५७	धाम्ना धाराजलेनेव	१९१	८७१	५१
द्युतं मांसं सुरा वेद्या	२११	३३१	७३	धिनोति मित्राणि न	१८१	४०१	३८
द्रष्टुं चिरेणात्मकुलप्र०	४१	८१	२७	धुतकरबलयस्वनं	१३१	५३१	७१
द्रापीयांसमपि जवा०	१६१	६६१	२२	धुन्वन्निबोर्षी दलय०	९१	४६१	७३
द्वपङ्क्तिभिः प्रांशुमनो०	१०१	२७१	७९	ध्यानानुबन्धस्तिमि०	४१	८११	३४
द्वमोत्पलात्सौरभमिष्टु०	२१	६५१	१६	ध्रुवं वियोगे कुसुमे०	१२१	१८१	९२
द्वाचत्वारिंशदेतस्य	२११	७७१	७७	ध्रुवं त्रिनेप्राणलदाहतः	१२१	२८१	९३
द्वारि द्वारि नभस्तला०	६१	५२१	५२	ध्रुयमिह भवितायं	८१	४०१	६६
द्वारि द्वारि पुरे पुरे	१६१	८५१	२४	ध्रुवं भुजत्वम्भनिय०	१८१	६११	१४०
द्वारिंशतिः सहस्राणि	२११	४०१	६६	ध्वनस्तु त्र्येषु हरिप्र०	७१	१०१	५३
द्विःप्रकारा नरा भो०	२११	४४१	६६	ध्वनिविजितगुणो०	१३१	२२१	९८
द्विगुणितमिव यात्रया	१३१	११	९६	न केवलं दिग्विजये	२१	३१	१०
द्वितीयादिष्वतोऽन्यासु	२११	१८१	१६४	नक्षत्रैरुपतैर्युक्तः	३१	३७१	२२
द्विरदत्तरुतुरंगधीसु०	८१	१८१	६२	न खलु तदपि चित्रं	८१	४९१	६७
द्विपत्यु कालो धवलः	२१	२५१	१२	न घनघर्मपयःशृपतो०	१११	४१	८४
द्वीपेषु यः षोऽपि	११	३४१	४	न चन्दनेन्दीवरहा०	२१	७११	१६
द्वौ द्वौ मार्गे घूपकु०	२०१	७९१	१६०	न चापमृत्युर्न च	१८१	५९१	१४०
धनं ददानोऽपि न	१८१	३५१	३८	न जग्मनः प्राद् न	४१	६४१	३२
धनु पद्मशतैस्त्वामु०	२११	४८१	६६	नटदमरवधूना दफ०	८१	३५१	६५

	स०	श्लो०	पृ०		स०	श्लो०	पृ०
नदानिमलच्छैवलजा०	७	६४	५८	नासावंशाप्रविन्ध्यस्त०	३	४३	२६
न नाकनारी न च	२	६७	१६	निःशेषं हृतजनजात०	१६	२३	११८
न नीरसत्वं सलिला०	१८	६३	१४०	निःशेषनम्रावनिपाल०	४	२६	२८
न परं क्षत्रियः सर्वे	३	६५	२४	निःशेषं भुवनविभुर्वि०	१६	४२	१२०
न प्रेम नम्रेऽपि जने	१	२४	४	निःशेषापन्मलभेदि	२०	२५	१५५
न बद्धकोपं स तथा	१८	१७	१३६	निःसीमरूपातिशयो	१७	५	१२५
नभसि दिक्षु घनेषु	११	६	८४	निःसीमसौभाग्यपयो०	१७	८	१३२
नभसि निर्गतकोमल०	११	३७	८७	निःक्षत्रियादेव रणा०	१७	३५	१२८
नमो दिनेशेन नयेन	२	७३	१७	निजदोरदनोवीर्णश्री०	१९	४९	१४६
न मन्त्रिणस्तन्त्रजुषो०	२	९	११	नितम्बविम्बप्रसराह०	१२	९	९१
नयनमिव महोत्पलं	१३	१२	९७	नितम्बभूक्षुम्बिवना०	४	१४	२७
नरप्रकर्षोपनिपत्परी०	१७	५७	१२९	नितम्बमाघ्राय मदा०	७	४९	५७
न रमते स्मयते न	११	४२	८७	नितम्बसंवाहनबाहु०	१२	७	९१
नरायुषोऽपि हेतुः	२१	१०	११७१	नितम्बिनीः संततमेव	७	२८	५५
नवं वयो लोचनहारि	४	८९	३४	नितान्तघोरं यदि न	१८	३७	१३८
नवनखपदराजिरम्यु	१३	३६	९९	निल्योपात्तानङ्गसद्भा०	२०	६१	१५९
नवप्रियेषु विभ्राणाः	१९	५२	१४७	निपतितमरविन्दमङ्ग०	१३	४६	१००
न वप्रे नवप्रेमबद्धा	१०	२१	७९	निपीतमातङ्गपटाग्र०	२	१५	११
नवमायोधनं शकत्या०	१९	९	१४२	निमृतमृङ्गकुलावुल०	११	३८	८७
नवो घनी यो मद०	१०	३९	८१	नियतमगमुदबद्धी०	८	१६	६२
नष्टा दृष्टिर्नष्टमिष्टं	२०	२६	१५५	नियम्य यद्राज्यतृणे०	१८	७	१३५
नागैः समुत्सर्पिनि०	९	७८	७६	नियोज्य कर्णोत्पलव०	२	१२	१३
नाम्न ऋचिदपरा०	१५	४०	११४	निरल्लनशानमरीचिमा०	२	३२	१३
नादैर्घण्टासिंहशङ्खान०	२०	६७	१५९	निरलकमपवन्नमस्त०	१३	५१	१०५
नानारल्लस्त्रमशोभै०	२०	८३	१६१	निरामयश्रीसदनाग्र०	४	८३	३४
नारकः सप्तया सा०	२१	१२	१६३	निरुपमगणिमाला	८	३८	६६
नारीगर्भेऽतिषीमत्से	२१	५८	१६७	निरुपयन्निति प्रीत्या	३	३५	२१
नार्थी श्चदोषं यदि	१४	६४	१०८	निरुपितमिदं रूपं	२१	१५९	१७६

स० श्लो० पृ०	स० श्लो० पृ०
निर्जयता निजरत्नरत्ना १०१ २४१ ७९	नूनं विहायै नमियं ११ ३९१ ७२
निर्जरासुरनरोरोगेषु ते ५१ २९१ ३८	नूनं सहस्रांशुसहस्र० ४१ ८८१ ३४
निर्निमेषं गलद्वेषं ३१ ५४१ २३	नूनं महो ध्वान्तभया० १४१ २६११०५
निर्मज्ज्य सिन्धौ सवि १४१ १८११०४	नृपाः संचारिणः सर्वे ३१ ९१ १८
निर्मलाम्बरविशेषित० ५१ २३१ ३७	नृपो गुरुणां विनयं १८१ ३४११३८
निर्माय निर्माय पुरीः ४१ १३१ २७	नेरीयस्याः प्रेयसा २०१ ७०११५९
निर्माजिते यत्पदपङ्क० ११ ६१ २	नेटविचन्ताह्लमस्यासि ३१ ६२१ २४
निर्मुक्तगर्भभरनिर्म० १०१ १३१ ७८	नोत्पपात पतिता १५१ ५२१११५
निर्मूलमुन्मूल्य मही० १७१ ५९११३०	नो दौर्भिक्षं नेतयो २०१ ६६११५९
निर्वर्तिताशेषविवा० १७११०५११३४	पद्ममी दुःखमा पथी २११ ५२११६७
निर्व्याजपीयूषसहो० १७१ ९६११३३	पद्ममी वत्सराणां २११ ५५११६७
निर्व्यामोहो निर्मदो २०१ ५५११५८	पद्माननोत्सिप्तकरी० १०१ ७१ ७७
निवसनमिव शैवलं १३१ २७१ ९८	पतितमेव तदा हिम० १११ ५४१ ८८
निवृत्तिर्मुक्तभोगाना २१११५०११७५	पद्माङ्कुरैः क्वपि कपो० १७१ ९१११३२
निशासु नूनं मञ्जिना० २१ २०१ १२	पथि प्रवृत्तं विपमे १८१ ३९११३८
निपादिने साधुनयप्र० ७१ ६११ ५८	पदप्रहारैः पुरुषेण दध्ने १११ ६८१ ९०
निष्कलङ्कगलकन्दली० ५१ ८१ ३६	पदार्थवैविध्यरह० प्र.प्र. १ ६११७९
निष्कलङ्कमणिभूषणो० ५१ ५२१ ४०	पदे पदे यत्र परार्थ० ११ ७५१ ८
निष्कलभा बभ्रुसुखे २१११७४११७७	पद्मिन्यामहनि विधाय १६१ १७१११८
निष्ठितासवरसे मणि० १५१ ७११११	पयस्युदस्योरुकरं मि० ७१ ५७१ ५८
निसर्गतोऽप्यूर्ध्वगतिः ४१ ७४१ ३३	पयोधरश्रीसमये प्रस० १७१ १६११२६
निसर्गानुद्धस्य सतो न ११ २११ ३	पयोधरणामुदयः १४१ ५६११०७
निस्त्रिंशदारिताराति० १९१ ५८११४७	परमश्रेहनिष्ठास्ये ५० १९१ १८११४३
नीरान्तरासप्तप्रतिमाव० ११ ४९१ ६	परलोकमयं विप्रत्रय० १९१ १४११४३
नीरोपिताया अपि ४१ ५२१ ३१	परपरराजसंघटभ्रष्ट० ३१ १२१ १९
नीलाश्मठीलावलीमी० ११ ८२१ ९	परस्य मुच्छेऽपि परो० ११ १८१ ३
नीविबन्धगिदि बह० १५१ ४६१११४	परागपुञ्जा यदि पु० १२१ ३२१ ९३
नीविबन्धमतिहृद्य० १५१ ४७१११४	पराश्रुतोऽप्येव परो० ११ २०१ ३

	स०	श्लो०	पृ०		स०	श्लो०	पृ०
पराजिताशु भवतः	१९१	७४	१४९	पुत्रस्य तस्याङ्गसमा०	९१	१०१	७०
परिभ्रमन्त्यः ब्रुमुमो०	१२१	४१	९४	पुद्गलादिपदार्थानाम०	२११	८६	१७०
परिस्फुरत्काञ्चनकाय०	७१	२२	५४	पुंनागनारङ्गलवङ्गज०	१०१	८१	७७
पर्यन्तकान्तारसमीर०	९१	७०	७५	पुरंघ्रीणां स वृद्धानां	३१	१८१	१९
पर्यस्ते दिवसमणौ न	१६१	१८१	११८	पुरमिव पुरुद्धृतः प्रा०	६१	५३१	५२
पलाय्य निर्यन्मदवा०	१०१	२०१	७९	पुराणपारीणमुनीन्द्र०	११	१२१	२
पल्लवव्यापृतास्याना	३१	२८१	२१	पुरा त्रिलोक्यामपि	१८१	५०	१३९
पवनजववशेनोत्पत्य	८१	१९१	६२	पुष्पं गते हिमरुचौ	६१	१३१	४५
पश्यति प्रियतमेऽव०	१५१	६७	११६	पुष्पैः फलैः किसलयैः	६१	४११	५०
पश्यन्तु संसारतमस्य०	११	३५१	५	पूर्वशैलमिव तुङ्गकु०	१५१	५३१	११५
पाणिना परिमृशन्नव०	१५१	४८१	११४	पूर्वादिभित्त्यन्तरितो०	१४१	३२१	१०५
पातुं बहिर्मास्तमद्भु०	११	३८१	५	पूर्वापराम्भोधितटी०	१०१	१६१	७८
पायोधेरधिगतविह्व०	१६१	२७१	११८	पूषा तपस्यल्परुचिः	४१	८२१	३४
पायोधेरुपजलतैलमु०	१६१	२५१	११८	पृथक्पृथगभिप्रायव०	२११	६१	१६३
पादन्यासे सर्वतो०	२०१	६५१	१५९	पृथिवीमारुताभेजो०	२११	३९१	१६६
पापमीरुर्निशाभुक्तिं	२११	१४०	१७४	पृथुतरजघनैर्नितम्बि०	१३१	२४१	९८
पाययन्ति च निखिंशाः	२११	३०१	१६५	पृथुतरजघनैर्विलो०	१३१	२८१	९९
पारिजातकुसुमावतं०	५१	९१	३६	प्रवासिना तद्विरहा०	१४१	१३१	१०४
पीत्वारिशोणितं सद्यः	१९१	८९१	१५१	प्रकटय पुठिनानि	१३१	१११	९७
पीनतुङ्गकठिनस्तन०	१५१	३३१	११३	प्रकटितपुलकेव सा	१३१	१४१	९७
पीयूषधारागृहमश्र	९१	३४१	७२	प्रकटितोरुपयोधरव०	१०१	२२१	७९
पीयूषधाराभिरिवाङ्ग०	१७१	१०	१३४	प्रकाशितप्रेमगुणैर्व०	१४१	७३१	१०९
पीवरोच्चकुचतुम्बक०	१५१	४२१	११४	प्रकृतिस्थित्यनुमाग०	२११	१०८१	१७१
पीवरोच्चकुचमण्डल०	५१	१०१	३६	प्रक्षिप्य पूर्वेण मही	४१	२०१	२८
पीवरोच्चलहरिन्नजोद्धुरं	५१	७१	४१	प्रगल्भतां शीतकरः	१४१	७११	१०९
पुण्डरीककमलोत्पल०	१५१	९१	१११	प्रणतशिरसा तेनानु०	१८१	६७१	१४१
पुण्ड्रेऽध्व्यतिकरदा०	१६१	७११	२२२	प्रणयमथ जलाविलां०	१३१	६११	१०१
पुण्यारण्ये प्राशुके	२०१	३५१	१५६	प्रणयिनि नवनीवीप्र०	१०१	३८१	८१

	स०	श्लो०	पृ०		स०	श्लो०	पृ०
प्रणिहितमनसो मृगे०	१३।	१७।	९८	प्रसरति जललीलया	१३।	२३।	९८
प्रचलवेणिलताञ्जल०	११।	२३।	८६	प्रसरद्दुःखसंतानम०	२१।	१९।	१६४
प्रजाः प्रशस्याः खलु	१८।	५६।	१४०	प्रसह्य रक्षत्यपि नी०	१८।	६४।	१४०
प्रजापतिश्रीपतिवा०	१७।	६७।	१३०	प्रसीद दृष्ट्वा स्वयमेप	१८।	४७।	१३९
प्रतापदङ्कैः शतकोटि०	१८।	८।	१३५	प्रसूनलक्ष्मीमपहृत्य	१२।	५९।	९५
प्रतापवह्नौ किल वी०	२।	२६।	१२	प्रसूनशून्येऽपि तद०	१२।	५६।	९५
प्रतियुवति निपेग्य	१३।	२९।	९९	प्रस्थातुं तव विहि०	१६।	३४।	११९
प्रत्याङ्गलावण्यविलोक०	९।	४१।	७२	प्रस्थैरदुस्थैः कलितो०	१०।	५।	७७
प्रत्यावृत्तिर्न व्यतीतस्य	२०।	१३।	१५४	प्रागल्भ्यं विहितम०	१६।	१४।	११७
प्रदह्यमानागुरुधूमले०	७।	१३।	५४	प्रागेव जग्मुस्त्वानं	३।	११।	१९
प्रदोषपञ्चास्यत्रपेटयो०	१४।	२०।	१०४	प्रागेव विक्रमः श्लाघ्यो	३।	२१।	२०
प्रध्वानैरनुकृतमन्द्रमे०	१६।	६८।	१२२	प्राग्भागं द्विरदभया०	१६।	५५।	१२१
प्रभाकरे गच्छति	१८।	४९।	१३९	प्राप्रसातलगतस्य	५।	६९।	४१
प्रभाप्रभावभाग्येन	१९।	३७।	१४५	प्राच्या ह्वोत्याय स	९।	७।	७०
प्रभावितानेकलताग०	११।	६६।	८९	प्राप्तं पुनः प्रलग्नो०	१४।	६।	१०३
प्रमोदयाहादितलो०	१२।	२६।	९३	प्राभाकरीरिति गिरो	१०।	५२।	८३
प्रमत्तकान्ताकरसं०	१२।	४४।	९४	प्रायोऽपदस्पृष्टमही०	९।	६१।	७४
प्रमितिविधुरा ये	९।	७९।	७६	प्रार्थयैतां धतुर्वर्ग	१९।	१७।	१४३
प्रमोदवाष्पाम्बुकर०	७।	३।	५३	प्रालेयशैलेन्द्रविशाल०	१।	८४।	९
प्रयच्छता तेन समी०	४।	३८।	२९	प्रालेयाशौ पुष्यमैत्री	२०।	३१।	१५६
प्रयाणलीलाजितराज०	२।	३९।	१४	प्रावृताः शुचिपटैरति	१५।	२८।	११२
प्रयाणवेवानिलकृष्य०	७।	१९।	५४	प्रासादश्लोकेषु निज०	१।	६०।	७
प्रलपतां कृपयैव	११।	४५।	८८	प्रियकरकलितं विला०	१३।	४।	९६
प्रवण्य वरवीणां	८।	८।	६०	प्रियकरविहितामृता०	१३।	४५।	१००
प्रवालविम्बीफलविडु०	२।	५१।	१५	प्रियकरसलिलैर्मन०	१३।	४१।	१००
प्रवालशालिन्यनपेत०	१२।	८।	९१	प्रियकरसलिलोक्षि०	१३।	३८।	९९
प्रविश्य सन्नन्यथ	७।	१।	५३	प्रियतमकरकल्पिते०	१३।	३५।	९९
प्रशमयित्नुमिवाति	८।	१७।	६२	प्रियस्य कण्ठार्पितवा०	१२।	१०।	९१

	स०	श्लो०	पृ०		स०	श्लो०	पृ०
प्रियायुतं सानुनि	१०१	९१	७७	बाल्यं व्यतिक्रम्य	९१	१५१	७०
प्रेक्ष्य तत्क्षणविनिद्र	५१	७८१	४२	वाष्पाम्बुसंज्ञावितप०	१४१	७८१	१०९
प्रेक्षति प्रियतमे नि०	१५१	५४१	११५	विभ्रत्सविभ्रमश्चारु०	३१	१६१	१९
प्रेह्णदोलासीनसेव्या०	२०१	८२१	१६०	त्रिम्बं विलोक्य नि०	१०१	१९१	७९
प्रेह्णन्मरुचलितच०	१०१	४९१	८२	विम्बितेन शशिना	१५१	१७१	११२
प्रेयसा घृतकरापि	१५१	३०१	११३	विम्बेऽर्धमग्रे सवितुः	१४१	१०१	१०३
प्रेयसीपृथुपयोधरकुम्भे	१५१	६५१	११६	बुद्धिर्विशाला हृदय०	१७१	७६१	१३१
प्रोल्लसन्मृगदशां मदनो	१५१	२४१	११२	भग्नपाणिवलया	१५१	५९१	११५
फलं तथाप्यत्र यय०	२१	६९१	१६	भद्राश्च मन्दाश्च मृ०	९१	४९१	७३
फलावनम्राविल०	४१	९१	२७	भयातुरत्राणमयीम०	२१	२८१	१३
घन्धान्तर्भाविनोः	२११	९१	१६३	भर याममयारम्भर०	१९१	८६१	१५०
घन्धाय वाहिनीशस्य	१९१	२६१	१४४	भर्गभालनयनानलदग्धं	१५१	१११	१०
घन्धुरं तमवघार्थ	५१	७९१	४२	भर्गादीनां भग्नगर्वा०	२०१	४९१	१५८
घमुस्तदह्लाहतदन्त०	२१	१७१	११	भर्तुं प्रतीहारनिवेदि०	९१	३२१	७२
घमुस्तस्य मुखाम्भो०	३१	१५१	१९	भव क्षणं चण्डि वि०	१२१	३८१	९४
बभूव यत्पुष्पवतामृ०	१२१	२१	९१	भव्यस्त्रवस्यायमलं०	१०१	५४१	८३
बभौ तदारक्तमलक०	१२१	४१	९१	भस्मास्थिप्रकरकपा०	१६१	२२१	११८
बभौ पिशङ्गः कन०	७१	१५१	५४	भालेपा सुमगतम	१६१	१९१	११८
बभ्राम पूर्वं सुविल०	९१	९१	७०	भारतीमिति निशम्य	५१	२७१	३७
बलभरोच्छलितैः पि०	१११	३१	८४	भावं विदित्वापि तथा	१७१	७९१	१३१
बहलकुङ्कुमपङ्कृता०	१११	५५१	८८	भावनव्यन्तरं ज्योति०	२११	६०१	१६७
बहलमलयजन्मोन्मी०	८१	१०१	६१	भाव्यक्षेत्रादिसापेशो	२११	११४१	१७२
बहिस्तोरणमागल्य	३१	७१	१८	भापाभेदैस्त्रैश्वतुर्भि०	२०१	६२१	१५९
बहुधामरणेऽच्छयु०	१९१	२५१	१४४	भापाहारशरीराख्य०	२११	९२१	१७०
बहुशङ्खासमाप्येया	१९१	२३१	१४४	भास्वन्तं द्युतिरिव	१६१	४३१	१२०
बाणैर्धलमरातीनां सदा	१९१	६७१	१४८	भित्त्वा कर्मध्वान्तम०	२०१	५८१	१५८
बालं वर्षायासमाब्धं	२०१	२०१	१५५	भिन्दन्मानं मार्देवेना०	२०१	३९१	१५७
बालस्य तस्य महसा	६१	२०१	४७	भिन्नमानदृढवज्रक०	१५१	२७१	११२

	स०	श्लो०	पृ०		स०	श्लो०	पृ०
भिवेव धात्र्यास्तल०	१०१	३२१	८०	मयमन्यपुरुषेण नि०	१५१	१३११११	
भुवनतापकमर्कमि०	१११	३५१	८७	मद्वाजिनो नोर्ध्वधुरा	११	८११	९
भूकण्ठलोठञ्चवपुण्ड०	११	५४१	७	मधुनिशुक्तिजुपां शु०	१११	२६१	८६
भूतिप्रयोगैरतिनिर्म०	१७१	५६११२९		मधुमांसासवत्यागः	२१११३२१७३		
भूदेव्याः शिरसीव	७१	६७१	५९	मधुमांसासवासकल्या०	२११	२८११६५	
भूमितैलतमोगन्धक०	२११	९१११७०		मध्यंदिनेनेव सहस्र०	९१	१६१	७०
भूयादगाधः स विबो०	११	५१	२	मनुज इति मुनीनां	८१	४८१	६७
भूयो जगद्भूषणमेव	१४१	११११०३		मन्त्राग्निपेदुस्त्रिलका०	१७१	२४११२७	
भूयोऽनेन त्रैपुरं किं	२०१	७११५४		मन्याचलामूलविलो०	११	७३१	८
भूरिमद्यरसपानविनो०	१५१	६३१११५		मन्दाक्षमन्दा क्षणमत्र१०१	३६१	८१	
भृत्पाराधर्मज्ञलद्रव्य०	२०१	७७११६०		मन्दान्दोलद्वातली०	२०१	७४११६०	
भृशं गुणानर्जय	१८१	१५११३६		मम चापलतां वीक्ष्य	१९१	४१११४६	
भृशमधार्यत नीपन०	१११	३४१	८७	मम यदि लवणो०	१०१	१११	७८
भोगीन्द्रवेश्मेदमिति	११	५८१	७	मरुचलकेतुकराहु०	११	७०१	८
भोगे रोगे काश्चने वा	२०१	५१११५८		मरुति वाति हिमोद०	१११	५३१	८८
भोगोपभोगसंख्यानं	२१११५१११७५			मरुदपहृतकंकणापि	१३१	६३११०२	
भ्रश्यन्त्साधरणभ०	१६१	४७११२०		मरुद्भुनद्भ्रंशमनेकतालं	७१	३०१	५५
भ्रूकपोलच्चियुकापर०	१५१	४९१११४		मलयमारुतचूतपि०	१११	१९१	८५
भ्रूचापेनाकर्णमाकृष्य	२०१	५०११५८		मलयशैलतटीमटतो	१११	९१	८४
भ्रूलता ललितलास्य०	१५१	२६१११२		महानदीनोऽप्यजडा०	२१	३३१	१३
भ्रूविभ्रमकरन्यासश्वा०	२११	५११६३		महीभुजा तेन शुणै०	१७१	४१११२८	
भ्रूजले वाञ्छति	१७१	२०११२६		महीभुजो ये जिन०	१७१	६४११३०	
भृगिमयकटकामप्रो०	८१	३९१	६६	महोभिरन्यानिह	१८१	२४११३७	
भृत्तवारणविराजितं	५१	७४१	४२	भापे भापे पूर्णमास्यां	२०१	५७११५८	
भृदनभिदमघास्य०	८१	२१	५९	भानस्य गाढानुनयेन	१४१	८२१११०	
भृदाज्ञनेनालिखितां	७१	४४१	५७	भारसारसमाकारा	१९१	११११४२	
भृदेन मूर्धन्यमनिप्र०	७१	४२१	५६	भार्तण्डप्रत्तरकराप्रदं०	१६१	३६१११९	
भृदन्तद्वयबलमीनि०	१६१	६०११२१		भार्तण्डप्रत्तरकराप्रपी०	१६१	३०१११९	

स० श्लो० पृ०

स० श्लो० पृ०

माल्यवत्प्रथितकीर्ति० ५१ ८३१ ४२
 मा वदस्त्वमिति भूपते ५१ २८१ ३७
 मासान्निशान्ते दश १७१ ७२१३१
 मित्रं क्वचित्कूटनिधि० १४१ १९११०४
 मियः प्रदत्तैर्नवपुष्प० १२१ ५११ ९५
 मिथ्याहृदय प्रमादाश्च २१११०७११७१
 मिलदुरसिजचक्रवा० १३१ ९१ ९७
 मौलितेक्षणपुष्टे रति० १५१ ६११११५
 मुक्ताफलस्थितिर० प्र. प्र. १ २११७९
 मुक्तामया एव जनाः ११ ५७१ ७
 मुक्तामयी कुट्टमप० १७१ २११२५
 मुक्तामये खच्छरुचौ १७१ ९०११३२
 मुक्ताहार सर्वदो० २०१ ३७११५६
 मुखतुहिनकरेऽपि १३१ ४३११००
 मुखं निमीलन्नयनार० १४१ ३९११०६
 मुखमपहृतपत्रमङ्गना० १३१ ४९११००
 मुखशशिविमुखीकृ० १३१ ६०११०१
 मुदा पुलिन्दीभिरिहे० १०१ ३०१ ८०
 मुनिमिरमलबोधैर० ८१ ४५१ ६७
 मुनेर्महिश्राममितौ १०१ ४१ ७७
 मुरलो मुरलोपीव १९१ २७११४४
 मुहुर्मुहुः स्फाटिकह० ४१ २२१ २८
 मुहूर्तद्वितयादूर्ध्व २१११३५११७४
 मूर्धानं दुधुवुस्तत्र १९१ ६८११४८
 मूर्ध्नि रत्नपुरनाययो० ५१ ५०१ ३९
 मूर्ध्नि व लीलावनकु० १४१ ७११०३
 मूर्ध्नि विद्रुतपलिताय० १६१ १५१११७
 मृगदशामिह सीकृ० १११ ५९१ ८९

मृगमदधनसारसार० १३१ ६७११०२
 मेण्ठेन द्विप्रमपनी० १६१ ४५११२०
 मेदोमज्जाशोणितैः २०१ १८११५५
 मोहादमूनि यः सप्त २१११३४११७४
 य. स्वप्रविज्ञानगते० ९१ ३७१ ७२
 यच्चक्षुरस्या. श्रुति० १७१ ६६११३०
 यच्चतुष्टयमनन्तती० ५१ ३११ ३८
 यतिभावपरः कान्ति ३१ १९१ १९
 यत्कन्यकायामुपव० ९१ ४०१ ७२
 यत्कम्पते नि श्वसितैः १४१ ६८११०८
 यत्तदा विदधे तस्य २१११७०११७७
 यत्पुण्डरीकाक्षमपि ४१ ३११ २९
 यत्पृष्टमिष्ट भवतार्थ० ४१ २१ २६
 यत्रातिशयसंपन्नो २१११७३११७७
 यत्रानुकूलं ज्वलदर्क० ४१ १०१ २७
 यत्राम्बुजेषु भ्रमरा० १०१ १२१ ७८
 यत्रालिमाला स्थल० ११ ५२१ ६
 यत्राश्मगर्भोज्वलवे० ११ ६९१ ८
 यत्रोच्चकैश्चैत्यनिकेत० ११ ६७१ ८
 यत्रोच्चहर्म्याग्रजुषामु० ४१ १६१ २७
 यत्रोच्चहर्म्याग्रहरि० ४१ १८१ २७
 यत्रोच्चहर्म्येषु पतत्स० ११ ६८१ ८
 यत्ससकं प्राणिना २०१ १२११५४
 यत्सिन्धुगङ्गान्तरवर्ति० ११ ४२१ ५
 यथागममजीवस्य कृत्वा२११ ९३११७०
 यथागममिति श्लोकं २१११५४११७५
 यथाभवत्तुनुरपाणि० १२१ १११ ९१
 यथा यथा चण्डदन्तिः १४१ ५११०३

	स०	श्लो०	पृ०		स०	श्लो०	पृ०	
यथावदारम्भविदो	१८	२८	१३७	युक्तोऽप्युत्तालपुंनगैः	३	१७	१९	
यदघरितसुधोघैरर्हतः	८	३४	६५	युद्धानकाः स्म तद्भीमा	१९	४७	१४६	
यदभूदस्ति यद्यच्च भा०	३	४९	२३	युवतिवीर्षकटाक्षनि०	११	१४	८५	
यदल्पपुण्यैर्मनुजैर्दुरा०	१८	४	१३५	युवतिद्वाष्टिरिवासवपा०	११	२८	८६	
यदि स्फुरिष्यन्ति	१२	३७	९४	युष्मत्पदप्रयोगेण पुह्यः	३	५२	२३	
यद्गुणेन गुरुणा गरी०	५	२५	३७	युष्माभिः प्रकटितका०	१६	१३	११७	
यदोपोपचिततमोऽपि	१६	७	११७	ये सर्वात्मप्रदेशेषु०	२	११	१५	
यद्यत्र चक्षुः पतितं	१७	१५	१२६	यो नारदः सरल इति	१०	३४	८०	
यद्यदिष्टतममुतमं च	५	५६	४०	योषितां सरसपाणि०	१५	३७	११३	
यद्यस्ति तारुण्यविला०	१७	४९	१२९	यौवनेन मदनेन मदेन	१५	८	१११	
यद्गुण्यते निर्वृतिधाम	१७	२२	१२६	रकोत्पलं हरितपत्र०	६	४४	५१	
यद्वा निवेद्य प्रणयं	१४	६३	१०८	रक्षावलीध्वजपटोच्छ्र०	६	२८	४८	
यं तादृशं देशमपास्य	१	५३	६	रणज्जगदिकद्विगिका०	१	७७	९	
यन्त्रप्रणालीचपकैरज०	१	४५	६	रतावसाने लतिकाष्टहा	१२	५३	९५	
यन्निस्तुलेनापि तदा०	९	२६	७१	रतिरमणविलासोद्भवा०	१३	७०	१०२	
यन्मन्दमन्दं बहला०	१४	५	११०७	रतिविरतिषु घेलाका	८	२३	६३	
यशःसुधाकूर्चिकयैव	१७	३	१२५	रत्नत्रयोतिर्भासुरे तत्र	२०	९२	१६१	
यशो जगन्मण्डलम०	१८	९	१३५	रत्नत्रयं तज्जननार्ति०	१	७	२	
यां सारसर्वस्वनिघात०	४	२५	२८	रत्नभूषणरुचा प्रपद्यते	५	४	३५	
या चैषा भवतः पत्नी	३	६८	२५	रत्नशर्करावाल्लघापद्म०	२१	१३	१६३	
यामिनीप्रथमसंगम०	१५	५	१११	रत्नाण्डकैः श्रुप्रसहस्र०	१	७१	८	
यामिन्यामनिसमनी०	१६	३	१११९	रत्नावनीविम्बितचारु०	९	५३	७४	
यावज्जिनेश्वरपुरं हरि०	६	५०	५२	रप्यासु त्वदमलकीर्ति०	१६	२	११६	
यावदाहितपरिस्रुति	१५	३	११०	रम्याननेन्दोर्भूतकान०	९	५८	७४	
यासिद्धो शुभयः पद्य	२	११	५८	१७७	रवीन्दुरम्बोभयपार्थ०	७	२३	५४
यास्तूर्यारवहारिणीत०	१६	८	१२४	रसविलासविशेषविदो	११	१८	८५	
यिचासतस्तस्य नरे०	१७	९	१३३	रसान्धमप्याशु विद्या०	४	५७	३१	
युक्तं तदाच्छ्रय व०	४	३०	२९	रहस्यमिति निर्दिष्टं	२	११	१७१	

स० श्लो० पृ०

स० श्लो० पृ०

राकाकामुखवह्निगन्ध० २। ७७। १७
 रागिताजिवरा कापि १९। ४५। १४६
 राजन्ति यत्र स्फुटपु० ४। ५। २६
 राजा च दत्तेन च तेन ९। ४३। ७३
 राजान जगति निरस्य १६। ८। ११७
 राजानस्ते जग० १९। १९। १४३
 राजा प्रयुक्ताः स्वय० ९। ४८। ७३
 रात्रिशेषमये किल० ५। ५८। ४०
 रात्रौ तम पीतचित्ते० १। ८०। ९
 रात्रौ तुते स्फाटिके २०। २। १५३
 रात्रौ नभधत्वरमा० १४। ४२। १०६
 रावरोपदलिताम्बु० ५। ६२। ४०
 रिक्तवदाप्रान्तमही० ९। ८। ५०
 रुद्ररुरानङ्गहेतिप्रचा० २०। ८९। १६१
 रुद्धे जनैर्नैत्रपयेऽत्र १७। ९३। १३३
 रूपगन्धरगरपर्शश० २१। ९०। १७०
 रेखात्रयाभिष्ठितक० ४। ८७। ३४
 रेखात्रयेणैव जगत्र० ९। २५। ७१
 रेजे जिन क्षपयितुं ६। ४७। ५१
 रेजे मुक्तिधीकटाश० २०। ९७। १६२
 रे रे भवभ्रमणत्रम० ६। १७। ४६
 रेरोऽरीरोररररररदा० १९। ३३। १४५
 रोदु पुनर्ग्रहणय रपु १०। २५। ७९
 रौद्रप्यानानुबन्धेन २१। २४। १६४
 र्त्नीजिपुशया मुभ्य १९। १०। १४२
 र्त्नीरिहान्त पुरगु० २। २३। ७१
 सताप्रदोनाचनमीलदा १२। ४७। ९४
 सप्यसे क्षरि भूय० ५। ८६। ४३

सप्यामहे तीर्णमवा० ९। ३। ६९
 सन्धात्मलाभा बहु० १। १०। २
 सन्धा पयोमजनपू० १४। १७। १०४
 सन्धा समृद्धि रतये १४। २८। १०५
 सन्धा श्रीर्विनिहल्य १९। १०४। १५३
 सलाटलेखाशकले० २। ५३। १५
 सवणिमरसपूर्णना० १३। ६८। १०२
 सावण्यसासारतर० ९। ५४। ७४
 सावण्यपीयूषपयो० १७। १३। १२६
 सावण्यमज्ञे भवती १४। ८०। १०९
 सावण्यलक्ष्मीजित० १७। ७४। १३१
 सावण्याम्बुनिधि प्रप्र । ३। १७९
 सास्योत्सा वाचवि० २०। १००। १६२
 सीलाचलत्तुण्डलम० १७। ५८। १३०
 सीलाचलत्तुण्डलर० १७। २८। १२७
 सीलाप्रचारेषु यथा ९। ६२। ७४
 सेमे क्षत्री शोणरुच १४। ४१। १०६
 लोकत्रिलोक्यां सक० ९। ४। ६९
 लोकार्द्रशमभिव्याप्य २१। ८५। १६९
 लोकाप्रे प्राप्य तत्रैव २१। १६४। १७६
 वषाब्जेन जयधियं १८। ६६। १४१
 वषेषु विद्वेषिविजाति० १७। ४६। १२९
 वश स्यत्प्राप्त्यगु० १७। ७५। १३१
 वशताष्टमुनयोधरमार० १५। ३४। ११३
 वशान्तदि न वषत्रे ६। १२। ४५
 वशान्तगारिषि वे० ९। २८। ७१
 वदनमनु गृणीत्यो १३। ६। ९७
 वधूर्त्तं वीर्यं वरं १७। ८४। १३२

	स०	श्लो०	पृ०		स०	श्लो०	पृ०
वनकेलिर्जलकीडा	२१	१४८	१७५	विकासिपुष्पद्रुमि का०	१२	३	९१
वनविहरणखेदनिःसहं	१३	८	९७	विघटयन्नखिलेन्द्रि०	११	५८	८९
वनान्मकरकेतन०	१२	६२	९६	विघटिताम्बुपटानि	११	४८	८८
वनेऽत्र पाकोल्बणदा०	१०	४१	८१	विघ्नं निघ्नन्नाक्षिपन्नेष	२०	४३	१५७
वनेऽत्र सप्तच्छदग०	७	६०	५८	विचारयैतद्यदि केऽपि	१८	४१	१३८
वपुः सुधाशोः स्मर०	१४	४९	१०७	विजिल्य वाणैर्मदनस्य	१२	३१	९३
वपुर्वयोवेषविवेकवा०	२	६६	१६	विष्णुत्रादेर्धाम मर्ध्यं	२०	१७	१५५
वपुषि चन्दनमुज्ज्वल०	११	२९	८६	वितीर्णमस्यभ्यमनेन	२	८	११
वप्रक्रीडाप्रहृतिपु	१०	१०	७७	वित्तं गेहादङ्गमुच्चैधि	२०	२२	१५५
वमलमन्दं रिपुवर्मयो०	२	२३	१२	विदारयन्ती विषमे०	१७	४३	१२८
वरतनुजघनाहर्तैर्ग०	१३	३०	९९	विदारितारिद्विपगण्ड०	२	२१	१२
वर्णिता विंशतिर्नून०	२१	७६	१६९	विद्धं विचलितस्वादं	२१	१३	७१
वर्णितेति गतिर्नृणां	२१	५९	१६७	विधाय कान्तारसमा०	४	४०	३०
वर्तमानोऽनया स्थित्वा	२१	१४	१७४	विधूयमानामरमण्ड	७	१२	५४
वर्षाणामयुतं भौमभा०	२१	६५	१६८	विधेयमागेषु पदे पदे	१८	२९	१३७
वर्षाणि द्वादशैवायुर्मानं	२१	३५	१६५	विध्वस्तां निजवसतिं	१६	११	११७
वलिफलकुसुमस्तग०	८	७	६०	विनिहतोऽयमनाथ०	११	२१	८५
वल्गद्धनोऽलहरीनि०	६	५१	५२	विपक्षगर्वसर्वस्वदू०	२१	३	१६३
वल्गितभ्रु नवविभ्रमे०	५	५५	४०	विपक्षनामापि कुर०	१२	५२	९५
ववौ समीरः सुखहे०	१८	६०	१४०	विपद्विधास्यतेऽप्राहं०	१९	४३	१४६
वसन्तलीलामलया०	१२	२४	९२	विपरीताः पुनस्ते	२१	१०	१७१
वाञ्छातीतं यच्छतो०	२०	८६	१६१	विभाति रात्रौ मणि०	१	६४	७
वाणी भवेत्कस्यचि०	१	१६	३	विभान्तरमी शत्रुनि०	२	७	१०
वातान्दोलत्पद्मिनी०	२०	१४	१५४	विभावयन्तीत्यथ	१७	६९	१३१
वापीकूपतडागादि०	२१	१४	१७५	विमिद्य मानं कल०	१२	२०	९२
वारणेन्द्रमिद दानव०	५	८२	४२	विभूषणपूर्वविदेहमस्य	४	४	२६
वार्तादौ तदनु रज०	१६	७४	१२३	विमत्पथप्रान्तपरीक्ष०	१	११	२
वाहिन्यो हिमसलिलाः	१६	६५	१२२	विद्योगनामापि न	७	५१	५७

स० श्लो० पृ०

स० श्लो० पृ०

विलाह्य पन्थानमथा०	७। ३७। ५६
विलासवत्याः सरितः	७। ५८। ५८
विलासिनीचित्कर०	१४। ४६। १०६
विलासोद्गाससर्वस्वं	२१। ७९। १६९
विवर्णतां लोकबद्धिः	१२। २२। ९२
विशदमणिमयाभ्या	८। ३६। ६५
वीशालदन्तं घनदान०	७। ६२। ५५
विशुद्धपाणिः प्रक०	१८। २६। १३७
विश्वप्रकाशकस्यास्य	२१। १७२। १७७
विष्णोरिवाङ्गेनखर०	९। ७१। ७५
विस्तारं पथि पुरतो०	१०। २८। ८०
विस्तार्यं तारा रभ०	१। ४६। ६
विस्फारविदितविभ्रम०	१६। ७०। १२२
विहाय तद्दृष्टमदृष्टहे०	४। ६६। ३२
विहाय मानं स्मरवा०	१०। ६। ७७
वीश्याङ्गना सतिल०	११। ६७। ९०
वीतप्रन्थाः कल्पना०	२०। ९०। १६१
वृत्तिर्नरुद्रीपवतीव	१। ३१। ४
वृत्तिसंख्यानमौदर्यमु०	२१। १५६। १७५
वृद्धिं परामुदरमाप	६। ५। ४४
वृद्धिं प्रापुर्नाङ्गजा या	२०। ६४। १५९
वृष्टिः पौष्पी सा कु०	२०। ९४। १६१
वेतालाले तृपोता०	१९। ७१। १४९
वैषय्यदरपारिवधूय०	४। २९। २९
वैमानिघा द्विधा क०	२१। ६६। १६८
व्यराजत्वान्यो मित्र०	१७। २९। १२७
व्यादायासं विस्फुर०	२०। ५। १५४
व्यनसे ककुभसत्याः	३। ४। १८

व्यापारितेनेन्द्रककु०	१४। ३५। १०६
व्यापार्यं सज्जालक०	४। १९। २८
प्रतानि द्वादशैतानि	२१। १५३। १७५
शङ्काकाङ्क्षा विचिकि०	२१। १३०। १७३
शङ्केऽनुकूलपवनप्रे०	१९। ५१। १४७
शंभोजंटाजूटदरीवि०	९। ६९। ७५
शरवात्तद्गजैर्दोषर०	१६। ७७। १४९
शरद्वलादूर्ध्वमितक्युतः	४। ९१। ३५
शरीरवाय्वनःकर्मयोग	२१। ९४। १७०
शशिमुखीवदनासव०	११। १५। ८५
शशी जगत्ताडनकु०	१४। ४७। १०७
शस्त्रेषु शस्त्रेषु कलासु	९। १४। ७०
शाखानगरमालोक्य	३। २०। २०
शातोदरी शयनसंनि०	६। १४। ४६
शिशकाणां सदृष्टाणि	२१। १७८। १७७
शिरसिण्डनां ताण्डव०	१२। ३४। ९३
शीतवीधितिधियाभि०	५। ६। ३६
शीतवीधितिविकासि	१५। २। ११०
शीलवृत्तिरपराजिता	५। ४४। ३९
शुभ्रं नभोऽमवदभूद०	६। २६। ४८
शुभ्राम्भोजविशालली०	१२। ६१। ९६
शुभ्रा यदश्रंखिदम०	१। ६१। ७
शुद्धसंततिकदर्यितमहं	५। ६०। ४०
शुद्धारलीलामुक्तराय०	१७। २५। १२७
शुद्धारवत्या दुदितुः	९। ३१। ७३
शुद्धारवत्याधिरसंवि०	१७। १०। २। १३३
शुद्धारसारप्रनिहार०	१७। ४। १२५
शोधनीयप्रशयामि०	२१। १४४। १७४

स० श्लो० पृ०	स० श्लो० पृ०
शोभां स विभ्रत्कर० ९१ ४४१ ७३	संवदन्तमिति भारती ५१ ३६१ ३८
श्रवणपथरतापि का० १३१ ५२१०१	संवरो विवृतः सप २११२२११७२
श्रव्यं भवेत्काव्यम० ११ २५१ ४	संवाहयन्निव मना० ६१ २४१ ४७
श्रव्येऽपि काव्ये रचिते ११ १७१ ३	संघितेनुरधिकं मिथु० १५१ ६२११५
श्राविकाणां तु चत्वारि २११९८२१७८	संसर्पद्वलभरुद्धति० १६१ ५८१२१
श्रीघर्मनायस्य ततः ११ १३१ ३	संसारसारशम्भ्येव १९१ ७३१४९
श्रीघर्मनायस्य मनो० १७१ ८०११३२	संसारसारसर्वस्वं भू० ३१ ६९१ २५
श्रीनाभिसूनोश्चिरम० ११ ११ १	ससारातिमिव व्यतीत्य ७१ ६८१ ५९
श्रीमानमेयमहिमा० प्र.प्र. १ ११७८	सकञ्जलाश्रुव्यपदे० ४१ ३३१ २९
श्रीरशेषमुखदा प्रियं० ५१ ४३१ ३९	स कर्णपीयूषरस० प्र.प्र. १ ७१७९
श्रुतं च शीलं च बलं २१ १८१ १२	सकलजगदभृष्यस्य० ८१ २६१ ६३
श्रुत्वेति प्रत्युवाचेदं ३१ ६११ २४	सकलदिग्विमये वर० १११ २७१ ८६
श्रुत्वेत्यवादीनृपतिर्वि० ४१ ६७१ ३२	सकपायतया दत्ते २११०६१७१
श्रेणीव रेणुद्रमनिष्ठि० ९१ ५९१ ७४	सकृपाणा स्थितं १९१ २०११४३
शृणुं यदेवावरणाय १४१ ५९१०८	स कोऽपि चेदेकत० २१ २९१ १३
श्लाघ्यं मे कुलमखिलं १६१ ७७१२३	सगजः सरथः साश्वः १९१ ७९११५०
श्लिष्टमिष्टवनिताव० १५१ ३५१११३	संक्रान्तबिम्बः स्रव० ११ ६३१ ७
श्लिष्यतापि जघनस्त० १५१ ३६१११३	सख्येषु साक्षीकृतमा० १७१ ४७११२९
श्वभ्रायुषो निमित्तानि २१११००११७१	संगीतकारम्भरसन्मृ० ११ ७६१ ९
श्वसिति रोदिति मु० १११ २०१ ८५	स चन्द्रमाश्वन्द्रक्येव १८१ २११३५
श्वसकीर्णनवनीरज० १५१ ६११११	स चित्रमन्तर्हितभा० ७१ १८१ ५४
षडङ्गुलास्त्रयो हस्ताः २११ १७११६४	सज्जालकानसां तत्र ३१ १०१ १८
षड्द्रव्याणीति वर्ण्यन्ते २११ ८२११६९	सचरच्चयरीकाणा ३१ २७१ २१
षण्मासाद्धर्ममेतस्याः ३१ ७११ २५	संचरत्पदभरेण निर्भरं ५१ ५९१ ४०
षष्ठे द्वाविंशतिर्ज्ञेया २११ २१११६४	सचरन्नित इतो नत० १५१ ४५१११४
षोडशैव ततः शुक्रम० २११ ७५११६९	सचार्यमाणा निशि १४१ ३०११०५
षोडा षट्कर्ममेदेन २११ ५६११६७	सचेष्ट प्रचलितक० १६१ ४८११२०
संयोगतो भूतचतुष्ट० ४१ ७११ ३३	स तत्र चामीकरवा० ७१ ७१ ५३

	स०	श्लो०	पृ०		स०	श्लो०	पृ०
स तस्मै घनपालाय	३१	२१	१८	समुद्रसत्त्वकलतापह०	२१	१११	११
सती च सौन्दर्यवती	२१	४५१	१४	समुद्रसत्संमदवाष्प०	१२१	६०१	६६
सत्सूत्रमत्र तरुतीर०	१०१	३११	८०	समेल्य यस्मिन्मणि०	११	५९१	७
स दृष्टमात्रोऽपि	१०१	१४१	७८	संपूर्णचन्द्राननमुक्त०	१०१	५१११२९	
सदृशावल्गनीकेऽत्र	१९१	५३११४७		संप्रत्यपापाः स्म इति	११	४१	२
स धातुकीसण्ड इति	४१	३१	२६	संप्रविद्य बलमीषु	१५१	६६१११६	
स नन्दनालोकनजा०	१८१	५११३५		समृतप्रमरसङ्गिविभ्रमं	५१	६४१	४१
संदष्टे प्रियविधिना०	१६१	१०१११७		समृतो हृतभूभारिण०	१९१	५०११४७	
स पशारेभ्यः कलके०	१८१	५२११३९		संभोगं प्रविदधता	१६१	३१११६	
सपदि वरतनोरत०	१३१	५०११००		सभोगधमसलिलैरि०	१६१	१२१११७	
सपायजन्यः फरु०	२१	४९१	१५	संभ्रमभ्रमितलोलो०	५१	३९१	३८
सप्ततिगोहनीयस्य	२११११२११७२			सम्यक्त्वपापेयमवा०	११	३७१	५
सप्तैव च सदृशाणि	२१११८०११७७			सम्यक्त्वं भूमिरेपां	२१११२६११७३		
स प्रसादेन देवस्य	१९१	९०११५१		स यावत्सेनानीरल०	१६१	८४११२४	
सभूपणे तत्परिधाप्य	१८१	४६११३९		सर इव मरुमार्गं	८१	५११	६८
सध्रुमङ्गं करकिसल०	१४१	८३१११०		सरमसमधिपेन सि०	१३१	३७१	९९
सामप्रसौन्दर्यविधिद्विपो	२१	६११	१६	सरमसमिद यत्तदा०	१३१	४४११००	
सामधिगम्य पयः	१११	४०१	८७	सरस्वतीवार्षमनिन्द्य०	२१	६२१	१६
सामधिरुच्य शिरः कु०	१११	१३१	८५	सराममुष्णं मृगना०	४१	३६१	२९
सामन्ततः काशनभू०	७१	४८१	५७	सर्वेषु द्विरदष्टेषु	१६१	५९११२१	
स मन्दरागोपद०	५०१८१	१९११३६		सर्वतोऽपि सुमनो०	५१	५७१	४०
सामधिपत मुहुर्मुहुः	१३१	३११	९९	सर्वेयाहमपदोप एव	५१	६७१	४१
स मद्भिन्नोदयतः	१११	५७१	८९	सर्वेषोपनयनमत्र	१६१	८१११२३	
समुचितमिति कृत्वां	८१	९१	६०	सर्वोद्धतमयी सृष्टिः	२११	७११६३	
समुचितसमयेन म०	१३१	६५११०२		सर्वार्पणद्विपर्यन्ते०	२११	७७११६९	
समुच्छ्वसधीवि गल०	१४१	७९११०९		सर्वांशोद्विपर्यन्ते०	१६१	५६११२१	
समुच्छ्वसार्हं समुच्छ्वा०	१९१	६२११४८		सटीतमेरावणयाम०	७१	४०१	५६
समुद्रमन्त्रद्वयस्य०	१०१	२१	७७	स बाजिस्थिन्धुरमामा०	१९१	७८११४९	

सं	श्लो०	पृ०	सं	श्लो०	पृ०		
स वारितो मत्तमरु०	७।	५३।	५७	सितान्दरुद्धार्धहिरण्य०	७।	२६।	५५
स वारिधेरन्तरनन्त०	७।	२०।	५४	सिद्धमिष्ट त्वदालोका०	३।	५५।	२३
सविक्रम कामति द्वा०	७।	४१।	५६	सिद्धससारिमेदेन द्वि०	२१।	११।	१६३
सविभ्रम वीक्ष्य तवे०	१२।	३६।	९३	सिद्धाक्षला तत्र	२०।	२९।	१५६
स श्रीमानहमिद्र	५।	८८।	४३	सिन्दूरद्युतिमिह मूर्ति	१६।	३२।	११९
ससंभ्रमेणाभ्रमुवङ्गमस्य	७।	६।	५३	सीकृतानि कलहस०	१५।	५०।	११४
सस्यस्थलीपालकबा०	१।	५०।	६	सीधुमानविधिना किल	१५।	११।	१११
सहसा सह सौरम०	१९।	२१।	१४४	सीमा सौभाग्यभा०	१९।	३६।	१४५
सहस्रधा सत्यपि गो०	२।	७०।	१६	सुख समुत्सारितक०	१७।	४०।	१२८
सहस्रमेकमुत्सेधो	२१।	३८।	१६६	सुखमासुखमा प्रोक्ता	२१।	५१।	१६७
सागरे भुवि कान्ता०	१९।	९३।	१५१	सुख फल राज्यपदस्य	१८।	३१।	१३७
सागरोपमकोटीना	२१।	५०।	१६७	सुदुर्धरघ्वान्तमलि०	४।	४९।	३१
सा गर्भनिर्भरतया	६।	११।	४५	सुधाकरेणाप्यजरा०	४।	४८।	३०
सागारमनगारं च	२१।	१२४।	१७३	सुधाद्रवैर्मन्मथमात्म०	४।	४६।	३०
सा तत्र मुक्ताभरणा०	४।	८५।	३४	सुधाप्रवाहैरिव हारि०	७।	१६।	५४
साधोर्विनिर्माणविधौ	१।	१९।	३	सुधासुधारदिमृणा०	२।	३६।	१३
सा भारतीय चतुरा०	६।	१।	४३	सुप्त इत्यतिविविक्त०	१५।	३९।	११३
सामाजिकमथाद्य	२१।	१४९।	१७५	सुमन्त्रमीजोपचय	१८।	३८।	१३८
सारङ्गाक्षीचञ्चलापाङ्ग०	२०।	१५।	१५४	सुरभिपद्मवत कुसु०	११।	६०।	८९
सारसेनारसे नागा	१९।	६४।	१४८	सुरसमितिरेसह्यै	८।	२७।	६४
सारेषु रक्षेषु यथा	४।	२१।	२८	सुरस्रवन्तीकनकार०	२।	४८।	१४
साल शृङ्गालम्बिन०	२०।	७६।	१६०	सुराङ्गनानामपि दुर्लभ	१७।	७७।	१३१
सा वायुरा नेत्रकुर०	१७।	१२।	१२६	सुहृत्तमप्याप्तजडोह०	२।	४०।	१४
साश्रुणी लोचने वाणी	२१।	२६।	१६४	सुषेणस्त्रद्वलब्यूह	१९।	७६।	१४९
सा सकामा स्मृता	२१।	१२३।	१७३	सुखरश्रुतिमुदाररूपकां	५।	१४।	३६
सिंहासने शृङ्ग इवो०	१७।	८।	१२५	सुहृत्तम सोऽथ स०	१०।	१५।	७८
सिक्त सुरैरित्यमुपेत्य	९।	१।	६९	सुहृत्तमावेकत उन्नतौ	२।	४४।	१४
सितातपत्र द्रविडो	१८।	४८।	१३९	सुहृदमात्यगणाननु०	११।	२।	८४

	स०	खो०	पृ०		स०	खो०	पृ०
स वारितो मत्तमद०	७	५३	५७	सिताब्दद्वार्धहिरण्य०	७	२६	५५
स वारिधेरन्तरान्त०	७	२०	५४	सिद्धमिष्टं त्वदालोका०	३	५५	२३
स विक्रमं कामति हा०	७	४१	५६	सिद्धसंचारिभेदेन द्वि०	२१	११	१६३
स विभ्रमं वीक्ष्य तथे०	१२	३६	९३	सिद्धाशला तत्र	२०	२९	१५६
स श्रीमानहमिन्द्र	५	८८	४३	सिन्दूरद्युतिमिह मूर्ध्नि	१६	३२	११९
ससंभ्रमेणाभ्रमुवल्लभस्य	७	६	५३	सीकृतानि कलहंस०	१५	५०	११४
सस्यस्थलीपालकबा०	१	५०	६	सीधुपानविधिना किल	१५	११	१११
सहसा सह सौरभ०	१९	२१	१४४	सीमा सीभास्यभा०	१९	३६	१४५
सहस्रधा सत्यपि गो०	२	७०	१६	मुखं समुत्सारितक०	१७	४०	१२८
सहस्रमेकमुत्सेधो	२१	३८	१६६	सुखमासुखमा प्रोक्ता	२१	५१	१६७
सागरे भुवि कान्ता०	१९	९३	१५१	मुखं फलं राज्यपदस्य	१८	३१	१३७
सागरोपमकोटीनां	२१	५०	१६७	सुदुर्धरध्वान्तमलि०	४	४९	३१
सा गर्भनिर्भरतया	६	११	४५	सुधाकरेणाप्यजरा०	४	४८	३०
सागारमनगारं च	२१	१२	१७३	सुधाद्रवैर्मन्मथमात्म०	४	४६	३०
सा तत्र मुक्ताभरणा०	४	८५	३४	सुधाप्रवाहैरिव हारि०	७	१६	५४
साधोर्विनिर्माणविधौ	१	१९	३	सुधासुधारश्मिष्टणा०	२	३६	१३
सा भारतीव चतुरा०	६	१	४३	सुप्त इत्यतिविविक्त०	१५	३९	११३
सामाजिकमथाय	२१	१४	१७५	सुमन्त्रवीजोपचयः	१८	३८	१३८
सारङ्गाक्षीचषलापाङ्ग०	२०	१५	१५४	सुरभिपद्मवतः कुसु०	११	६०	८९
सारसेनारसे नागाः	१९	६४	१४८	सुरसमितिरसंध्यैः	८	२७	६४
सारेषु रत्नेषु यथा	४	२१	२८	सुरस्रवन्तीकनकार०	२	४८	१४
सालः शृङ्गालम्बिन०	२०	७६	१६०	सुराङ्गनानामपि दुर्लभं	१७	७७	१३१
सा वासुरा नेत्रकर०	१७	१२	१२६	सुसुत्तमप्याप्तजडोर०	२	४०	१४
साश्रुणी लोचने वाणी	२१	२६	१६४	सुपेणस्तद्वलब्यूहं	१९	७६	१४९
सा सकामा स्मृता	२१	१२	३१७३	सुखरश्रुतिमुदाररूपका	५	१४	३६
सिंहासने शृङ्ग इवो०	१७	८	१२५	सुहृत्तमः सोऽथ स०	१०	१५	७८
सिक्तः सुरैरित्यमुपेत्य	९	१	६९	सुहृत्तमावेकत उच्चतौ	२	४४	१४
सितातपत्रं द्रविडो	१८	४८	१३९	सुहृदमात्यगणाननु०	११	२	८४

स० श्लो० पृ०	स० श्लो० पृ०
स्वयमनभ्युजमेव १११ ४११ ८७	हीलाहेलासोदरा म० २०१ १६११५५
स्वयमयमिह धत्ते ८१ ६१ ६०	हा हा महाकष्टमचि० ४१ ४५१ ३०
स्वर्ग सप्रति क पुना० ३१ ७६१ २५	हिंसावृत्तवच स्वयस्त्री० २१११४२११७४
स्वर्गात्तत्रागच्छताम० २०१ ६८११५९	हितहेतु वचस्तुभ्यम० १९१ ३०११४५
स्वर्दन्तिन तदनु द० ६१ ३४१ ४९	हिनस्ति धर्म हृदया० १८१ ३०११३७
स्वस्थो धृताच्छन्नगुरू० ४१ २३१ २८	हिमगिरिमिव मेरु ८१ ३३१ ६५
स्वस्वदीधितिपरिग्रह० ५१ ७२१ ४१	हिममहामहिमानम० १११ ७१ ८४
स्वाध्यायो विनयो २१११५७११७५	हिरण्यभूम्भ्रिरदैस्त० ७१ ४३१ ५६
स्वानुभावधृतभूरीमू० ५१ ७१ ३६	हृदयहारिहरि-मणिक० १११ ५२१ ८८
स्वैराभिसारोत्सवस० १४१ ३११०३	हृदि निहितघटेव १३१ ३३१ ९९
हृतमोहतमोगतेस्त्वव १९११००११५२	हृदयार्थवन्ध्या पदव० ११ १५१ ३
हृरेर्द्विपो हारिहिरण्य० ७१ ३९१ ५६	हेमरम्य वपु पथ० २१११७६११७७
हर्म्यैरिवोत्तम्भितकु० ९१ ५७१ ७४	हेमवर्माणि सोऽद्रा० १९१ ६०११४८
हस्ता सप्त द्वयोर्मान २११ ७०११६८	हेलोत्तरत्तुङ्गमतङ्ग० ९१ ७५१ ७६
हारावलीनिर्क्षरहारि ११ ७८१ ९	हीविमोहमपनीय १५१ १९१११२

